

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YUSUF SİNANEDDİN BİN YAKUB'UN MENÂSİK-İ HAC İSİMLİ ESERİ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
TARIK ÇELİK

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. SERHAT KÜÇÜK

KARABÜK
AĞUSTOS, 2016

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YUSUF SİNANEDDİN BİN YAKUB'UN MENÂSİK-İ HAC İSİMLİ ESERİ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
TARIK ÇELİK

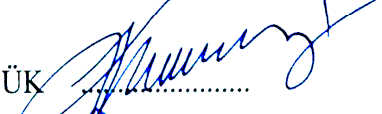
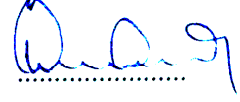
DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. SERHAT KÜÇÜK

KARABÜK
AĞUSTOS, 2016

TEZ KURULU ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

..Tarık..GELİK'e..ait Yusuf Sinameddin bin Yakub'un Menâsik-i Hacı
..İsimli.. Eseri (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük, Tıpkıbasım) adlı
bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından TEZLİ YÜKSEK LİSANS programı tezi olarak
oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Yrd. Doç. Dr. Mustafa KUNDAKÇI	
Danışman Üye	: Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Ümit Özgür DEMİRCİ	
Üye	:.....	.....

Tez Sınavı Tarihi : 24.08.2016

TEZ DOĞRULUK BEYANI

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, "**Yusuf Sinaneddin bin Yakub'un Menâsik-i Hac İsimli Eseri (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**" adlı bu tez çalışmasını, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

25 /07/2016

Tarık ÇELİK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	viii

I. BÖLÜM GİRİŞ

Menâsik-i Hac	2
Eserin Tanıtımı	2
Eserin Müellifi	3
Eserin Konusu Ve Bölümleri	4
Eserin Dili	5
Eserin Yazılış Özellikleri	7
ESERİN FONETİK VE MORFOLOJİK İNCELEMESİ.....	7
1. KELİME KÖKLERİNİN YAZILIŞLARI	7
1.1..Kelime Köklerinde Ünlülerin Yazılışları	7
1. 1. 1. “a” Vokalinin Yazılışı	7
1. 1. 2. “e” Vokalinin Yazılışı	10
1. 1. 3. “ı” Vokalinin Yazılışı	11
1. 1. 4. “i” Vokalinin Yazılışı	12
1. 1. 5. “o” Vokalinin Yazılışı	14
1. 1. 6. “ö” Vokalinin Yazılışı	15
1. 1. 7. “u” Vokalinin Yazılışı	16
1. 1. 8. “ü” Vokalinin Yazılışı	17
1.2. Kelime Köklerinde Ünsüzlerin Yazılışları	18

1. 2. 1. “ç” Ünsüzünün Yazılışı	18
1. 2. 2. “g” Ünsüzünün Yazılışı	20
1. 2. 3. “ğ” Ünsüzünün Yazılışı.....	21
1. 2. 4. “p” Ünsüzünün Yazılışı	22
1. 2. 5. “s” Ünsüzünün Yazılışı	22
1. 2. 6. “t” ve “d” Ünsüzlerinin Yazılışı	24
2. TÜR VE ŞEKİL BİLGİSİ	24
2.1. İSİMLER	25
2.1. 1. İsim Yapan Eklerin Yazılışları.....	28
2.1. 1.1.İsimden İsim Yapan Ekler	28
2.1. 1.2.Fiilden İsim Yapan Ekler	31
2.1.2. İsim Çekim Eklerinin Yazılışları	32
2.1.2. 1. Hâl Eklerinin Yazılışları	32
2.1.2.2. İyelik Eklerinin Yazılışları	35
2.1.2.3. Çokluk Ekinin Yazılışı	37
2.2.FİİLLER	37
2.2.1. Fiil Yapan Eklerin Yazılışları	38
2.2.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler	38
2.2.1.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler	39
2.2.2. Fiil Çekim Eklerinin Yazılışları	40
2.2.2.1. Bildirme Kip Ekleri	40
2.2.2.2. Dilek Kip Ekleri	41
2.2.2.3. Şahıs Ekleri	43
2.2.2.4. Olumsuzluk Eki	45
2.2.2.5. Ek- Fiil	45
2.2.2.6. Fiilimsi Ekleri	46

2.3.SIFATLAR	50
2. 3. 1. Niteleme Sıfatları	50
2. 3. 2. Belirtme Sıfatları	50
2.4. ZAMİRLER	51
2. 4. 1. Şahıs Zamirleri	52
2. 4. 2. İşaret Zamirleri	52
2. 4. 3. Belgisiz Zamirler	52
2. 4. 4. Soru Zamirleri	52
2.5. ZARFLAR	53
2. 5. 1. Durum (Niteleme) Zarfları	53
2. 5. 2. Zaman Zarfları	53
2. 5. 3. Yer-Yön Zarfları	54
2. 5. 4. Miktar Zarfları	54
2. 5. 5. Soru Zarfları	55
2.6. EDATLAR	55
2.7. BAĞLAÇLAR	56
2. 8. ÜNLEMLER	57
3. SES BİLGİSİ	58
3.1.Ünlülerdeki Ses Olayları	57
3. 1. 1.Ünlü Değişmeleri	57
3. 1.2. Ünlü Düşmesi	59
3.1. 3. Ünlü Birleşmesi	60
3. 1.4. Ünlü Türemesi	60
3. 1.5. Ünlü Uyumu	62

3.1.6. Eklerde Yuvarlaklaşma	64
3.2. Ünsüzlerdeki Ses Olayları	65
3.2.1. Ünsüz Değişmeleri	65
3.2.2. Ünsüz Düşmesi	67
3.2.3. Ünsüz Türemesi	68
3.2.4. Ünsüz Uyumu	68
3.2.5. İkizleşme	69

II. BÖLÜM

Metnin Transkripsiyonunda ve İmlasında İzlenen Yol	71
İşaretler	72
Kullanılan Transkripsiyon Sistemi	73
METİN	74

III. BÖLÜM

Dizin ve Sözlüğün Hazırlanmasında İzlenen Yol	124
SÖZLÜK	127
ÖZEL İSİMLER DİZİNİ	297

IV. BÖLÜM

TIPKIBASIM	303
SONUÇ.....	355
KAYNAKÇA.....	357
ÖZET	360
ABSTRACT	361
ÖZGEÇMİŞ	362

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1 Söz Varlığı Listesi	6
Tablo II Osmanlı Türkçesi Çeviri Yazı Alfabeti	73

ÖN SÖZ

İslam dini hayatın tümüne nüfuz eden bir ibadet disiplinine sahiptir. Namaz ibadetiyle bir gün, oruçla beden, zekatla sosyal ve ekonomik yapı disipline edilirken hac ibadetinin de ömre anlam katan ve sabrı öğreten bir yanı vardır.

İmkan sahibi olan her müslüman için ömründe bir defa hac yapmak farzdır. Bu ibadeti farz, vacip ve sünnetlerine uyarak makbul bir ibadet haline getirmek amacıyla "Menâsik-i Hac" isminde pek çok manzum ve mensur eser yazılmış ve insanlara bu ibadetlerinde rehberlik etmiştir. İncelememize konu olan Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb'a ait Menâsiki-i Hac ismindeki bu eserin yukarıda bahsi geçtiği şekliyle fıkhi bir boyutu vardır; ancak bu çalışmanın asıl amacı eserin yazıldığı dönemin dil ve ses özelliklerinin incelenmesi ve belirlenmesidir. Sözkonusu eser Osmanlı Türkçesi dönemi özelliklerini göstermesi bakımından XVI. yüzyıla ışık tutmaktadır. Bu eserlerin fonolojik açıdan incelenmesi, Türk dilinin gelişim serüveninin anlaşılması açısından çok önemlidir.

Eserin müellifi Yûsuf Sinâneddin dönemin en yaygın tarikatlarından Halvetiyye tarikatının, Sünbüliyye kolunun postnişinlerinden Yakub Efendi'nin oğludur. Yakub Efendi devrin önemli alimlerinden Sünbül Sinan Efendi'nin hizmetinde bulunmuş, feyzinden istifade etmiştir. Menâsik-i Hac isimli esere değer katan unsurlardan birisinin de müellifinin bu manevi iklimde yetişmiş ve bu havayı solumuş olmasıdır.

Ayrıca eserin Osmanlı Türkçesi dönemi özelliklerini göstermesi bakımından eser XVI. yüzyıla bu açıdan ışık tutmaktadır.

Söz konusu eser giriş, metin, dizin - sözlük ve tıpkı basım olarak dört ana bölümde ele alınmıştır. Giriş bölümünde eser ve yazar hakkında bilgiler verilmiş; eserin konusu, bölümleri ve imla özelliklerine değinilmiştir. Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılmıştır. Üçüncü bölümde dizin alınarak alfabetik sıraya sözlük oluşturulmuş; sözlük oluşturulurken sözcüklerin kökeni, tür ve görevleri ile bu sözcüklere gelen ekler kelimenin altında verilmiştir. Son bölüm olan tıpkıbasım bölümünde yazma eserin dijital kopyaları orijinal olarak verilmiştir.

Özellikle ve öncelikle bu eserin hazırlanması esnasında ve lisansüstü eğitim süresince engin bilgi ve tecrübeleriyle desteğini gördüğüm, konunun tespitinden kaynakların bulunmasına ve metnin incelenmesine kadar her aşamada, yoğun çalışmalarından vakit ayırarak bize rehberlik eden, kıymetli fikirleriyle bize yön veren muhabbet ehli saygıdeğer danışman hocam **Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK** 'e şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca çalışmalarımda beni destekleyen eşime ve çocuklarıma, fikirleriyle bana yol gösteren Yrd. Doç. Dr. A. Hüsrev Çelik ağabeyime teşekkür ediyorum.

TARIK ÇELİK

KISALTMALAR

Ar. Arapça

age. Adı geçen eser

as. Aleyhi's-selâm

bağ. bağlaç

bkz. Bakınız

cüm. Cümle

e. Edat

Far. Farsça

Hz. Hazret

i. İsim

öl. Ölüm tarihi

Soğd. Soğdca

s. Sayfa

sav. Sallallahu aleyhi ve sellem

sf. Sıfat

T. Türkçe

ünl. Ünlem

vb. ve benzeri

yy. Yüzyıl

zf. Zarf

zm. Zamir

I. BÖLÜM GİRİŞ

Menâsik-i Hac

Menasik kelimesinin sözlükte "hacda belli bir usûl ve sıraya göre yapılması gereken ihram, tavaf, vakfe, sa'y vb. ibâdetlerin tamâmı" olarak anlamlandırılmıştır. İslam'ın beş farz ibadetinden birisi olan hac ile ilgili ibadetlerin (tavaf, vakfe, kurban vb.) hangi sıraya göre ve ne şekilde yapılacağını konu alan kitaplara da "menasik-i hac" denmiştir. Hac ile ilgili eserler menâsik-i hac, menâzil-i hac, haremeyne dair kitaplar ile hac hâtırâtı ve seyahatnâmeleri olmak üzere dört grupta ele alınmaktadır. Bu eserlerin zaman zaman Arapça ve Farsça olarak yazıldığı da bilinmektedir. Fıkıhla alakalı olmakla birlikte Menâsik-i Hac adlı eserlerin edebi bir yönü de vardır ve edebiyatımızda menasik-i hac adındaki eserler hem nesir hem de nazım olarak kaleme alınmıştır. Çoğu nesirdir, nazım olarak yazılan eserler azınlıktadır. XVI. yüzyılda Gubârî tarafından kaleme alınan Menâsik-i Hac ile XVII. yüzyılda Bahtî (yahut Nâfî)'nin yazdığı Menâsik en dikkat çekenleridir.¹

Araştırmaya konu olan metinde hac ibadetinin gerekleri ağırlıklı Hanefi mezhebi esas alarak anlatılmıştır. Hac ibadeti esnasında farklı mekanlarda okunması gereken dualara da yer verilmiştir.

Eserin Tanıtımı

Eserin dijital kopyasına Kültür Bakanlığının Türkiye yazmaları web sitesinden ulaşılmıştır. Eserin aslı Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb (öl. 989/1581) tarafından yazıldığı bilgisine kitap künyesinden ulaşılmakta olup eser içerisinde müstensih, müellif ve telif tarihi ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu bilgidен hareketle müellifin yaşadığı yüzyılın esas alınmasıyla eserin XVI. yüzyıla ait olduğu söylenebilir.

---

¹ Türk İslam Edebiyatında Menâsik-i Hac Manzumeleri ve Kabe, Ahmet Karataş, Din ve Hayat dergisi. Sayı 3, Yıl 2007

Eser tamamen nesir olarak ve Türkçe yazılmış, ibadetle alakalı olması açısından yer yer Arapça bölümlere yer verilmiştir. 51 varak ve 15 satırdan oluşan eser Kültür Bakanlığı yazma eserler sisteminde 19Hk 1539 arşiv numarası ile kayıtlıdır. 190x140-155x185 mm. ebatlarında olup; sırtı siyah, üzeri kahverengi meşin kaplı mukavva ciltlidir. İç kapakta H. 1296 tarihli Çorum Müftüsü Ahmet Feyzi'ye ait vakıf mührü vardır. Harekeli nesih ile yazılmıştır.

Müellifi

Asıl adı Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb'dur. Doğum tarihi ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır; ancak Hicri 989/ Miladi 1581 ölüm tarihi olduğu kitap künyesinde belirtilmiştir. Hayatı hakkında fazlaca bilgiye ulaşılamamakla birlikte Yavuz Sultan Selim döneminin alimlerinden Halvetiyye tarikatının Sünbülüyye kolunu kuran Sünbül Sinan Hazretlerinin talebelerinden Yakub Efendi'nin oğludur. Yakub Efendi Kocamustafa Paşa Dergahı'nda onun postnişinliğini de yapmıştır. Yusuf Sinaneddin babasından el alarak onun tarikatını tekmile çalışmıştır.

I.Süleyman saltanatı döneminde 1561-1565 yılları arasında sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamı Semiz Ali Paşa'nın kethüdâsı Ferruh Ağa, Yâkub Efendi'nin oğlu Yûsuf Sinâneddin için Balat'ta yaptırdığı tekkede irşad hizmetlerini yapmıştır. Yûsuf Sinâneddin yılında babasının vefatının ardından (H 979/M 1572) âsitâneye geçmiştir. Medine'de şeyhülharemlik yaptığı da bilinmektedir.² Mûsikiye âşına olduğu kadar müfessirliği ve vaazlarıyla tanınan Yûsuf Sinâneddin Efendi'nin Menâsik-i Hac eserinden başka Tezkire-i Halvetiyye, Silsile-i Meşayih-i Halvetiyye, Tenbîhü'l-gabî fî rü'yeti'n-nebî, Tadrîlü't-te'vîl ve Risâletü'l-hakîka li-tâlibi'l-îkân gibi eserleri mevcuttur.³

---

² Mehmed Süreyya, Sicilli Osmani. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996, cilt V, s.1514.

³ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt 38, sayfa 137

Eserin Konusu ve Bölümleri

Eser hac ibadetinin gereklerini (farz, vacip, sünnet) konu almaktadır. Hac farızasının İslam'ın 5 şartından biri olduğu dikkate alındığında bu eserin İslam dinini öğretmek amacıyla yazıldığı söylenebilir. Osmanlı devrinde özellikle Anadolu sahasında hacca gidecekler için çok önemli bir rehber niteliğindedir. Bu çalışmamızın, dil araştırmacıları için kaynaklık etmesinin yanısıra İlahiyat alanı için de bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Eser "Fasl" başlığını taşıyan 6 bölüm ve 2 babdan oluşmuştur. Giriş bölümünde Hac ibadetini yapmanın ne kadar gerekli olduğu hadis-i şeriflerle desteklenerek anlatılmıştır. Ayrıca makbul bir haccın nasıl olması gerektiği üzerinde de durulmuştur.

Eserin bölümleri ve konu içerikleri şu şekildedir:

Birinci Fasl: Bu bölümde haccın üç farzı olduğu (ihram, vakfe, ziyaret tavafı), farzlardan birisinin terk edilmesi halinde haccın geçersiz olacağı anlatılmıştır.

İkinci Fasl: İkinci bölümde haccın 26 vacibinin olduğu, bunların on sekizinin ittifakla sabit olduğu gerisinin sünnet veya vacip olma konusunda ihtilafli olduğu anlatılmıştır. Ayrıca vaciplerin terk edilmesi halinde ne gibi cezaların uygulanması gerektiği anlatılmıştır.

Üçüncü Fasl: Haccın sünnetlerinin müekke ve gayri müekke olarak iki çeşit olduğu, bu sünnetlerin terki halinde nelerin yapılması gerektiği anlatılmıştır.

Dördüncü Fasl: Haccın farzlarında birisi olan ihrama girmek için belirlenmiş olan yerler anlatılmıştır. Kabeye hac için her yönden gelebilecek hacılar için en uygun mikat yerlerinin nereler olduğu anlatılmıştır.

Beşinci Fasl: İhramlı olan kişiler için helal ve haram olan hususlar anlatılmıştır.

Altıncı Fası: Çocukların haccının nasıl olacağı konusunda bilgiler verilmiştir.

Birinci Bab: Kadınlara ait hacla ilgili hükümler anlatılmıştır.

İkinci Bab (Bab-1 Cinayat) : İhramlıya haram olan şeylerin yapılması halinde dinen yerine getirilmesi gereken keffaretler anlatılmıştır.

Eserin sonları ağırlıklı olarak dua içeriklidir. Hac ibadeti süresince yapılması efdal olan dulara yer verilmiştir.

Eserin Dili

Eser telif edildiği yüzyıl itibarı ile Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi (XVI-XIX.yy.) eseridir. Bir geçiş dönemi eseri olması açısından hem Eski Anadolu Türkçesi özellikleri hem de Osmanlı Türkçesi özellikleri taşımaktadır.

Eski Anadolu Türkçesinde çoğunlukla yuvarlak olan eklerin⁴ düz ünlü ile gösterildiği görülmüştür.

*Ey bizim **rės+iṁiz** saña ne bela oldu* 39b/05

Bununla birlikte Eski Anadolu Türkçesindeki yuvarlak ünlülü kullanımlara da rastlanmıştır.

*buğa 'a-i **şerife+nün** 'azametın ve heybetın hâzır ide* 25a/15

Ancak genel olarak eklerin düz ünlülü şekillerinde artış olduğu gözlenmiştir. Örnek olarak Eski Anadolu Türkçesinde çoğunlukla yuvarlak olarak görülen 1. tekil şahıs iyelik ekinin "**ben+im**" kelimesi örnek olarak incelendiğinde eserin tamamında (on yerde) düz ünlülü olarak geçtiği belirlenmiştir.

---

⁴ Burhan Paçacıoğlu, Orta Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi, Sivas, 1998.

Tablo I Söz varlığı

SÖZ VARLIĞI				
KAYNAK DİL	Arapça	Türkçe	Farsça	Soğdca
Sözcük Sayısı	837	466	42	2
Söz Varlığı İçindeki Yüzdesi	% 62,13	% 34,59	% 3,11	% 0,14
Toplam Sözcük Sayısı	1347			

Tabloda da görüldüğü üzere eserde Arapça menşeli kelimeler çoğunluktadır. Bu durumun en büyük sebebinin eserin ibadetle alakalı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Cümleler genellikle oldukça uzundur. Çok sayıda yargının bağlaçlarla (çoğunlukla ki, ve, ya) birbirine bağlanması cümlelerin uzun olmasını doğurmuştur. Aşağıdaki cümle buna bir örnektir:

[15a]...koltuğın ¹²kāsığın tıraş itmek ve gövdesinden kıl kıpırmağ ve bıyığın ve şakalın ¹³kırkmağ ve tırnağın kesmek kamīş ton ve kaba taqye ve ‘amāme ¹⁴adıñ başmağ geymek gövdesinde tıb degirmek başın yüzün ¹⁵örtmek baş şakalın taramağ ve kehle öldürmek ve āhara [15b] ¹öldür diyü emr itmek işāret itmek ve yabāna atmak ve cānavārların ²ve kuşların avlamağ ve avlayana delālet eylemek ve ürkütmeğ ³ve yumurdasını < > şımağ ve tüyün yolmağ ve gövdesine ⁴‘ayb itmek Ve şayd olanı alub ve şatmağ Ve hınne yakınmağ ve kimesne ⁵ile cidāl itmek ve ne kadar menāhī vār ise içtināb itmek ⁶ve ka‘be haramında ağacın kesmek ve otun yolmağ ⁷muhrim olanda ve olmayanda haramdır...

Eserin Yazılış Özellikleri:

Eser okunaklı, harekeli nesih ile yazılmıştır. Üzerinde çalışılan bu eserde Klasik Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi özellikleri görülmekle birlikte imla özelliği bakımında Uygur ve Arap-Fars imla geleneğinin etkileri görülmektedir.

"ç-p" seslerinin hemen hemen tamamının "c-b" ile gösterilmesi Uygur yazı geleneğinin etkisine örnek verilebilir. (*virüb 5a/04 üç keffâretten 18a/06*)

Belirtme hali ekinin hemze ile gösterilmesi de Arap-Fars yazı geleneğinin etkisini göstermektedir. (*şadağai 17b/03*)

Okutucu harflerin (elif, vav, he, ye) çoğunlukla harekeli olarak kullanıldığı, çok az sadece harekenin kullanıldığı göze çarpmaktadır. (içün **ايجون** 1a/07)

ESERİN FONETİK VE MORFOLOJİK İNCELEMESİ

1. Kelime Köklerinin Yazılışları⁵

1.1. Kelime Köklerinde Ünlülerin Yazılışları

1.1.1. “a” Vokalinin Yazılışı

1.1.1.1. **Ön seslerde “a” Vokalinin Yazılışı:** Türkçe kelimelerde “a” vokali kelime başında elif (ا), dik üstünlü elif (آ) veya elifin üzerine konan üstün (آ) ile yazılmıştır. Metinde:

a. Üstünlü elif ile yazılmıştır.

açılur

اچيلور

26a/08

---

⁵ Bu eserin imla özellikleri ve ses bilgisi incelenirken; çeviri yazı çalışması yapılırken Serhat Küçük'ün Hz.Ali-İfrit Cennamesi adlı eserinden yararlanılmıştır:Serhat Küçük, Hz.Ali-İfrit Cennamesi, Kesit yayınları, İstanbul, 2014, s.66-101.

açık	أجيق	29b/10
aḳrabā	أقربا	17a/05
ağzı	أغزى	22a/07
ayağ	أياق	17b/12

b. Dik üstünlü elif (ء) ile yazılmıştır

ādım	ادم	31b/09
āzar	ازار	19a/06
āl-	ال	3b/01
lāzım	لازم	21/9

c. Hem üstün ile hem dik üstünlü elif ile gösterilen örneklere de rastlanmaktadır.

ādem	ادم	6a/06	adem	ادم	28b/08
------	-----	-------	------	-----	--------

1. 1. 1. 2. Kelime Ortasında “a” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “a” vokali üstünlü elif veya dik üstünlü elif ile yazılmıştır.

a. Üstünlü elif ile yazılmıştır.

kitābda	كتابده	36a/15
ḳobarmak	قوبارمق	15a/12
ṣāliḥ	صالح	3b/09
vādi	وادی	43a/03
vardur	واردور	41b/13

b. Dik üstünlü elif ile yazılmıştır.

māldan	مالدن	3a/11
libāsı	لبلیسى	39b/09

şahrāsı   صحرالسى   39b/11

lākin   لاکن   29a/01

c. Hem üstünlü elif ile hem de dik üstünlü elif ile gösterilen örneklere de rastlanmaktadır.

namaz نماز 28a/14   namāz نماز 28b/01

İç seste birden fazla a ünlüsü taşıyan aşağıdaki kelimelerde; birinci a ünlüsü üstün ile, ikinci a ünlüsü ise dik üstünlü elif ile yazılmıştır.

gūnahkār   کناهکار   10b/14

ḳaçān   قاچان   11b/07

ṭavāf   طاواف   12a/02

1.1.1.3. Kelime Sonunda “a” Vokalinin Yazılışı: Kelime sonunda “a” vokali üstün, üstünlü elif (ا), dik üstünlü elif (ا) ya da güzel he (ه , ه) ile yazılmıştır. Bunlardan en çok "üstünlü elif ve güzel he"li örneklere rastlanmıştır.

a. Üstün ile yazılmıştır.

ṭavara   طوار   4a/07

b. Üstünlü elif ile yazılmıştır.

ammā   أمّا   6a/13

aṅā   اكا   5a/10

ḳılma   قیلما   38a/14

c. Dik üstünlü elif ile yazılmıştır.

du‘ā   دعا   42b/12

yā   یا   19b/01

d. Güzel he ile yazılmıştır.

aşağa	أشاعه	47a/14
kaçça	قچه	18b/07
kaldıra	قالديره	27b/10
yanında	ياننده	38b/03

e. Arapça kökenli bir kelimedede (ى) harfi ile yazılmıştır.

evlā	اولى	46a/01
------	------	--------

1. 1. 2. “e” Vokalinin Yazılışı:

1. 1. 2. 1. **Kelime Başında “e” Vokalinin Yazılışı:** Kelime başında “e” vokali elif üzerine konulan üstün (ٲ) ile ve üstünsüz elif ile yazılmıştır.

a. Elif üzerine konulan üstün ile yazılmıştır

eksik	اكسك	23a/10
elden	الدين	6a/15
er	ار	6b/11
eşme	اشمه	10b/08

b. Bir yerde üstünsüz elif ile yazılmıştır.

eyin	اين	12a/08
------	-----	--------

1. 1. 2. 2. **Kelime Ortasında “e” Vokalinin Yazılışı:** İç seslerde “e” vokali üstün (ٲ) ile yazılmıştır.

kendi	گندی	4a/12
yemiş	يَمِش	25a/11

yitecek

يَتَّجِك

1a/06

1.1.2.3. Kelime Sonunda “e” Vokalinin Yazılışı: Kelime sonunda “e” vokali genellikle üstünlü he (ه , ا) ile yazılmıştır. Son seste e ünlüsü bir yerde ise üstünlü elif ile gösterilmiştir.

a. Üstünlü he ile yazılmıştır.

aķceye

أَقْجَه يَه

1a/06

üzerine

أَوْزْرِنَه

1b/01

yelmeye

يَلْمِيَه

29b/07

hāle

حَالَه

2b/06

ide

أِدَه

19a/11

b. Bir yerde üstünlü elif ile yazılmıştır.

direge

دِرَاكَا

32a/11

1.1.3. “ı” Vokalinin Yazılışı:

1.1.3.1. Kelime Başında “ı” Vokalinin Yazılışı: Kelime başında “ı” vokalli bir adet kelimeye rastlanmıştır o da dik esre ve ye ile yazılmıştır.

ıraķdan

أِيرَاقْدَنْ

14b/05

1.1.3.2 Kelime Ortasında “ı” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “ı” vokali genellikle esre ile yazılır ve bazen de esreli ye ile yazılmıştır.

a. Esre ile yazılmıştır

alıp

أَلِب

50b/04

altıncı

أَلْتِنْجِي

8a/02

ķaldıra

قَالْدِرَه

27b/10

kıçın	قچك	46b/08
-------	-----	--------

kııl-	قيل	10a/13
-------	-----	--------

b. Esreli ye ile yazılmıştır.

aķıt-	اقیت	50a/08
-------	------	--------

ānın	انیک	2a/08
------	------	-------

avıç	اویچ	21a/14
------	------	--------

1. 1. 3. 3 Kelime Sonunda “ı” Vokalinin Yazılışı

Kelime sonunda “ı” vokali ye (ي) ve bazen de esreli ye (ې) ile yazılmıştır. Bir yerde esreli hemze ile yazılmıştır.

a. Arapça bir kelimeye gelen iyelik eki bir yerde Ye ile yazılmıştır.

ħakkı	حقی	42a/05
-------	-----	--------

b. Esreli ye ile yazılmıştır.

arası	اراسی	6b/05
-------	-------	-------

olması	اولمه سی	9a/10
--------	----------	-------

yabışması	یابشمه سی	11b/04
-----------	-----------	--------

babası	باباسی	23b/03
--------	--------	--------

ķapusu	قبوسى	27b/14
--------	-------	--------

c. Arapça bir kelimeye gelen belirtme hali eki esreli hemze (ة) ile yazılmıştır.

fażlaı	فضلاء	5a/01
--------	-------	-------

1.1.4. “i” Vokalinin Yazılışı:

1.1.4.1. Kelime Başında “i” Vokalinin Yazılışı: Kelime başında “i” vokalli kelimeler esreli elif ye ve dik esreli elif ye (ای) ile yazılmıştır.

içün	ایچون	1a/07
iç	ایچ	4b/11
iç-	ایچ	36a/12
idüb	ایدوب	11a/01
iki	ایکی	4a/01

1.1.4. 2 Kelime Ortasında “i” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “i” vokali esre ile ve dik esreli ye ile yazılmıştır.

işlemiş	ایشلمش	18b/09
ikinci	ایکینجی	16a/09
bir̄in	بیرین	10b/04

1.1.4.3 Kelime Sonunda “i” Vokalinin Yazılışı: Kelime sonunda “i” vokali ye (ی) ve esreli ye (ې) bazen de iki noktalı ye ile ve esreli hemze ile gösterilmiştir yazılmıştır

a. Esreli ve dik esreli ye ile yazılmıştır.

efendisi	افندسی	17b/04
bindigi	بندگی	4a/07
binidli	بندلی	12b/15
beri	بری	28a/12

b. Esreli hemze (ة) ile yazılmıştır.

berdei	بردهء	16a/11
--------	-------	--------

kimesnei	كمسنهء	21a/05
----------	--------	--------

kimsei	كمسهء	21a/03
--------	-------	--------

c. İki noktalı ye (ي) ile yazılmıştır.

kendi	كندي	27a/11
-------	------	--------

1.1.5. “o” Vokalinin Yazılışı:

1.1.5.1. Kelime Başında “o” Vokalinin Yazılışı: Kelime başında “o” vokali genellikle ötreli elif-vav ile yazılmıştır.

orta	أورطه	19a/07
------	-------	--------

ot	أوت	15b/06
----	-----	--------

omuzı	أومزى	27a/14
-------	-------	--------

od	أود	36a/11
----	-----	--------

oluğ	أولوق	31a/02
------	-------	--------

1.1.5.2. İlk Hecede “o” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “o” vokali ötreli vav (و) ile ve ötre ile yazılmıştır.

a. Ötreli vav ile yazılmıştır.

yolda	يولده	41b/06
-------	-------	--------

boğazla-	بوغازلا	23b/15
----------	---------	--------

boş	بوش	34a/10
-----	-----	--------

koğulu	كوغلى	22a/08
--------	-------	--------

b. Ötre ile yazılmıştır.

sonra	صكره	2b/02
-------	------	-------

şovuk	صُوق	18a/04
tokun-	طُكُن	44a/02
tokuzuncı	طُكُز	16b/05
toprak	طُبْرَاق	39a/10

1.1. 6. “ö” Vokalinin Yazılışı:

1.1.6.1. Kelime Başında “ö” Vokalinin Yazılışı: Kelime başında “ö” vokali genellikle elif-vav üzerine konan ötre (اُو) ile yazılmıştır.

ölünce	اُولُنْجِه	1b/04
öñünde	اُوْكَنْدِه	32a/10
ölüm	اُولُوم	1a/05
öp-	اُوْپ	27b/08
ört-	اُوْرْت	15a/15

1.1.6.2. İlk Hecede “ö” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “ö” vokali çoğunlukla ötreli vav (وُ) ile bazen de ötre ile yazılmıştır.

a. Ötreli vav (وُ) ile yazılmıştır.

sözine	سُوْزِيْنِه	14b/01
söyle-	سُوْيْلِه	3b/14
dördüncü	دُوْرْدُنْجِي	7b/11
göñül	كُوْكُل	11b/14
gör-	كُوْر	39b/11

b. Ötre ile yazılmıştır.

dört	دُرت	8b/02
gönder-	كُندر	6b/09
götür-	كُتور	29/10
kötürüm	كُتورم	6a/04

1.1.7. “u” Vokalinin Yazılışı:

1.1.7.1. Kelime Başında “u” Vokalinin Yazılışı: Kelime başında “u” vokali ötreli elif-vav (ؤ) ile yazılmıştır.

ulaş-	اُلاش	25b/02
uy-	اُوي	46b/06
uyhu	اُويخو	39b/10
ulaş-	اُلاش	25b/02
uzacık	اُزاجق	43b/12

1.1.1.2. Kelime Ortasında “u” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “u” vokali ötre (’) veya ötreli vav (و) ile yazılmıştır.

a. Ötre ile yazılmıştır.

şovuk	صُوق	19a/03
şuman	طُمان	19a/05
şonra	صُكره	25a/03

b. Ötreli vav ile yazılmıştır.

yok	يُوق	19a/02
tır-	طُور	38a/03
tut-	طُوت	20b/08

1.1.7.3. Kelime Sonunda “u” Vokalinin Yazılışı: Kelime sonunda “u” vokali ötreli vav (و) ile yazılmıştır.

kapu	قِوُ	30b/11
bu	بُو	1b/14
karşu	قَارَشُو	4b/10
uyhu	اُوِيْحُو	39b/10

1.1.8. “ü” Vokalinin Yazılışı:

1. 1. 8. 1. Kelime Başında “ü” Vokalinin Yazılışı: Kelime başında “ü” vokali elif-vav (و) veya ötreli elif-vav (اُو) ile yazılmıştır.

a. Ötreli elif-vav (اُو) ile gösterilmiştir.

üçüncü	اُوْجُنْجِي	7a/07
ürküt-	اُوْرْكُوْت	15b/02
üst	اُوْسْت	12a/11
üzere	اُوْزْرَه	1b/03

b. Ötreli elif ile gösterilmiştir.

üzüm	اُزُوْم	25a/11
------	---------	--------

1.1.8.2. Kelime Ortasında “ü” Vokalinin Yazılışı: Kelime ortasında “ü” vokali ötre (َ) veya ötreli vav (وُ) ile yazılmıştır.

a. Ötre ile gösterilmiştir.

yüzük	يُوزُك	15b/10
bitür	بِئُر	25a/10
bölügi	بُولُغِي	18a/03

b. Ötreli vav ile gösterilmiştir.

üzüm	أُزُوم	25a/11
yüce	يُوجِه	12b/14
yürüyüş	يُورِيْش	29b/06
beşyüz	بِشْيُوز	31b/10
yüzük	يُوزُك	15b/10

1.1.8.3. Kelime Sonunda “ü” Vokalinin Yazılışı: Kelime sonunda “ü” sesi çoğunlukla ötreli vav (وُ) ile yazılmıştır. Bir yerde ötre ile gösterilmiştir.

kendü	كَنْدُؤ	5a/04
berü	بِرُؤ	39b/07
diyü	دِيؤ	2a/04
girmelü	كِيْرْمَلُؤ	25a/13

1. 2. KELİME KÖKLERİNDE ÜNSÜZLERİN YAZILIŞLARI

Arap alfabesinde, Türkçenin p, ç, g, ñ ünsüzlerini karşılayan özel işaretler bulunmadığından p (ب), ç (ج), g (ك), ve ñ (ك , ك) işaretleri ile yazılmıştır.

1.2.1. “ç” Ünsüzünün Yazılışı

İçinde ötümsüz diş eti-damak ç ünsüzü bulunduran kelimelerde bu ünsüz başta, ortada ve son ses durumunda ya (چ) harfi ile ya da (چ) harfi ile yazılmıştır:

1.2.1.1. Kelime başında “ç” Ünsüzünün Yazılışı : Ön seste ç ünsüzü hem (چ) hem de (چ) ile gösterilmiştir.

a. (چ) harfi ile yazılmıştır

çek-	چک	4b/05
çekin-	چکین	15b/13
çıkār-	چقار	15b/14

b. (چ) harfi ile yazılmıştır

çadır	چادیر	15b/12
çıban	چیبان	15b/14
çok	چوق	5b/13
çekirdek	چکردک	42a/15

Yukarıdaki örnekler dışında aynı sözcüğün kelime başında hem c’li hem de ç’li biçiminin olması dikkat çekicidir:

cün	چون	36a/08
çün	چون	2b/09

1.2.1.2. Kelime ortasında “ç” Ünsüzünün Yazılışı : Orta seslerde ç ünsüzü hem (چ) hem de (چ) ile yazılmıştır.

açık	اچیق	29b/10
ágaçdan	اچاچدن	13a/11

buçuk	بوجوق	5a/08
geçin-	گچین	14a/14
keçi	کچی	23a/04

1.2.1.3.Kelime sonunda “ç” Ünsüzünün Yazılışı : Son seste çok rastlanmayan bu ünsüz hem cim (ج) hem de çe (چ) ile yazılmıştır. Bazı kelimelerin hem cim hem de çe'li örneğine rastlanmıştır.

geç	گچ	38a/06
uç	اوج	4b/08
kılmç	قلنج	15b/11

Yukarıdaki örnekler dışında aynı sözcüğün hem cim hem de çe'li biçiminin olması dikkat çekicidir:

üc	اوج	6b/05
üç	اوج	4a/08

1.2.2. “g” Ünsüzünün Yazılışı

Metinde ötümlü damak g ünsüzü hem kelime başında hem de kelime içinde kef (ک) ile yazılmıştır:

1.2.2.1. Ön Seslerde “g” Ünsüzünün Yazılışı

gerek	کرك	13b/08
gemi	کمی	4b/11
gir-	کیر	2a/02
girü	کیرو	11a/08

1. 2. 2.2. İç Seslerde “g” Ünsüzünün Yazılışı

bölge	بولكه	23a/09
degil	دكل	12a/13
degin	دكین	1a/06

1. 2. 2.3. Son Seslerde “g” Ünsüzünün Yazılışı:

eylög	ایلوك	13a/15
deg-	دك	34a/12

1.2.3. “ğ” Ünsüzünün Yazılışı: Ötümlü damak ünsüzü olan ğ, ön ses durumunda bulunmaz. Yalnızca iç ve son ses durumunda bulunur. Bu ses metinde kef (ك , ك) ile gösterilmiştir:

1. 2. 3. 1. İç Seslerde "ğ" Ünsüzünün Yazılışı

ağa	اكا	5a/10
göğül	كوكل	11b/14
bağa	بكا	20a/10
değiz	دكز	11a/07
değlü	دكلو	1b/11

1. 2. 3. 2. Son Seslerde "ğ" Ünsüzünün Yazılışı

biğ	بك	3a/13
öğ	اوك	27b/12
āniğ	انك	2a/08
yağ	ياك	27b/10

1.2.4 “p” Ünsüzünün Yazılışı : Ötümsüz çift dudak ünsüzü olan "p" sesi ön , iç ve son seslerde çoğunlukla "P" (پ) harfi ile yazılmıştır.

pek	پك	44a/08
peygamber	بيغمبر	40a/14
ķop-	قوپ	16a/03
öp-	اوپ	27b/12

Yukarıdaki örnekler dışında bazı kelimelerin hem b’li hem de p’li olarak yazıldığı görülmüştür.

pāk	پاك	36a/03	bāk	باك	45a/08
ķapu	قبو	30b/11	ķabu	قبو	27b/14

1. 2. 5. “s” Ünsüzünün Yazılışı

Metindeki Türkçe kelimelerde ötümsüz diş eti ünsüzü s, sad (ص) ve sin (س) ile yazılmaktadır. Genellikle kalın ve incelik durumlarına göre yazılışta uyum vardır:

1.2.5.1. Ön seste “s” Ünsüzünün Yazılışı : Kalın ünlülerin bulunduğu kelimelerde s ünsüzü daima (ص) ile gösterilmiştir.

şaç	صاچ	16b/03
Şağ	صاغ	8a/14
şakal	صاقال	15a/15
şakın-	صاقين	22a/08

şal-	صال	16a/10
------	-----	--------

İnce ünlülerin bulunduğu kelimelerde s ünsüzü daima (س) ile gösterilmiştir.

sekiz	سكز	7a/09
sen	سن	15a/04
sene	سنه	22b/02
silk-	سلك	29b/06
siz	سز	45a/14

1. 2. 5. 2. Orta seste “s” Ünsüzünün Yazılışı : Orta seslerde s ünsüzü kalın ünlülerin olduğu kelimelerde (ص), ince ünlülerin olduğu kelimelerde (س) ile gösterilmiştir.

başduğı	باصدوغى	35a/15
eksik	اكسك	23a/10
göster-	كوستر	39a/09
issi	اسى	18a/04
kimesne	كمسنه	15b/04
nesne	نسنه	21b/10

1. 2. 5. 3. Son seslerde “s” Ünsüzünün Yazılışı : S ünsüzü kalın ünlülerin olduğu kelimelerde sad (ص) , ince ünlülerin olduğu kelimelerde sin (س) ile yazılmıştır.

baş-	باص	35a/15
kes-	كى	21b/06

1.2.6. “t” ve “d” Ünsüzlerinin Yazılışı

Metindeki diş eti t-/d- ünsüzlerine baktığımızda karışık bir durumla karşılaşılıyor. Eski Türkçe sözcüklerdeki t-’ler genellikle korunmuş olmakla birlikte t’lerin korunmadığı sözcüklerle de karşılaşılmaktadır. Bu duruma şu sözcükleri örnek olarak verebiliriz:

tavuk	طاوق	16a/01
toğunub	طوقونوب	44a/02
tolmuş	طولمش	39b/12
deniz	دکز	10a/09
dürterler	دورترلر	22a/06
dürlü	دورلو	49b/09
ton	طون	15a/13

2.TÜR VE ŞEKİL BİLGİSİ

Dildeki kelimelerin bünyesinde meydana gelen değişiklikleri, kök ile ek arasındaki ilişkiyi inceleyen dilbilgisi alanına “yapı bilgisi” veya “morfoloji” denir. Bu çalışmada kelime türleri ve bu kelimelere gelen ekler bağlamında konu ele alınacaktır.

Türk dilinin yapısına morfolojik açıdan baktığımızda isim ve fiil olmak üzere iki temel kelime türü olduğunu görüyoruz. Sıfat, zarf, zamir, edat, bağlaç, ünlem gibi kelime türleri de isimden türemiş kelime türleridir. Bu çalışmada toplamda sekiz olan kelime türlerinin her biri ayrı ayrı incelenecektir.

2.1. İSİMLER

Varlıkları bildiren sözcüklere isim denir. Evrendeki canlı cansız milyarlarca varlığı bize adlar bildirir.⁶ İsimler, sahip oldukları özellikler açısından varlıklara verilmişlerine, varlıkların oluşuna ve sayısına göre olmak üzere üç farklı şekilde ele alınırlar.

İsimler, varlıklara verilmişlerine göre özel isim ve cins isim olmak üzere ikiye ayrılır. Özel isimler varlıkların sonradan takılmış hususi adlarıdır, bir eşi bulunmayan tek varlıkların sonradan konmuş isimleridir. Cins isimler esas itibarı ile cins cins varlıkların adlarıdır. Bu isimler nesnelere kendilerinden ayrılmaz. Herkes tarafından tanınır bilinir.⁷

Metinde geçen cins isimlere şunlar örnek verilebilir:

kapu	26a/13	<i>her ne kapudan girse cāiz</i>
şakal	15a/15	<i>baş şakalın taramak ve kehle öldürmek</i>
şarı	32a/10	<i>şarı menāre dibinde olan direge</i>

Metinde Türkçe menşeli özel isme rastlanmamıştır.

İsimler, varlıkların oluşlarına göre somut isim ve soyut isim olmak üzere ikiye ayrılır. Duyu organları ile algılanabilen kavram ya da varlıklara “somut isim” denir. Somut isimler, insan zihni dışında da gerçekliği olan isimlerdir. Duyu organları ile algılanamayan kavram ya da varlıklara “soyut isim” denir. Soyut isimler sadece insan zihninde var olan, evrende gerçekliği olmayan isimlerdir.

---

⁶ Mehmet HENGİRMEN, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 116.

⁷ Muharrem ERGİN, Üniversiteler İçin Türk Dili, Bayrak Yayınları, İstanbul, 1994, s. 278.

Metinde geçen somut isimlere şunlar örnek verilebilir:

başmak	19a/06	<i>aduk bābuç başmak geymege mużtar degil</i>
beden	29a/08	<i>eger bedeni ve şevbi necs olsa</i>
bıyık	21a/06	<i>eger bıyık kırksa müfred üzerine</i>
deve	23a/12	<i>bir deve yā bir şıgır hacetlik olan</i>

Metinde geçen soyut isimlere şunlar örnek verilebilir:

güç	24b/12	<i>güci yetmezse on gün oruç şuta</i>
kötü	45a/15	<i>kötü demiriş ve altunuş ve gümüşüş eridikde</i>
ölüm	1a/08	<i>yahūdī veya naşrānī ölümü gibi olur</i>

İsimler, varlıkların sayısına göre tekil isim, çoğul isim ve topluluk ismi olmak üzere üçe ayrılır. Metinde Türkçe olarak kabul edebileceğimiz topluluk ismine yer verilmemiştir. Tekil isim; tek bir varlığı, kavramı karşılayan isimlerdir. Çoğul isim; birden fazla varlığı, kavramı karşılayan isimlerdir. Tekil isimlere “-lar/-ler” çoğul ekinin getirilmesiyle yapılır.

Metinde geçen tekil isimlere şunlar örnek verilebilir:

ādım	31b/09	<i>her adımı başına beş yüz şevāb yazılır</i>
ağaç	25a/10	<i>bir ağaç ki benī ādem bitürdigi cinsden ola</i>
ağız	27a/10	<i>iki gözi olub da ağızı ve dili olub da</i>

Metinde geçen çoğul isimlere şunlar örnek verilebilir:

bedenler	39a/10	<i>gelüb toza tobrağa bilenüb bedenlerine ta‘b virüb</i>
begler	1b/04	<i>yāhūd zālīm beglerden men‘ ola</i>
bitler	20b/15	<i>eger bitler helāk olsalar şadağa itmek</i>

eller 11b/03 *biri elleridir muħrim aħz itmesi ve ve yabişması*

erler 16b/05 *tokuzuncı tavāfda erler olsa*

Metin ibadetle alakalı olduğundan Türkçe kelimeler dışında Arapça kökenli birçok isimle de karşılaşırız. Bunları da varlıklara verililerine, varlıkların oluşlarına ve varlıkların sayısına göre üçe ayırarak inceleyebiliriz.

Arapçadan gelen kelimelerden varlıklara verililerine göre isimlere şu kelimeleri örnek verebiliriz:

Metinde geçen özel isimlere şunlar örnek verilebilir:

mekke 23a/13 *mekke ħaramından ħayrı yerde cāiz olmaz*

cebrāil 47a/06 *bāb-ı cebrāilden dāħil olmaħ efđal*

ħurān 30b/03 *ba‘dehü zikrullah ba‘dehü ħurān oħumaħ*

Metinde geçen cins isimlere şunlar örnek verilebilir:

ħammām 15b/11 *ħammāma girmek Ve libās yumak*

ikindi 38a/14 *ikindi namāzın imām ile bile ħılmaħdur*

imām 8b/14 *vaħfesinden döndükde imām ardınca gelmekdir*

Arapçadan gelen kelimelerden varlıkların oluşlarına göre isimlere şu kelimeleri örnek gösterebiliriz:

Metinde geçen somut isimlere şunlar örnek verilebilir:

ridā 12a/10 *ridāsı ucundan biribirine bağlamak*

şahrā 39b/11 *‘arafāt şahrāsı cümle ħinzır ve meymun ile ħolmış*

şavt 27a/11 *dili olubda a‘lā şavt-ile kendi ta‘zīm ile*

Metinde geçen soyut isimlere Şunlar rnek verilebilir:

ilhād	11a/02	<i>ilhād nice ma‘nāya gelür</i>
‘ilm	3b/02	<i>Yāhūd hac ‘ilmin bilür ‘ālime muķārin olmağ ile</i>
rızā	2a/13	<i>sum‘a için olmasa belki rızāullah için ola</i>

Arapçadan gelen kelimelerden varlıkların sayısına göre isimlere Şu kelimeleri örnek verebiliriz:

Metinde geçen tekil isimlere Şunlar rnek verilebilir:

saķ	35b/01	<i>Ka‘beniñ saķına baķmaya</i>
Şayd	25a/05	<i>ve Şayd olanı boğazlasa murdār olur</i>
sebeb	19b/05	<i>sebeb muğāyir oldu</i>

Metinde geçen çoğul isimlere Şunlar rnek verilebilir:

semāvāt	26a/08	<i>ka‘be ibtida göründükde semāvāt kapuları açılır</i>
Őulehā	2b/05	<i>Őulehā meclisine hāzır olmağa rağbet vār ise</i>
Őeyāṭīn	39b/04	<i>cümle ‘asker-i Őeyāṭīn yanına cem‘ olub</i>

İsime gelen çekim ve yapım eklerini bilmek isim ve isim soylu kelimelerin yapısını göstermesi bakımından önemli bir ipucudur. Bundan dolayı eserde geçen isim çekim eklerini ve yapım eklerini, bunların kullanım biçimini göstermek yerinde olacaktır.

2.1.1. İsim Yapan Eklerin Yazılışları

2.1.1.1. İsimden isim yapan ekler

Metne baktığımızda isim ya da isim soylu sözcüklerle, fiillere gelerek yine isim ya da isim soylu sözcük yapan Şu eklerle karŐılaŐıyoruz:

+cek

gök+cek 21b/10 *gökçek rāyihāsı olan nesneye tıb dirler*

+cIK

uzak+cık 43b/12 *binādan beş zira‘ miqdārı uzacık tura*

ara+cık 27b/09 *aracıkdan turubda yüzün hacet-i esvedden*

+dAş

yol+daş 4b/14 *şusuz kalma havfı olsa yāhud yoldaşlardan*

+düz

gün+düz 25b/13 *ka‘beye gündüz girmek müsteḥābdır*

+(I)ncI ~ +(U)ncI**+(I)ncI**

iki+nci 7b/03 *ikinci vācib şafā ve merve arasında ...*

dörd+(ü)nci 7b/11 *dördüncü vācib ‘arefe gün vaḳfede ...*

altı+ncı 8a/02 *altıncı vācib cemre atmaḳdır*

toḳuz+(u)ncı 8a/05 *toḳuzuncı vācib her tavāf ardınca...*

on+(u)ncı 8a/06 *onuncı vācib ḳādir olana tavāf yürüyüb*

Arapça bir sözcüğe de gelmiştir

şāni+nci 20b/06 *şāninci için itmedīse anıḡ-içün...*

+II / +IU**+II**

koḳu+lı 11b/13 *yānında koḳulı tıb vār ise tıblana*

+IU

dür+lü 35a/07 *her dürlü ‘ibādetden işleye*

kir+lü	39a/09	<i>benim kirlüce tozluca kullarım</i>
deñ+lü	39b/05	<i>ne bela oldu ki bu deñlü feryād idersin</i>
koķu+lı	22a/08	<i>koķulı nesneleri koķulamaķ mekruhdu</i>
boya+lu	12a/07	<i>eger boyalu olsa cāizdir</i>

Arapça bir sözcüğe de gelmiştir

şübhe+lü	3a/09	<i>mālı olmasa belki şübheli olsa</i>
----------	-------	---------------------------------------

+IİK ~ +IUK

+IİK

yıl+lıķ	35b/08	<i>bir yıllık ‘ibādet şevābı yazılır</i>
ey+lik	3b/12	<i>eylik nedür diyü suāl olunduķda</i>
gün+lik	6b/05	<i>arası üç günlük yā ziyāde mesāfe var</i>
gelmek+lik	50a/07	<i>‘āfiyet ile gine gelmeklik taleb ide</i>

Arapça bir sözcüğe de gelmiştir

ħacet+lik	23a/12	<i>bir şıǵır ħacetlik olan kimseler</i>
-----------	--------	---

+IUK

yaǵmur+luķ	16a/01	<i>ķaftan ve yaǵmurluķ bürünmek ...gün+lük</i>
	14b/05	<i>bir günlük miķdārı iraqdan olsa ...</i>

Ekten sonra ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde k > g deǵışmesi olur.

ey(i)+lüg+i+n+e	13a/15	<i>ānıñ eylügine şāhid olurlar</i>
-----------------	--------	------------------------------------

+ndi

iki+ndi	37a/14	<i>ikindi ve aħşam ve yatsu namāzın anda ķıla</i>
---------	--------	---

+sIz

er+siz	6b/04	<i>ħacca gelmek mahremsiz ersiz ħaramdır</i>
kim+siz	24a/03	<i>fukarāya tamām virmezler ve kimsiz hic virmezler</i>
şu+suz	4b/14	<i>şusuz ķalma ħavfı olsa</i>

Arapça kelimelere eklendiği de görülmüştür.

ṭahāret+siz	8a/09	<i>ṭavāfı ṭahāretle olmaḵ ṭahāretsiz itse cāizdir</i>
iḥram+sız	10b/13	<i>eger iḥramsız tecāvüz-i miḵāt ider ise</i>
‘özt+süz	1b/05	<i>‘öztüz terk idene āḡa benim şefā‘atimden naşīb yokdur</i>

Farsça bir kelimedede de rastlanmıştır.

āb-dest+siz	8a/13	<i>ṭavāfda āb-destsiz eylese āb-desti i‘āde eyleye</i>
-------------	-------	--

2.1.1.2. Fiilden isim yapan ekler

Metinde fiillere gelerek isim ya da isim soylu sözcük yapan biçimlerin sayısı isimden isim yapan biçimlere göre fazla olmakla birlikte kullanım sıklığı onlara göre azdır. Diğer taraftan bu eklerin sadece Türkçe sözcüklere geldiğini söylemek mümkündür. Metinde karşımıza çıkan bu ekler şunlardır:

-cek

giy-ecek	20a/03	<i>zararı olubda giyecek gelürse i</i>
----------	--------	--

-k

eksi-k	22a/04	<i>eksik olsa nişf-ı şāḡ buḡday şadaḡa vācibdür</i>
--------	--------	---

dira-k	41b/4	<i>‘arefe ḡaddi ma‘lūm olmaḵ iḡün iki dirak vaż‘</i>
--------	-------	--

olunmuşdur

alça-k	12b/14	<i>Yüce yire cıḡsa ve alcaḡ yere inse</i>
--------	--------	---

-ık

art-ık	5a/06	<i>yanında nafaḡasından artık aḡcesi olmaya</i>
--------	-------	---

aç-ık	29b/10	<i>şāḡ omuzı aḡık ḡala</i>
-------	--------	----------------------------

-üm

öl-üm	1a/08	<i>yahūdī veya naşrānī ölümü gibi olur</i>
-------	-------	--

-ku

uy(u)-ḡu	39b/10	<i>gözine uyḡu gelüb gördiḡi ‘arafāt şahrāsı...</i>
----------	--------	---

-miş

ye-miş	25a/11	<i>ḡurma ve üzüm vesāir yemiş aḡacı gibi...</i>
--------	--------	---

-sı

yat-sı 42a/01 *andan muttaşilen yatsı namāzınıñ farzın kıla*

-mAz

yara-maz 2b/03 *yaramaz muşāhiblerin terk idüb...*

-mur

yağ-mur 16a/01 *kaftan ve yağmurluk bürünmek...*

2.1.2. İsim Çekim Eklerinin Yazılışları

2.1.2. 1. Hâl Eklerinin Yazılışları

Geldiği isim ya da isim soylu sözcüğü fiil veya fiilimsiye bağlayan eklerdir.

2.1.2.1.1. Belirtme Hâli: Bu dönemde belirtme hâli ekini düz ünlülü olarak +ı/+i sesleri ile görüyoruz.

zekāt+ı 1b/12 *haccı ve zekātı tedārik itmek-ile ma'lūm olur*

namāz+ı 4a/13 *namāzı terk itmeden Yāhud vaqtinden şoñraya...*

su+y+ı 5a/07 *meşelā bir aqcelik suyu iki aqceye şatmaq*

emlāk+i 5b/15 *bākī emlāki buña kıyās eyle*

imām+ı 8b/15 *eger imāmı teqaddüm itse dem lāzımdır*

Ayrıca belirtme hali eki iyelik eklerinden sonra gelen +n sesi ile de gösterilmiştir.

sünnet+ler+i+n 4a/14 *sünnetlerin ızdırāb olduğı zemanda terk...*

Aqce+s+i+n 7b/07 *aqcesin ka'beye ĩşāl idüb...*

namāz+i+n 9b/13 *tavāf namāzın terk itmede dem lāzım olmaz*

nażar+i+n 11b/03 *cemi' muharremātdan nażarın hıfz itmekdir*

kuļağ+i+n 11b/01 *kuļağın cemi' menāhiden istimā'ından hıfz itmekdir*

2.1.2.1.2. Yönelme Hâli: Yönelme hâli eki olarak +a/+e kullanılmaktadır.

harâc+a	1b/09	<i>kimesneler vār ise ānı harāca keseler</i>
dünyā+y+a	1b/12	<i>ölür iken dünyāya rücu^c itmegi taleb ide</i>
ihrām+a	3a/05	<i>ihrāma niyyet itdikten sonra</i>
kirā+y+a	3a/12	<i>kirāya ve nafaqaya ve fuqarāya taşadduğ</i>
fuqarā+y+a	3b/12	<i>buyurdu ki fuqarāya ve mesākīne ta^cām virmek</i>

Sadece bir kelimedede yönelme hali eki olarak "+I" kullanılmıştır.

harām+ı	2a/06	<i>fısığ diyü cümle harāmı ve menhiyyāta dirler</i>
---------	-------	---

2.1.2.1.3. Bulunma Hâli: Bulunma hâli eki olarak +da/+de eki kullanılmaktadır.

Türkiye Türkçesinden farklı olarak +ta/+te biçimi yoktur.

zeman+da	4a/15	<i>ızdırāb olduğu zemanda terk itmek cāizdir</i>
yol+da	12b/15	<i>alcağ yere inse yolda binidli ādeme uğrasa...</i>
tavāf+da	16a/14	<i>dördünci tavāfda reml itmeyeler</i>
huşuş+da	18b/01	<i>bir huşuşda cümle libāsın bir günde geyse</i>
mekān+da	18b/07	<i>belki cümle libāsı bir mekānda...</i>

2.1.2.1.4. Çıkma Hâli: Çıkma hâli eki olarak; +dan/+den eki kullanılmaktadır. Bu ek, Türkiye Türkçesinden farklı olarak Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi ünsüz uyumu dışında sadece -d ünsüzüyle kullanılmaktadır.

Ḳurbān+dan	18b/12	<i>ḳurbāndan ḡayrı nesne şavımdan ve şadaḳadan cāiz olmaz</i>
şovuk+dan	19a/03	<i>yā şovukdan yā issiden taḳye geymege</i>
şonra+dan	19b/08	<i>ol libāsın üzerine şonradan libās ziyāde itse</i>

libās+dan	19b/11	<i>h̄īn-i iḥrām̄da ʿuryān olsa muḥīṭ libāsdan</i>
az+dan	20b/08	<i>azdan çoḡdan şadaḡa ide</i>

2.1.2.1.5. Eşitlik Hâli: Eşitlik eki olarak +ca/+ce eki kullanılmaktadır.

kirlüce	39a/09	<i>görüñ benim kirlüce tozluca ḡullarım</i>
tozluca	39a/09	<i>görüñ benim kirlüce tozluca ḡullarım</i>
yab+ca	10a/07	<i>dördünciye yabca yabca yürümeḡ</i>
yurvu+ca	19a/08	<i>bābucınıñ orta yerinde olan yurvuca yerinden</i>
başḡa+ca	21a/05	<i>her birine başḡaca nişf-ı şāḡ buḡday lāzım olur</i>

2.1.2.1.6. Vasita Hâli: Vasita eki olarak "+IIA, +IA, +In" ekleri kullanılmaktadır.

deḡi+n	20b/08	<i>şakalından ḡıl ṡutsa iki üç ḡıl deḡin</i>
fāsıd+le	22a/14	<i>bir dem lāzım olur fāsıdle iḥrām̄dan çıḡduḡı</i>
sürʿat+le	25b/06	<i>sürʿatle yürüyüb varub ḡaʿbeniñ divārına</i>
cemāʿat+le	26b/09	<i>fevt itmeyüb farz cemāʿatle ḡıla</i>
ṡahāret+le	29a/02	<i>eger ṡahāretle iʿāde iderse dem sākıṡ olur</i>
yaya+n	14a/10	<i>ḡac itse eger yolun yayan yürüyüb itse</i>

Vasita hâlinin ekleşmemiş kullanımlarına şunları örnek verebiliriz:

veḡār+ile	29b/13	<i>ṡavāfıñ bir sünneti veḡār ile ḡuşūḡ-ile olmaḡ</i>
ʿumre+ile	34b/07	<i>mekkeye ʿumre ile geldīse saʿy tamām olub</i>
cemāʿat+ile	35b/13	<i>ammā cemāʿat ile ḡılman bir namāz</i>

2.1.2.1.7. İlgi (Tamlama) Hâli: Geldiği isim veya isim soylu sözcüğü kendinden sonra gelen isim veya isim soylu sözcüğe bağlayan bu ek "İn+Uñ" şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

hacc+ın	2b/02	<i>mağbûl olan haccın ‘alâmeti oldur ki...</i>
olmağ+ın	3a/03	<i>hacc-ı mağbûl olmağın ‘alâmeti ve şurûtı...</i>
tavar+ın	4b/10	<i>hemân tavarın başı ne yanında ise kıla</i>
kimse+n+ın	5a/01	<i>bir kimsenin kendüden fazla şuyı...</i>
‘avrat+ın	6b/02	<i>eger ‘avratın üzerine farz olsa</i>

Ben ve biz zamirleriyle kullanıldığında +im şekli söz konusudur:

ben+im	1b/05	<i>âña benim şefâ‘atimden naşîb yoğdur</i>
--------	-------	--

2.1.2.2. İyelik Eklerinin Yazılışları

Geldiği isim veya isim soylu sözcüğün kime veya neye ait olduğunu belirten iyelik eki şahıslara göre değişik biçimler almaktadır. Bunlar:

Tekil Birinci Şahıs İyelik Eki: + m

rabb+i+m	25b/05	<i>benim rabbimin evi niredür</i>
‘azâb+i+m	39a/12	<i>‘azâbımdan havf iderler</i>
peygamber+i+m	40a/14	<i>peygamberim üzerine şalavât virdi</i>
şefâ‘at+i+m	1b/05	<i>âña benim şefâ‘atimden naşîb yoğdur</i>
üzer+i+m	40a/14	<i>benim üzerime şenâ idüb</i>

Tekil İkinci Şahıs İyelik Eki: +n

rabb+i+n	25b/05	<i>didiler ki rabbinin beyti budur</i>
----------	--------	--

nesl+i+η	28b/10	seniη nesliηden her kimki gelüb
‘amel+i+η	31b/15	şimden şonra ‘ameliηi gökcek it
günāh+i+η	31b/15	māmeza günāhiη maηv oldı
ehli+η	50b/04	ehliηi alıb da cennete dāhıl ol diyeler

Tekil Üçüncü Şahıs İyelik Eki: +ı/+i.

māl+i	1b/11	hac itmek miqđarı mālı olubda hac itmeye
günāh+i	2a/03	haccı temām olunca günāhı gider
cezā+s+i	2a/06	hacc-ı mebrūr itse āniη cezāsı budur
hāl+i	2b/06	hāli aηsen hāle tebdıl olmayub
nafaķası	3a/01	harām māl ile hac itse nafaķası ve libāsı harām olmağ

Çoğul Birinci Şahıs İyelik Eki: + mİz/+miz Metinde sadece bir yerde kullanılmıştır.

reīs+i+miz	39b/05	ey bizim reīsimiz saηa ne bela oldu
------------	--------	-------------------------------------

Çoğul İkinci Şahıs İyelik Eki: +ηİz,+ ηUz

‘ömr+ü+ηüz	45a/13	‘umre daηı idiη ‘ömrüηüz rızkıηız ziyāde olur
rızķ+i+ηız	45a/14	‘umre daηı idiη ‘ömrüηüz rızkıηız ziyāde olur

Çoğul Üçüncü Şahıs İyelik Eki: +lArİ

namāz+lari	5a/14	namāzları bātıł olur
libās+lari	16a/07	libāsların yene cıķarmayubda ‘ādeti üzere geymekdür
baş+lari	16a/09	yüzlerin aça kıoyalar vaşların setrideler

yüz+leri 16a/10 *nā-mahreme tūş olsalar yüzlerine berde şalalar*

şaç+ları 16b/03 *Belki başlarına cümle saçların cem' idüb*

2.1.2.3. Çokluk Ekinin Yazılışı: +lar/+ler ekiyle isim veya isim soylu kelimeler çoğul yapılmaktadır.

ba'zı+lar 4b/10 *kıbleye karşı kılmak ba'zılar katında şart degildir*

yoldaş+lar 4b/14 *yoldaşlardan veya kâfile icinde şuya muzdar*

muhtâc+lar 5a/03 *belki fazla'i muhtâclara virüb de kendü*

hâcı+lar 5a/05 *Nice miskîn hâcılar yanında zezem vār iken*

fâsık+lar 5b/04 *edā idince üzerine fâsıklar hükmi icrā olunur*

2.2.FİLLER

Varlıkların kılışlarını, durumlarını, oluşlarını karşılayan; olumlu veya olumsuz olarak zaman kavramı karşılayabilen; belirli bir kişiye bağlanabilen kelimelerdir.

Çalışmadaki bazı fiil örnekleri şunlardır

açıl- 26a/08 *ka'be ibtida göründükde semāvāt kapuları açılır*

it- 38a/08 *imām kıılırken yeterse imāma iktidā ide*

ol- 32b/05 *yāhūd yab yab yürüse sünneti terk itmiş olur*

gel- 36b/09 *eger ibtidā mekkeye hac ihrām ile geldise*

göster- 39a/09 *kapuların açub ehl-i 'arafātı melâikelere gösterir*

2.2.1. Fiil Yapan Eklerin Yazılışları

İsimlerde olduğu gibi fiil yapan ekler de vardır. Fiillerin yapısını daha iyi anlamak için metindeki bu biçimleri ele almak uygun olacaktır.

2.2.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler

Metne baktığımızda isim ya da isim soylu sözcüklere gelerek fiil yapan şu eklerle karşılaşırız:

+a

yarlıg+a- 40a/15 *şāhid oluñ añı ben yarlıgādım*

+et-

il+e-t 50b/07 *anları yüzleri üzerine sürüyüb cehenneme ileteler*

+lA

bağ+la- 12a/07 *pağca iki biz ala birin beline bağlaya*

av+la- 15b/02 *kuşların avlamak ve avlayana delālet eylemek*

boğaz+la- 16a/02 *koynun kaz ve tavuğ boğazlamak*

koğu+la- 22a/08 *koğulı nesneleri koğulamağ mekruhdur*

yağ+la- 22a/09 *zeyt yağıyla bedeninin yağlasa bir dem lāzım*

Bu ekin Arapça kelimelere eklendiği de görülmüştür.

tıb+la- 21b/08 *‘uzvın tıblasa her biri için başğa keffāret lāzım*

+lAn

yuva+lan 44a/04 *dibine düşdükdən sonra ırak yere yuvalansa*

iş+len- 43b/01 *bayram günü dört nesne ef‘āl-i hacındır işlenür*

gölge+len- 15b/13 *çadır ve mağal altında gölgelenmek*

Bu ekin Arapça menşeli iki kelimeye eklendiği de görülmüştür.

tıb+lan- 21b/10 *muğrim olana tıblanmak ħarāmdur*

iğrām+lan- 36b/12 *ne mekānda iğrāmlansa cāizdür*

2.2.1.2. Fiilden fiil yapan ekler:

Metne baktığımızda fiil soylu sözcüğe gelerek yine ondan fiil yapan ekler şunlardır:

-Ar

gid-er- 28b/12 *ve cemi' ğumūmın giderdüm*

cık-ar- 26b/03 *cebrāil 'aleyhisselām cıkarılmış ola*

-der-

gön-der- 1b/08 *ķasd itdim ki her cānibe ademler gönderem*

-dUr

öl-dür- 15a/15 *baş şaķalın taramaķ ve kehle öldürmek*

it-dür- 8a/08 *yürüyüb itmek ķadır olmasa götürüb itdüreler*

ge(l)-tür 50a/15 *melāikeler Ka'beyi maķşer yerine getüreler*

-Il-

dik-il- 12a/09 *iki eyin biz olsa birine dikilmiş olsa caizdir*

-Ul

dök-ül- 28a/04 *ğünāhları döker katı dökülmek ile...*

kes-il- 23a/06 *ba'dehü tāhır ile i'āde itmeyüb kesile*

ic-ül- 36a/02 *zemezem şuyı her ne murād için icülse...*

göç-ül- 43a/03 *...ve müzdelifeden göçüldükde bunu oķuya*

-(I)n- ~ -(U)n

-n-

beze-n- 16b/01 *ķarīr ile ve ķulyāt ile bezenmek cāizdür*

bürü-n- 16a/01 *ķaftan ve yağmurluķ bürünmek*

ķo-n- 10b/04 *mekkeye göcdükde maķşabda ķonmaķdır*

bile-n 39a/10 *toza tobrağa bilenüb bedenlerine ta'b virüb*

-In

yaķ-ın- 15b/04 *şayd olanı alub ve şatmaķ ve ğinne yaķınmaķ*

-Un-

ol-un- 17a/09 *sabīler iḥrām olunduḡda evla budur*

-Ir-

bit-ür- 25a/10 *bir ağaç ki benī ādem bitürdigi cinsden ola*

biş-ür- 24a/15 *ol faḡīr bişürübde anlarıḡ ile bile yese cāiz degil*

deg-ir- 27a/07 *mübārek tuṡaḡların degirmişlerdür*

-mA-

ṡur-ma- 2a/09 *āḡa dinile ki ṡurma var cennete dāḡil*

ḡo-ma- 4a/13 *kiraya ṡutduḡı kendi eşvābından ḡomaya*

-Iş-

ir-iş- 4a/02 *gelince ekābir-i mekrūh nesne irişmez*

-It-

aḡ-it- 50a/08 *ḡaşd idüb gözünden yaş aḡıda*

2.2.2. Fiil Çekim Eklerinin Yazılışları

2.2.2.1. Bildirme Kip Ekleri: Geldikleri fiili belli bir zamana bağlayan şekillerdir.

Metne baktığımızda dört farklı bildirme kipiyle karşılaşırız.

A. Görülen Geçmiş Zaman: Görülen geçmiş zaman eki “-dI/-dU” şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır.

gey-di 18a/11 *mezḡūr libāsların cümlesin bir günde geydi*

oldı 19b/05 *...sebeb muḡāyir oldı*

eyle-di 25b/07 *ḡa‘beniḡ divārına yabıṡub rūḡun teslīm eyledi*

ḡaldır-dı 25b/07 *ol aradan meyyiti ḡaldırdılar*

oḡu-dı 28b/09 *bir rivāyetde mültezimde oḡdı*

buyur-du 3b/12 *buyurduki fuḡarāya ve mesākīne ṡa‘ām virmek...*

B. Duyulan Geçmiş Zaman: Duyulan geçmiş zaman eki olarak “-miş/-muş” şekillerine rastlıyoruz.

degir-miş 27a/08 *enbiyā ‘aleyhimüsselām mübārek tuṭaḳların degirmişlerdür*

it-miş 27a/08 *Ve melāiketü muḳarrabīn istīlām itmişlerdir*

vir-miş 13b/08 *...meger vaşiyet iden virmiş ola*

di-miş 13b/12 *ḳalanın benim için hac idene virsünler dimiş*

ol-muş 24b/01 *zīrā abāhet vechīyle olmuş olur*

C. Geniş Zaman: Geniş zaman eki olarak “-r; -ar/-er; -ır/-ir; ur/-ür” biçimlerini görüyoruz.

di -r-ler 2a/06 *fısıḳ diyü cümle ḥarāmı ve menhiyyāta dirler*

id-er-ler 6b/04 *yāhūd var ol ḥacca iletmege ibā iderler*

gey-er-ler 18b/09 *geyerler ise iḥrām icinde ḥarām işlemiş olurlar*

ol-ur 1a/08 *yahūdī veya naşrānī ölümü gibi olur*

buyur-ur 1b/07 *ḥazret-i ‘Ömer raḍiyallāhü ‘anhü buyurur*

D. Gelecek Zaman: Gelecek zaman ekleri “-ecek” ekiyle iki yerde kullanılmıştır.

id-ecek 29a/01 *...cāizdür lākin āb-destsiz idecek*

gid-ecek 32b/15 *...zīrā kim sa‘yi i‘āde itmeden gidecek*

2.2.2.2. Dilek Kip Ekleri: Geldiği fiili zamandan ziyade niyet, tasarı anlamıyla bağlayan şekillerdir.

A. İstek Kipi: İstek kipi eki olarak “-e/-a” biçimini görüyoruz.

ol-ma-y-a 1a/07 *ḥacc itmeye āniḳ için ḥasret ve nedāmet olmaya*

oķı-ya	4a/01	<i>ba‘dehü āyet el-kürsi ve li-īlāfi suresin oķıya</i>
ķo-ma-y-a	4a/13	<i>ķiraya tutduğı kendi eşvābından ķomaya</i>
eyle-y-e	4a/13	<i>izinsiz vaķti ģazer eyleye</i>
ŗat-a-lar	5a/08	<i>yāģud ģabn-i fāģiŗ ile şatalar</i>
gönder-e-m	1b/08	her cānibe ademler gönderem

B. Şart Kipi: Şart kip eki olarak “-sa/-se” biçimine rastlıyoruz.

ol-ur-sa	1b/02	<i>ol kimesne terk ider ise her ģalde olursa olsun</i>
ķon-sa	4a/09	<i>ķaçan bir menzile ķonsa ol bunu oķıya</i>
ŗat-sa-lar	5a/08	<i>ammā bir aķcelik şuyı bir bucuk aķceye şatsalar</i>
bulun-maz-sa	7a/08	<i>bu üçden birisi bulunmazsa ģaccı bāģıl olur</i>
cık-sa	7b/04	<i>ammā güneŗ baģmadan ‘arefe ģaddin cık-sa</i>

C. Gereklilik Kipi: Gereklilik kipi mastar eki (-mak/-mek) almıŗ bir kelimededen sonra gelen “gerek” sözcüğü ile yapılmıŗtır.

olmak gerek	2b/15	<i>belki ģalāl māl ile tekrār ģac olmak gerekdir</i>
virmeķ gerek	13b/15	<i>aķcenin bāķī ķalanın vereŗeye virmeķ gerekdir</i>
itmek gerek	14a/01	<i>ŗabī olsa āniģ ģiŗŗesin red itmek gerek</i>
cıkmaķ gerek	37a/04	<i>mekmeden ‘arafāta cıkmaķ gerek</i>
düşmeķ gerek	44a/01	<i>atılan řaŗlar ol bināniģ dibine düşmeķ gerekdür</i>

D. Emir Kipi: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi emir kipi için özel biçimler yoktur. Emir çekimi, fiil kök ya da gövdelerine getirilen emir ekleriyle yapılmaktadır. Metinde emir kipinin birinci tekil ve çoğul şahıslar dıŗındaki şahıslarla kullanıldığını görüyoruz:

Tekil İkinci Şahıs: Eksiz veya “-ğıl/-gil” ekiyle çekimleniyor.

it-	31b/15	<i>‘amelini gökçek it</i>
bil-gil	5b/05	<i>bilgil ki bir kimesneye hac farz olmağa</i>

Tekil Üçüncü Şahıs: “-sın/-sin; -sun/-sün” ekiyle çekimlenmiştir.

iç-sin	36a/10	<i>zemzemden ne kadar içerse içsin</i>
ol-sun	1b/05	<i>yāhūd zālīm beglerden men‘ ola āgāh olsun</i>

Çoğul İkinci Şahıs: “-ñ” ekiyle çekimlenmiştir.

gör-ün	39a/09	<i>görün benim kirlüce tozluca kullarım</i>
--------	--------	---

Çoğul Üçüncü Şahıs: “-sInAr/-sUnAr” ekiyle çekimlenmiştir.

vir-sünler	13b/12	<i>fazla kalanın benim için hac idene virsünler</i>
------------	--------	---

2.2.2.3. Şahıs Ekleri: Fiilin bildirdiği iş, oluş veya durumun belli bir şahsa bağlayan eklerdir. İyelik, zamir ve emir kaynaklı olmak üzere üç farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır.

A. İyelik Kaynaklı Şahıs Ekleri: Metinde iyelik kökenli şahıs ekleri, görülen geçmiş zaman ve şart kipinin çekimlerinde kullanılmıştır. Tekil ve çoğul şahıslara göre şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

Tekil Birinci Şahıs: **-m**

it-dü-m	39a/14	<i>ve ‘azābım anlardan def‘ itdüm</i>
yarlığa-dı-m	40a/15	<i>şāhid oluñ anı ben yarlığadım</i>

Tekil İkinci Şahıs: **-ñ**

i-se-ñ	15a/05	<i>sen nice bilür iseñ işle</i>
--------	--------	---------------------------------

Çoğul Birinci Şahıs: **-k**

düş-dü-k 44a/03 *dibine düşdükdən sonra iraq yere yuvalansa*

Çoğul İkinci Şahıs: **-ñlz**

Bu eke metinde rastlanmamıştır

Çoğul üçüncü Şahıs: **-lar/-ler**

kaldır-dı-lar 25b/07 *Ol aradan meyyiti kaldırdılar*

şat-sa-lar 5a/08 *şuyı bir buçuk aķceye şatsalar*

B. Zamir Kaynaklı Şahıs Ekleri: Eski Türkçede bu kiplerin çekiminde şahıs zamirleri kullanılırdı. Eski Anadolu Türkçesinde bu şahıs zamirleri ek özelliği kazanmış ve zamir kökenli şahıs ekleri ortaya çıkmıştır.

Çoğunlukla geniş zaman ve istek kipinde görülmektedir. İyelik kaynaklı şahıs eklerinde olduğu gibi tekil ve çoğul şahıslara göre şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

Tekil Birinci Şahıs: **-m**

gönder-e-m 1b/08 *ķasd itdim ki her cānibe ademler gönderem*

Tekil İkinci Şahıs: **-sın/-sin**

id-er-sin 39b/06 *saņa ne bela oldu ki bu deñlü feryād idersin*

Çoğul Birinci Şahıs: **-z**

Bu eke metinde rastlanmamıştır

Çoğul İkinci Şahıs: **-siz**

Bu eke metinde rastlanmamıştır

Çoğul Üçüncü Şahıs: **-lar/-ler**

di-r-ler 2a/05 *fısıķ diyü cümle ģarāmı ve menhiyyāta dirler*

vir-ir-ler 24a/04 *yanında olan aġnā yoldaşlara virirler*

C. Emir Kipiyle Kullanılan şahıs Ekleri: Tekil ve çoġul birinci şahıslarda çekimi olmayan bu ekin tekil ve çoġul ikinci şahıs ile tekil ve çoġul üçüncü şahıslarda kullanıldığını görüyoruz. Bkz. Emir Kipi

Tekil Üçüncü şahıs: “-sın/-sin; -sun/-sün” ekiyle çekimlenmiştir.

iç-sin 36a/10 *zemzemden ne kadar içerse içsin*

ol-sun 1b/05 *yāhūd zālīm beglerden men‘ ola āġāh olsun*

Çoġul İkinci şahıs: “-ñ” ekiyle çekimlenmiştir.

gör-ünj 39a/09 *görünj benim kirlüce tozluca kullarım*

Çoġul Üçüncü şahıs: “-sInlAr/-sUnlAr” ekiyle çekimlenmiştir.

vir-sünler 13b/12 *fazla kalanın benim için hac idene virsünler*

2.2.2.4. Olumsuzluk Eki: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi fiil ve fiilimsilerdeki olumsuzluk “-ma/-me” ekiyle sağlanmıştır.

ol-ma-y-a 1a/07 *āniñ için şasret ve nedāmet olmaya*

tur-ma 2a/09 *āña dinile ki turma var cennete dāhil ol*

ko-ma-y-a 4a/13 *kiraya tutduğu kendi eşvābından komaya*

bulun-ma-y-a 5a/05 *şatun almaġa şu bulunmaya*

çıkar-ma-sa 12a/05 *libāsı çıkara eger çıkarmasa da iħrāmı řahīh olur*

Geniş zamanın olumsuz çekiminde “-maz/-mez” biçiminin kullanıldığını görüyoruz:

ol-maz 2b/13 *cāiz olubda kendiden farz sāķıř olmaz*

gey-maz 5b/13 *yāhud çok libāsı var geymaz*

2.2.2.5. Ek - Fiil (i-)

Dilimizde kökü erimiş, yalnız çekim ekleri hâlinde kalmış, bir hâlde bulunuşu anlatan bir ektir.⁸ Birleşik zamanlı fiil ve isim ya da isim soylu kelimeleri yüklem yapmak üzere iki temel görevi vardır.

Birleşik zamanlı fiil yapmasına şunları örnek verebiliriz:

ider i-se	1b/02	<i>ol kimesne terk ider ise her halde olursa olsun</i>
itmez i-se	4b/12	<i>namāzda iken kıbleye teveccüh ide itmez ise</i>
alur i-se	4b/14	<i>āb-dest alur ise şusuz kalma havfı olsa</i>
ölür i-se	6b/09	<i>eger ölür ise vaşiyyet ide</i>
olurlar i-se	14b/12	<i>cümlesi bāliğ olub da hāzır olurlar ise</i>

İsim ya da isim soylu kelimelere gelerek yüklem yapmasına şunları örnek verebiliriz:

kādir i-di	20a/06	<i>yermi gün turmağa kādir idi</i>
vācib-dür	20b/10	<i>ķārına bir şağ buğday vācibdür</i>

2.2.2.6. Fiilimsi Ekleri

Eylemden türeyen, tümleç alan, olumsuz yapılan ama eylem çekimine girmeyen sözcüklere fiilimsi denir.⁹ Fiilimsiler aldıkları eklerle göre cümlede isim, sıfat veya zarf gibi görevler üstlenebilen şekillerdir. Metne baktığımızda fiilimsi ekleri üç farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır.

⁸ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000

⁹ Mehmet HENGİRMEN, *Türkçe Dilbilgisi*, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 116.

A. İsim - Fiil (Mastar) Ekleri: Geldiği fiil soylu sözcüğün isim gibi kullanılmasını sağlayan şekillerdir. İncelediğimiz metinde geçen isim-fiil eklerine ve kullanıldıkları kelimelere şunları örnek verebiliriz:

-ma/-me: Yaygındır.

it-me-ye	1a/07	<i>aķceye mālīk olub da ĥacc itmeye...</i>
işle-me-s-i	15a/06	<i>nesneniñ daĥı ziyādeniñ işlemesi ĥarām olur</i>
ol-ma-da	18a/02	<i>başķaca ĥükmi vardur keffārāt vācib olmada</i>

Bu ekin kalıcı isim oluşturduğu örneklere de rastlanmıştır.

sürme	15b/13	<i>gözine sürme çekinmek tıb ile maĥlūt olmaz</i>
-------	--------	---

-mak/-mek: Yaygındır.

var-mak	32b/07	<i>merveden şafāya varmak iki şavt...</i>
tur-mak-dir	7b/13	<i>... ‘arefe günü güneş batınca turmakdır</i>
gel-mek-dir	8b/14	<i>döndükde imām ardınca gelmekdir</i>

Bu ekin arapça kelimelere geldiği de görülmüştür.

tıblanmak	21b/10	<i>muĥrim olana tıblanmak ĥarāmdur</i>
-----------	--------	--

-ş: Metinde rastlanmamıştır.

B. Sıfat - Fiil (Partisip) Ekleri: Geldiği fiil soylu sözcüğün sıfat gibi kullanılmasını sağlayan şekillerdir. Metinde rastladığımız sıfat-fiil ekleri ve kullanıldığı kelimeler şunlardır:

-AcAķ: Sıkça kullanılmıştır

iĥrāmlan-acaķ	10b/07	<i>... geleniñ iĥrāmlanacaķ yiri ‘ali kıuyusudır</i>
çıķ-acaķ	21a/09	<i>iĥrāmdan çıķacaķ zamānda muĥrimler</i>

gel-ecek 22a14 *gelecek sene üzerine kazā itmek vācibdür*

yit-ecek 1a/06 *yitecek miqdāri aḳceye mālīk olub da*

-An: Yaygındır.

ḳal-an 14a/03 *faẓla ḳalan vārişlerin ḫaḳḳıdır*

al-an 14a/09 *aḳce alan beyān buyurub ḫac itse...*

id-en 14b/10 *aḳce'i alub da ḫac iden vāriş olsa...*

gir-en 35a/11 *ka'beye edeb üzere giren girdikde...*

-Ir

bindir-ir 4b/04 *bindirir kimsesi olmasa...*

dlḳ/ -dUḳ: Son derece işlektir.

in-dig-i 4b/04 *yāḫud indigi vaḳitde ḳāfīleye irişameyüb...*

vir-dig-i 15a/04 *aḳce'i virdigi zamānda sen nice bilür isen...*

öl-düg-i 1a/07 *öldügi vaḳt yahūdī veya naşrānī ölümü gibi...*

it-düg-i 42b/02 *vireni itdügi vaḳitde yuyub ata*

-muş/-müş: Bir yerde kullanılmıştır.

yun-muş 43a/13 *andan eline yunmuş yedi taş alub*

C. Zarf - Fiil (Gerundium) Ekleri: Geldiği fiil soylu sözcüğün zarf gibi kullanılmasını sağlayan biçimlerdir. Metne baktığımızda mastar ve partisip eklerine göre sayısının oldukça fazla ve yaygın olduğunu görüyoruz. Şu biçimleri ve kullandıkları kelimeleri örnek olarak gösterebiliriz:

-ArAḳ:

oḳu-y-araḳ 32a/07 *yab yab merveden yürüye bunı oḳuyarak*

ol-arak 5b/06 *cemi‘-i havāyicden fazla olarak mekkeye varub*

-U: Yaygın değildir.

di-y-ü 3b/12 *eylik nedir diyü suāl olunduğda buyurduki*

-IncA: Yaygındır.

çık-ınca 2a/15 *iħramdan çıkınca cemi‘ menāhīden içtināb ide*

gid-ince 16b/08 *ķāfile gidince tāhir olsalar tavāf-ı vedā‘ itmeden*

-ken: Yaygındır.

ol-ur-ken 25b/05 *Mekke şehrine dāhīl olurken bunı okuya*

yel-ir-ken 32a/12 *iki direk arasında yelirken bunı okuya*

İsim-fiil veya sıfat-fiil ekleri ile hāl eklerinin birleşmesinden oluşan zarf-fiiller:

-dİķcA/-dUķcA: Yaygındır.

at-dıķca 44a/09 *her birini atdıķca*

olun-duķca 3b/11 *suāl olunduķca ĥacda eylik nedir diyü...*

-mAdAn : Yaygın değildir.

bať-madan 7b/14 *güneş baťmadan ‘arefe ĥaddin çıkısa bir ķurbān*

ťur-madan 21a/13 *bir sā‘at řurmadan libāsdan řonra tıraş olsa...*

-dİķdA/-dUķdA: Yaygındır.

ķıl-dıķda 4b/09 *ťavar üzerinde ķıldıķda ķibleye ķarşu ķılmaķ...*

gel-dikde 26a/14 *bāb-ı selamdan geldikde beytullaha ‘ayān olsa...*

-mAķdAn : Yaygındır.

ķo-maķdan 4a/14 *vaťtinden řonraya ķomaķdan...*

di-mekden 44b/15 *Allāhu ekber dimekden ol maĥalde du‘ā*

-mAzdAn : Yaygın değildir.

çık-mazdan	3b/15	<i>evinden çıkmazdan evvel iki rik'at namâz kıla</i>
öl-mezden	6a/11	<i>ölmezden evvel zâil olub da binefsihî gıtmege...</i>

2.3. SIFATLAR:

Varlıkların özelliklerini belirten ve adlardan önce gelen sözcüklere sıfat denir. Sıfatlar kendi içinde niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılır.¹⁰

2. 3. 1. Niteleme Sıfatları: Kendisinden sonra gelen ismi biçim, renk, durum yönüyle tamamlayan sıfatlardır. Metinde geçen şu kelimeleri niteleme sıfatına örnek olarak verebiliriz:

paçca	12a/06	<i>paçca iki biz ala birin beline bağlaya</i>
alçaq	12b/14	<i>alçaq yere inse yolda binidli ādeme uğrasa...</i>
binidli	12b/15	<i>yolda binidli ādeme uğrasa...</i>
aşağı	46b/07	<i>Ka'beniñ aşağı cānibinden kıçın kıçın gide</i>
boş	34a/10	<i>boş yer meşelen māşiyen sa'y iderse...</i>

2. 3. 2. Belirtme Sıfatları: Kendilerinden sonra gelen isimleri işaret, sayı, soru ve belirsiz olarak gösteren sıfatlardır. Metinde geçen bazı kelimeleri belirtme şekline göre farklı örnekler gösterebiliriz:

İşaret ederek belirten sıfatlar:

bu	1b/14	<i>ammā bu iki kimse farzı terk iden...</i>
ol	3a/11	<i>ol şübhelü māldan edā ide...</i>

---

¹⁰ Mehmet HENGİRMEN, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 132.

Sayı yönüyle belirten sıfatlar:

bir	5a/07	<i>meşelâ bir aḳceliḳ suyu iki aḳceye şatmaḳ...</i>
iki	5a/07	<i>meşelâ bir aḳceliḳ suyu iki aḳceye şatmaḳ...</i>
üçüncü	7a/07	<i>üçüncü farz ṭavâf-ı ziyâretidir</i>
Altıncı	8a/02	<i>altıncı vâcib cemre atmaḳdır</i>

Belirsiz olarak kendinden sonra gelen isimi gösteren sıfatlar:

bir	11a/03	<i>bir kimesne miḳâta geldikde bilâ iḥrâmin</i>
birkaç	34a/12	<i>ṭavârının birkaç ayağı derecelere dege</i>
nice	5a/13	<i>nice miskîn ḥâcılar yanında zemzem</i>

Soru yoluyla kendinden sonra gelen ismi belirten sıfatlar:

ḳanḳı	03a/03	<i>Ḳanḳı pâdişâhdur ki bu dürer-i ma'nânî ...</i>
ne	7a/11	<i>her ne mekanda ise câizdir</i>

Türkçe kelimeler dışında Arapça ve Farsçadan gelen, sıfat görevinde kullanılan niteleme ve belirtme sıfatlarına yoğun biçimde yer verildiğini görüyoruz.

Arapça ve Farsçadan gelen niteleme sıfatları:

kâmil	15b/11	<i>eger degirseler kâmil bir gün bir gîce...</i>
miskîn	5a/13	<i>nice miskîn ḥâcılar yanında zemzem vār iken...</i>
pâk	36a/03	<i>bi-izn-illahi te'âlâ pâk i'tikâd ile olursa...</i>

Arapça ve Farsçadan gelen belirtme sıfatları:

cemi' (Ar.)	2a/11	<i>ḥacc-ı mebrûr idicek cemi' günâhı maḡfûr olur</i>
cümle (Ar.)	2a/06	<i>fısıḳ diyü cümle ḥarâmı ve menhiyyâta dirler</i>
her (Far.)	1b/07	<i>her cānibe ademler gönderem</i>

2.4. ZAMİRLER

Adların yerini tutan sözcüklere zamir (adıl) denir.¹¹ Zamirleri, isimlerin yerini tutma biçimine göre dört bölüme ayırarak incelemek mümkündür.

2. 4. 1. Şahıs Zamirleri: İnsanlara ait özel isimlerin yerini tutan kelimelere “şahıs zamiri” denir. Metinde karşımıza çıkan şahıs zamirleri:

ben	39a/12	<i>ben anlarıñ cemi‘ günāhların yarlıgadam</i>
sen	15a/04	<i>sen nice bilür iseñ işle diseler</i>
ol	23b/11	<i>ol boğazlar iken albinde gedā ve anı olanlar</i>
biz	36a/05	<i>bizim ile münafıqlar arasında ‘alāmetdir</i>
siz	45a/14	<i>ve günāhdan sizi öylece pāk ider</i>
anlar	39a/13	<i>ben anlarıñ cemi‘ günāhların yarlıgadam</i>

Şahıs zamirleri içerisinde değerlendirilebilecek dönüşlülük zamiri “kendi” zamirine de metinde yaygın olarak rastlıyoruz:

kendi	5b/14	<i>biriniñ maşşūli kendiye kifāyet ider</i>
-------	-------	---

2. 4. 2. İşaret Zamirleri: İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan zamirlere “işaret zamiri” denir. Metinde karşımıza çıkan işaret zamirleri:

bu	12b/08	<i>eger hemān acca niyyet ider ise bunu ouya</i>
anı	6b/13	<i>marem yā er bulunur ise anı acca götürmege</i>
ora (ol ara)	25b/07	<i>ol aradan meyyiti aldırdılar</i>

2. 4. 3. Belgisiz Zamirler: Hangi ismin yerini tuttuğu açıkça belli olmayan zamirlere “belgisiz zamir” denir. Metinde karşımıza çıkan belgisiz zamirler:

---

¹¹ Mehmet HENGİR MEN, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 147.

biri	14b/03	<i>biri budur ki aḳce-i zāmin olub</i>
kimse	13a/10	<i>ya‘ni bir kimse yoḳdur telbiye ider</i>
kimesne	15b/04	<i>kimesne ile cidāl itmek</i>

2. 4. 4. Soru Zamirleri: İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlere “soru zamiri” denir. Metinde karşımıza çıkan soru zamirleri:

kim	17a/05	<i>aḳraba velīsi kim ise ve ḥac ef‘ālin ḥāzır ide</i>
ne	20b/12	<i>az çoḳ ne dilerse şadaḳa ide</i>
ner	25b/05	<i>suāl ider enim rabbimiñ evi niredür</i>

Metnin bütününe baktığımız zaman Arapça veya Farsçadan gelen zamir görevinde kelime kullanılmadığını görüyoruz. Bir başka deyişle Türkçe zamirler, varlığını belirgin bir biçimde devam ettirmektedir.

2.5. ZARFLAR

Eylemlerden, sıfatlardan, belirteçlerden önce gelerek bunların anlamlarını etkileyen sözcüklere zarf (belirteç) denir.¹² Zarflar, aynı zamanda sıfatlardan önce gelerek; sıfatları anlam yönünden kuvvetlendiren kelime türüdür. Zarflar, cümle içindeki görevine göre beş farklı biçimde karşımıza çıkar:

2.5.1. Durum (Niteleme) Zarfları: Fiil ve fiilimsilerin meydana geliş biçimini belirten zarflardır.

böyle	27b/13	<i>yüzine süre böylece olmak sünnetdür</i>
pekçe	29b/07	<i>...şecā‘at ile pakça pekçe yürümekdür</i>
yabca	10a/07	<i>dördünciye yabca yabca yürümek...</i>

¹² Mehmet HENGİRMEN, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 160.

yalnız	35b/13	<i>imām-ı taberānī zıkr itdiği yalnız kılandır</i>
yāyān	7b/06	<i>Mekkededir yāyān i‘āde itmek vācib olur</i>

2. 5. 2. Zaman Zarfları: Fiil ve fiilimsilerin gerçekleştiği veya gerçekleşeceği zamanı bildiren kelimelerdir.

anda	5b/11	<i>bir kimseniñ fazla evi olsa anda olmaz</i>
aşlā	24a/05	<i>aşlā cāiz olmayub da borclu giderler</i>
imdi	17b/11	<i>imdī bilki muħrim olan üç bölükdür</i>
şonra	2b/02	<i>itdikden şonra kendüye nazar ide</i>

Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde de zaman zarflarına rastlanmıştır.

evvel	3a/15	<i>farz olan kimesneye hac itmezden evvel farzdır</i>
hemān	4b/10	<i>hemān tavarıñ başı ne yanında ise kıla</i>
dāim	12a/13	<i>iħrām icinde dāim sağ omuzun açmağ...</i>
gāh	39a/06	<i>du‘ā ide gāh telbiye ide</i>

2.5.3. Yer-Yön Zarfları: Fiillerin veya fiilimsilerin yerlerini, yönlerini belirten kelimelerdir.

girü	11a/08	<i>girü mīkāta varub anda iħramlanmağ vācibdür</i>
aşağa	47a/14	<i>gözlerin aşğa şalub gāyet huşu‘ile tura</i>
berü	39b/07	<i>altmış yetmiş yelden berü iğvā idüb azdırdıhum</i>

2.5.4. Miktar Zarfları: Fiilleri, fiilimsileri, sıfatları zarfları miktar açısından belirten kelimelerdir.

çok	35a/10	<i>mültezimde du‘āya çok müdāvemet eyleye</i>
pek	44a/08	<i>ve şeytana katı pek za‘f virür</i>
eksik	22a/04	<i>uzvından eksik olsa nısf-ı şāğ buğday şadağa...</i>
az	4b/13	<i>müsāfir olanıñ yanında şu az olsa āb-dest alur</i>

2.5.5. Soru Zarfları: Fiil ve fiilimsilerin meydana gelme sebebini soran zarflara denir.

kaçan	4a/10	<i>kaçan bir menzile kınsa ol bunu okıya</i>
ne	20b/12	<i>yā yabana atsa az çok ne dilerse şadağa ide</i>
nice	15a/04	<i>sen nice bilür iseñ işle diseler</i>

2. 6. EDATLAR

Tek başlarına kullanıldığında bir anlam taşımayan kelimelerdir. Hiçbir nesne veya hareketi karşılamazlar. Anamlı kelimelerle kullanılarak onların anlamlarını tamamlar, bu biçimde bir gramer görevi görürler. Beraber kullanıldıkları kelimelerin kullanışlarına yardım ederler. Onun için bu tür kelimelere yardımcı kelimeler denilmektedir.¹³ Eserde karşımıza çıkan edatlara şunları örnek verebiliriz:

berü	28a/12	<i>ka‘be halk olalıdan beri tavāf idenler için...</i>
birle	11b/07	<i>ihrām diyü niyyetbirle telbiye itmek diler</i>
degil	12a/13	<i>dāim şağ omuzun açmak lāzım degil</i>

¹³ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul,s. 348.

degin	1a/06	<i>ka‘beye varub gelinceye degin yitecek miqdārı...</i>
deñlü	1b/11	<i>zekāt farz deñlü mālı olsa virmese...</i>

Türkçe kaynaklı edatlara sıklıkla yer vermekle birlikte Arapçadan gelmiş birkaç edat görevindeki sözcüğe de yer verilmiştir.

ecil	6b/07	<i>sefer itdigi ecilden ‘āşī olubda ‘iķāba müsteħak</i>
ķadar	15b/05	<i>ne ķadar menāhī vār ise ictināb itmek...</i>

2. 7. BAĞLAÇLAR

Eş görevli sözcükleri, sözcük öbeklerini ve cümleleri birbirine bağlayan sözcüklere bağlaç denir.¹⁴ Bağlaçlar da edatlar gibi cümlenin yardımcı unsurudur. Tek başına herhangi bir anlam ifade etmez.

da	6b/11	<i>maħrem bulunmaz ise olan ĥacçı cāiz olub da</i>
daħı	22b/01	<i>anıñ daħı ĥaccın fāsıd itmiş olur</i>
ile	16b/01	<i>ħulyāt ile bezenmek cāizdür</i>

Bağlaçların bazıları ikili biçimde karşımıza çıkar. Bunlara “tekrar bağlaçları”¹⁵ denir. Metinde geçen Türkçe ve Türkçe olmayan bu tür bağlaçlara şunları örnek verebiliriz:

hem ...hem	22a/13	<i>hem öyle namāzın ve hem ikindi namāzın</i>
ya ... ya.....	18a/06	<i>yā üç gün şāim ola müfred ise yā altı gün şāim ola</i>

¹⁴ Mehmet HENGİR MEN, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 175.

¹⁵ Nurettin Koç, *Yeni Dilbilgisi*, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 1996

Türkçe kökenli bağlaçlar yanında Arapça ve Farsçadan gelen bağlaçların olduğunu; sayı ve kullanım bakımından bunların daha yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

belki	25a/06	<i>belki ka‘be haramınıñ avın almağ</i>
meger	13b/07	<i>cāiz olmaz meger vaşiyet iden virmiş ola</i>
kim	1b/03	<i>olmağ üzere illā meger kim haccı terk itmede</i>
lākin	8a/09	<i>ṭahāretsiz itse cāizdir lākin bir ḳurbān vācib olur</i>
ve	3a/03	<i>hacc-ı maḳbūl olmağın ‘alāmeti ve şurūtı</i>

2. 8. ÜNLEMLER

Sevinme, üzüme, kızma, korku, şaşkınlık gibi duyguları belirten, doğa seslerini yansıtan ve bir kimseyi çağırma için kullanılan sözcüklere ünlem denir.¹⁶ Metinde Türkçe olarak kabul edebileceğimiz ünlem görevli tek bir kelime vardır. O da Türkiye Türkçesinde seslenme ünlem olarak kullanılan “ey” sözcüğüdür.

ey	39b/05	<i>ey bizim reīsimiz saña ne bela oldu</i>
----	--------	--

Sayı anlamında daha çok Arapça ve Farsça kaynaklı ünlem görevli kelimelere yer verildiğini görüyoruz:

rabbenā	39a/14	<i>yā rabbenā anlarıñ ḳatı mücrimler vardur</i>
yā	49b/03	<i>şallallāhu ‘aleyke yā Aḫmed</i>

---

¹⁶ Mehmet HENGİRMEN, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 1998, s. 197.

3. SES BİLGİSİ

Kelimeleri oluşturan seslerin özelliklerini, seslerde meydana gelen değişimleri, ses olaylarını inceleyen dil bilgisi alanına “ses bilgisi” veya “fonetik” denir. Ele aldığımız eserde Türkçe kelimeler yanında Arapça ve Farsçadan gelen kelimelere de başvurulacaktır. Önce ünlüler sonra ünsüzler ele alınacaktır. Bunu yaparken ses değişimleri ve ses olayları kapsamında metinde karşılaşılan özellikler ortaya konmaya çalışılacaktır.

3.1.Ünlülerdeki Ses Olayları

3. 1. 1.Ünlü Değişimleri

Bir dilde yaşayan kelimeler ses değerleri bakımından zamanla birtakım değişimlere uğrarlar. Bu ses değişimleri, değişiklik ve gelişim olmak üzere iki farklı şekilde gerçekleşir. Ses değişikliği, bir kelimedeki bir sesin yerini kendine yakın bir sese bırakmasıdır. Ses gelişmesi ise bir kelimedeki bir sesin yerini kendisinden türemiş başka bir sese bırakmasıdır.¹⁷

3. 1. 1. 1. e > i; i > e Değişmesi

Türkçede eskiden beri e / i, i / e meselesi karışıklık göstermektedir. Bazen aynı kelimenin hem i’li hem e’li şekillerde bulunması dil üzerinde çalışanları haklı olarak her iki sesin birleştiği temel bir sese götürmektedir. Türkçenin XIII. yüzyıldan sonraki devresinde “i”lerin daha ağır bastığını görmekteyiz. Bu durum başlangıçta Anadolu sahasında karışıklık gösterirken, Çağatay sahasında kesin olarak i tarafına geçmektedir. Kıpçak Türkçesi i yönündedir. Anadolu sahasında belli bir dönemden sonra e’li şekiller ağırlık kazanmıştır. Bugünkü Türkçemizde bile “dedi, diyor; yedi, yiyor” gibi kelimelerde ikili kullanılış kendini göstermektedir.

---

¹⁷ Muharrem Ergin, *age.*, s. 78.

Eski Anadolu Türkçesinin son dönemine veya Osmanlı Türkçesi geçiş dönemine ait bu esere baktığımızda metnin harekeli olmasının işimizi kolaylaştırdığını söyleyebiliriz. Günümüzde e ünlüsü ile kullanılan birçok sözcüğün i'li şekillerini görüyoruz. Bunun yanında aynı sözcüğün hem e'li hem de i'li biçimlerine de rastlıyoruz. Metinde i'li yazılıp bugün e'li kullandığımız kelimelere şunları örnek verebiliriz:

a. i'li olduğu halde Türkiye Türkçesinde e'li olan şekiller:

biş “beş” 11a/14	vir- “vermek” 40a/15
biz “bez” 12a/06	di- “söylemek” 3b/15
dimek- “demek” 12b/13	gice “gece” 17b/09
girü “geri” 14b/06	idici: “edici, eyleyici” 23b/4
idin- “edinmek” 11a/01	iris- “eriş-” 4a/02
it- “etmek” 7b/11	yir- “yer” 8b/12

b. Eski Türkçedeki gibi e'li olduğu halde Türkiye Türkçesinde i'li olan şekiller:

geymege “giymeye” 17b/15	eylüg “iyilik” 3b/12
--------------------------	----------------------

3. 1. 1. 2. u, ü / i, i değişmesi:

İlk hecesinde Eski Türkçede "u, ü" ünlülerini taşıyan bazı kelimeler metinde "i" ünlüsünü taşımaya başlamışlardır. Bu değişiklik Eski Anadolu Türkçesinden sonra tamamlanmıştır. Metinde şu örneklerde görülür:

bitür- “bitmek” 25a/10	içün “için” 25b/03
------------------------	--------------------

3. 1.2. Ünlü Düşmesi

Metindeki ünlü düşmeleri hep kelime içindedir. Vurgusuz orta hece ünlüsünün geçici veya kalıcı düşmesi Türkçede başından beri var olagelmiş bulunan bir ses hadisesidir. Eski Türkçede, Orhun metinlerinde, Uygurca metinlerde, Kutadgu Bilig'de bunun açık örnekleri ile bol bol karşılaşılır. Metinde ünlü düşmesi olan kelimelerin yanında, bazı kelimelerde ünlü düşmesi olmamıştır. Bazı kelimeler ise iki

şekilde de geçmektedir. Genellikle vurgusuz olan orta hecenin düşmesi sonucu gerçekleşen ses olayıdır. Metne baktığımızda bazı kelimelerin çekim veya yapım eki alırken bu ses olayının meydana geldiğini görüyoruz:

şükür+i > şükri 25b/03	karın+ı > karnı 36a/12
bir + ile > birle 3b/14	ağız+ı > ağızı 22a/07
uyu+hu > uyhu 39b/10	şabır+ide > şabr ide 6b/08

i- fiili ile yapılan birleşik çekimlerde i ünlüsü çoğunlukla korunurken bazı örneklerde düştüğü görülmüştür:

iken: kılurken 4b/05	toğarken 10a/13
ise: virdiyse 24a/07	dilerse 20b/12

3. 1. 3. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiği zaman ünlülerden biri düşerek iki kelime birleşir. Metinde geçen ve aşağıda örneklerini verdiğimiz kelimeler bugün de ünlüsü düşmüş olarak kullandığımız kelimelerdir.

kimesne < kim + ise + ne < kim + erse+ ne	2a/06
kimse < kim + ise < kim +erse	3a/08
böyle < bu + eyle	27b/13
şimden < şu + imdi	31b/15

Aşağıdaki kelime ise henüz birleşme olmamıştır.

Ol ara 49b/05	<i>Ol arada iki rek'at namāz kıla</i>
---------------	---------------------------------------

3. 1. 4. Ünlü Türemesi

Türkçede kök ile ek birleşmesi sırasında araya “ı, i, u, ü” ünlülerinden birinin girdiğini görüyoruz. Yardımcı vokaller¹⁸ veya bağlama ünlüsü¹⁹ olarak da

¹⁸ Muharrem Ergin, *age.*, s. 144-145.

nitelendirilen bu sesleri ünlü türemesi olarak da ele alabiliriz. Metinde Türkçe kelimelerde görülen ünlü türemesi örnekleri fazla değildir. Metne baktığımızda ünlü türemesi olaya şu kelimeleri örnek verebiliriz:

ol-u-r-sa 16a/12   havz-ı-mdan 1b/06   şefâ'at-i-m-den 1b/05

Yukarıdaki örneklerden farklı olarak metinde kelime kökünde ünlü türemesine “dörüt” kelimesinde rastlanmaktadır. Bu kelime özelinde ilk hecedeki ünlü için vav harfi kullanılmış, ikinci hecedeki ünlü için ötre ile yetinilmiştir.

dör-ü-t   9a/12

Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı üzere bu ses olayı Türkçede kök ile ek arasında görülmektedir. Bilindiği üzere Türkçe tek doruklu hece sistemine sahiptir. Türkçede kelime sonu ünsüz gruplarının oluşabilmesi için, ünsüz gruplarını oluşturan ilk ünsüzlerin açıklık derecesi, son ünsüzden her zaman yüksek olmalıdır. Bu kural tersine dönerse, hece çift doruklu olur. Çift doruklu hecelerin bulunduğu alıntı kelimelerdeki ünsüz grupları arasına dar ünlüler getirilerek, kelime tek doruklu iki heceye dönüşür ve alıntı kelime Türkçeye uyarlanmış olur. Yabancı dillerden girmiş bazı kelimelerin sonunda Türkçede yan yana gelmeleri mümkün olmayan ünsüzlerin bulunması, söyleyiş zorluğuna neden olduğundan iki ünsüzün arasında ünlü türemesi olmaktadır.²⁰ Türkçe dışında Arapçadan gelen ve günümüzde kökünde ünlü türemesi görülen bazı kelimelerde bu ses olayının görülmemesi belirtilmesi gereken bir özelliktir.

‘özü (6a/10)   ‘ilm (3b/02)   şabr (6b/08)   ‘ömr (45a/13)

¹⁹ Nurettin Demir - Emine Yılmaz, *Türk Dili El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2003, s. 163-164.

²⁰ Osman Yıldız, *Ahvâl-i Kiyâmet, Giriş-Inceleme-Metin-Dizinler*, Sûle Yay., İstanbul 2002, s. 118

3. 1.5. Ünlü Uyumu

Türkçede ünlüler arasında kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık olmak üzere iki farklı boyutta uyum söz konusudur.

3. 1.5. 1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçede bir sözcüğün ilk hecesinde kalın bir ünlü bulunuyorsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlüler kalın, ilk hecede ince bir ünlü bulunuyorsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlüler de ince olur. Bu ses olayına “kalınlık-incelik” uyumu denir.

Muharrem Ergin’e göre bu uyum başlangıçtan bugüne Türkçenin her döneminde hâkim olan ve olmaya devam eden bir ses kuralıdır. Türkçenin en büyük fonetik özelliğini bu kural oluşturur.²¹ Metinde geçen şu kelimeleri bu uyuma örnek olarak verebiliriz:

çıkılmazdan 3b/15	evinden 4a/02	oğuya 4a/07
oldısa 25b/04	sekizinci 25b/11	yürüye 32a/07

Kalınlık incelik uyumuna aykırı düşen ekler ise şunlardır:

-ken

kılırken 4b/11	toğarken 10a/13	olurken 25b/15
----------------	-----------------	----------------

-ki

Mādamki 7b/05	emlāki 5b/14	bilgi 5b/05
---------------	--------------	-------------

3. 1.5. 2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Türkçe bir sözcüğün ilk hecesinde düz bir ünlü (a, e, ı, i) bulunuyorsa ondan sonra gelen hecedeki ünlü düz; ilk hecede yuvarlak ünlü (o, ö, u, ü) bulunuyorsa

---

²¹ Muharrem Ergin, *age.*, s. 71.

ondan sonra gelen hecedeki ünlü ya düz-geniş (a, e) ya da dar-yuvarlak (u, ü) olur. Bu olaya “düzlük-yuvarlaklık” uyumu denir.

Düzlük yuvarlaklık uyumu Türkçenin her devresinde sağlam olarak görülen bir uyum değildir. Eski Türkçe ve Türkiye Türkçesi yazı dilinde düz ünlü taşıyan bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlüdür.

Eski Anadolu Türkçesinde kelime tabanları ve eklerdeki ünlülerde yuvarlaklaşma temayülü fazladır. Dudak ünsüzlerinin yuvarlaklaştırıcı özelliği, g ve a seslerinin düşmesi, örneksime (anoloji) gibi bazı sebepler bu dönemdeki yuvarlaklaşmada etkili olmuştur. Metinde de Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi uyumsuzluk örneği olan yuvarlak ünlülü kelime kökleri ve ekler çoktur. Fakat bazı kelime kökleri ile eklerin düz ünlülü şekillerinde, düzlük yuvarlaklık uyumu lehine bir artış olduğunu görmekteyiz.

Düzlük yuvarlaklık uyumuna örnek kelimeler:

gice+le-ye	37a/15	yel-me-y-e	29b/07
ara+s+ı+n+da	9a/08	Yedi+nci	8a/03
kulak+dır	11b/01	toğ-ar-ken	10a/13

Bazı kelimelere baktığımızda iki farklı biçimde kullanıldığını görüyoruz. Kelime bir yerde kullanıldığında düzlük-yuvarlaklık uyumuna tâbi iken aynı kelime başka bir yerde bu uyuma tâbi değildir.

kendi 39b/02 - kendüñe 14b/11

beri 28a/12 - berü 39b/07

Eski Türkçede birden fazla heceli kelimelerin sonundaki g ve ğ sesleri Batı Türkçesine geçerken düşmüştür. Düşerken de kendinden önceki düz ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır. Metindeki örnekleri şunlardır:

kapu < kapığ "kapı" 26a/08   yatsu < yat-sığ "yatsı" 37a/15

Düzlük yuvarlaklık uyumsuzluğunun herhangi bir sebebe bağlı olmaksızın bazı kelime köklerinde var olduğu gözlenmiştir.

altun	31a/02	berü	39b/07
girü	11a/08		

3.1.6. Eklerde Yuvarlaklaşma

3.1.6.1. -(y)Up ~ -üben: zarf-fiil eki

Eski Türkçedeki –p zarf-fiil ekinden gelişen bu ek Batı Türkçesine geçerken önündeki yardımcı ünlüyü bünyesine alarak iki sesli olmuştur. Eski Anadolu Türkçesinde, belki –p'nin tesiriyle hep yuvarlak ünlü taşıyan ek, metinde genellikle yuvarlak ünlüdür.

id-üb	2b/03	bin-üb	4b/02	in-üb	4b/05
-------	-------	--------	-------	-------	-------

3.1.6.2. –dUK ~ -dIK: sıfat-fiil eki

Pek çok yerde geçen ek, Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlülü olan şeklini metinde de devam ettirmiştir.

it-düg+i	“ettigi”	11a/10	dile-düg+i	21b/05
----------	----------	--------	------------	--------

3.1.6.3. +dUr / +durlAr: bildirme ekleri

tur-ur > -dUr(Ur) şeklinde hece düşmesinin (haploloji) görülmeye başlandığı bir gelişme gösteren ek²² metinde hem düz hem de yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

beraber+dür	22a/10	vācib+dir	22a/04
-------------	--------	-----------	--------

3.1.6.4. –Ur- ~ -Ir-: ettirgenlik eki

Ek Eski Türkçeden yuvarlak ünlülü gelmiş ve Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir.

bit-ür-digi	25a/10	-Ir-: deg-ir-mek	15a/14
-------------	--------	------------------	--------

3.1.6.5. –dUr- ~ dIr: ettirgenlik eki

²² Tahsin Banguoglu, *age.*, s. 476.

Ek Eski Türkçeden yuvarlak ünlülü gelmiş ve Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir. Metinde ise 16 yerde yuvarlak ünlülü, 2 yerde düz ünlülüdür.

-dUr-: gön-dür-üb 6a/06

-dir-: it-dir 6a/09

3.1.6.6. -hu: fiilden isim yapma eki

Eski Türkçeden beri var olagelen ek metinde bir kelimedede geçmektedir.

uy(u)- hu 39b/10

3.1.6.7. -sIn ~ -sUn ~ -sUnAr: emir eki

Eski Türkçede -zUn / -sUn / -çUn şekillerinde idi. Eski Anadolu Türkçesinde yalnız -sUn şekli kullanılmıştır. Metinde teklik 3. şahıs emir eki iki yerde düz ünlülü olarak dudak uyumuna girmiştir. Diğerleri yuvarlak ünlülüdür.

-sUn: it-sün 13b/09

-sUnAr: virsünler 13b/12

3.2. Ünsüzlerdeki Ses Olayları

3.2.1. Ünsüz Değişmeleri

Ünlülerde olduğu gibi ünsüzlerde de ses değişikliği ya da ses gelişmesine örnek verebileceğimiz ses olaylarının gerçekleştiğini görüyoruz (bkz. ünlü değişmeleri). Türk dilinin ses tarihini dikkate alarak ortaya çıkan değişmelere metinde geçen bazı kelimeleri örnek göstermek mümkündür.

3.2.1. 1. b > v Değişmesi

Kelime başında veya içindeki ötümlü çift dudak ünsüzü b sesinin, ötümlü dudak ünsüzü v sesine dönüşmesi Oğuz grubuna ait ses özelliklerinden biridir. Metinde böyle bir kelimeye rastlanmamıştır.

3.2.1. 2. d > y Değişmesi

Kelime içindeki ve sonundaki ötümlü diş eti ünsüzü d sesinin yerini ötümlü damak (yarı ünlü) y sesine bırakması olayıdır. Eski Türk yazı dilleri ile yeni Türk yazı dilleri arasındaki en belirgin ses değişmelerinden biridir. Bu değişim XI. yy.da büyük ölçüde tamamlanmış ve özellikle kelime içi -d- sesi Türk boylarında -d-, -z-, -z-, -r- ve -y- seslerine dönüşmüştür.²³ Oğuz grubuna baktığımızda bu değişimin y sesine dönüşme şeklinde gerçekleştiğini görüyoruz. metinde bir kelimeye rastlanmıştır

Adag > ayak (19a/07)

3.2.1. 3. k > h Değişmesi

Türkçe kelimelerde ön ses durumunda ötümsüz gırtlak ünsüzü h sesi yoktur. Bu nedenle ön sesteki ötümsüz k sesleri kendini muhafaza etmektedir.

azdırdıhum 39b/07   kaçan 11b/07,   kanda 22a/08,

Türkçe kelimelerde iç ve son ses durumundaki k > h değişikliği ise Eski Anadolu Türkçesinde sıkça görülen bir ses olayıdır. Ancak bu düzenli bir ses olayı değildir. Metinde geçen şu kelimeleri bu değişime örnek verebiliriz:

ağşam (41b/15)   dağı (44a/05),

3.2.1. 4. k > g Değişmesi

Kelime başında k/g değişikliği Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçince ortaya çıkmıştır. Metinde k/g ayrımını gösterecek bir imlâ yoktur. Bu yüzden kef ile başlayan kelimelerin k'li mi g'li mi olduklarını ayırmanın imkânı yoktur. Kelimeler tespit edilirken Osmanlı sahasının ayrımı esas alınıp, birçok ses hususiyetleri bakımından olduğu gibi k / g değişikliğinde de bugünkü yazı dilinin gösterdiği

²³ Günay Karaağaç, *Türkçenin Ses Tarihi*, Kesit Yayınları, İstanbul 2010, s. 167.

duruma göre kelimeler değerlendirilmiştir. Buna göre değişimin olduğu kelimeler şunlardır:

geç-	38a/06	gel-	40a/02	getür-	12b/07
gökcek	31b/15	gönül	11b/14	gör-	37b/08
göster-	39a/09	götür-	29a/10	güc	21b/05
gül	22a/03	gün	7b/11	gündüz	25b/13

3.2.1.5. t > d Değişmesi

Sözcük başı ve içi ötümsüz diş eti t sesinin, karşılığı olan ötümsüz diş eti d sesine dönüşmesi olayıdır. Eski Anadolu Türkçesinde t'yi devam ettirme ve d'ye dönüştürme bakımından karışık bir durum vardır. Bu değişim yüzyıldan yüzyıla ve eserden esere değişiklik gösterir. Genellikle ince sıradan kelimelerin başındaki t'ler d'ye dönüşürken kalın sıradan kelimelerdeki t'ler daha çok korunmuş ve bunlar da genellikle tı (𐌢) ile yazılmıştır. Oğuz dil alanı için karakteristik özelliklerden biri olan bu ses olayı Eski Türkçenin sonlarında (XI. yy) başlamış ve Eski Anadolu Türkçesiyle (XIII. yy) birlikte tamamlanmıştır. Ancak bu dönemde söz konusu değişim gerçekleşmekle birlikte t'li biçimlerin de korunduğunu görüyoruz. Söz konusu değişime örnek olarak metinde geçen şu kelimeleri örnek verebiliriz:

teng+li > denli 1b/11   tegül > degil 12a/13   tegi+n > değin 1a/06

Sözcük başındaki t sesinin korunduğu kelimelere örnekler:

tar 11a/12   tavar 4b/01   tokuzuncı 16b/05

3.2.2. Ünsüz Düşmesi

a. Kelime Başında:

"b " ünsüzünün düşmesi:

ol- < bol- 44a/06

" y " düşmesi:

ıraq < yırak “uzak” 47a/13

b. Kelime Ortasında:

"l" ünsüzünün düşmesi:

Eski Türkçe’de kelür-, keltür-; olur-, oltur- olarak iki sekli bulunan fiillerin ikinci şekillerinin l’si düşmüştür.

getüreler < keltür- “getirmek” 50a/15

" g, k " ünsüzlerinin düşmesi:

ölümü < öl-ü-g 6a/10

gerek < kergək 13b/05

3.2.3. Ünsüz Türemesi

Metinde y ve n yardımcı seslerinin türemesi vardır.

bunı 4a/02   zamān+ı+n+a 10b/01   bir+i+n+e 10b/12

oқыya 4a/03   kiraya 4a/10   kimesne+y+e 5a/15

3.2.4. Ünsüz Uyumu

Ünsüz uyumu ünsüzlerin boğumlanma noktalarıyla ilgili bir ses olayıdır. Ötümlü bir ünlüyle biten bir sözcüğün ünsüzle başlayan bir ek aldığımda o ünsüzün ötümlü; ötümsüz bir ünlüyle biten bir sözcüğün ünsüzle başlayan bir ek aldığımda o ünsüzünde ötümsüz olmasıdır. Bundan dolayı bu ses olayı “ötümlülük-ötümsüzlük uyumu”²⁴ olarak da nitelendirilmektedir.

Metinde geçen geçen şu kelimeleri ötümlülük uyumuna örnek verebiliriz:

gün+de 18a/11   meclisde 21b/02   göç-mez+den 41a/08

Ötümsüzlük açısından günümüz Türkiye Türkçesinde görülen uyum inceleme konusu olan metinde görülmemektedir.

²⁴ Nurettin Demir - Emine Yılmaz, *age.*, 162.

Sonuç olarak metne baktığımızda ötümlülük açısından uyumun olduğu kelimelerle karşılaşırken ötümsüzlük açısından ünsüzler arasında bir uyumun olmadığını gözlemliyoruz.

3.2.5. İkizleşme

Metinde sadece bir kelimedede görülmüştür.

issi 19b/12 kendiye issidan şovukdan zarar gele

II. BÖLÜM
METİN

METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA VE İMLASINDA İZLENEN YOL

1. Metnin okunuşunda bilimsel çalışmalarda kullanılan transkripsiyon sistemi esas alınmıştır.
2. Her sayfa, varak ve satır numarası ile gösterilmiştir.
3. Metnin anlamsal bütünlük içerisinde okunabilmesini sağlamak için noktalama işaretlerinden yararlanılmıştır.
4. Metnin okunuşunda ikili imlaya sahip sözcükler için günümüz kullanımı dikkate alınmıştır.
5. Zarf-fiil eki -p, metindeki yazılışa bağlı kalınarak -b şeklinde gösterilmiştir.
6. Arapça ve Farsça birleşik sözcük ve ikilemelerde araya kısa çizgi “-” konulmuştur.
7. Arapça kısımlar Arap harfli olarak verilmiş; dipnotta gerekli açıklamalar yapılmıştır.
8. Metinde kırmızı olarak yazılan yerler ve sözcükler koyulaştırılarak yazılmıştır.
9. Metinde geçen ayet, hadis, dua ve Arapça ibareler dipnotta belirtilmiştir.
10. “ile, için, sonra, mı” edatlarının yazımında kendilerinden önceki sözcüğe ayrı veya bitişik yazılma durumlarında günümüz imlası kuralları esas alınmıştır
11. Silinmiş, okunması zor yerler < > işareti ile gösterilmiştir. Gereksiz tekrar yapılan yerler { } işaretiyle gösterilmiştir.
12. Hata veya dikkatsizlik sonucu yazılmış olduğu tahmin edilen sözcüklerin doğru biçimleri yazılmış, asıl metinde geçen yanlış biçimler dipnotta belirtilmiştir.
13. Okunmakta zorluk çekilen ya da silinmiş yerlerin tamirinde o sözcüğün cümle içerisindeki anlamı veya sözcüğün geçtiği başka tamlamalar dikkate alınmıştır.
14. Metinde cümle ve paragraf yapısı belli olmadığından bu yapılara yer verilmemiştir.
15. Aynı ve hemze sesleriyle karışmasını önlemek için özel isimlere gelen isim çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmamıştır.

İŞARETLER

[ ] Varak numaralarını belirtir.

< > Silik, mürekkebin dağıldığı, okunması zor yerlerin onarımlarını gösterir.

{ } Mükerrer veya fazla yazılmış unsurları gösterir.

(...) Okunamayan yerleri gösterir.

> Sözcüklerin sonraki şeklini ve değişim aşamalarını gösterir.

- Fiil tabanlarının sonunu gösterir.

+ İsim tabanlarının sonunu gösterir.

→ Dizinde yer alan birleşik fiilleri, deyimleri, ikilemeleri ve tamlamaları işaret eder.

“ ” Alıntı ve vurgulanan yerleri gösterir.

KULLANILAN TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Tablo II Osmanlı Türkçesi çeviri yazı alfabesi

Harf	Transkripsiyon	Harf	Transkripsiyon
ا, آ	ā, a, e	ض	ḏ, ž
ء	ʾ	ط	ṭ
ب	b, p	ظ	ẓ
پ	p	ع	ʿ
ت	t	غ	ġ, ğ
ث	ṯ	ف	f
ج	c, ç	ق	q
چ	ç	ک	k, g, ñ
ح	ḥ	نک	ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ḏ	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü, ū
ز	z	ه, ه	h, a, e
س	s	لا	lā, la, le

3 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 2 هَذَا كِتَابٌ مِنْ كِتَابِ بَيْتِ شَرِيفِ بَيْتِ 1 [1a]

وَسَيِّدٍ • مِنْ مَلَائِكَةِ دَاوُدَ أَوْ إِبْرَاهِيمَ • وَالْبَيْتِ الَّذِي فِيهِ كَلَّمَ اللَّهُ نَبِيَّكَ مُحَمَّدًا 4 فَضْلٌ فِي بَيَانِ تَرْكِ الْحَجِّ وَتَعْلِيلِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

5 • 25 فَلَا حَاجَةَ إِلَّا أَنْ يَمُوتَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا أَوْ كَافِرًا أَوْ مُشْرِكًا أَوْ زَيْدِيًّا • 6 ya'ni bir kimesne ka'beye varub gelinceye degin yitecek miqdārı akçeye mālīk 7 olubda hac itmeye āniñ içün haşret ve nedāmet olmaya ki öldügi vaqt 8 yahūdī veya naşrānī ölümü gibi olur hiç teraḥḥum olunmaya 9 قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهَا النَّاسُ أَيْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ 10

يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا أَوْ مُجْرِمِيًّا إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَرِيضًا أَوْ

12 26 [1b] 1 ya'ni Allāhü te'ālā kādīr olanlar 26 وَمِنْ سُلْطَانٍ جَائِرٍ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَرِيضًا أَوْ نَصْرَانِيًّا أَوْ يَهُودِيًّا أَوْ مُجْرِمِيًّا أَوْ زَيْدِيًّا • 12

üzerine hacı farz eyledi ol-kimesne 2 terk ider ise her halde olursa olsun Yahūdī yā Mecūsī 3 yā Naşrānī olmağ üzere illā meger kim hacı terk itmede māni'-i şer'iyyesi ola 4 biri marīz olmağ tā ölünceye kadar yāhūd zālīm beglerden men' ola 5 āgāh olsun hacı 'özrsüz terk idene āña benim şefā'atimden 6 naşīb yoğdur Ve yevm-i kıyāmetde havzımdan maḥrūm olur 7 hażret-i 'Ömer raḍiyallāhü 'anhü buyurur ki taḥkīk kaşad itdim ki her 8 cānibe ademler gönderem her ne vilayetde üzerine hac farz olub da itmez 9 kimesneler vār ise ānı ḥarāca keseler anlar müslimān degildür 10 ibn-i 'abbās raḍiyallāhü 'anhümā buyurur ki her kimiñ hac itmek miqdārı 11 mālī olubda hac itmeye yā zekāt farz deñlü mālī olsa virmese 12 ölür iken dünyāya rücu' itmegi taleb ide hacı ve zekātı tedārik 13 itmek-ile ma'lūm olur ki mü'minler ölür iken cennet ile beşāret 14 olunur ammā bu iki kimse farzı terk iden cehennem ile beşāret olunur 15

25 Araçça ibare: Bu Menâsik-i Haccı Şerif kitabıdır. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Haccın terkin beyan eden bölüm. Rasulallah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Kim, azığa ve kendisini Allah'ın evi Kâbe'ye ulaştırarak bir bineğe sahip olduğu halde haccetmezse, ha Yahudi ha Hristiyan olarak ölmüş, hiç fark etmez.' (Tirmizi -Hacc/3)

26 Hadis-i Şerif: "Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Ey insanlar! Allah gerçekten size hacı farz kıldı. Kim kendisine engel olan bir hastalık, zalim bir sultan yahut da kaçınılmaz bir ihtiyaç olmadığı halde hacca gitmeden ölürse, o kimse ister Yahudi olarak ister Hristiyan olarak nasıl isterse öyle ölsün, fark etmez. Ona şefa'atimden ve havzımdan nasip yoktur" Gazâlî, İhyâü Ulûmiddîn, I, 239

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَجَّ لِلَّهِ تَعَالَى 27 فَأَتَتْهُ رَجْعَتُهُ وَوَضَعَتْ رِجْلَهُ فِي حُجْرَتِهِ وَوَلَدَتْهُ أُمَّةٌ 28 [2a]

hac itse ²ihrāma girdikde refeş itmese ve füsūkdan ictināb itmese ihramdan ³çıkuub haccı temām olunca günāhı gider anāsından ıtoğduğı günde ⁴pāk olduğı gibi olur refeş diyü ‘avratuyla cimā‘ itmek ⁵ve cimā‘a müte‘allık kelām söylemek ve öpmek ve kucmak ²⁹harāmıdır ⁶ve fısq diyü cümle harāmı ve menhiyyāta dirler قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

7 قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَجَّ حَامِئًا رَوَّيْنَا لَهُ حَجْرًا 8 30 ya‘ni bir kimesne hacc-ı mebrūr itse ānıñ cezāsı budur ki ⁹kıyāmetde kabirden haşrolduđda āña dinile ki ıturma ¹⁰var cennete dāhil ol ma‘lūm oldıki kişi hacc-ı mebrūr idicek ¹¹cemi‘ günāhı mađfūr olur kıyāmetde bilā hisābın ve lā ‘azābın ¹²cennete dāhil olur imiş hacc-ı mebrūr ne vecihle olur ba‘zılar ¹³didiler ki hacc-ı mebrūr oldur ki riyā ve sum‘a için olmasa belki rızā-¹⁴ullah için ola ve ba‘zılara göre hacc-ı mebrūr oldur ki hacc ¹⁵içün ihrāma girdikde tā ihramdan ııkınca cemi‘ menāhīden [2b] ¹ictināb ide Ve ba‘zılara göre hacc-ı mebrūr maıbūl olan hacca dirler ²maıbūl olan haccıñ ‘alāmeti oldur ki İtdikden sonra kendüye ³nazar ide evvelki ef‘ālin ve aıvālin ve yaramaz muşāhiblerin terk idüb ⁴zehārif-i dūnyā kendiye hor ve haıır görünüb āhiret cānibine rađbet ve ‘ulemā ⁵ve şulehā meclisine hāzır olmađa rađbet vār ise ‘alāmet kabūldür ⁶ammā hacc itdikden sonra hāli aısen hāle tebdīl olmayub evvelki ⁷nā-meşru‘ olan aıvālin ve aıvālin ve yaramaz muşāhiblerin terk ⁸itmeyüb de āhiret cānibine rađbet gelmese maıbūl olmaduđına ‘alā⁹metdir hac hacc-ı şer‘ī olmaduđı çün şürūıından yā erkānından ¹⁰ba‘zısını terk itmekle yāhud harām malıyla olduđundan ¹¹bu harām malıyla olan hac cāiz olubda kendüden farz ¹²sakıı olur mı mezheb-i hanbelīde cāiz olubda ¹³kendīden farz sakıı olmaz belki halāl māl ile ¹⁴tekrār hac olmaı gerekdir ammā mezheb-i

²⁷ Kötü söz söylemeden ve büyük günah işlemeden hacceden kimse, annesinden doğduğu gündeki gibi günahsız olarak (evine) döner." (Buhārī, "Hac", 4, "Muhsar", 10)

²⁸ Metinde "kisene" olarak yazılmış

²⁹ Satır arasında "bunlar muhrime" ifadesi var

³⁰ Hadis-i Şerif: Resūlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Mebrūr haccın karşıllıđı ise, ancak cennettir Müslim, Hac 437, Tirmizî, Hac 88

hanefiyede ve şāfi'iyede ¹⁵ve mālīkīde bir kimesne ḥarām māl ile ḥac itse [3a] ¹nafaqası ve libāsı ḥarām olmağ-ile şuruṭı üzerine olsa cāiz ²olubda kendīden farz sākıṭ olur **ammā** kendiye ḥac şevābı ³ḥāşıl olmaz velḥāşıl ḥacc-ı maḳbūl olmağın 'alāmeti ve şuruṭı ⁴cemi' şuruṭı üzere olub da ve cemi' vācibātı ve sünen ve ādābı ⁵ḥacca ri'āyet olunubda iḥrāma niyyet itdikden şonra tā iḥramdan ⁶çıķınca şağāir ve kebāirden ve muḥrime ḥarām olan mübaḥdan ⁷ḥazer eyle nafaqası ve libāsı ḥalāl ola ve ṭayibden ola riyā ⁸ve sum'a olmaya bir kimseniñ ḥalāl-i ṭayyibden mālī ol⁹ masa belki şübhelı olsa ḥalāl māl ile ḥac itmek dilarse ¹⁰ḥīle budur ki ḳarz olub da āniñla ḥac idüb de ba' deḥü ol ¹¹şübhelü māldan edā ide ve ḥadişde geldi ki bir kimesne ¹²ḥac yolunda her ne ḳadar aḳce şarf iderse kirāya ve nafaḳaya ve fuḳarāya ¹³taşadduḳ itmede her bir aḳcesine biñ kerre yüz biñ aḳce şadaḳa ¹⁴itmişce şevāb virilür ḳıyāmetde yediyüz dīnār şadaḳa itmişce ¹⁵şevāb virilür ḥac farz olan kimesneye ḥac itmezden evvel [3b] ¹farzdır ḥac 'ilmin öğrenmek yā ḥac kitāblarından birin yānına alubda ²tekrar müṭala'a itmekile yāḥud ḥac 'ilmin bilür 'ālime muḳārin ³olmağ-ile ve kişiyeye vācibdir ḥac itmezden evvel cemi' günāhma ⁴tevbe ide ve üzerinde ḳazā vār ise farzdan ve vācibden ⁵ḳazā ide üzerinde ḥuḳuk-ı nās vār ise edā ide ⁶ve ḳalbini ticāret niyyetinden berī ide ticāret vār ise zımmen ola ⁷ḳaşden olmaya ya'ni şāfī ḥac için çıķa ba' deḥü ḥacc-ile zarar ⁸virmez **ammā** ticāret itmeyen kimesneler ḥac şevābında beraber olmaz ⁹ve ḥac yolunda şāliḥ kimesneler ile muḳārin ve ehl-i dünyā ¹⁰ve ehl-i tene'üme muḳārin olmaya ḥazret-i rasūlallāḥ şallallāḥü ¹¹te'ālā 'aleyhi ve sellem ḥazretlerine suāl olunduḳca ḥacda ¹²eylik nedür diyü suāl olunduḳda buyurdu ki fuḳarāya ve mesā ¹³kīne ṭa'am virmek ve bildüğine ve bilmedüğine ¹⁴selām virmek ve söyledüğine mülāyemet birle söylemek ¹⁵ve kimseye ezā itmemek didi ve kişi evinden çıķmazdan evvel [4a] ¹iki rik'at namāz ḳıla ba' deḥü āyet el-kürsi ve li-ılāfi suresin oḳıya ²evinden çıķub tā yine gelince ekābir-i mekrūh nesne irişmez ve bunı ³oḳıya **إِنَّا نَسْتَعِينُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَمِنَ الْعَمَلِ**

أَنْتَ الصَّالِحُ فِي السَّفَرِ • وَلِخَلِيفَةِ فِي الْأَهْلِ • اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ 5 مَا تَرْضَى • اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَأَطْوِلْنَا بِرَبِّكَ • اللَّهُمَّ 4
 بِأَيِّهِمْ وَعَسَاءَ السَّفِيرُ وَكَلِمَةُ التَّقَلُّبِ وَالتَّنْظُرِ وَسُورَةُ الْقَلِيدِ الْمَالِ 6
 31 وَالْأَهْلِ 7 32 لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُتَوَكِّلِينَ • وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا الْمُنْقَلِبُونَ 8 سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ
 33 الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ 10 سُبْحَانَكَ إِنَّا كُنَّا بِكَ نَافِلِينَ فَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ
 11 menzilden gidince kendüye maḥlūqatdan bir zarar gelmeye ^{اعوذ بحجرات}
 12 اللَّهُ التَّامَّاتِ مِنْ سَيْرٍ مَا خَلَقَ 34 ve kiraya tuttuğu 35 kendi eşvābından 13 komaya izinsiz vaḳti
 ḥazer eyleye namāzı terk itmeden yāḥud 14 vaḳtinden şoḡraya ḳomāḳdan ve namāzın
 sūnnetlerin ızdırāb 15 olduđu zemanda terk itmek cāizdir ammā farz ve vācib [4b]
 1 olanı ḫavar üzerinde bilā ‘özrin ḳılmaḳ cāiz olmaz illā meger kim ‘özri ola 2 marīz
 olub da binüb itmege ḳādir olmasa ve bindirir kimsesi olmasa yāḥud 3 ḳatı bir fāni
 olsa yā ‘avrat olub da binüb etmege ḳādir olmasa 4 ve bindirir kimsesi olmasa yāḥud
 indigi vaḳitte ḳāfileye irişameyüb 5 elem çeker olsa yāḥud inüb namāzı kılurken
 ḫarāmī gelür 36 olsa 6 bu şüretlerde ḫavar üzerinde teyemmüm idüb de ḳılmaḳ cāizdir
 secde 7 ile ḳılmaḳ cāiz degildir meger ḫavar ḫurur ola ve maḥfe altında yā 8 taḫt-ı revān
 altında bir ağac ḳoya < > bir ucı yerde ola 9 ol-zamān secde ile ḳılmaḳ cāizdir ḫavar
 üzerinde ḳıldıkda ḳibleye 10 ḳarşu ḳılmaḳ ba‘zılar ḳatında şart degildir hemān ḫavarın
 başı 11 ne yanında ise ḳıla ammā gemi içinde istikbāl-i ḳible şartdır gemi 12 ḫilāfına

31 Dua: Biz, bu yolculuğumuzda senden iyilik ve takvâ, bir de hoşnut olacağın ameller işlemeyi nasip etmeni dileriz. Ey Allah'ım! Bu yolculuğumuzu kolay kıl ve uzağımı yakın et! Ey Allah'ım! Seferde yardımcı, geride çoluk çocuğu koruyucu sensin. Ey Allah'ım! Yolculuğun zorluklarından, üzücü şeylerle karşılaşmaktan ve dönüşte malımızda, çoluk çocuğumuzda kötü haller görmekten sana sığınırım. Müslim, Hac 425. Ebû Dâvûd, Cihad 72; Tirmizî, Daavât 45–46.

32 Ayet-i Kerime: Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz; yoksa biz buna güç yetiremezdik. Biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz. (Zuhrûf, 43/13-14)

33 Dua: "Allahım! Seni tenzih ederim. Ben nefsimi zulmettim. Beni bağışla. Günahları senden başka bağışlayacak yoktur."

34 Dua: "Her türlü şeytandan, zararlı şeylerden ve kem gözlerden bütün kelimeleri yüzü hürmetine Allah'a sığınırım."

35 Satır arasında "ḫavara" ifadesi var

36 Satır arasında "ḫavfi" ifadesi var

dönse namāzda iken kıbleye teveccüh ide itmez ise ¹³namāzı bāṭıl olur ve müsāfir olanın yanında şu az olsa ¹⁴ābdest alur ise şusuz qalma ḥavfı olsa yāḥud yoldaşlardan ¹⁵veya kâfile icinde şuya muzdar olan kimesneler olsa [5a] ¹teyemmüm cāizdir bāṣı ulemā didiler ki bir kimsenin kendüden fazla ²şuyı ³⁷ kâfile icinde şuya muzdar kimesneler olsa ol ³fazla şudan āb-dest almak ḥarāmdır belki fazla'i muḥtāçlara ⁴virüb de kendü teyemmüm ile kıla **ammā teyemmüm ile kılmak** ol-zamān ⁵cāiz olur ki şatun almağa şu bulunmaya yāḥud bulunduğda ⁶yanında nafaqasından artıq aqcesi olmaya yāḥud ğabn-i ⁷fāḥiṣ ile şatolar meşelā bir aqcelik suyu iki aqceye şatmak ⁸ile **ammā bir aqcelik suyu bir bucuk aqceye** şatsalar lāzım olur ⁹ammā bir ḥacı hediye için kumkuma icinde zemzem suyu getürse ¹⁰aḥa teyemmüm cāiz olmaz meger ḥīle ide bir ḥīle daḥı budur ¹¹teyemmüme iḥtiyācı yok ādeme hībe ide bir ḥīle daḥı budur ¹²nıṣfından ziyāde zemzeme zağferān yā güllāb katub mā'i muqayyed ¹³ola nice miskīn ḥācılar yanında zemzem ¹⁴vār iken teyemmüm ile namāz kılırlar namāzları ¹⁵bāṭıl olur qaçan bir kimesneye [5b] ¹ḥac farz ola ebū ḥanīfe ve ebū yūsūf 'indinde 'alel fevr ²ol senede ḥac itmek vacibdir itmese sene-i uḥrāya te'ḥīr ³itse günahkār olur ve daḥı şehādeti maqbūl olmaz tā ⁴ḥaccı edā idince üzerine fāsiqlar ḥükmi icrā olunur ⁵bilgil ki bir kimesneye ḥac farz olmağa yanında cemi'-i ḥavāyicden ⁶fazla olarak mekkeye varub gelince yetecek miqdārı aqcesi ola ⁷ve kendinin üzerine nafaqası vācib olanlara daḥı gelince kadar ⁸kifāyet ider ise ḥac farz olur farz olmak mücerred altuna ⁹ve nuḳūd aqce olmağa maḥşuş degildir sāir emlakden ¹⁰ḥisāb olunur meşelā bir kimsenin fazla evi olsa ¹¹anda olmaz kirāya ya 'āriyete virir olsa yā kavli var ḥizmete ¹²iḥtiyācı yok yā iki bağı ³⁸var birinin maḥşūli kendiye kifāyet ¹³ider sene temāmına degin yāḥud çok libāsı var geymaz ¹⁴yā çok kitābları var aḥa iḥtiyācı yok bākī emlakı buña ¹⁵kıyās eyle eger kendüsi şağ olubda binefsihi ḥac itmege [6a] ¹kādir olur ise ḥac için yerine bedel tūṭubda ḥac itdirmek ²cāiz degildir

³⁷ Satır arasında "olsa" ifadesi var

³⁸ Satır arasında "var" ifadesi var

mezāhib-i erba‘ada ammā nāfile hac itdirmek kendi ³ķādir olana cāizdir eger kendü gelmeden ‘āciz olsa katı bir ⁴fānī olubda rāhile üzerinde ıurmaĝa ķādir olmasa yā kötürüm ⁵olsa yā a‘mā olsa yā hiç zāil olmaz maraızı olsa ki ⁶gitmege māni‘dir bu şüretlerde yirine ādem göndürübde hac itdirmek ⁷cāizdir **ammā** bir kimesne filhāl gitmege māni‘ olur ‘özri var ⁸ammā gitmek ihtimāli var ĥabs-i ebedī olmak gibi yā marīz ola ⁹ki ķabl'el-mevt zāil olmak ihtimāli vardır bu şüretlerde ĥaccın itdirse ¹⁰cāizdir eger ölünce ĥaccı ‘özri zāil olubda olmasa ĥaccı cāiz ¹¹olub da farz sāķıt olur eger ölmezden evvel zāil olub da ¹²binefsihī gitmege ķādir olsa evvel olan ĥac nāfileye ¹³münķalib olur bi-nefsihi gelüb ĥac itmek farz olur ammā menāşib-i ¹⁴dünyeviyye imāret ve vizāret ve ķazā ve tedrīs ve tevlit ve ĥiķābet ¹⁵ve imāmet bunlar ‘özr-i şer‘iyye olmaz ĥac itdikde elden manşib **[6b]** ¹gitmek ĥavfı olsa ĥaccın sükūına yerine kimesne göndermek ²‘özr olmaz eger ‘avratın üzerine farz olsa ammā ³maĥremi yā zevcī olsa bile gelmege yāĥūd var ol ³⁹ĥacca iletmege ⁴ibā iderler aña ĥacca gelmek maĥremsiz ersiz ĥaramdır eger ⁵ka‘beye ile kendi arası üç günlük yā ziyāde mesāfe var ⁶ise eger ‘inād idübde ĥaccı ider ise ĥaccı cāiz olur ammā ⁷bilā maĥremi ve lā zevci sefer itdigi ecilden ‘āşī olubda ‘iķāba ⁸müsteĥaķ olur belki şabr ide kendüye ‘aciz gelince bi-nefsihā ⁹gelmeden ol vaķitte yirine ādem gönder < > eger ölür ¹⁰ise vaşıyyet ide eger ‘aciz gelmeden ĥac ider ise tā ölünce ¹¹ķadar er yā maĥrem bulunmaz ise olan ĥaccı cāiz olub da ¹²farz sāķıt olur eger ķabl'el-mevt maĥrem yā er bulunur ise ¹³anı ĥacca götürmege evvel olan ĥac nāfileye münķalib olur ¹⁴bi-nefsihā gelmek farz olur eger faķīr ĥac itse ¹⁵şonra kendiye ĝinā gelse tekrār ĥac itmek **[7a]** ¹farz olmaz ammā sabī yā ķul ĥac itseler ba‘dehü bāliĝ olduķda ²yā ķul olduķda ĝinā gelse tekrar ĥac itmek farz olur ³bir kimesne ĥac itdikden şonra ‘iyāzen billahi te‘ālā min zālike mürtedd ⁴olsa yā kelime-i küfür söylese tecdīd-i ĩmandan şonra tekrār ⁵ĥac itmek farz olur

---

³⁹ Satır arasında “‘avratı” ifadesi var

Faşl

hacın farzları üçdür biri ihrâmdır ⁶muqaddemen ihrâma diyü niyyet itdikden sonra telbiye itmekdir ikinci farz ⁷arafede vaqfe itmekdir üçüncü farz tavâf-ı ziyâretdir bu üçden ⁸birisi bulunmazsa haccı bâtıl olur

Faşl

hacın vâcibleri yigirmi altı⁹dur on sekizi ittifâkıdır bâkîsi ihtilâfîdir ba'zılar ¹⁰yanında vacibdir ba'zılar yanında sünnetdir ammâ ittifâkı ¹¹evvelkisi mîkâtdır ihramlanmaqdır nefs-i ihram farzdır her ne < > ¹²mekanda ise câizdir ammâ mîkâtdan olması vâcibdir ¹³bir kimse ne kadar ka'beye gelse her geldikce hac için ¹⁴yâ 'umre için yâ ticâret için yâ gayrı için mîkâtdan ihramlanma ¹⁵vâcibdir terk eder ise bir qurbân vâcib olur [7b] ¹ve bir hac yâ 'umre vâcib olur ol senede bir farz hac itse yâ nâfile ²hac itse ol vâcib olan hac yâ 'umre sâkıf olur yâhüd ³bir 'umre ide ikisinden biri lâzım olur ikinci vâcib şafâ ⁴ve merve arasında sa'y itmekdir üçüncü vâcib ol sa'yi yürümege ⁵yürüyüb itmekdir eger tavâr üzerinde itse mâdamki mekkededir ⁶yâyân i'âde itmek vâcib olur itmeden gitse bir qurbân ⁷vâcib olur aqcesin ka'beye işâl idüb vekîl ile ⁸qurbân itdire ammâ mâdamki mekkede sâkindir qurbân itmek-ile edâ ⁹olmaz vâcib olan yayân i'âde itmekdir ammâ yürümege ¹⁰kâdir olmayan âdem tavara binüb itmege câizdir nesne ¹¹lâzım olmaz dördüncü vâcib 'arefe gün vaqfede güneş ¹²batınca uzadub turmaqdır vaqfede bir sâ'at turmak ¹³farzdır ba'dezzevâl 'arefe günü güneş batınca turmaqdır⁴⁰ ¹⁴ammâ güneş batmadan 'arefe hâddin çıksa bir qurbân lâzımdır ¹⁵beşinci vâcib bayrâm günü şabâh namâzı vaqtinde müzdelifede [8a] ¹vaqfe eylemek ol gün şabâh namâzı vaqtinde bulunmasa belki ²icinden geçüb minâya gitse bir qurbân vâcib olur altıncı ³vâcib cemre atmaqdır yedinci vâcib ihrâmdan çıktığı ⁴zamânda tıraş olmaqdır sekizinci vâcib âfâkı olan

⁴⁰ Satır arasında “vâcib” ifadesi var

⁵ṭavāf-ı vedā⁶ itmekdir toközuncı vācib her ṭavāf ⁶ardınca iki rek⁶at namāz kılmak ṭavāf namāzı diyü onuncı ⁷vācib kâdir olana ṭavāf yürüyüb itmek kâdir olmasa ⁸götürüb itdürelər on birinci vācib ṭavāfı ⁹ṭahāretle olmak ṭahāretsiz itse cāizdir lākin ¹⁰bir ḳurbān vācib olur eger ṭahāretle i⁶āde itse ¹¹dem sākıṭ olur dem lāzım olmaḳda farz ve vācib ¹²olan ṭavāfda olur ammā nāfile ṭavāfda ābdestsiz ¹³eylese ābdesti i⁶āde eyleye eger i⁶āde itmezse nişf-ı ¹⁴şa⁶ buḡday şadaḳa lāzım olur on ikinci vācib ¹⁵ṭavāfda setr-i ⁶avret itmekdir on üçüncü vācib [8b] ¹ṭavāfda libāsı ṭāhir olmaḳdır on dördüncü vācib ṭavāfı ²dört şavṭı farz üç şavṭı vācibdir on beşinci vācib ³ṭavāf-ı hücre-i ismā⁶īl ardında olmaḳdır on altıncı vācib ⁴gīceniḡ bir miḳdārı zamānında ⁶arefe günü bayram gicesi ⁵vaḳfede bulunmaḳdır on yedinci vācib ṭavāfı ḫacer-i esvedniḡ ⁶şag yanından başlayub şagina yürüyüb ṭavāf ⁷itmekdir on sekizinci muḫrim olan muḫīṭ geymegi terk ⁸itmekdir ammā iḫtilāfı evvelkisi ḫacer-i esvedden ibtida ⁹itmek ekşerīniḡ yānında sünnetdir her ne cānibden başlasa ¹⁰cāizdir⁴¹ ammā mekrūhdur terk-i sünnet olduḡı ¹¹içün ve ba⁶zılar yānında ḫacer-i esvedden ibtidā itmek ¹²vācibdir ḡayrı yirden ibtida itse ol şavṭı i⁶āde ¹³lāzım olur ikinci muḫtelefün fīh olan vācib ⁶arefe ¹⁴vaḳfesinden döndükde imām ardınca gelmekdir ¹⁵eger imāmı teḳaddüm itse dem lāzımdır ammā ekşerīniḡ [9a] ¹yānında bu sünnetdir teḳaddüm-i imām itse dem ve şadaḳa ²lāzım olmaz lākin mekrūhdur üçüncü muḫtelefün fīh olan ³ṭavāf-ı ziyāret eyyām-ı naḫırda olmaḳdır ebū ḫanīfe yānında ⁴eger eyyām-ı naḫırdan te³ḫīr itse dem vācib olur ve imāmeyn ⁵yānında eyyām-ı naḫırda olmak sünnetdir te³ḫīr olsa dem lāzım ⁶olmaz lākin mekrūhdur dördüncü muḫtelefün fīh olan ⁷<vācibi> tertīb itmek ebū ḫanīfe yānında müfrid-ü bilḫac olan ⁸bayram günü üç nesne arasında tertīb ile olmaḳ ⁹vācibdir evvel cemre-i ⁶aḳabei atmaḳ andan ḳurbān zebḫ ¹⁰eylemek andan tıraş olmaḳ bu tertīb üzere olması ¹¹belki taḳdīm ve te³ḫīr itse dem vācib olur ve ḳārm ¹²ve mütemetti⁶ olana dörüt nesne arasında tertīb ¹³vācibdir

⁴¹ Metinde "cāizd" şeklinde yazılmış

bayram günü evvel cemre-i ‘aķabeye yedi 14 taş ata andan sonra ķurbān zebħ eyleye andan tıraş 15 ola andan 1 tavāf-ı ziyāret ide bu tertīb üzerine [9b] 1 olsa taķdīm ve te’ħīr olsa imām-ı a‘zam yanında dem 2 lāzım olur ve imāmeyn yanında tertīb vācib degildir 3 sūnnetdir taķdīm te’ħīr itmede dem lāzım olmaz tertīb 4 bulunmasa mekrūhdur beşinci vācib-i muħtelefün fīh eyyām-ı 5 naħırda tıraş olmaķdır te’ħīr itse imām-ı a‘zam yanında 6 dem lāzım olur imāmeyn yanında dem lāzım olmaz altıncı 7 vācib-i muħtelefün fīh ħarem icinde tıraş olmaķdır ħarem 8 den ħāric ħilde ba‘zılar yanında dem lāzım olur 9 ve ba‘zılar yanında ħaremden tıraş sūnnetdir dem olmaz ħilde 10 tıraş olmadan yedinci vācib-i muħtelefün fīh-i mütemetti‘ olan 11 ķabl’el-ħalk dem-i şūkr itmekdir bu zıkr olunan vāciblerden 12 bir şey’ terk eylese ħac fāsıd olmaz lākin bir dem lāzım 13 {lāzım} olur ammā 14 tavāf namāzın terk itmede dem lāzım olmaz belki 15 każā ide każā itmek vācibdir bedāyi‘ de didiği terk-i vācibden dem lāzım olmaķ bilā ‘özrin [10a] 1 terk itmede ammā ‘özr-ile terk etme dem lāzım olmaz

²Faşl

ħacın sūnnetleri iki nev‘dir biri mükkedde biri 3 ğayr-ı mükkedde 1 tavāfı ķudüm-i müfredün bil-ħacc yā kırān olanadır 4 ammā ‘umre ile gelene 1 tavāf-ı ķudümü ‘aķabince sūnnet degildir 5 belki ol geldiği ‘umre tavafın ‘umre tavāfın ider ve bir sūnnet daħı 6 her tavāfın ‘aķabince şafā ve mervede sa‘y vācibdir 7 ol tavāfın üç evvelinde reml itmek ve dördüncüye yabca 8 yabca yürümek ve daħı iştibā‘ itmek ve sa‘y iderken 9 iki direk arasında yılmek ve bayrām gicesi müzdelifede 10 gicelemek ve ‘arefe günü mescid-i ibrahimde iki iki namāzın 11 kılmaķ 12 ya‘ni zuhur ile ‘aşı cemā‘at ile cem‘ itmek ve mine günlerinde 13 minede gicelemek ve yevm-i terviyede 14 şabāħ namāzın 15 kılıb da güneş 16 toğarken ‘arefeye cıkmaķ ve ‘arefe < > gicesi 17 şabāħa degin minede gicelemek ve şabāħı kılıb da güneş 18 toğarken ‘arefeye vekār ile

⁴² Satır arasında “mekkede” ifadesi var

teveccüh itmek ve müzdelifede vakfe [10b] ¹güneş çoğunca iki rik'at namāz kıılınca zamānına degin uzatmak ²ve telbiye itdikde katı katı itmekdir ve teğayyür-i zamānda ve teğayyür-i mekānda ³revān olduğda telbiye itmekdir ve mineden mekkeye göçdükdə mahşabda ⁴konmağdır mezkūr sünnetlerin birin 'amden terk itse kurbān ve şadağa ⁵lāzım olmaz lākin esāet itmiş olur ve hac şevābı kāmīl ⁶olmaz

Faşl

mīkāt ihramlanmak için vaz' olunan yire dirler ⁷şamdan ve medineden geleniñ ihramlanacak yiri 'ali kıuyusudur ⁸ve mışırdan geleniñ revī'a eşmesidir ve yimenden geleniñ qarandır ⁹ve 'irağdan geleniñ zāt-ı 'irağdır mīkātlar ka'be ye ta'zīm ¹⁰olunmak için vaz' olunmuşdur her kim ki mekkeye dāhil ¹¹olmak dilese hac yā 'umre yā ğayrı için aña vācibdir ¹²ki mīkāt dan ihramlana mezkūr ehad-i mekāniñ birine geldikde ¹³eger ihramsız tecāvüz-i mīkāt ider ise ka'be-i şerīfe ¹⁴hürmet itmiş olmaz dem lāzım olur ve günahkār olur ¹⁵kurān-ı 'azīimde <

وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِحَادٍ ظُلْمًا لِنَفْسِهِ مِنْ غَدَابَاتِنَا [11a] ¹ya'ni ka'be haremindedə hāğdan bātıla meyl idüb ilhād idine ²ben 'azāb-ı elīmden tātđırırım ilhād nice ma'nāya gelür cümle³den biri mīkātı ihramsız tecāvüz ide nedir (...) bir kimesne ⁴mīkāt a geldikde bilā ihramın tecāvüz itse aña 'azāb-ı elīm lāzım olur ⁵medīneden gelen 'ali kıuyusundan ihramlansa cāizdir ⁶deñizden gelürse rābī'a eşmesidir yānında qarībe çıkmasa ⁷deñiz icinde ihramlansa cāizdür nesne lāzım olmaz ⁸eger mīkāt dan ihramsız tecāvüz itse dönüb girü mīkāt a ⁹varub anda ihramlanmak vācibdür varmasa da lāzım⁴⁴ ¹⁰tecāvüz-i mīkāt itdüğü için dönüb varmadüğü için günahkār ¹¹olur eger dönüb varmağa kādır <olmasa> marīz olmak ¹²gibi vağtı tar olsa tecāvüz-i mīkāt için bir dem⁴⁵ lāzım ¹³olur yā bir hac yā bir 'umre dāhı vācibdür bilki bu mīkāt-ı ¹⁴hamseniñ ihramı vācib

⁴³ Ayet-i Kerime: "Ve her kim onun içinde zulm ile ilhad ile bir irade ederse ona muhakkak elim bir azab tattırırız." (Hacc 22/25)

⁴⁴ Satır arasında "“olur” ifadesi var

⁴⁵ Metinde "bir de lazım olur" şeklinde yazılmış

olduđı⁴⁶ muħrim olanın bedeninde beş¹⁵ mīkāt vardır ‘ārifler yanında ol beş mīkāta iħram lāzım [11b] ¹olur biri kulağdır muħrim olan kulağın cemi‘ menāhīden ²istimā‘ından hıfz itmektir ve biri gözdür muħrim olan gözünü ³cemi‘ muħarremātdan nazarın hıfz itmektir ve biri elleridir muħrim ⁴aħz itmesi ve ve yabışması cāiz olmayan şey’ itmemek ve biri ⁵ayađıdır ayağın řer‘an memnu‘ olan meřy itmemek ve biri ⁶dilidir cāiz olmayan kelāmdan dilini hıfz itmektir iħrām diyü ⁷niyyetbirle telbiye itmek dirler kaçan < kiři > muħrim olmak murād eylese ⁸sünnet budur ki gövdesin bāk ide tırnāđın ve bāđın kese ⁹uzun olur-īse ve koltūđın kıasığın tıraş ide tüyi ¹⁰vārise ğusl ide eger ğusl itmeyübdede āb-dest alursa ¹¹cāizdir ammā ğusl efdaldir eger mezkūr olanları itmese ¹²ğusül itmeden ve pāk olmadan iħramlansa muħrim olur fażīleti ¹³fevt olur ve yānında koğkulu tıb vār ise tıblana ‘avratı ¹⁴vār ise aña iħrāmıdan evvel cimā‘ ide gözi ve göñli ¹⁵ħarāma meyl itmemek için eger iħrām zamānında ‘avratın [12a] ¹ħayzı yā nifāsı ğelse ğusl idüb iħrāma ğirmeli olsa ve ħac ²ef‘ālin işlese řavāfdan ğayrı **ammā řavāfı řāhir** olduğdan şonra ³işleye andan aħsen řiyābın ğiye vađt-i kerāhet yoğise iki ⁴rik‘at namāz kıla řavāf namāzı diyü namāz ‘aķabince muħīt olan ⁵libāsı çıkara eger çıkarmasada iħrāmı řaħīħ olur lākin muħīt ⁶ğeymek ‘ādeti üzere ħarām olur andan paķca iki biz ala birin ⁷beline bağlaya ve birin arķasına tıtuna eger boyalı olsa ⁸cāizdir ammā evlā budur ki aķca ola iki eyin biz olsa birine ⁹dikilmiş olsa caizdir ammā evlā budur ki dikilmiş olmaya ¹⁰yek pāre ola ridāsı ucundan biribirine bağlamak ve inle ile biri ¹¹birine eylemek mekrūhdur ve āzārı üstüne kuaşa kuaşanmağ ¹²mekrūhdur meğer aķce ğamīsesi ola ol dağı iħrām içinde ¹³ola ve iħrām içinde dāim řađ omuzun aķmađ lāzım değil ¹⁴belki hemān řavāf iderken aķa ve belki niyyet eylemek vācibdir ¹⁵birine müfred bil-ħac dirler aña niyyet cümleden efdaldir ya‘ni [12b] ¹yalnız ħacca niyyet eylemektir ve bir hemān ‘umreye niyyet eylemektir eger ²ķırāna niyyet eylese namāzdan şonra diye

⁴⁶ Satır arasında “‘içün” ifadesi var

بَيْنَ الْأَعْدَابِ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعَةَ لِلَّهِ 47 فَيَسْرِعُ بِهَا إِلَى مَبْنَى نَوَيْتَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ وَأَحْرَمْتَ بِهَا لِلَّهِ تَعَالَى 3 اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ

48 وَكُلُّ شَيْءٍ حُرْمَتُهُ ابْتِغَاءُ ذَلِكَ وَجَمْعُكَ الْكُوفِيُّ 6 وَاللَّيْلُ لَا شَرِيكَ لَكَ اللَّهُمَّ لِحُرْمِ لَكَ شَيْءٍ وَبِشَيْءٍ وَدَبَّ مِنْ الشَّيْءِ 5

7 ide anđan sonra şalavāt getüre hacetin dileye eger hemān 8 hacca niyyet ider ise bunı

okuya 49 تَعَالَى 10 وَتَبَّاهُ زَيْبَةً وَبَارَكْ لِي فِيهِ وَأَعْنِي عَلَى نَوَيْتِ الْحَجِّ وَأَحْرَمْتَ بِهِ لِلَّهِ 9 اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ بِالْحَجِّ فَيَسْرِعُ بِهِ

telbiye ide eger ‘umreye niyyet ider ise bunı 11 diye

50 فِيهَا وَأَعْنِي عَلَيْهَا نَوَيْتَ الْعُمْرَةَ وَأَحْرَمْتَ بِهَا لِلَّهِ تَعَالَى 12 اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ فَيَسْرِعُ هَالِي وَتَقْبَلُهَا مِنِّي وَبَارِكْ لِي

13 telbiye ide telbiye bir kez demek farz ammā teğayyür-i zamān ve mekān 14 olduğda

telbiye sünnet-i müekkededir yüce yire çıkısa ve alçağ 15 yere inse yolda binidli ādeme

uğrasa ve farz namāzı [13a] 16 ağabince ve seher vağtinde ve şabāh olduğda ve şavara

bindikde 2 ve indikde ve menzile şonduğda bu vağitlerde telbiye itmek sünnet-i

3 müekkededir ve dā’im her şalde demek müsteřāb olur 4 hacım zīyneti telbiyedir ve

telbiye itdikde řatı řatı itmek itmek sünnetdir 5 rasūlullah řallallahū te‘ālā ‘aleyhi ve

sellemden suāl olundu ki hacım 6 efdali ne vech-ile olan şacdır buyurdu-ki efdal-i

řac oldur ki anda 7 řođ řurbān ola ve telbiye itdikde řatı řatı ola rasūlullah řallāhū

te‘ālā ‘aleyhi ve sellem buyurur 9 مَا مِنْ مَسْجِدٍ لِي إِلَّا لِي مِنْ عِنْدِي

51 وَمِنَ الْإِلَهِ مِنْ حَجْرٍ أَوْ مَدْرَحَةٍ تَنْقُطُ الْأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا

ya’ni 10 bir kimse yoğdur telbiye ider illā şağ

cānibinden ve şol 11 cānibinden olan inķitā’-ı ‘arza varınca şadar şaşdan ve ağağdan

12 ve mederden her ne vār ise ānıđ ile bile telbiye iderler 13 ve bir rivāyetde geldiki

şağında ve şolunda ne şadar 14 eřyā vār ise ānıđ ile bile telbiye iderler ve ānıđ

15 eylüğine řāhid olurlar eger telbiye itmeyüde [13b] 1 zıkrden ve tesbīhden ider ise

47 Arapça niyet: Allah'ım ben hac ve umreye niyet ettim, bana bunu kolaylaştırarak kabul et.

48 Dua: Allah'ım! Ben senin emrine boyun eğirim ve hazırım. Senin ortağın yoktur. Senin davetine ihlāsla uyarım. Şüphesiz yok ki hamd da nimet de sana aittir. Mülk de senindir. Senin hiçbir ortağın yoktur.

49 Dua: Allahım! Hac yapmak istiyorum. Bunu bana kolaylaştır ve benden kabul eyle.

50 Arapça dua: Allahım umre yapmak istiyorum. Bunu bana kolay kıl, kabul et ve bereketli kıl. Bunda bana yardım et. Allah için umreye niyetlendim ve ihramlandım

51 Hadisi şerif: telbiye eden her müslümanın sağındaki solundaki tüm şeyler taşlar çamurlar dahi Yeryüzünün bittiği yere kadar telbiye eder.

yerine kâim olur bir kimesye ² aḳce alubda āhir için hac iderse mīḳātdan ol āhir niyyetine ³ hacca niyyet ide eger ‘umreye niyyet ider ise ol kiṣi⁴ niḡ hacım fāsīd itmiş olur aḳce-i vāriṣlere zāmin olur ⁵ tekrār hac gerekdir ehl-i ‘ilm şūretinde olan ādemler ⁶ ‘umreye niyyet eylemek caizdir diyü fetvāy-ı bāṭıl virdüğine aldanmaya ⁷ aḳce alana ‘umreye niyyet yā kırāna niyyet cāiz olmaz meger vaṣiyyet iden ⁸ virmiş ola benim için ⁵² iden ādem muḡayyer ola gerek ‘umreye ⁹ ve gerek kırāna niyyet itsün dimiş ola ḡin-i vaṣiyyetde bu vechile ¹⁰ izin virmiş ola⁵³ hac idene āsān olur aḳcenin bāḳī kalanın ¹¹ vereṣeye virmek gerekdir meger vaṣiyyet iden aḳcenin ¹² fazla kalanın benim için hac idene virsünler dimiş ola bu ¹³ taḳrircce reddi lāzım olmaz ol aḳceden evinde ḳomaḳ ¹⁴ ve borcına virmek cāiz olmaz vāriṣler ānı almaḡa ḳādir ¹⁵ olur meger āḡa hībe ideler ammā vāriṣler arasında [14a] ¹ ṣabī olsa ānıḡ ḡiṣṣesin red itmek gerek aṣlı budur ki aḳce ² hacca gideniḡ mülki olmaz belki yanında emānet vechī üzeredir ³ hac temām olunca fazla kalan vāriṣleriḡ ḡaḳḳıdur ol ecilden ⁴ hac iden idübde ḳurbān ve ṣadaḡa vācib olsa kendī ⁵ mālından itmek gerekdir ve ka‘beye hac zamānından varsa ⁶ tā yevm-i terviye olunca kendi mālından itmek gerekdir yevm-i ⁷ terviyeden ṣoḡra meyyitiḡ mālından ṣarf ide meger vāriṣler ⁸ izin virmiş ola ol aḳce ile eṣvāb ṣātun almaḳ ve ḳarż virmek ⁹ ve āḡara ziyāfet itmek cāiz degil aḳce alan beyān buyurub ¹⁰ hac itse eger yoluḡ yayan yürüyüb itse kendiniḡ ¹¹ olur aḳce-i zāmin olur tekrār hac olmaḳ gerekdir ¹² eger yoluḡ ekṣerīn binse eḡallini ⁵⁴ yürüse cāizdir ¹³ eger ol aḳceden ḡarc itmeyübde bir kimseye ḡizmet idüb ¹⁴ ānıḡ yānında gecinüb gelse yāḡūd fuḳarā devesine gelse ¹⁵ hac kendiniḡ olur aḳcey-i zāmin olur vaṣiyyet iden ‘umreye [14b] ¹ izin virse vāriṣiḡ vāṣīniḡ sözine i‘tibār yoḡdur ‘umreye ² ‘umreye iḡramlanubda hac fāsīd olucaḳ ānı iṣlāḡ itmege iki ³ vecihden ḡayrı yoḡdur biri budurki aḳce-i zāmin olub ⁴ meyyitiḡ yerinden tekrār hac ide ve ḡaccı ide ve ḡaccı

⁵² Satır arasında “hac” ifadesi var

⁵³ Kelimenin altında "س" harfi var

⁵⁴ Satır arasında “yayan” ifadesi var

āmirin yerinden itmek ⁵şartdır bir günlük miqdārı ırakdan olsa hac cāiz ⁶olmaz
 tekrārı girü yirinden hac itmek gerekdir bir ⁷günlük ırak yerden⁵⁵ hac idüb vāşī yāhud
 vāriş ise ⁸hac kendiniñ olubda vārişe aķce-i zāmin olur tekrār hac ⁹lāzım olur eger
 yarım günlük yerden ırak olsa meyyitiñ ¹⁰yerine hac itmek cāizdir aķce'i alubda hac
 iden vāriş olsa ¹¹nazar ide eger kendüden ğayrı vāriş yogise yāhud ¹²olub cümlesi
 bāliĝ olubda hāzır olurlar ise izin virir ¹³ler ise hac cāiz olur eger vārişler arasında
 şabī ¹⁴olsa yā bāliĝ olanıñ ba'zısı ğāib olubda izin virmese¹⁵ler bu şüretde hac itmesi
 cāiz olmaz ider isede [15a] ¹hac kendiniñ olub aķce-i zāmin olur aķce alan yolda
 vefāt ²itse aķce'i ol kimse bir āhara virmek cāiz olmaz vārişe ³bāķī kalan īşāl olunur
 tekrārı yirinden yāhud vefāt iden ⁴ādem yerinden hac olunur eger aķce'i virdigi
 zamānda sen nice bilür ⁵iseñ işle diseler āhara virmek cāiz olur bir ⁶kişi muħrim olsa
 üzerine altmış biş nesneniñ dahı ziyādeniñ işlemesi ⁷harām olur ba'zısını işlemede
 hac fāsıd olur ba'zısında ⁸ķurbān yā şadaķa vācib olur muħrim olanıñ üzerine farzdır
⁹bu muħremātı bilüb ictināb itmek kaçan muħrim olsa aña 'avratıyla ¹⁰cimā' itmek
 ve cimā'a müte'allıķ kelām söylemek 'avratıyla yā cāriyesiyle ^{11c}avratıñ yā cāriyesin
 şehvetiyle öbmek ve ķucmak harāmdır ve ķoltuĝın ¹²ķāsıĝın tıraş itmek ve
 gövdesinden ķıl ķoparmak ve bıyıĝın ve şaķalın ¹³ķırķmak ve tırnaĝın kesmek ķamīş
 ton ve ķaba taķye ve 'amāme ¹⁴adıñ başmak geymek gövdesinde tıb degirmek başın
 yüzün ¹⁵örtmek baş şaķalın taramak ve kehle öldürmek ve āhara [15b] ¹öldür diyü
 emr itmek işāret itmek ve yabāna atmak ve cānavārların ²ve ķuşların avlamak ve
 avlayana delālet eylemek ve ürkütmek ³ve yumurdasını < > şımak ve tüyün yolmak
 ve gövdesine ^{4c}ayb itmek ve şayd olanı alub ve şatmak ve ħinne yakınmak ve
 kimesne ⁵ile cidāl itmek ve ne ķadar menāhī vār ise ictināb itmek ⁶ve ka'be
 ħaramında āĝacın kesmek ve otun yolmak ⁷muħrim olanda ve olmayanda ħaramdır

⁵⁵ Metinde "yerdend" şeklinde yazılmış

muḥrim olan bu zikr⁸ olunan muḥarremātdan birin irtikāb eylese cimā^cdan ğayrı ḥac cāiz⁹olub farz sākīṭ olur ḳurbānı ya ṣadaḳa ile def^c olur¹⁰ammā ḥac mebrūr olmaz

Faşl

muḥrim olana ḥalāl olan ğusul¹¹ itmek ve ḥammāma girmek ve libās yumaḳ ve yüzük taḳınmaḳ ve ḳılınc ḳuşanmaḳ¹² ve biline aḳce kemisesin ḳuşanmaḳ ve çadır ve maḥal altında¹³ gölgelenmek ve gözine sürme çekinmek tıb ile maḥlūt olmaz¹⁴ ise ve diş çıkarmaḳ ve çıbanın şıkmaḳ ve ḳan aldırmaḳ ve misvak¹⁵ lenmek ve ḥacamat itdirmek ve cerāḥatine beyrā bağlamaḳ [16a]¹ ve ḳaftan ve yağmurluḳ bürünmek ve şuya ṭalmaḳ şığır ve ḳoyun ḳaz ve ṭavuḳ² boğazlamaḳ ve baş yaşdıḳ üzerine ḳomaḳ ve muḥīṭ olan libāsın ^cādeti³ üzere geymeyüb de lākin üzerine bürünmek ve daḥı ṭırnāğın ḳopsa ānı⁴ ḳoparmaḳ ve ḳıl ḳoparmayub ve kehle öldürmeyecek ḳadar ḳaşımaḳ cümcüme⁵ geymek bāb ^cavratların iḥrāmı erlerin iḥrāmı gibidir⁶ illā on iki yerde erlere muğāyirlerdir evvelkisi ^cavratlara iḥrām zamānında⁷ erler gibi ^cüryān olmak şer^cī degildür belki libāsların yine çıkarmayubda⁸ ^cādeti üzere geymekdür anlara muḥīṭ geymeden nesne lāzım degil⁹ ikinci yüzlerin aça ḳoyalar başların setrideler ḳaçan¹⁰ nā-maḥreme ṭuş olsalar yüzlerine berde şalalar açmaḳ ṭutubda¹¹ berdei yüzlerine degirmeyeler eger degirseler kāmil bir gün bir ğıce¹² bir dem vācib olur bir gün yā bir ğıceden nāḳıṣ olursa¹³ nişf-ı şa^c buğday lāzım olur üçüncü budur ki telbiye itdikde¹⁴ ref^c şavt itmeyeler dördüncü ṭavāfda reml itmeyeler beşinci¹⁵ meyleyni aḥḍarayn yeleyüb yabca yabca yürüyeler altıncı [16b]¹ ḥarīr ile ve ḥulyāt ile bezenmek cāizdür yedinci iḥrāmdan çıkmaḳ² zamānında tıraş olmaḳ anlara menhīdür belki başlarına cümle³ saçların cem^c idüb her saçının ucundan keseler sekizinci⁴ anlara erler gibi başları saçının bir ucundan ḳırḳalar rubu^c⁵ miḳdārı cāizdür ṭokuzuncü ṭavāfda erler olsa ḥacer-i esvedı⁶ istilām idübde iḥtilāt-ı ricāl menhīdür irāḳdan⁷ ṭurubda işāret ide onuncü ṭavāfı <vedā^c> itmeden ḥayz⁸ görseler ḳāfile gidince ṭāhir olsalar ṭavāf-ı vedā^c⁹ itmeden gitseler nesne lāzım olmaz on birinci

ṭavāf-ı ¹⁰ ziyāreti ḥayz ‘özünden eyyām-ı naḥırdan te’ḥīr itseler nesne ¹¹ lāzım olmaz on ikinci ‘avratlar ḥac için sefer itmek dilese ¹² ler muḥrim ile yā zevc ile olmak şartdur eger bunlardan ¹³ biri olmasa ‘avratlara ḥac seferin itmek ḥarāmdur eger ¹⁴ ka‘be-i şerīfe kendiye üç günlük yā ziyāde ise ümerā ¹⁵ üzerine lāzımdur ‘avratları bilā-maḥremin velā zevcin sefer [17a] ¹ itmeden men‘ ideler

Faşl

ṣabīler ḥac itseler nāfile ḥac olub ² sevāb ḥāşıl olur eger ṣabī ihrama niyyet itmegi ve telbiye itmegi ider ise ³ velīsi anı ta‘lim ide ḥac aḥvālin bāligler nice ider ise ol-daḥı ⁴ anlar gibi ide eger katı ṣabī olsa niyyet ve telbiye itmegi ta‘aḳkul itmese ⁵ aḳraba velīsi kim ise ve ḥac ⁶ ef‘ālin ḥāzır ide velīsi anı ṭavāfı ider ise cāizdir ⁷ ammā **ṭavāf** namāzın anı için kılmak cāiz olmaz ve ṣabī ḥac idüb de ⁸ sonra bālig olub kendiye ḡmā gelse üzerine ḥac itmek ⁹ lāzımdur ve sabīler ihram olunduḡda evla budur ki anlar daḥı ¹⁰ muḥīṭ geymeden ḥazer ideler eger muḥīṭ geyseler yā ḥaccıy ba‘zı ¹¹ vāciblerin terk itseler anlara şadaḡa ḡurbān lāzım olmaz ¹² ve mecnūnlar ṣabīler gibidir ammā ḡul ihram geysel de bālig olsa ¹³ cemi‘ cināyāt lāzım olur nesnelere şaḡınalar eger ¹⁴ cināyāt itseler eger şavm ile olmayub ḡurbān ve şadaḡa ¹⁵ lāzım olursa şavmile olmaz eger şavmile [17b] ¹ olur **ḡabīleden** ise şāim ola eger şavm ile olmayub **ḡurbān** ² ve şadaḡa lāzım olur ḡabīleden ise āzād olduḡdan sonra ³ vācib olur ol zamānda ḡurbānı ve şadaḡai ide eger ⁴ efendisi eyleyürse imām-ı ṭaḡavī dir kim cāiz olmaz ⁵ zīrā kendi mālıyla olmak şartdur ḡul ise nesneye mālīk ⁶ olmaz imām-ı kirmānī cāiz olur dimiş eger ḡul ḥac itse ⁷ ba‘de āzād olub da kendiye ḡmā gelse tekrār ḥac farz olmaz ⁸ **bāb-1 cināyāt** muḥrim olan ‘ādeti üzere muḥīṭ geysel **kāmīl** ⁹ bir gün yā bir ḡice yā daḥı ziyāde bir ḡurbān lāzım olur eger ¹⁰ yevm-i kāmīlden yā leyl-i kāmīlden az olur ise nışf-ı şā‘ ¹¹ buḡday lāzım olur imdī bilki

muhrim olan {olan} üç ¹²bölükdür bir bölüğü gövdesi başdan ayağa ‘özri olup⁵⁶ ¹³ muhî̄t geymege muẓtardır ve bir bölüğü bedeninde hiç ‘özri ¹⁴yoğdur ihrām geymege kādirdür ve bir bölüğü ¹⁵bedeninde ba‘zı yerde ‘özri vardır muhî̄t geymege muẓtardır [18a] ¹ba‘zı yerde ‘özri yoğdur muhî̄t geymege muẓtar olmaz bu üç ẓāife²niñ her biriniñ başkaca hükmi vardır keffārāt vācib olmada ammā ³evvel bölüğü ya‘ni cemi‘ bedeninde ‘özri olan muhî̄t geymege ẓamīş ve ẓuman ⁴ve ‘imāme ve ẓaftān ve adıñ bābuc geymege muẓdar issiden ve şovuğdan ⁵yā marāzdan muhî̄t geymese kendiye zarar olur diyü ol cümle libāsın ⁶geyüb de üç keffāretten birin itmede muhayyerdür yā bir ẓurbān ide ⁷müfred bilḥac ise iki ẓurbān ide ẓārin ise yā üç gün şāim ⁸ola müfred ise yā altı gün şāim ola ẓārin ise yāhud altı ⁹faḳīre her birine nişf-ı şā‘ buğday müfred ise on iki faḳīre ¹⁰vire ẓārin ise bu üç keffāretten birin vire cümle libās için ¹¹ammā mezkūr libāsların cümlesin bir günde geydi ise ammā ba‘zı¹²sın ol günde geymeyüb ba‘zısını irtesi gün geysel anıñ çün ¹³başkaca keffārāt lāzım olur meşelā bir gün taḳye ile gömlek ¹⁴geye ammā başmağın yā aduğın başka gün geysel anıñ ¹⁵başkaca keffārāt lāzım olur ihtilāf-ı mekān olduğı çün [18b] ¹zīrā bir gün bir mekān hükümünde alur bir ḥuşuşda cümle ²libāsın bir günde geysel hemān bir mekān hükmindedir ³nefs-i mekāna i‘tibār iderler eger libāsın bir mekānda geysel ⁴bir keffāret yeter eger ba‘zı libāsın ‘imāmeden ve ẓamīşden ⁵ve serāvīlden (...) bir āḥar mekānda geysel iki keffāret ⁶lāzım ⁵⁷ba‘zılara göre ihtiyāḫ budur ki ihtilāf-ı ⁷mekānda kaçā belki cümle libāsı bir mekānda ⁵⁸ammā ikinci bölük bedeninde ⁸hiç ‘özri olmayub anlara muhî̄t geymek ‘ādeti üzere ḥarāmdur ⁹eger geyerler ise ihrām icinde ḥarām işlemiş olurlar ¹⁰ḥacları mebrūr olmaz eger anlar da cümle libāsın cem‘ geyerler ise ¹¹bir mekānda bir dem vācib olur müfred olana ẓārin olana ¹²iki dem vācib olur ẓurbāndan ğayrı nesne şavımdan ¹³ve şadağadan cāiz olmaz zīra ki

⁵⁶ Metinde "olubı" şeklinde yazılmış

⁵⁷ Satır arasında "olur" ifadesi var

⁵⁸ Satır arasında "geye" ifadesi var

ihtiyārīdür ıztırārī ¹⁴degildür eger ba‘zı libāsın ol-günde geymeyüb ¹⁵bābuc aduk gibi
 ba‘dehü bir āḥar mekānda geysel [19a] ¹başka ḳurbān lāzım olur üçünci bölük
 bedeninde ba‘zı ²yerinde ‘özri vardur ba‘zı yerinde yokdur meşelā bāşın ³açmak
 tutmağa ḳādir degildür yā şovukdan yā issiden ṭaḳye ⁴geymege muḫṭardur ḳamīş
 ḳaftān geymege muḫṭar degildür ḳamīş ⁵ḳaftān geymege ihtiyācı vardur ammā
 ṭumān geymege muḫṭar degil ⁶azar geymege ḳādir aduk bābuc başmak geymege
 muḫṭar ⁷degil na‘lın geymege ḳādirdür adugının bābucınıḡ orta ⁸yerinde olan yurvuca
 yerinden aşağısını kesüb insiz ⁹‘acem başmağı gibi olur geymek cāiz olur yā az iri
¹⁰insiz ‘acem başmağı gibi geye bu mezkūr olanlar kifāyet ¹¹ider eger fuṭa bulunmaz
 ise ṭumanın kesüb fuṭa gibi ide ¹²geye bu ḥālli olan kimesneler muḫṭar oldukları
 yerde muḫīṭ ¹³geyüb keffāret-i selāşeden birin yā ḳurbān yā üç gün oruç ¹⁴yā altı
 faḳīre nişf-ı şā‘ buğday yā ḳıymetin vire müfred ¹⁵ise ḳārin ise iki ḳurbān yā altı gün
 oruç { yā } [19b] ¹yā on iki faḳīre her birine nişf-ı şā‘ buğday yā ḳıymetin ²şadaḳa
 ide eger muḫṭar olmayan yerine geysel aḡa başḳaca ³ḳurbān vācib olur gerekse libāsın
 bir yerde geysün ḳāide⁴si yokdur tedāḫül itmez biri ıztırārī biri ihtiyārīdür ⁵sebeb
 muḡāyir oldı ta‘addüd-i cināyāt lāzım olur ihtiyārī ⁶olan yere geymekde ḳurbāndan
 ḡayrı < > cāiz olmaz eger ḡanī eger ⁷faḳīrdür muḫṭar olub da libāsın geḡān ol libāsın
 üzerine ⁸şonradan libās ziyāde itse yāḥūd ol libāsı çıkurub da ⁹bir āḥar libās geysel
 ānıḡ-içün bir dem lāzım olmaz zīra libāsın ¹⁰cümlesi cins-i vāḥidedür ve muḫrim
 olan ḥīn-i iḡrāmda ‘uryān ¹¹olsa muḫīṭ libāsdan ammā ḡavf ider muḫīṭ libāsın
 geymeyicek ¹²kendiye issidan şovukdan zarar gele eger zarar filḡāl yoḡ-ise ¹³bir sā‘at
 yā iki sā‘at iḡrām beziyle ṭurmağa ḳādir ¹⁴olsa ‘alefevr libāsın geymeye ḳādir olduḡı
 miḡdārı ¹⁵ṭuda ol zamāndaḡ ki libāsın geymeye zarar < > gelmesi [20a] ¹ḡālib olsa
 ol zamānda geye < > eger evvel vaḳıtden evvel ²girse ihtiyārıyla cināyāt itmiş olur
 zararı olub da ³giyecek gelürse ihtiyārī keffāret başḳaca olur ve daḡı ⁴zarūret zamānı
 gelüb girse keffāret başḳacadır meşelā ⁵bir gün ṭurmağa ḳādir degil ammā yermi gün
 ṭurmağa ⁶ḳādir idi ol-zamān olunca şabr itmeyübde bilā ‘özrin libāsın ⁷geysel ḳādir

olduğı zamān için nişf-1 şā⁶ buğday ⁸şadaķa ide zarūret gelmeden muḥīṭ geydi ise eger ⁹bir gūn ṭurmađa kendide kudret bilürdi ammā ṭurmayub ¹⁰iḥrāmlanduđı yerde ⁶alel fevr libāsın geyse baña ¹¹şonra zarar olur diyü bu şuretde bir ḳurbān ¹²lāzım olur ihtiyārı için ba⁶dehü ıztırārī zamānınıñ ¹³başķaca keffāret-i selāseden birin⁵⁹ vire evvelen muḥrim ¹⁴olan bedeninden ḳıl ḳoparmaḳ ḥarāmdur eger başın ¹⁵bittamām tıraş itse yā rub⁶un tıraş itse müfrede bir dem [20b] ¹ķārına iki dem vācib olur eger rubu⁶dan noḳşān olsa müfrede ²nişf-1 şā⁶ buğday lāzım olur ḳārın ise bir şā⁶ buğday ³lāzım olur eger ḳoltuđın yā ḳasıđın tıraş itse dem lāzım olur ⁴eger muḥrim iki kerre tıraş olsa imāmeyn yanında iki ḳurbān müfrede dört ⁵ḳurbān ḳārına lāzım olur imām-1 muḥammed yanında evvelki için itse ⁶şāninci için itmedīse anıñ için bir ḳurbān kifāyet ider ḳoltuđın ⁷ve ḳasıđın ve ṭırnāđın kesdikde bu ḥisāb üzeredir eger muḥrim ⁸āb-dest alur iken şaķalından ḳıl ṭutsa iki üç ḳıl degin azdan ⁹çoḳdan şadaķa ide eger üç ḳıldan ziyāde olsa müfrede ¹⁰nişf-1 şā⁶ buğday ḳārına bir sađ buğday vācibdūr ve muḥrim ¹¹olana kehle öldürmek ḥarāmdur eger bir bit yā iki bit yā üç ¹²bit öldürse yā yabana atsa az çoḳ ne dilerse şadaķa ¹³ide eger üç kehleden ziyāde ise nişf-1 şā⁶ buğday ¹⁴şadaķa vācibdūr ve libāsın kehle ölsün diyü yumāḳ ¹⁵yāḥūd güneşe ḳomaḳ ile eger bitler helāk olsalar şadaķa [21a] ¹itmek vācibdūr eger libāsın yūduḳda ḳurumaḳ için güneşe ḳosa murādı ²kehle öldürmek olsa nesne lāzım olmaz kehle ölür ise ³ve muḥrim üzerine bir kimsei tıraş itmek ḥarāmdur eger itse ⁴üzerine nişif şā⁶ buğday şadaķa itmek lāzım olur neķadar ⁵kimesnei tıraş ider ise her birine başķaca nişf-1 şā⁶ buğday ⁶lāzım olur eger bıyıḳ kırķsa müfred üzerine nişf-1 şā⁶ buğday ⁷ķārın üzerine bir şā⁶ buğday vācibdūr ḳul olana ḳurbān ve şadaķa ⁸vācib olsa āzād olduğdan şonra üzerine vācib olur ⁹iḥrāmdan çıkacaḳ zamānda muḥrimler birbirin tıraş itmek cāizdür ¹⁰ḥacca yā ⁶umreye muḥrim olanlar ḥaccı yā ⁶umreyi tamām itdikden şonra tıraş ¹¹olınca iḥrāmdan çıkamaz baş tıraş itmezden evvel ṭırnaḳ

⁵⁹ Metinde "berin" şeklinde yazılmış

kesmek ¹²yā libāsın geymek cāiz olmaz iḥrāmdan çıkacak zamānda tıraş ¹³olmadan libāsın geyübdē ba‘dehü tıraş olsa eger bir sā‘at ¹⁴ṭurmadan libāsdan sonra tıraş olsa bir avıç buğday şadağa ¹⁵ide eger bir sā‘at ṭurdukdan⁶⁰ sonra tıraş olsa [21b] ¹nışf-ı şā‘ buğday şadağa lāzım eger bir gün kāmīl yā bir gice kāmīl ṭur²dukdan sonra tıraş olsa da vācib olur eger muḥrim bir meclisde ³bir eliniñ yā bir ayağının ṭırnāğın kesse müfredde bir dem kārīne iki dem ⁴lāzım eger dört olsa ṭırnağ başına nışf şā‘ buğday eger ḳurbān ⁵bahāsına güci yeterse bir meclisde diledüğü kadar ḳurbān kesse ⁶ḳurbān ⁶¹ziyāde nesne lāzım olmaz eger tekrār kesse her kesdiği çün ⁷başkaca keffāret lāzım eger bir meclisde başın tıraş itse ve ṭırnāğın ⁸kesse ve bir ‘uzvın ṭıblasa her biri için başka keffāret ⁹lāzım āḥarın ṭırnāğın kesse bir şā‘ buğday şadağa lāzım muḥrim ¹⁰olana ṭıblanmak ḥarāmdur gökcek rāyihāsı olan nesneye ¹¹ṭıb dirler bir ‘uzuvdan kāmīl ṭıblansa müfred üzerine bir dem ¹²ḳārın üzerine iki dem lāzım eger iki ‘uzvın ṭıblansa eger ¹³bir meclisde olur ise < > bir keffāret ider eger her biri bir ¹⁴meclisde olursa başka keffāret vācibdür eger bir ‘uzuvdan ¹⁵eḳallini ṭıblasa müfred üzerine nışf şā‘ buğday ḳārın [22a] ¹üzerine bir şā‘ buğday lāzım olur eger libāsına ve bedenine ṭıb ²degse ‘alel fevr izāle ide keffāretin vire ve ka‘bede ba‘zı kimseler ³gül suyu saçalar muḥrim olan kimse andan ḥazer ide eger itmeyüb de yüzine ⁴yā bir ‘uzv-ı kāmiline sürse bir dem vācibdir ‘uzvından eksik olsa ⁵nışf-ı şā‘ buğday şadağa vācibdür ve ḥacer-i esvede ba‘zı ⁶zamānda ṭıb dūrterler muḥrim olan ol-zamānda andan şaḳına istilām ⁷itmeye eger ider idübde cümle ağzı ṭıb olur ise bir dem lāzım ⁸olur ḳanda ṭıbdur andan şaḳına ḳoḳulı nesnelere ḳoḳulamak ⁹mekruhdur eger zeyt yağıyla bedenini yağlasa bir dem lāzım muḥrime ¹⁰ṭıb ḥarām olduḳda er ‘avrat beraberdür cehren sehven ‘amden farkı yok ¹¹cümlesine keffāret lāzım olur muḥrim olana ‘avratıyla ve ğayrıyla ¹²cimā‘ itmek ḥarāmdur eger cimā‘ ider ise ‘arefe vaḳfesinden ¹³evvel ḥaccı fāsīd olur ve hem üzerine bir dem lāzım olur ¹⁴fāsīdle

⁶⁰ Metinde "ṭurḳdan" şeklinde yazılmış

⁶¹ Satır arasında "bahāsından" ifadesi var

ihrāmdan çıktığı (...) ecilden tamām idüb de gelecek ¹⁵sene üzerine kazā itmek vācibdür eger ‘avrat muḥrim olsa [22b] ¹anın daḥı ḥaccın fāsīd itmiş olur aña da üzerine bir dem lāzım ²olur ve ḥaccı gelecek sene de kazā itmek lāzım olur eger ³tekrār-ı cimā‘ iderse eger bir meclisde olursa bir keffāret ⁴kifāyet ider eger iki meclisde olursa her birine bir dem ⁵lāzım olur eger ‘arefe vaḳfesine ṭurduḳdan sonra cimā‘ itse ⁶ḥaccı fāsīd olmaz lākin üzerine bir deve yā bir şıḡır ḳurbān itmek vācib ⁷müfred ise iki deve yā iki şıḡır ḳarın ⁶² eger ihrāmı ‘umreye itse ⁸‘umre ṭavāfın itmeden ⁶³cimā‘ itse ‘umre fāsīd olur üzerine ⁹bir dem lāzım ‘umre’i fāsīd idüb de ba‘dehü kazā itmek lāzımdur¹⁰ eger zinā livāṭa itse ḥaccı fāsīd olur eger ḳabl’el-vuḳūf livāṭa itse ¹¹anın da ḥükmi cimā‘ ḥükmi gibidir lāzım olmada ve ḥaccı fāsīd olmada¹² üzerine kazā lāzım olmada eger minada ihrāmdan ḳıḳub da tıraş ¹³olsa ba‘dehü ṭavāf-ı ziyāret itmeden cimā‘ itse fāsīd ¹⁴olmaz ammā bir dem lāzım olur eger ‘avratı şehvet vechiyle öpse ¹⁵yā yapışsa bir dem lāzım olur ammā ḥaccı fāsīd olmaz er ḥükmi gibidir [23a] ¹‘avratın ḥükmi ḥāc fāsīd olmada ve cināyāt lāzım olmada ḥac ²ihrāmında ḥarām olan eşyā ‘umredeki ihrāmında daḥı ḥarāmıdır ³ikisi arasında fark yokdır ḥac bābında lāzım olan yerde deve ve baḳar ⁴ve ḳoyun ve keçi cāizdir illā iki yerde deve ile şıḡırdan ḡayrı ⁵cāiz olmaz biri ‘arefe vaḳfesinden sonra cimā‘ itse ve biri ⁶ṭavāf-ı ziyāreti cünüb ile yā ḥayız ile ṭavāf itse ba‘dehü ṭāhir ⁷ile i‘āde itmeyüb kesile iki yerde deve ile şıḡırdan ḡayrı ⁸cāiz olmaz bu ḳurbān udḥıye ḳurbānı gibidir ‘ayıbsız olmaḳ ⁹yegrekdir ḳuyruḳının ve ḳulaḳının üç bölgede bir bölüğü ¹⁰eksik olsa cāiz olmaz yā bir göz tek ekşerī kör ¹¹olsa cāiz olmaz ḳatı arıḳ olsa hiç yaḡı olmasa cāiz ¹²olmaz bir deve yā bir şıḡır ḥacetlik olan kimseler müşterek⁶⁴ olsalar ¹³cāizdir ve cināyāt ḳurbānı mekke ḥaramından ḡayrı yerde cāiz ¹⁴olmaz bir cināyet ḳurbānında ḳıymetin virse virse cāiz olmaz ve fuḳaraya

⁶² Satır arasında “‘ise” ifadesi var

⁶³ Metinde "itmedin" şeklinde yazılmış

⁶⁴ Metinde müşerek olarak yazılmış

¹⁵boğazlamazdan evvel diri virmek cāiz olmaz bir vecihde ğani [23b] ¹ve faķīr ve şahibi yemek cāizdür fuķarāya maḥşūs olan ²cināyāt ķurbānı ve demi iḥşār ve nezir ķurbānı ve keffāret ³ķurbānları bunlardan kendi ve evlādı ve babası ve dedesi ⁴ve ‘avratı ve ķavmi ve ğanī olan yemek ḥarāmdur bir vecihde yemek ⁵ḥarāmdur ve bir vecihde yemek cāiz udḥıyye ķurbānı ve temettü’ ⁶ķurbānı ve şükrāne ķurbānı ve kıran ķurbānı bunlarda şart olan ⁷hemān boğazlamakdur fuķarāya taşadduk vācib degil ammā evvelki ⁸vecihde boğazlamak ve fuķarāya şadaķa itmek vācibdür ve şürefāya ⁹daḥı yemek cāiz olmaz eger cināyet ķurbānında ve keffāret ķurbānında ¹⁰ve nezir ķurbānında ğanī olan yese vesāiri yemege cāiz olmayan ¹¹yese nazār olana eger ol boğazlar iken ķalbinde gedā ve ğanī ¹²olanlar yemek ve fuķarāya virmek var ise ķurbān cāiz ¹³degildir yerine bir ķurbān daḥı itmek gerekdir eger ol boğazlar ¹⁴iken ķalbinde cümle ķurbanı fuķarāya taşadduk itmek olsa cāiz ¹⁵dür boğazladıķdan sonra şāhibi yā aĝniyāysa cāizdür [24a] ¹bu şüretde ķurbānı cāizdir ammā kendisi ve yemek cāiz olmayanlar ²ekil itdüĝiniĝ kıymeti fuķaraya vire bu zamān ḥacıları ³ķurbānı fuķarāya tamām virmezler ve kimsiz hiç virmezler < > ⁴yanında olan aĝnā yoldaşlara virirler anlar daḥı anlara virirler ⁵nevet ile birbirlerinin ķurbānı yerler aşlā cāiz olmayub da ⁶borçlu giderler ve ol ķurbāndan ķurbānların yerler vesāir ⁷vācib olan ķurbāndan ķaşaba ücret virdiyse virdiĝiniĝ ⁸ķıymeti fuķarāya taşadduk ide ķurbānı cāiz olur belki ücrete ⁹aķce vire eger ķaşab fuķara ise etinden taşadduk itse ¹⁰cāiz ve cināyet ķurbānını fuķarāya taşadduk itdikden sonra ¹¹şatun alub da yemek cāizdir ammā şāhibi şatun ¹²alub da yemek mekruhdur eger ol faķīr ķurbān etinden ¹³ĝanīlere yā şāhibine baĝışlasa eger temlik idüb ¹⁴ellerine teslim ider ise anları yemek cāizdir eger ¹⁵ol faķīr bişürüb de anları ile bile yese cāiz degil [24b] ¹anlara yemek zīrā abāhet vechīyle olmuş olur cāiz olmaĝa ²temlik itmek gerek ve bu ķurbānı şadaķa itmede ‘aded-i fuķarā ³şart degil yedi olmaķ lāzım degil bir faķīre de on faķīre de ⁴virmek cāiz ve mekke fuķarāsına virmek efđal ve ĝayrı ⁵yer fuķarāsına virse cāiz udḥıyye ķurbānı ve temettü’ ķurbānı

⁶ve kıran kırbānı eyyām-ı nahırda olmak gerekdür ammā cināyet ⁷kırbānı her ne zamānda olur ise cāiz ammā mekke haramında ⁸olmak gerekdir ve cināyet ihtiyāriyla olsa bilā ‘özrin ⁹dem lāzım olacak yerde kırbāndan ğayrı nesne cāiz ¹⁰degil ammā ‘özriyle olsa şavm ile şadaқа ile olur ¹¹eger şükrāne kırbānına güci yetmezse faķīr olubda kırbān ¹²bahāsına güci yetmezse on gün oruç tuta ¹³üç günü hacda iken ola ve yedi günü hacdan sonra ¹⁴ola eger üç gün hacdan ol olmasa ba‘dehü oruçla ¹⁵olmaz kırbān itmek vācib olur eger haccından evvel [25a] ¹üç günü oruçla tutsa ba‘dehü bayram günü tıraş olanda ²kırbāna kıādir olsa kırbān vācib olur şavm ile olmaz ³eger tıraşdan sonra kudret gele yedi gün ba‘d’el-hac şāim ⁴olsun ve muhrim olana ve olmayana av avlamak ve avlayana delālet ⁵itmek harāmdır ve şayd olanı boğazlasa murdār olur ⁶ve şaydı katl eyleye kıymeti vācib olur şadaқа ide belki ⁷ka‘be haramının avın almak ve avın ürkütmek ve ağacın kesmek ⁸ve otun yolmak ızdırārdan ğayrı muhrim olana ve olmayana harāmdur ⁹eger şaydın katl eylese yā ağacın kesse ve otun yolsa ¹⁰kıymetin fuķarāya şadaқа itmek vācib bir ağaç ki benī ādem bitürdigi ¹¹cinsden ola hurma ve üzüm vesāir yemiş ağacı gibi anları ¹²kesmek ile nesne lāzım olmaz eger şāhibi var ise aņa ¹³zāmin olur kaçan mekkeye girmelü olsa edeb budur ki kıādir ¹⁴olur ise yabca yabca gire ğāyet huşu‘-ile istiğfār ¹⁵iderek dāhıl olur buķa‘a-i şerīfenün ‘azāmetin ve heybetin ⁶⁵ [25b] ¹hāzır ide ve kaçan beyti şerīfe nazār-ı vāķi‘ olsa kemāl-i mertebe ²ta‘zīm ve iclāliyle nazār ide allāhü te‘ālāya ol maħall-i şerīfe ulaş³mağı için hamd senā idüb bu ‘azīm ni‘metin şükürinde ola bir ‘avrat ⁴ābideden hac itdi vaķtā ki ka‘beye yakın oldısa suāl ider ⁵benim rabbimin evi niredür vaķtā ki gördise didiler ki rabbinin ⁶beyti budur hemān sür‘atle yürüyüb varub ka‘benin divārına ⁷yabısub rühun teslīm eyledi ol aradan meyyiti kaldırdılar ⁸sünnetdür mekkeye ğusl ile girmek haccın on yerinde ğusl itmek ⁹sünnetdir evvelki içinde ikinci duħül-u ka‘be için üçüncü ¹⁰tavāf-ı ziyāret için

⁶⁵ Bu sayfanın sonunda bulunan reddadede "kalbinde hāzır" ifadesi yer almasına rağmen bir sonraki sayfa "hāzır" kelimesi ile başlamıştır.

dördüncü ‘arefe vakfesi için beşinci ¹¹müzdelife vakfesi için altıncı yedinci sekizinci minada üç gün ¹²daḥi cimā‘ için onuncu duḥūl-u medīne-i münevvere için ka‘beye ¹³gündüz girmek müsteḥabdır gice de girse cāiz ve sünnetlerden ¹⁴ki ka‘beye mu‘allā cānibinden dāḥil olmak ve gidecek zamān alt ¹⁵cānibden dāḥil olmak gitmek

mekke şehrine dāḥil olurken bunu [26a] ¹ okuya ² اللَّهُ هَذَا الْبَلَدُ بَدَاكَ وَالْبَيْتُ بَيْتُكَ جَنَّتْ لِيَطْلُبَ

⁴ الْمُضْطَرِّينَ إِلَيْكَ الْمُتَّقِينَ مِنْ عَذَابِكَ إِنَّ تَسْتَقْبِلُنِي بِعَفْوِكَ ³ رَحْمَتِكَ وَالزُّمُ طَاعَتِكَ مَتَّبِعًا لِأَمْرِكَ اسْتَلَّكَ مَسْئَلَهُ

andan telbiye iderek ⁵dāḥil ola müsteḥab budur ki ka‘beye dāḥil olduğda bir yere var⁶mayub hemān toḡru ḥacer-i esvede vara megerkim esbābı yanında ⁷{yanında} tura ve ba‘zılara göre ṭavāf-ı ve sa‘yi ide bākīlerin ⁸şonra ide ve ka‘be ibtida göründükde semāvāt kapuları açılır ⁹ ol şında du‘a ide ki muḥakḫak müstecābdur elin ḫaldırub ¹⁰üç kerre allāhü ekber diyüb şalavāt-u du‘ā ide ḫayrāt-ı dāreyne ¹¹ḫuṣūlün ṭaleb ide ehem-i mühim olan ḫüsn ḫātimedür ve maḡfired ¹²ṭaleb itmekdür müstecābdür bāb-ı selāmden dāḥil olmak her ne ¹³ḫapudan girse cāiz ammā bāb-ı selāmdan dāḥil olmak sünnetdir ¹⁴ve ḫaçan bāb-ı selamdan geldikde beytullaha ‘ayān olsa üç kerre ¹⁵lā ilahe illallāh deye üç kerre allāhü ekber diye andan el

ḫaldırub [26b] ¹du‘ā ide bunu okuya اللَّهُ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ وَالْيَدُ

وَتَكْرِيمًا وَمَهَابَةً وَدَرَمِنْ عَظَمَتِهِ وَكُرْمِهِ وَشُرُوفِهِ مِنْ حُجَّةٍ وَأَعْمَرٍ ³ ⁶⁶ فَيُنَادِي رَبَّنَا بِالسَّلَامِ اللَّهُمَّ ذُوبْتِكَ هَذَا تَعْظِيمًا وَتَشْرِيفًا

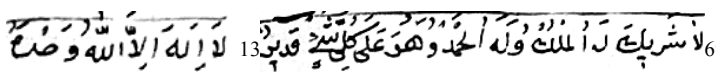
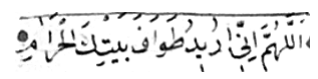
تَعْظِيمًا وَتَشْرِيفًا وَتَكْرِيمًا وَإِيمَانًا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ⁴ وَرَسُولِكَ وَاسْئَلْنَاكَ أَنْ تَرْحَمَنِي وَتَقْبَلَ عِشْرَتِي وَتَقْفِرَ ذُنُوبِي ⁵

⁶⁷ وَتَضَعْ عَنِّي وَذِمَّتِي بِرَحْمَتِكَ يَا رَحِيمَ الرَّاحِمِينَ ⁶ ḫaçan mescidel ḫarāma ⁷dāḥil olsa taḫīyyet’ül

mescid ḫılmayub bir ḫacerül esvede teveccüh ⁸itmek müsteḥabdur ṭavāfı itmek-içün

⁶⁶ Satır arasında بِرَجْعِ السَّلَامِ ifadesi var

⁶⁷ Arapça dua: allahüm selam sensin ve selam sendendir. selamın dönüşü sanadır.ey rabbimiz bizi selamla yaşat. allahüm senin beytini yücelt ve şereflemdir ve heybetini artır. hac ve umre ederek beytini şereflemdiren ve yüceltenleri de sen yücelt şereflemdir imanını ve heybetini artır. allahüm kulun ve peygamberin muhammede ve onun aline salat eyle. senden merhametini ve hatalarımı affetmeni günahlarımı bağışlamanı yükümü kaldırmanı senin rahmetine sığınarak istiyorum ey merhametlilerin merhametlisi

meger farz namāza ikāmet⁹ olunmuş ola ol zamānda cemā'at fevt itmeyüb farz cemā'atle¹⁰ kıla yāhūd farz namāzı kılmış ola tavāf idince namāz vaqti¹¹ gezer ola yā sünnet fevt olub namāzı kılub da ba'dehü tavāfa⁶⁸ vara¹² kaçan hācer-i esvede teveccüh itse bunu diye eger müfred¹⁴ bilhac⁷⁰ ise tavāf-ı kudüm diyü niyyet ide eger 'umre ise¹⁵ tavāf-ı 'umre diyü niyyet ide ve kırāna niyyet itse iki sa'y lāzım olur [27a]¹ ol tavāfı 'umre diyü niyyet ide ba'dehü sa'yin itdikden sonra tekrār² tavāf-ı kudüm idüb tekrārına sa'y ide 'umreye ve eger niyyet⁷¹ telbiye'i³ kaṭ' ide ibtidā tavāfda eger kārın yā müfredün bilhac oldı⁴ ise ancak tavāfda telbiye kaṭ' ide ve ba'dehü sa'yde ve sāir⁵ zamānda telbiyeden hālī olmaya minaya gelüb cemre-i 'akabe atmağa⁶ idince kaçan hācer-i esvede teveccüh itse mübārek cennetden nāzil⁷ oldı cemi'-i enbiyā 'aleyhimüsselām mübārek tuṭaqların degir⁸ mişlerdür ve melāiketü muḳarrabīn istilām itmişlerdir şallallāhü⁹ te'ālā 'aleyhi ve sellem buyurdu ki allāh ḥaḳḳı çün kıyāmet gününde allāhü te'ālā¹⁰ hācer-i esvede cebel-i ebī ḳubeys kadar ide iki gözi olub da ağızı¹¹ ve dili olub da a'lā şavt ile kendi ta'zīm ile istilām ideni¹² ḥaḳ te'ālāya baña bağışla diyü şefā'at ide ne kadar istilām¹³ itmiş vār ise hācer-i esvede gelse ibtidā şāğ⁷³ ṭura¹⁴ hācer-i esved kendini şāğ omuzı berāberinde ola hācer-i esvedin¹⁵ şāğ⁷⁴ yāmin cānibidür ve şol yanı cānibidür tavāfa ibtidā [27b]¹ itmek terk-i sünnettir mekrüh olur eger kaṭı izdihām olmayub² hācer-i esvede kimse kimseye ezā itmeden olunursa tavāfa niyyet idüb iki³ elin namāzda ḳaldurduğı gibi ḳulağı berāberinde ḳaldırmaḳ sünnettir⁴ kaçan tavāfa niyyet ider ise

⁶⁸ Metinde "tavāka" şeklinde yazılmış

⁶⁹ Arapça ibare: Allah'tan başka ilah yoktur, O tektir, O'nun ortağı yoktur, mülk O'nundur, hamd O'na aittir. O, herşeye kâdirdir

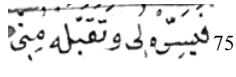
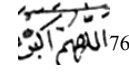
⁷⁰ Metinde "yalhac" şeklinde yazılmış

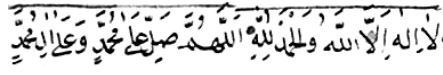
⁷¹ Satır arasında "iderse" ifadesi var

⁷² Satır arasında "ibtida" ifadesi var

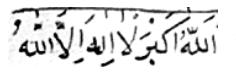
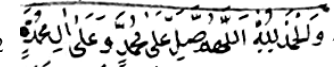
⁷³ Satır arasında "yanında" ifadesi var

⁷⁴ Satır arasında "yanı" ifadesi var

 75 *فَيَسِّرْ لِي وَتَقْبَلْهُ مِنِّي* diye andan elin kaldırub 76 *اللَّهُمَّ أَنْتَ* diye 6elin tura

 77 *لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ* diye iki elin hācer-i esved üzerine qoya iki eli

arasında hāceri 8esvedi bilā şavtın öpe eger katı izdihām olur ise hācer-i 9esvede kimseye 78iderik varmaya aracıqdan turaub da yüzün 10hācer-i esvedden yaña ide iki elin omuzı berāberinde qaldıra 11ve eli avucun hācer-i esvedden yaña ide andan

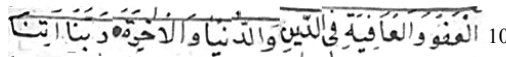
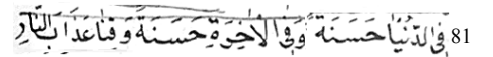
 12 *اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ* 79 *وَالْحَمْدُ لِلَّهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ* diye elin avucun öpe yüzüne 13süre

böylece olmak sünnetdür qačan hācer-i esvedi istilāmdan 14fāriğ olsa ka'beniñ qabusı cānibine yürüye bu vech 15üzerine yedi kerre devrān ide her geldikce hācer-i esvede [28a] 1istilām ide rükn-ü yemāneye geldikde şāğ eliyle istilām 2ide öpmek lāzım

degil hadīş-i şerīfde vardur 3 *سَمِعَهَا* 80 *يَحْتَظُّ النَّظَائِمَ حَطًّا* ya'ni hācer-i esved ile rükn-ü yemāneye el degir 4mek günāhları döker qatı dökülmek ile hāzān zamānında 5ağaçdan

yapraq döküldüğü gibi ve hadīş-i şerīfde vardur 6rükn yemānīde beş biñ melek qonmuşdur istilām ideni 7istiğfār iderler bir kimse istilām iderken bunu

8oquya yetmiş biñ melāike emir qulıdur 9 *اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَلُكَ*

 10 *الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدِّينِ وَالْدُنْيَا وَالْآخِرَةِ رَبَّنَا إِنَّتَ* 81 *فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقَاعِدُ الْبَارِئِ* 11ve

ka'beniñ eṭrāfında yetmiş biñ melek vardur tā ka'be 12hālk olalıdan beri ṭavāf idenler için istiğfār iderler 13ve du'ā itmek için qačan yedi kerre devr itse aña bir ṭavāf

dirler 14tamām olsa iki rek'at namāz qılmaq vācib olur her ṭavāf itdikde 15ṭavāf namāzı diyü niyyet idüb iki rek'at namāz qıla sünnet [28b] 1ṭavāf namāzın her ne

75 Arapça niyet: Ey Allah'ım! Beytini tavaf etmek istiyorum. Bunu bana kolay kıl ve benden kabul eyle.

76 Arapça ibare: Allah'ım sen en büyüksün

77 Arapça ibare: Allah'tan başka ilah yoktur. Hamd Allah'a mahsustur. Ey Allah'ım Muhammed'e ve onun aline selam et.

78 Satır arasında "ezā" ifadesi var

79 Arapça ibare: Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilah yoktur. Hamd Allah'a mahsustur. Ey Allah'ım Muhammed'e ve onun aline selam et.

80 Hadis-i Şerif: "Rükn-i Yemanî ve Rükn-i Esved'e dokunmak günahları döker." Nesai

81 Arapça Dua: "Allah'ım! Dünya ve ahirete ait islerimde senden af ve afiyet isterim." / "Rabbimiz, bize dünyada ve ahirette iyilik, güzellik ver, bizi Cehennem azabından koru." Ayet-i Kerime (2/201)

mekānda kılsa cāiz ammā maḳām-ı ibrāhīm ²ardında kılmak müsteḥabdur şevābı ziyāde olur ṭavāf namāzın ³vaḳt-i kerāhetde kılmak vaḳt-i kerāhetde vāḳi' olan ṭavāf ⁴namāzın teḥīr ide ve ṭavāf namāzından sonra ādem 'aleyhisselām ⁵du'āsın oḳuya

7 مَا فِي نَفْسِي فَأَغْفِرْ لِي نَفْسِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَا نَابَا شَرِي 6 اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ حَاجَتِي فَأَعْطِنِي سُؤْلِي وَتَعْلَمُ

82 وَرَضِيْتُ بِمَا قَسَمْتُ لِي 8 فَلْيَبْرِ وَيَقْبَلْ صَادِقًا حَتَّى أَعْلَمَ أَنَّهُ لَا يَصِيبُنِي إِلَّا مَا كَتَبْتَ عَلَيَّ bu du'āi ādem 'aleyhisselām maḳām-

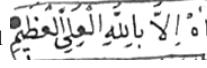
¹ibrāhīm ardında ve bir rivāyetde mültezimde oḳudu Allāhü te'ālā ¹⁰vaḥy idüb yā ādem yarlıgadum seni < > ve daḥı seniḡ nesliḡden ¹¹her kim ki gelüb bunda ide anı da yarlıgadım ve cemi' ğumūmın ¹²giderdüm ve iki nurı arasında faḳırlıġı def' itdim ¹³ve cemi' uşşısında aḡa uşşı virdüm ve aḡa dūnyā yūzi ¹⁴üzere sürünüb gele dūnyāya raġbeti olmaya ṭavāfıḡ ¹⁵vācibleri ḡadeşden ve cenābetden ve ḡayzdan ve nifāsdan [29a] ¹ṭahāretdür ṭavāfı ṭahāretsiz itmekde cāizdür lākin āb-dest²siz idecek bir ḳoyun ḳurbān vācib olur eger ṭahāretle ³i'āde iderse dem sāḳıṭ olur mādāmki mekkedür i'āde⁴si vacibdür ḳurbān aḳcesini ka'beye irsāl ide yāḡūd ⁵avdet idüb ṭavāfı i'āde ide cenābet ile itdüġinde ⁶itmek efḡaldır āb-destsiz itdüġinde bile maḡallinden ⁷ḳurbān göndermek efḡaldır bedeni ve şevbi pāk olmak olmaḳ vacibdür ⁸ṭavāfda eger bedeni ve şevbi necs olsa şalāta māni' olacak ⁹ḳadar ānıḡla ṭavāf itse cāizdür mādāmki mekkedir ṭāhir i'āde ¹⁰lāzım ammā itmeden ehline rücu' itse ḳurbān aḳcesi götüre ¹¹ḳādir olana ṭavāfı yürüyüb itmek vācibdür eger götürüb ¹²itse cāizdür ammā i'āde itmeye dem lāzım ammā yürümeġe ¹³ḳādir olsa götürüb itdirseler nesne lāzım olmaz ve ṭavāfıḡ ¹⁴bir vācibi ṭavāfı ḡacer-i ismā'īl ardında olmaḳ ⁸³icinde itse i'āde ide ¹⁵itmese dem lāzım ve daḥı bir vācibi de şaġdan ṭavāf itmekdür ya'ni [29b] ¹ṭavāf idene şol yanı ka'beye ola ve şaġ yāni maḳām-ı ibrāhīmden ²yaḡa ola ṭavāfa ibtidā idüb yürüdükde ṭavāfıḡ sūnetleri biri ³ḡacer-i esvedi istilāmdur ve biri her

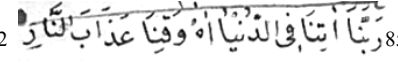
⁸² Arapça dua (Hz. Adem'in duası): Ey Allah'ım muhakkak ki isteğimi sen bilirsin. Sen dileğimi yerine getir. Gönlümden geçeni de bilirsin, beni mağfired eyle. Allah'ım, başıma gelen her musibetin senin mukadderatınla olduğunu bildirecek ve taksimatına razı gösterecek sağlam bir imana beni sahip kıl ve gerçek bir yakîni kalbime yerleşir

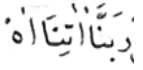
⁸³ Satır arasında "eger" ifadesi var

ṭavāf ‘aḳabince şafā ve merve ⁴arasında sa‘y itmek vācibdür ṭavāfıñ üç evvelinde reml itmekdür ⁵ve daḥı ıştıbā‘ itmekdür reml diyü ṭavāfıñ üç evvelinde omuz⁶ların silküb iki yürüyüş arasında bahadırlar yürüdüğü ⁷gibi şecā‘at ile pakça pekçe yürümekdür ḥāşılı katı katı yelmeye ⁸ve yab yab yürümeye ikisi arasında yürüye ıştıbā‘ ⁹diyü ihrām beziniñ şağ yanını şağ koltuğı altından alubda ¹⁰şol omuzı üzerine bırağa şağ omuzı açık kıla ¹¹remil ıştıbā‘ ṭavāfda sünnet degil belki her ṭavāf ‘aḳabince ¹²sa‘y vācib anda remil ıştıbā‘ sünnetdür bāķīsinde degil ¹³ṭavāfıñ bir sünneti veķār ile ḥuşūğ ile olmağ yedi ṭavāfdan ¹⁴veķār ile bir ṭavāf efdaldür bir sünnetde ṭavāfıñ evvelinde ¹⁵rükn-ü yemānī istilām itmek anıñ istilāmı hemān şağ elin [30a] ¹üzerine komağdur elin öpmek sünnetdür ve ka‘beye yaqın ²yürüyüb itmek efdaldür iraq yürüyüb ṭavāfdan bir sünneti ³ṭavāfda yedi şavtı birbirine ulaştırub arasın kesmemek ⁴meger ṭavāf iderken namāz içinde ikāmet ikāmet oluna yā cenāze ḥāzır ⁵ola namāzı kıldıqdan soñra < > ṭavāfı koğuğı yerden itmām ide ⁶istīnāf lāzım degil yā ‘āb-desti bozula yā şāḥib-i ‘özl ⁷olub da ṭavāf tamām olmadan vaqıt çıksa tecdīd-i vuzū ⁸ide andan ṭavāfı tamām ide ṭavāfda şuşaşa şu ⁹içmek cāizdür ṭavāfda ḥacer-i esved ve rükn-ü yemānī ¹⁰istilāmdan ğayrı yerde tırmağ mekrüh ve ṭavāfıñ ¹¹evvelinden āḥirine dek şol yanı beyt-i şerīf cānibine olmağ ¹²sünnet-i müekkededür eger yüzün yā arqasın ṭavāfda ka‘be ¹³cānibine itse mekrühdur her köşede (...) olunan ¹⁴du‘āları oğumağ müsteḥābdur her ne du‘ā iderse

cāiz ¹⁵dir melekleri ṭavāfda oğudukları tesbīḥ budur [30b] ⁸⁴

ba‘zı ‘ulemā ṭavāfda bunu oğudu ² ⁸⁵ ṭavāfda oğumağ

³efdāl ⁸⁶ba‘dehü zikrullah ba‘dehü qurān oğumağ ⁴bu vechile ihfā ile ola ṭavāfda ref‘-i şavt itmek mekrū⁵hdur mezāhib-i erba‘ada ve yüzün ve arqasın

⁸⁴ Araḳça ibare: Allah eksik sıfatlardan beridir. Ondan başka yoktur.

⁸⁵ Ayet-i Kerime : "Allah'ım! Bize dünyada iyilik ve güzellik, ahirette de iyilik, güzellik ver. Bizi ateş azabından koru. Ey Rabb'im, merhamet edenlerin merhamet edicisi, bize rahmetinle muamele eyle." (2/201)

⁸⁶ Ayet-i Kerime : "Allah'ım! Ver" (2/201)

ka'beden 6'yaña itmek muhālif-i sünnetdür tavāfda dünyā kelāmı itmek menhī⁷dür kaçan hacar-i esvedî istilām itmeli olsa bu du'āi⁸ okuya

87 بِعَمْدِكَ وَإِتِّبَاعًا لِسُنَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ 9 اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ وَتَصَدِّقًا بِكَامِكَ وَوَفَاءً مُلْتَزِمًا

berāberinde 10 bunı okuya 88 اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَلَى حَقِّكَ فَصَدِّقْ بِهَا عَلَيَّ 11 mültezim diyü hacar-i

esved ile kapu arasına dirler ka'be 12 kabusı berāberine gelince bunı okuya اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا

13 مَقَامَ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ حَرِّمْنَا وَبَشَّرْنَا 14 الْبَيْتَ بِبَيْتِكَ وَاللَّحْمَ حَرِّمْنَا وَاللَّهُ مِنْ أَمْنِكَ وَهَذَا

رُكْنُ الْبَيْتِ 89 اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ بِرُكْنِ الْبَيْتِ 31a

90 وَالْمَنْظِرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَالِدِ 2 بَيْنَ مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ 1

وَمُرَافَقَةِ بَيْتِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَا نَالَ ابْنَ زُلَّ وَبِقِيَامِ صَادِقًا لَا يَنْفُذُ 4

بِكَاسِ بَيْتِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِبْتُ لَا أَظْمَأُ بَعْدَهَا 7 91 أَظْلَمَنِي حَتَّى ظَلَعْتُ بِبَيْتِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّكَ وَأَسْتَجِيبُ 5

9 مَبْرُورًا وَسَعِيًّا مُشْكُورًا وَذَنْبًا مَغْفُورًا وَعَمَلًا مَقْبُولًا 8 اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا حِجَابًا

رُكْنُ الْبَيْتِ 92 وَيَجَارَةً لَنَا نَبُورًا يَعِزُّنَا بِهَا مِنْ غَيْرِهَا 10

⁸⁷ Arapça dua: Allâh'ım, sana iman ettiğim için bu tavâfı yapıyorum.Senin yüce kitabımı (Kur'an-ı Kerim'i) tasdik ederek tavâf etmekteyim,(ruh âleminde verdiği) ahbine vefâ göstermek için tavâf yapıyorum. Senin sevgili peygamberinin sünnetine tâbi olmak için bu tavâfı yapıyorum, Allah'ım"

⁸⁸ Arapça dua: Ey Allah'ım üzerimdeki haklarımı bağışla.

⁸⁹ Arapça dua: "Allah'ım! İbadet için yönelinen bu Kâbe senin beytindir. Saygı gösterilmesini buyurduğun bu kutsal belde Senin Haremindir. Buradaki emniyet ve güven senin sağladığın emniyettir. Kul Senin kulundur. Ben de Senin kulunum ve kullarından birinin çocuğuyum. Pek çok günah ve kötü amellerle huzuruna geldim. Burası da, cehennem ateşinden sana sığınanların makamıdır. Öyle ise, etlerimizi ve enlerimizi ateşten koru; bize cehennem ateşini haram kıl Allah'ım."

⁹⁰ Arapça dua: "Allah'ım! Senin varlığın hususunda şüpheye düşmekten, Sana ortak koşmaktan, ayrılıktan, ikiyüzlülükten, kötü ahlâktan, fena bir görünüşe düşmekten Sana sığınırım. Malıma, aileme ve çocuklarıma kötü bir dönüşle dönmekten Sana sığınırım."

⁹¹ Arapça dua: "Allah'ım, Senden yok olmayan iman, bitmeyen doğru yakının, peygamberimiz Muhammed Mustafa ile beraberlik diliyorum. Ey Rabbim, Senin sığınağından başka sığınak ve gölge olmayan kıyamet gününde Arş'ımın gölgesinde beni gölgelendir. Bana Peygamberin kasesiyle bir su içir ki ondan sonra bir daha susamayayım (susuzluk hissetmeyeyim)."

⁹² Arapça dua: "Allahım! Haccımı makbul haclardan, senin yolundaki gayretlerimi şükre değer gayretlerden, günahlarımı yarlıganmış günahlardan, işlerimi kabul gören iyi işlerden ve ticaretimi daima kazançlı ticaretlerden eyle ey yüce ve bağışlayıcı olan Allah'ım.

عَذَابِ الْعَذَابِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْحَيَاتِ وَالْمَمَاتِ • وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ 11 • اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَمِنْ

رُبَّنَا إِنَّا أَهْ عَذَابِ النَّارِ • وَقِنِّعْنِي بِمَارِ رَقَبَتِي وَبَارِكْ لِي فِيهَا 14

esved arasında bunu okuya

عَظَمْتَنِي • وَأَخْلِفْ عَلَيَّ كُلَّ غَائِبَةٍ لِي بِخَيْرٍ 15

وَإِنَّ عَبْدَكَ لَتَيْتَكَ بِذُنُوبٍ كَثِيرَةٍ وَأَعْمَالٍ سَيِّئَةٍ وَهَذَا مَقَامٌ 2 اللَّهُمَّ نَاعِبُكَ

وَإِخْلِفْ عَلَيَّ كُلَّ غَائِبَةٍ لِي بِخَيْرٍ 4 الْعَائِدُ مِنَ النَّارِ • فَاعْفُ عَنِّي يَا نُورِي • وَمَتَّعْنِي وَبَارِكْ لِي فِي مَا أَعْطَيْتَنِي 3

يُنِي سَأَلْتُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً بِنِ كَلِمَاتٍ 5 اللَّهُمَّ

Ka'beden 6 gayrı nesnei tavâf idene küfür havfı vardır rasulullah şall⁷ allâhü 'aleyhi ve sellem buyurur ki bir kimse evinden ka'bei tavâf 8 itmek niyyetine çıksa rahmete bata kaçan dâhil olsa rahmete 9 garç ola olur her adımı başına beş yüz şevâb yazılır 10 ve beşyüz günâhı gider ve cennetde beşyüz derece ref' olur 11 kaçan tavâfdan fâriğ olsa iki rek'at namâz kılsa 12 maqâm-ı ibrahîm ardında günâhından pâk olur anasından 13 tavâfı toğduğı gibi hazret-i ismâ'îl evlâdından on 14 kul âzâd itme şevâbı yazılır ve bir melek gelüb aña dir ki 15 şimden sonra 'ameliñi gökcek it mâmeza günâhıñ maħv

وَحْدَةً اللَّهُمَّ أَنْتَ فَطَرْتَهُ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ ادْعُوهُ اسْتَجِبْ لَكُمْ 2 اللَّهُمَّ وَحْدَهُ وَأَجْزُ وَعَدَهُ وَأَلْصِقْ عَبْدَكَ هُوَ أَهْمُ الْأَحْرَابِ 3

oldı [32a]¹

⁹³ Arapça dua: "Ey Allahım, küfürden, fakirlikten, kabir azabından, hayatın ve mematin fitne-i fücürundan ben sana sığınırım. Dünya ve ahirette rezil olmaktan yine sana sığınırım. Allah'ım! Senden dinim, dünyam ve ahiretim hakkında af ve afiyet dilerim.

⁹⁴ Arapça dua: Allah'ım! Bize ver. Bizi ateş azabından koru. Rabbim! Rızık ettiğin şeylerden beni kanaat ettir; bana ihsan ettiğin şeyleri hakkımda hayırlı ve bereketli kıl. Benim bilmediğim ve senden gelecek her hayrı bana lütfeyle. Rabbim beni tek başıma bırakma, Sen varislerin en hayırlısısın."

⁹⁵ Arapça dua: Allah'ım! Ben kulunum ve kulunun oğluyum. Büyük günahlarla ve kötü amellerle Sana geldim. Burası, ateşten Sana sığınmanın yeridir. Beni affet! Şüphesiz ki, Sen affedici ve merhamet edicisin. Bana verdiklerini bereketli kıl.

⁹⁶ Arapça dua: Allâh'ım! Senden faydalı ilim, bol rızık ve her türlü dert için şifâ niyaz ediyorum.

97 أَنْ لَا تُزَعِّدَهُ عَن قَلْبِي حَتَّى تُؤَفِّقَنِي وَأَنَا مُسِيءٌ 4 وَأَنْتَ لَا تُخَفِّفُ الْمِعَادَ وَإِنِّي سَأَلْتُكَ كَمَا هَدَيْتَنِي إِلَى الْإِسْلَامِ andan

⁵şalavât vire nefsi çün ve cümle müslimîne du‘āya meşgûl ⁶ola kaçan du‘adan fâriğ

olsa veķār ile yab yab merveden ⁷yürüye bunu okuyarak اللَّهُمَّ اسْتَعْلِنِي بِسُنَّتِكَ 8

98 مِنْ مَضَلَّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ 9 نَبِيَّكَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُؤَفِّقُنِي عَلَى مِلَّتِهِ وَأَبْعِدَنِي kaçan

haseki ¹⁰medresesi önünde olan şarı menâre dibinde olan ¹¹direge altı zirā‘ yakın
vardıķda yele yele yürüye tā iki ¹²yeşil direga varınca bu iki direk arasında yelirken

bunu ¹³okuya تَعَالَاهُ مَا لَا تَعْلَاهُ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ رَبَّنَا عَفْوِي وَارْحَمِهِ وَتَجَاوَزْنَا تَعْلَاهُ إِنَّكَ

¹⁵ 99 سَالِمِينَ وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ آمِنِينَ رَبَّنَا إِنَّا أَعْدَابُ النَّارِ [32b] ¹‘avratlar mīleyn-i aḥḍarayn

arasında yelmeyeler yab yab yürüyeler ²merveye varınca sünnet budur ki şafādan iki
direk arasında ³yelerek yürüyeler ba‘dehü merveye varınca yab yab yürüyeler ⁴eger
şafādan merveye varınca yelse yāḥūd yab yab ⁵yürüse sünneti terk itmiş olur
mekrūhdur şafāda ⁶ne okuduyisa mervede ānı okuya şafādan merveye varmak ⁷bir
şavṭ olur ve merveden şafāya varmak iki şavṭ ⁸Bu vech üzerine yedi kerre vara gele
her geldikce iki ⁹direk arasında yele bākīsinde yab yab yürüye bu sa‘yi ¹⁰itmek
vācibdür terk idüb gitse üzerine bir dem ¹¹vācib yayan yürüyüb itmege kâdir olana
rākiben itmek ¹²cāiz olmaz māşiyen itmek lāzımdur mādāmki mekkede ¹³i‘āde
itmeden gider ise bir ḳurbān ka‘beye irsāl ide ¹⁴eger mekkede iken i‘āde itmeyüb de
ḳurbān ḳurbān iderse ḳurbān cāiz ¹⁵olmaz zirā kim sa‘yi i‘āde itmeden gidecek vācib

⁹⁷ Arapça dua: Allah birdir. Vadi gerçekleşti. Kulunu fırkalara karşı ancak Allah muzaffer etti. Allahım senin dediklerin haktr. Buyurdun ki dua edin icabet edeyim. Ve sen vadinden dönmezsın. Bana hidayet olarak islami verdiğin gibi ölene kadar müslüman olarak yaşatmanı ve islami kalbimden çıkarmamanı istiyorum.

⁹⁸ Arapça dua: Allah'ım beni Hz. Muhammed nebini sünneti üzere yaşat ve o hal üzere öldür. Dalaletle sokan fitnelere beni rahmetinle uzaklaştır ey merhametlilerin en merhametlisi.

⁹⁹ Arapça dua: Ya Rabbi! Bize merhamet et, affet ve ikram eyle. Allah'ım! Bizim bilmediklerimizi de sen bilirsin, sana malum olan bütün günahlarımızı affeyle. Allah'ım! Sen en Aziz ve en Kerimsin. Bizi de salimen, sevinçli ve mutlu olarak cehennem ateşinden koru.

olur

[33]

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ رَطَخَ خَيْبِي بِدَقِّهِ خَفَاهُ عَنِ النَّبِيِّ

وَكَمْ يَسِرُّهُ مِنْ بَعْدِ عَسْرِ وَفَرَجِ كُرْبِ الْعَلْبِ الشَّجِي 100 إِذَا خَافَتْ يَدُ الرَّحْمَةِ حَوْلَ بَرَكَا

فَسَقَى بَارِزِقِ الرَّضْدِ الْعَلِيِّ نَسْرًا بِالنَّبِيِّ فَكَلَّ أَمْرَهُمْ إِذَا نَسْرًا بِالنَّبِيِّ [34a] ¹ve sa'yi cāiz olmanın

şartı budur ki tavāf ardınca olmaqdır ²eger hiç tavāf itmeden sa'y itse cāiz olmaz ve şafādan ³vācibdür gālaṭ idüb ibtidā merveden başlasa ol ⁴şavṭı i'āde ide ve sünnet-i müekkede budur ki yedi şavṭı ⁵birbirine muttaşıl ide arasin faşl itmeye eger iderse ⁶ḳurbān yā şadaḳa lāzım olmaz mekrūhdur sa'y iderken ⁷namāz için iḳāmet olunsa sa'yi ḳaṭ' idüb namāzı ⁸ḳıla ba' deḥü namāzı tamām ide ve sa'y iderken zikirde ḥālī olmaya ⁹ve şafā ve merve arasında olan mesāfeyi cümle sa'y ide ¹⁰boş yer ¹⁰²meşelen māşiyen sa'y iderse şafāda ve mervede ¹¹olan derecelere çıka ve āciz olub rākiben sa'y iderse ¹²tavārının birkaç ayağı derecelere dege eger bir zirā' miḳdārı ¹³mesāfe boş ḳalursa nişf şā' buğday şadaḳa vācibdür ¹⁴vaḳtı ḥazer ide sa'y iderken kimseye eza itmeden ḳaçan ¹⁵yedi kez sa'y itmeden fāriḡ olsa eger ḥacca yā ḳırāna niyyet [34b] ¹idüb de geldīse tıraş olmaya tā bayram günü mineye ²gelüb cemre-i 'aḳabeye yedi taş atınca eger andan evvel ³tıraş olursa müfred üzerine bir dem ḳārın üzerine ⁴iki ḳurbān vācib ve daḥı bu ikisi libās geyüb cināyet ⁵itdīse cināyet ḳurbānı cāiz olmaz tā mineye gelüb ⁶tıraş olunca eger andan evvel iderse bir daḥı itmek lāzım ⁷eger mekkeye 'umre ile geldīse sa'y tamām olub ba' deḥü ⁸tıraş olub iḥrāmıdan çıka eger cināyet ḳurbānı ⁹var ise itmek cāiz olur ide ve ḳaçan sa'y tamām ola ¹⁰müsteḥābdur mescid-i ḥarām içine girübde iki rek'at ¹¹namāz ḳılmaḳ sa'yi āniḳla tamām ide huccāca ka'bede efḍal ¹²ibādet farzdan ve vācibden şonra tavāf itmekdür

¹⁰⁰ Sayfa kenarında kelimesi yazılmış

¹⁰¹ Arapça şiir: bismillahirrahmanirrahim .Allahın gizli lütufları çoktur. gizliliği çok ince olduğu için zeki insanların anlayışından gizlenir. sabahleyin seni hüzünlendiren ne kadar çok iş var. akşamleyin ise ferah gelir. her zorluktan sonra kolaylık gelir. kalbin daralmasından sonra ferahlık gelir. her iş peygamberimize iltica edince kolaylaşır.

¹⁰² Satır arasında " ḳalmaya" ifādesi var.

¹³ anlara tavāf efḍaldür nāfile namāzdan ammā mekkede ¹⁴sākin olana namāz efḍaldür tavāfdan ve baʿzılar didiler ki ¹⁵tavāf mekkede olanıñ ve huccācda efḍal namāzdan baʿzılara [35a] ¹namāz efḍal tavāfdan muṭlaķen tavāf efḍal diyeniñ murādı namāz ²ğayrı yerde bulunur tavāf ğayrı yerde bulunmaz namāz efḍal ³diyeniñ murādı mekkede olan bir namāz ğayrı yerde olan namāzıñ ⁴yüz biñinden efḍaldür bir aķce mekkede şadaķa ğayrı yerde ⁵yüz biñinden efḍaldür bir ğün şıyām ğayrı yerde yüz biñinden ⁶efḍaldür bir ḥatm yüz biñ ḥatimden efḍaldür kādır ⁷oldıĝı miķdārı her dürlü ʿibādetden işleye mekkede ğünāh ⁸işlemeden ḥazer eyleye anda olan ğünāhıñ ʿazābı sāir ⁹yerde olanıñ ʿazābından ziyāde olur mültezimde duʿāya ¹⁰çok müdāvemmet eyleye ve kaʿbeye girmege kādır olursa ¹¹gire kaʿbeye edeb üzere giren girdikde ḥasenāta dāhil ¹²olur ve çıkdıkda cemiʿ ğünāhından maĝfūr olur ¹³edebde duḥūl budur ki ğusl ide aḥsen şıyābın geye ¹⁴ve tıblana kādır olursa dāhil olurken ve çıkarken ¹⁵kimseye ezā itmeye ve dāhil olduķda gözi ayaĝı başduĝı [35b] ¹yerden ayrılmaya kaʿbeniñ saḥına baķmaya ve direklerin ²ķucmaya iki rekʿat yā dört rekʿat namāz kılubda dört ³köşesinde ḥamd ve şenā idüb tevbe ve istiĝfār ide ⁴ve cemiʿ ḥuşūl-i murādātı için duʿā ide her ne müyesser ⁵olduķda allāhü teʿālāya ḥamd şenā ide eger kaʿbeye girmek müyesser ⁶olsa ḥacer-i ismāʿīl daḥı kaʿbedendir aña edeble dāhil ola ⁷kaʿbeye çok nażar ide bir kerre nażar idene yigirmi kerre raḥmet ⁸iner bir yıllık ʿibādet şevābı yazılır meşcid-i haramda ⁹cemāʿatle namāz kılmāĝı terk itmeye imām-ı şaberānī yüz biñinden ¹⁰efḍal olmaķ meşcid-i ḥarāmıñ ğayrı yerededür < > ¹¹ammā meşcid-i ḥarāmda bir namāz ğayrı yerde olan namāzıñ ¹²on kerre yüz biñinden efḍal ammā imām-ı şaberānī zıkr it ¹³digi yalnız kılandur ammā cemāʿat ile kılinan bir namāz ¹⁴ğayrı yerde kılinan namāzıñ yigirmi kerre yüz biñinden ¹⁵efḍaldür ve zezem içmeden her zamān ḥālī olmaya [36a] ¹ḥadīş-i şerīfde ¹⁰³ماء زمزمٍ لما شربناه yaʿni zezem ²şuyı her ne murād için içülse dünyevī uḥrevī ḥaşıl

¹⁰³ Hadis-i şerif: Zemzem içildiĝi niyete göre olur.

³ola bi-izn-illahi te‘ālā pāk i‘tikād ile olursa ḥadīşde ⁴

سَيَصْلَعُونَ¹⁰⁴ 5 آيَةٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُنَافِقِينَ الصَّلْعُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمٍ فَإِنَّهُمْ

arasında ‘alāmetdir ⁶zemzemi karnı ṭolunca iḥe şifā-i maḥẓ olur kendiye ⁷zarar
olmaduğına i‘tikādı olduğu çün ammā münāfık ⁸zemzemin ḥāşiyetine olmadığu çün
karnı ṭolunca iḥmeđe ḥavf ⁹ider baña zarar ider diyü yāḥud ‘alāmet-i nifāḳdur

¹⁰zemzemden ne kadar iḥerse iḥsin ṭolunca ḥadīşde مَاءُ زَمْزَمٍ وَنَارُ جَوْفِ عَبْدِ اللَّهِ¹¹ لَأَجْحِجَّ

ya‘ni zemzem ile cehennem odı ¹²bir kimsenin karnında cem‘ olmaz zemzem iḥenin

karnı ¹³cehennem odıyla yanmaz zemzemden ‘āb-dest almaḳ ve ḡusl ¹⁴itmek cāiz

ammā anıḡ ile istincā ve cenābetden ḡusl itmek ¹⁵cāiz degildür ve kefen baṭıрмаḳ

zemzeme kitābda yoḳdur [36b] ¹ammā recā vardur kefene andan bereket ḥāşıl olub

da meyyite nef‘i ²olmaḳ bir şey ki cennetden çıka ve ka‘be kurbunda olsa ³ve cebrāil

‘aleyhisselām çıkmış ola ve ismā‘il ‘aleyhisselām ⁴şormaḳ iḥün ola ve yetmiş nebī

aña du‘ā itmiş ola ⁵ve seyyidül mürselīn mi‘rāc gicesi mübārek ḳalbi anıḡ ile ⁶yunub

da fazla ḳalanı yine zemzem kuyusuna dökülmüş ola ⁷bundan ziyāde anıḡ şerefine

delīl ne ola ḳaçan mekkeden ⁸ḥac iḥün ‘arafāta gitmelü olsa eger ibtidā mekkeye ḥac

⁹iḥrām ile geldīse aña tekrār mekkede iḥrāmlanmaḳ lāzım ¹⁰degil evvelki iḥrām

kifāyet ider eger mekkeye ‘umre iḥrāmı ¹¹ile geldīse yāḥud evvelden mekkede sākın

ise aña ¹²ḥac iḥün iḥrāmlanmaḳ lāzımdur ne mekānda iḥrāmlansa ¹³cāizdür ammā

mescid-i ḥarām iḥinde iḥrāmlanmaḳ efḍaldür ¹⁴bürümeđe ḳādir olana mekkeden

‘arafāta māşiyen gitmek ¹⁵efḍal yayan gideniḡ her adımı başı iḥün yedi yüz [37a]

¹biḡ olmaḳ üzere ammā rākiben gidene her adımına yetmiş şevāb ²evlā budur ki

mekkeden ‘arafāta ve ‘arafātadan mekkeye māşiyen gele ³ve sünnet budur ki zilhicce

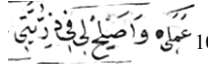
ayınıḡ sekizinci ḡünü şabāḡı ⁴ḳılıb da ḡüneş ṭođarken mekkeden ‘arafāta çımaḳ

¹⁰⁴ Ayet-i Kerime : “Bizimle münafıkların arasını ayıran alamet, bizim yatsı ve sabah cami cemaatinde bulunmamızdır Onlar (münafıklar) buna güç yetiremezler”(Said bin Mansur ve Beyhaki / Camius Sağır, İmam Suyuti, H No: 26)

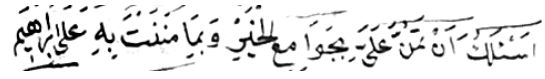
¹⁰⁵ Hadis-i şerif: “Kulun karnında hiçbir zaman, Zemzem ile Cehennem ateşi bir araya gelmez.”

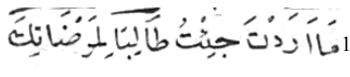
gerek eger bir gün ⁵evvel yā sonra çıksa terk-i sünnet olur kaçan minaya gitmek

⁶dilese telbiye ide çıkarken bunu okuya 7

 ⁸ اَرْجُوْ وَ اِلَيْكَ اَدْعُوْهُ وَ اِلَيْكَ اَدْعُبُ اللّٰهُمَّ بَلِّغْنِي صَاحِبِ

bunu ⁹ okuya 10

 11 اَسْئَلُكَ اَنْ تَمُنَّ عَلَيَّ بِجِوَارِ مَعَ الْحَبِيْبِ وَ بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ اِهْم

 13 طَاعَتِكَ . فَاِنِّي عَبْدُكَ وَ فِي بَعْضَتِكَ نَاصِبٌ يَدِيكَ تَفْعَلُ 12 andan

şalavât vire ¹⁴ sünnet budur ki minada kona öyle ve ikindi ve aḥşam ¹⁵ ve yatsu

namāzın anda kıla ve ‘arefe gicesi minede giceleye [37b] ¹şabāḥ namāzın anda kıla

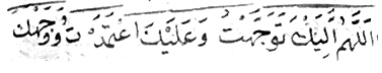
güneş toğarken ‘arafāta veḳār ile telbiye ²iderek teveccüh ide kaçan minadan ‘arafāta

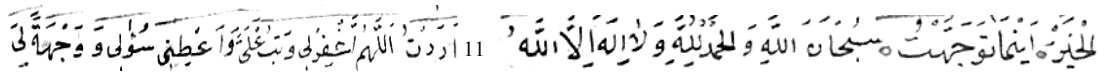
teveccüh iderse ³bunu okuya 1108 4

 5 وَ اَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوْبِي وَ تَجْعَلَ لِي مِنْ تَبَاهِيْهِ مَا لَا يَكْتُمُكَ 109

andan ⁶ telbiye iderek gide kaçan müzdelifeye dāhil olsa orta yerinde ⁷ olan kayanığı

şāğ cānibinden yol gider sünnet ‘arafāta ⁸ol yoldan gitmekdür vaḳtā ki ‘arafātda

cebel-i raḥmeti görse ⁹bunu okuya 10

 11 اَرْدَنْ اَللّٰهُمَّ اَعْفِرْ لِي وَ تَبَخَّرْ لِي وَ اَعْطِنِي سُوْلِي وَ وَجَّهْتُ لِي

¹⁰⁶ Arapça dua: Allah'ım yalnız sana istiyorum ve sana dua ediyorum. sana yöneliyorum. allahım beni salih amel ile tamamla. ve zürriyetimi ıslah eyle.

¹⁰⁷ Arapça dua: Allah'ım burası Mina'dır. ve senin emrin olan menasiktendir. Senden bağışlamayı hayırlar vermeni halilin Hz. İbrahim'e ve peygamberimize tüm velilerine ve itaatkar kullarına verdiğin hayırları bize de ver. ben senin kulunum ve senin tasarrufundayım ve başım elindedir. bana istediğini yaparsın. rızanı isteyerek sana geldim

¹⁰⁸ Sayfa kenarında kelimesi var

¹⁰⁹ Arapça dua: Ey Allah'ım, Sana döndüm, Sana güvendim. Senin rızanı istedim. Yolculuğumu bana mübarek yamanı, Arafat'ta dilediğimi yerine getirmeni, hatalarımı bağışlamayı ve beni meleklerin hoşlandığı kişilerden kılmanızı arzu ediyorum senden.

12 ¹¹⁰ **وَاللّٰهُ اَكْبَرُ** andan cebel-i rahmet qurbunun bir yere nāzil ola ¹³güneş zevāle varınca tesbīh-u zikre meşgūl ola güneş zevāle ¹⁴gelse ‘arefe vaqfesī çün sünnetdür gusl itmek mescid-i ¹⁵ibrāhīme vara vaqt-i kerāhet yogise iki rek‘at namāz [38a] ¹kıla taḥiyyetül mescid andan öyle vaḫti dāḫil olduḫda müezzīn ²ezān okusa dört rek‘at sünnet zūhru kıla andan ḫaṭīb ³ḫuṭbe oḫular sākin olub ṭura andan fāriḡ olub ⁴iḫāmet olunub öyle nemāzın kılalar andan yine iḫāmet olunur ⁵ikinci namāzın kılalar bir ezān ile iki iḫāmet iki farz cem‘ ⁶olur arasında sünnet kılinmaz eger bir kimse geḫ gelüb öyle ⁷namāzının ba‘zısını imām kılrken yeterse imāma iḫtidā ⁸ide imām selām virdikden soḫra bāḫī ḫalanı kılub da ⁹imām ikinci namāzın tamām itmeden yeterse ikinci namāzına iḫtidā ¹⁰ide imām selām virdikden soḫra bāḫī ḫalanı kılinca ¹¹imām ikinci namāzın tamām itse imāma yetmese cem‘ itmek $\diamond$ ¹²cāiz olmaz belki ikinci vaḫtinde kıla ebū ḫanīfe yanında ¹³bu iki farz ki mescid-i ibrāhīme varub hem öyle namāzın ¹⁴ve hem ikinci namāzın imām ile bile kıılmaḫdur imāma öyle ¹⁵namāzına yetmese ikindiye yetse yāḫūd öyle yetse [38b] ¹ikindiye yetmese yā rāḫilesi ṭursa mescide gelmese aḫa ²iki farzı cem‘ itmek olmaz belki sāir günler gibi vaḫti ³vaktinde kıla imāmeyn yanında yalnız kıılana cem‘ cāiz ⁴ammā ebū ḫanīfe eṣāḫdur vaḫtā ki namāzdan fāriḡ olsalar ⁵aletta‘cīl vaḫfe yerine gideler vaḫfeniḡ evvel vaḫti ⁶‘arefe gün güneş zevāli geḫdikden soḫra tā bayram gününün ⁷ṣubḫ-u ṣādīḫ ṭoḡuncadur bir ¹¹¹zamānda anda bulunsa ⁸ḫacca yetmiş olur ve yetmemiş olsa ḫac fevt olur ⁹ve ‘arefede vaḫfe farz olmaḫ bir sā‘at zevālden ¹⁰soḫra güneş baṭınca ṭurmaḫ vācibdir ‘arafāt külliye ¹¹mevḫıfdir her niresinde cāiz illā baṭn-ı ‘urāne cāiz ¹²degil efḫal-ı mevḫıf rasul ‘aleyhisselām vaḫfeye ¹³ṭurduḡı yerdür aḫa avārim-i nās ‘avāmm-ı nās maṭbaḫ ehem diyü ¹⁴tesmiye iderler anda bir ḫuyye vardur ol ḫuyyenin

¹¹⁰ Arapça dua: Ya Rabbi, Sana döndüm, Sana güvendim. Zatını arzu ettim, Rabbim, beni bağışla, tevbemi kabul buyur, dileğimi ver. Hangi tarafa yönelsem hayrı bana çevir. Allahı noksan sıfatlarından uzak kılarım. Hamd Allah’a layıktır. Allah’tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür.

¹¹¹ Satır arasında "kimse bu" ifadesi var

¹⁵cebel-i rahmet cānibinde bir bölük kara taşlar vardır [39a] ¹⁶aleyhisselam vaqfeye turduğı yer ol taşlar yanında²dur vaqfede tavarı olan tavarı üzerinde turmak ³efdal ve yayan olan ayağı üzerine turmak efdal eger ⁴oțursa yā yațsa cāiz ve kıbleye karşı turma ⁵müsteħabdur ve ellerin imām du‘āya qaldurduğı gibi qaldırub ⁶du‘ā ide gāh telbiye ide kemāl-i mertebede cehr idüb de du‘āya ⁷tažarru‘ ve hūlūş ile teveccüh ide yer yüzünde ‘arefe günü ⁸allāhu te‘ālā semāvātın qapuların açub ehl-i ‘arafātı melāikelere ⁹gösterir dir ki görün benim kirlüce tozluca qullarım ¹⁰uzak yollardan gelüb toza tobrağa bilenüb bedenlerine ta‘b ¹¹virüb malların harc idüb rahmet taleb iderler ¹²ve ‘azābımdan ħavf iderler sizler şāhid oluñ ben ¹³anların cemi‘ günāhların yarlığadım ve ‘azābım anlardan ¹⁴def‘ itdüm diye melāikeler yā rabbenā onların qatı ¹⁵mücrimler vardır ħağ te‘ālā diye anlar bir tāife [39b] ¹dür anlar içinde olan maħrum qalmaz ol günde cehennem ²mücrimleri çok azad olduğı bir gündür ol günde ³iblīs ‘aleyhilla‘ne başına ol qadar turāb qaçub fiğān⁴lar ide ki cümle ‘asker-i şeyāṭīn yanına cem‘ olub sual ⁵ideler ey bizim reīsimiz saña ne bela oldu ki bu deñlü ⁶feryād idersin ol la‘īn ide bundan büyük ne belā ⁷ola altmış yetmiş yelden berü iğvā idüb azdırdıñum ⁸kimseler bu gün yarlığandı ve ‘arefe günü günāhdan ħazer ⁹ide nafaqası libāsı ħalāl-i ṭayib ola ‘āriflerden ¹⁰bir kimse ħalvet-i rücū‘ itdikde gözine uyñu gelüb ¹¹gördüğü ‘arafāt şahrāsı cümle ħınzır ve meymun ile ¹²tolmuş ta‘accüb idüb tururken ħātifden bir nidā ¹³geldiki bunlar ħacıların günahlarıdır bu maħalde ¹⁴terk idüb ¹¹²gittiler ve ‘arefede cebel-i rahmet üzerinde ¹⁵‘alāmet için bir qubbe vardır ol qubbei ziyāret [40a] ¹in için çıkmak bid‘atdır rasul şallallāhu ‘aleyhi ve sellem ²buyurur ‘arefe gününde benden evvel gelan enbiyānın ³itdikleri du‘ānın efdali

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ

لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

¹¹² Satır arasında "pak olub" ifadesi var

¹¹³ Arapça dua: Allah'tan başka ilah yoktur, o tektir, onun ortağı yoktur, mülk onundur, hamd ona aittir. O, her şeye kâdirdir.

ذُرَّاهُ اللَّهُمَّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَبَسِّرْ لِي أَمْرِي اللَّهُمَّ 6

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي سَمْعِي نَوْلاً وَبِي بَصَرِي نُورًا وَفِي قَلْبِي 5

فِتْنَةُ الْقَبْرِ وَسُرْمًا لِي فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَسُرْمًا يَهَبُ 8

114 الرِّيحَ وَسُرُّوا نَبِيَّ الدُّهُورِ 9 ve hadişde geldi ki 10 bir kimse 'arafâtda kıbleye yüz kerre

115 أَهْ عَدَّ كَلِمَتِي فِدَائِرِ 11 لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَصَلَّى 12

116 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى نَبِيِّهِ أَهْ حَبِيدٌ 12 dise allāhu teā'lā 117 yā melāiketī 13 bu kuluŝ cezası nedir ki

14 bildi ve benim üzerime senâ idüb peygamberim üzerine

15 şalavât virdi şahid oluş anı ben yarlıgadam [40b] 1 ne kadar kimseye şefâ'at iderse

kabûl itdim eger benden 2 cümle 'arafât ehlini dilerse ana bağışladım diye ve

'arefede 3 vaqfede bunu çok okuya اللَّهُمَّ اعْتَقِرْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ

وَوَاعِصِ لِي مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ وَأَصْرِفْ عَنِّي فِسْقَةَ الْحَيَاةِ 4

5 اجْزِئْ لِي فِيهَا مَعَادِينَ وَأَجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كَلِمَاتِي 6 وَاللَّيْتِينَ اللَّهُمَّ اصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشٌ وَأَصْلِحْ لِي 5

اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ طَائِبِي وَتَسْمَعُ كَلَامِي وَتَرَاهُ مَكَانِي وَتَعْلَمُ 8

9 لَقَفِيرٍ الْمُسْتَعِينِ الْمُسْتَجِيرِ الرَّجُلِ الْمُتَّقِنِ الْمَعْرِفِ بِذَنْبِهِ اسْتَنْكَ 10 وَعَلَا نَبِيٍّ وَلَا يَخْفَى عَنَّا عَلَيْكَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِي أَنَا الْبَائِسُ 9

11 دُعَاءُ الْخَائِفِ الضَّرِيرِ وَدُعَاءُ مَنْ خَضَعَتْ لَكَ رَقَبَتُهُ 12 مَسْئَلَةُ الْمَسْكِينِ وَأَجْرُكَ إِلَيْكَ أَيُّهَا الْمَدِينِيُّ الدَّلِيلُ وَادْعُ 11

13 بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا وَكُنْ لِي رُفْقًا صَاحِبًا خَيْرَ الْمَسْئُولِينَ وَيَا 14 وَفَاضَتْ لَكَ عَجْرَتُهُ وَذَلِكَ خَدُّهُ وَرَعْمُ أَنْفِهِ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ 13

118 خَيْرِ الْمُعْطِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ 15 vaqtâ ki güneş batma [41a] 1 karîb ola

114 Arapça dua: Allah'ım, Kulağımı nûr eyle. Gözümü nûr eyle. benim kalbimi nûr eyle. Ey rabbim. Göğsümü aç, genişlet. İşimi kolaylaştır. Göğsümdeki vesveselerden işlerimin bozulmasından kabir azabından ve sana sığınırım. Gecelerin ve gündüzlerin gizlediği, rüzgarların sürüklediği şerlerden sana sığınırım.

115 Arapça dua: Allah'tan başka ilah yoktur, o tektir, onun ortağı yoktur, mülk onundur, hamd ona aittir. O, her şeye kâdirdir.

116 Salavat: Allah'ın selamı Muhammed'in üzerine olsun.

117 Satır arasında "dir ki" ifadesi var

118 Arapça dua: ALLAH'ım Boynumu Cehennem'den Azad Eyle. rızkımı helal ve geniş eyle. fasık cinleri ve insanları benden uzak eyle. allahım yaşadığım dünyamı ve döneceğim ahiretimi ıslah eyle. hayatımı her hayırla

الْيَدِ وَأَيْدِي مُطَامِعِ الْجُودِ رَنْ خَاسِرَةٌ 3 مِنْكَ حَاطِبًا أَعُوذُ بِكَ يَا سَيِّدِي مِنْ ذَلِكَ الرَّبِّ عَمُونَ أَمَا لِي 2 الرَّبِّ لِاخْتِيَابِي مِنْ رَحْمَتِكَ فِيمَا أَسُوهُ طَالِبًا لِدَرْجَتِكَ

119 güneş batmadan 4 ‘arafātdan çıkmaya eger çıkarsa bir dem lāzım olur megerki 5 yine güneş batmadan dönib de ba‘del mağrib ħurūc ide dem 6 sāķiṭ olur ba‘zilar ‘arafātda ħum yağmak bid‘atdür ‘arefe 7 günü cināyet ħurbānı itse cāiz olmaz güneş

batarken 8 göçmezden evvel bunu okuya اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ خَيْرَ الْعَهْدِ فِي

مُطَامِعِ الْجُودِ مُسْتَجَابًا دُعَاؤِي مَغْفُورًا ذُنُوبِي وَاجْعَلْهُ 10 هَذَا الْمَوْفِقِ وَأَرْزُقْنِيهِ أَبَدًا مَا بَقَيْتَنِي وَاجْعَلْهُ الْيَوْمَ 9

هَذَا الرَّحْمَةِ مِنَ الرَّحْمَةِ مِنَ الرِّضْوَانِ وَتَجَاوَزِ الْعَفْوَكَ 12 مِنْ أَرْكَامِ وَأَعْطِنِي فَضْلًا مَا أَعْطَيْتَ أَحَدًا مِنْهُمْ 11

وَمَا أَرْجِعُ مِنْ هَاهُوَ مَالِي وَوَلَدِي قَلِيلًا وَكَثِيرًا وَبَارِكْ 14 وَالرِّزْقَ لِلطَّالِقِ الْوَاسِعِ الطَّيِّبِ وَبَارِكْ لِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي 13

15 120 اَللّٰهُمَّ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ 15 andan şalavāt vire güneş ŧoluncağ zamānda [41b] 1 mezāhib-i erba‘ada

sünnet budur ki imām vesāir nās 2 sūkūnet ve veķār ile rücu‘ idüb yab yab yürüye 3 kimseye ezā itmeye ve ‘arefe ħaddi ma‘lūm olmağ için 4 iki dirak vaż‘ olunmuşdur arasında geçmek bir 5 şey degildir sünnet budur ki yolun vāsi‘inden 6 gitmekdür aħşam namāzın yolda ħılma müzdelifede 7 ħıla ħusul ile dāħil olmağ sünnetdir қақан

müzdelifeye 8 dāħil ola bunu okuya اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا مِنْ دَلْفَةِ وَجْهِ

السُّبُلِينَ وَالْمَسْتَلِمَاتِ 9 وَأَجْعَلْنِي مِنْ دَعَاكَ وَتَوَكَّلْ 10 جَعَلْتُ قَلْبِي أَمْوَالًا مَوْلَانَا عَطَيْنِي بَيْتِي وَبَيْنَ جَمِيعِ فَاجِبَتِهِ 9

ziyade eyle. ölümümde her şerden uzak olarak rahat eyle. allahım bizi ateşten koru. allahım halimi sen bilirsin. konuşmamı işitirsin. mekanımı görürsün. bendeki gizli ve aşikar ne varsa bilirsin. ben de senden bir şey gizlenmez. çaresiz ve fakirim. sana sığınanım imdat isteyenim. günahlarımı itiraf edenim. miskinlerin isteğiyile istiyorum. senden zelil günahkarların niyazıyla niyaz ediyorum. korkak amanın duasını ediyorum. sana boyun eğenin gözü akanların yanağı ve burnu toprakta olanların duasını ediyorum. sana dua edince hüsrana uğratma. rauf ve rahim sıfatıyla tecelli et. ey sorulanların ve verenlerin en hayırlısı. sen merhametlilerin en merhametlisisin.

119 Arapça dua: İlahi rahmetinden mahrum eyleme. beni mahrum edersen ne kadar kötü bir halde olurum. ey efendim sana bunda sığınıyorum. umutlu gözlerim sana yöneliyor. senin cömertliğine muhtaç ellerimi açıyorum.

120 Arapça dua: allahım bu son hac olmasın. yaşadığım sürece her zaman nasip eyle. bugün beni kurtulanlardan be muvaffak olanlardan eyle. duası kabul olanlardan günahları bağışlananlardan eyle. en mükerrem konuklardan eyle. onlara verdiklerinden en hayırlısını bana merhametin ve rızanla ver. beni bağışla. temiz geniş ve bol rızık ver. tüm

işlerimi, az veya çok olan ailemi, paramı, oğullarımı mübarek eyle.

¹¹عَلَيْكَ كَلِمَاتُهُ وَأَمِنْ بَلَدٍ هَدَيْتَهُ¹²¹ anda meş'arül harām ¹²ķurbunda ķonmak müsteħabdur meş'arül harām diyü müzdelife ¹³niņ orta yerinde bir ķubbe vardur aniņ eṭrāfına ¹⁴dirler nāzil olduķda aħşām namāzıyla yatsu 'alelfevr ¹⁵ķılmaq ezān oķuyub da iķāmet idüb de evvelen aħşām [42a] ¹namāzınıņ farzın ķıla andan muttaşılın yatsı namāzınıņ farzın ²ķıla bir ezān ve bir iķāmet ile bu iki farzını arasın ³cem' ide arasında sünnet ķılmaya ve yatsu namāzınıņ āhir ⁴sünnetin ve vitrin ķıla ol gice anda 'ibādet ide üzerinde ⁵ħaķķı olan kimseler iķün mağfiret taleb ide anları ⁶kendidan rāzı ķılmak taleb ide ol gice anda olmak sünnetdür ⁷şabāhı āniņ vaķfeye ṭurmak vācibdir şabāhı anda ķılmayub ⁸gice ile göķüb minaya gitmek ile bir dem vācib müfrede ⁹ķārına iki ķurbān vācib eger izdiħāmdan ħavf idecek ¹⁰kimseler var ise ma'zūr anları gice ile minaya irsal ¹¹itse nesne lāzım olmaz ve cemre taşların her ne mekānda alsa ¹²cāizdir müsteħab bayram günü cemre-i 'aķabeye atacak taşları ¹³yedi taşı müzdelifeden ala bāķīsın minaya giderken yol ¹⁴kenārından ala evlā budur ki baķladan ekber ola ve cemreler ħurma ¹⁵çekirdeginden aşğar olmaya bir büyük taşı pāre pāre [42b] ¹pāre idüb de atmak mekrūhdur ol taşları pakça ²yerden ala vireni itdügi vaķitte yuyub ata maķbūl ³olmayub merdūd olandır kaçan şubħ-u şādık zuhūr itse ⁴sünnetdür şabaħ namāzın ol ħinde ķılmak yer yüzünde ⁵giceniņ āhir zulmeti vār iken müzdelifede her ne mekānda vaķfeye ⁶ṭursa cāizdür velākin müsteħabdur meş'arül harām ⁷ķurbunda olmak 'arefede vaķfeye ṭurduğı gibi ṭura allāhü ⁸te'ālāya ħamd-ü şenā ide ve şalavāt vire ve telbiye ide ⁹ve 'arafatda oķuduğı du'āları müyesser¹²² olursa oķuya ¹⁰ve istiğfār ide ve tekbīr ide رَبَّنَا إِنَّا أَعْذَابَ النَّارِ¹²³ ¹¹çok oķuya vaķti tazarru' ide kendi ħuşemāsın rāzı ¹²itmege müzdelifede du'ā maķbūl olması muħaķķaķdur nefsi ¹³iķün vesāir mü'minīn iķün du'ā ide ehem olan ¹⁴ħüsn-ü

¹²¹ Arapça dua: allahım burası müzdelifedir. birbiriyle uyumlu kalplerin toplandığı yerdir. tüm müslüman erkek ve kadınlarla birlikte dualarımı kabul eyle. beni sana dua ve tevekkül ettiğı için ona kafi olduğun kullarından eyle. sana iman ettiğı için ona hidayet verdiğın kullarından eyle.

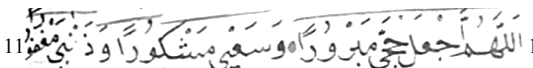
¹²² Metinde "müseyyer" şeklinde yazılmış

¹²³ Ayet-i Kerime : Rabbimiz bizi cehennem azabından koru. (2/201)

hâtimedir müzdelifede bir sâ'at tırnak¹⁵ vacibdür ammâ gün toğmağa iki rek'at namâz kılmak [43a]¹ kadar zamân kalınca tırnak sünnet müekkededür mezâhib-i erba'ada² ve müzdelifeden gitmelü olsa yab yab gide³ vadi muhassara geldikde sür'atle geçe ve müzdelifeden göçüldükde⁴ bunu okuya اللَّهُمَّ إِلَيْكَ أَفْضْتُ وَمِنْ عَدَائِكَ
تَقَبَّلْ مِنِّي نَسْكَ وَعِظْهُ أَجْرِي وَأَرْحَمْ تَضَرُّعِي وَاسْتَجِبْ⁶ أَسْأَلُكَ وَالْإِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَمِنْكَ رَهْبَتُ الْهَلْدِ⁵
دَعْوَتِي وَأَعْطِنِي سُؤْلِي⁷ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُرْمَانِ وَالْمُصِيبَةِ فِي بَيْتِي¹¹ أَسْأَلُكَ أَنْ تَمُنَّ عَلَيَّ كَمَا مَنَنْتَ بِعَلِيٍّ وَأَوْلِيَانِكَ¹⁰ اللَّهُمَّ إِنِّي مِتُّ قَدْ أَتَيْتُهَا وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَبْنُ عَبْدِكَ
يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ¹²⁵ لِلْمَوْلِدِ الَّذِي بَلَغَنِي مِنْ مَعَادِ سَائِلَاتِ¹² andan eline yunmuş yedi taş alub toğrı cemre-i¹³
¹⁴akabeye gele ol gün cemre-i 'akabeden gayrı yerde¹⁵ taş atılmaz bayram günü dört nesne ef'âl-i hacdındır [43b]¹ işlenür evveli cemre-i 'akabe andan kârın ve mütemetti' olan² kurbân itmek şükrâne için andan tıraş olmak <şükrâne> andan³ { andan } tavâf-ı ziyâret itmek cemre-i 'akabe atmanın üç vaqti⁴ var biri cevâz me'al kerâheti ikinci vaqt-i efđal üçüncü⁵ vaqt-i mübâhdur ammâ kerâhetle atmak câiz olan vaqt-i şubh-ı şâ⁶ dıkdan evvel ammâ atmağa efđal olan vaqit güneş toğdukdan⁷ sonra zevâle varınca zevâlden sonra bayramın irtesi⁸ şubh-u şâdık toğunca atmak mekrûhdur ba'zılara mübâhdur⁹ cemre-i 'akabeye her ne cānibinden remy iderse cāizdir¹⁰ ammâ alçaq yanında atmak sünnetdür mekke-i mükerrreme şol cānibinde¹¹ ve mina sağ cānibinde ola ol 'alāmet için vaz'¹² olunan binādan beş zira' miqdārı uzacık tura¹³ niyyeti ol bināya atmak olmaya belki anın dibine atmak ola¹⁴ mekânı remy anın dibidir binā aña 'alāmet için¹⁵ vazı'dur atılan taşlar ol binanın dibine düşmek [44a]¹ gerekdür eger bir zera' miqdārı irak düşerse cāiz olmaz² i'āde itmek

¹²⁴ Arapça dua: Allah'im! Sana döndüm ve azabından korktum. Sana yöneldim ve Sen'den korktum. Allahım! İbadetimi kabul et, ecrimi artır, yakarışıma karşı merhametli ol ve dualarımı kabul et.

¹²⁵ Arapça dua: Allah'im burası Mina'dır. Senin kulun olarak ve kudretin altında bulunarak buraya geldim. Veli kullarına ihsan ettiğini bana da ihsan etmeni senden istiyorum. Allah'im! Mahrumiyetten ve dinimde musibetten Sana sığınıyorum. Selâmet ve afiyetle beni Mina'ya ulaştırın Allah'a hamd olsun.

gerekdür eger evvel bināya ¹²⁶ bir zira‘dan iraq ³ düşerse cāiz degildür ammā dibine düşdükdən sonra ⁴ iraq yere yuvalansa cāizdür bu cümle taşın yedisini ⁵ birden atsa hemān bir taş yerine geçer altı taş daḥı atmak ⁶ gerekdür vācib olan bir bir atmaḥdur maḥbūl olan şāhibiniñ ⁷ mīzānına ḳonur her bir taş için bir ‘azīm günāhı ⁸ yarlıḡandır ve şeytana ¹²⁷ ḳatı pek za‘f virür evvelki gibi ⁹ iḡvāya ḳādir olmasa gerekdür her birini atdıḳca ¹⁰ ¹²⁸ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَحَمْدُهُ diye ba‘dehü bunı oḳuya ¹¹ ¹²⁹ cemre-i ‘aḳabe ibtidā olunduḳda telbiye-i ḳatı‘ ide ba‘dehü ¹³ telbiye olunmaz ḳaçan bayram günü olsa eger müfredün ¹⁴ bil-ḥac olub geldīse aña üç nesne tertīb vācib ¹⁵ biri cemre-i ‘aḳabe ye yedi taş atmak ba‘dehü tıraş ba‘dehü [44b] ¹ ṭavāf-ı ziyāret itmek bu üç olsa meşelen taḳdīm te’ḥīr olsa ² ol tıraş yā ṭavāf itse remy-i cimārdan evvel imām ebū ḥanīfe yanında ³ dörüt nesnei tertīb üzere itmek vācibdür ba‘zısın ba‘zı üzerine ⁴ taḳdīm te’ḥīr eylese dem lāzım evvel cemre-i ‘aḳabe ye yedi taş ata ⁵ andan şükrāne ḳurbānın ide tıraş olmadan andan ṭavāf-ı ziyāret ide ⁶ bu tertīb üzere olmasa dem lāzım olur eger muḥrim olan libās geyüb de ⁷ cināyeti olsa cināyet ḳurbānıñ tıraş olduḳdan sonra ide evvel ⁸ itmeye eger tıraşdan evvel cināyet ḳurbānın idüb de ba‘dehü tıraş olsa ⁹ eger ḳurbān itdikden sonra bir gün kāmīl yā bir gice kāmīl ṭurub da ¹⁰ tıraş olursa bir dem lāzım gelür eger tekrār ḳurbān itdikden ¹¹ sonra yevm-i kāmīl ṭurmayub tıraş oldısa nişf-ı sağ ¹² buḡday bir faḳire virmek vācib ve cināyet ḳurbānıñ ‘arafātda ¹³ itse cāiz olmaz bayram günü tıraş olduḳda iḥrām içinde ¹⁴ ḥarām olan nesnelere libās geymek ve ṭırnaḳ kesmek vesāir ḥarām ¹⁵ olunan cümle ḥalāl olur ve tıraş olurken allāhu ekber demekden [45a] ¹ ol maḥalde du‘ā maḥbuldür ehemm-i mühim olan ĩmān ile gitmekdür ve maḡfīret ² olmaḳ ṭaleb ide andan cemre-i vusṭāya gele bu tertīb üzere

¹²⁶ Satır arasında "toḳunub" ifadesi var.

¹²⁷ Bu kelime ters yazılmış

¹²⁸ Arapça dua: Şeytan ve hizbi karşısında en büyük olan Allah'ın adıyla

¹²⁹ Arapça dua: Allah'ım!.. Haccımı kabul buyur, gayretimi şükre lâıyk eyle ve günahlarımı baḡışla."

³yedi taş ata alçak cānibine geçüb du‘ā ide andan cemre-i ‘aķabeye ⁴yedi taş ata alçak cānibine du‘ā itmeye dönüb giderken ⁵ide ve kaçan bayramıñ üçüncü günü ola ba‘dezzevāl ğusl ⁶idüb öyle namāzın kıla zıkr olunan gibi cemre-i < > ūlādan ⁷ibtidā ide cemre-i ‘ķabede tamam ide ol ğün mekkeye geçüb gitmek ⁸cāizdür yine yigirmi taş bākī ħalur bir bakçe yerde döküb de öñüne ⁹ķomaķ lāzım degildür ammā sünnet olan dördüncü ğüne deĝin ¹⁰şabr idüb ba‘dezzevāl atmaķdur fāriĝ olduķda ¹¹sünnet budur ki ‘umre ide eyyām-ı teşrīķ geçdikden şonra zīrā ¹²eyyām-ı teşrīķde ‘umre mekrūhdur rasul ‘aleyhisselām ¹³buyurur ki ħac itdikden şonra ‘umre daħı idiñ ‘ömrünüz ¹⁴rızķıñız ziyāde olur ve ğünāhdan sizi öylece pāk ider ki ¹⁵kötü demiriñ ve altunuñ ve ğümüşüñ eridikde eriyüb de [45b] ¹kötüsü ĝidüb şāfiyeti ħalduĝı gibi ħalbiñiz daħı ²ĝünāh ħirkinden pāk olub şāfī olur ‘umreyi ³ħacca tābi‘ itmek iki ma‘nāya ĝelür ma‘nāy-ı evvel eyyām-ı ⁴{ **eyyām-ı**} teşrīķ tamām olduķda araya ‘umreye idecek zamān olmadan ⁵‘umre iderse ħacca ‘umre tābi‘ olmuş olur zāhir murād olan ⁶budur belki ‘umre itmek ba‘zılar yānında vācibdür ba‘zı⁷lar yanında sünnet-i müekkeddür mekkeye ibtidā geldikde ħac iħrāmıyla ⁸ĝelan kimseye lāzımdur bir ‘umre itmek yedi ŧavāf ⁹yedişerden bir ‘umre yerine ŧurur bes bu cihetden ¹³⁰كَمَا رَدَّ اللَّهُ مَا بَيْنَهُمَا مِنَ الذَّنُوبِ 11 رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعُمْرَةَ إِلَى الْعُمْرَةِ 10 قَالَ

kimse bir ‘umre ¹²itse ba‘dehü bir ‘umre daħı itse evvelki ‘umreden şonraĝı ¹³‘umreye deĝin itdüĝi ğünāha keffāret olur dimekdür ¹⁴ŧavāf-ı vidā‘ı terk idene ħurbān vācib olur ¹⁵bahāsın yeründen irsāl ide ŧavāf-ı vedā‘da remil ve sa‘y [46a]¹yoķdur evlā budur ki ŧavāf-ı vedā‘ı idüb de ‘alel fevr ĝide ²kaçan ŧavāf-ı vedā‘dan fāriĝ olsa maķām-ı ibrahīm ardında ³iki rek‘at ŧavāf namāzı kıla andan zemzemden ħarnı ŧoyunca ⁴içe andan başına üstüne yüzine döke andan mültezime ⁵ĝele allāhü te‘ālāya ħamd-ü şenā ide ve şalavāt vire andan ⁶bu du‘āi oķuya

لَوْلَا أَنْ هَدَيْتَنَا اللَّهُ اللَّهُمَّ فَكَمَا هَدَيْتَنَا لِذَلِكَ فَتَقَبَّلْ مِنَّا وَلَا تَجْعَلْ هَذَا الْخِرَافَةَ مِنْ بَيْتِكَ الْحَرَامِ وَأَرِ ذُرِّيَّتِي

¹³⁰ Hadis-i şerif: Umre ikinci bir umreye kadar yapılan günahlara kefarettir. Buhârî, “Umre”, 1

لَعُودِ إِلَيْهِ حَتَّى تَرْضَى عَنِّي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ • اللَّهُمَّ لِمَدُّ لَلَّذِي هَدَيْتَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ
 بَعْدَ هَذَا الْقَارِ حَظِيئَةً وَذَنْبًا وَلَا يَفْقِرُ فِهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ ابْنِ أَعُوذُ بِكَ بِنُورِ رَحْمَتِكَ وَسِعَةَ رَحْمَتِكَ أَنْ لَا أَصِيبَ
 وَلَا يَسْرَتِي فِي بِلَادِكَ حَتَّى ظَلَمْتَنِي حَيْمُوكَ وَأَمْنَتِكَ فَقَدَّرْتُ جُودَكَ الْمُسْتَجِيرِينَ عَدَا بَيْتِكَ اللَّهُمَّ فِي عَبْدِكَ حَمَلْتَنِي كَمَا شِئْتَ
 [4] أَنْ تَرُدَّ أَدْعَائِي رِضَى • وَتَقْبَلَنِي إِلَيْكَ ذُلْفَى • اللَّهُمَّ احْفَظْنِي بِحَيْسِنِ ظَنِّي بِكَ أَنْ تَكُنْ قَدَّرْتَ عَنِّي لِي ذَنْبِي • فَاسْتَأْذِنَكَ

تَحْتِي حَتَّى تَبْلُغَنِي إِلَى أَهْلِي فَإِذَا أَوْصَلْتَنِي إِلَى أَهْلِي فَلَا تَخْلِفْنِي • عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَعَنْ قَدَائِي وَمِنْ خَلْفِي وَمِنْ فَوْقِي وَمِنْ
 [6b]

وَاسْتَعْلَمَنِي بِطَاعَتِكَ مَا أَبْقَيْتَنِي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ مِنْ رَحْمَتِكَ طَرَفَةَ عَيْنٍ وَنَفْسٍ وَأَكْفَيْتَنِي أُمُورِي مِنْ كُلِّ هَوْنٍ
 131 5 andan şalavât vire mültezimde du'âdan fâri' olduğdan ka'be işigin uya andan

gelüb hacet-i esvedî istilâm ide 7 andan hasret-i ağlamak için ka'benin aşığı
 cānibinden 8 kıçım kıçım gide ve bunı okuya

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ النَّابِئُونَ الْعَابِدُونَ رَبَّنَا حَامِدُونَ الْعَهْدِ مِنْ بَيْتِكَ الْحَرَامِ • وَإِنْ جَعَلْتَ فِعْوَضِي عَنْهُ الْجَنَّةَ • اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ هَذَا خِرَ
 132 الْأَحْزَابِ وَحَدَّهُ • وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ • بِرَحْمَتِهِ قَاصِدُونَ • صَدَقَ وَعْدُهُ وَبَصُرَ عِبْدَهُ وَهَمَّتْ

13 hacdan sonra müsteħabdur vācibe yakındur varub 14 medīne-i münevverede kabri
 şerīfi ziyāret itmek a'zām-ı kıurbetdür 15 قَالَ رَسُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ • مَنْ زَارَ قَبْرِي فَقَدْ وَجِبَتْ

[47a] 133 لَهُ شَفَاعَتِي 133 ya'ni bir kimse kabrimi ziyāret itse taḥkīk benim 2 aña vācib olur

131 Arapça dua: Bizi buna erdiren Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola sevk etmeseydi biz doğru yola erişemezdik. Allahım erdirdiğin gibi bizden kabul eyle. beytül haramı son ziyaretimiz olmasın. benden razı olana kadar ona dönüşü nasip eyle. sen merhametlilerin en merhametlisisin. Allahım bu makamdan sonra günah ve hatalara düşmemek için sana yüzünün nuruna ve rahmetinin genişliğine sığınırım. bu senin azabından sana sığınmanın ve iltica edeni makamıdır. Allahım ben senin kulunum. beytül harama varana ve emanına kadar istediğin gibi beni memleketlerine sevk etdin. hüsnü zannımla benim günahlarımı bağışlayacağını ümid ediyorum. Böylece rızamı artırmak istiyorum ve sana gitgide yaklaşmak istiyorum. Allahım beni aileme dönene kadar sağımdan ve solumdan önümden ve arkamdan üzerimden ve altımdan korusun. aileme ulaştırdığın zaman rahmetinden beni bir göz açıp kapayacak kadar ve bir nefes kadar mahrum eyleme. tüm sıkıntı ve darlıklarda bana kafi ol. Beni var kıldığın müddetçe senin itaatinde istihdam et ey merhametlilerin merhametlisi.

132 Allah'ım bu son ziyaretim olmasın. bu son olursa cennet onun yerine olsun ey merhametlilerin en merhametlisi. biz tevbe ibadet ve allaha hamd ederiz. rahmetini umarız. o vadinde sadıktır. Kulunu muzaffer eyledi. Tek başına firkaları yendi. Bütün güç ve kuvvet, yalnızca en yüce ve en büyük olan Allah'ın (c.c.) yardımıyla elde edilir.

133 Hadis-i şerif: kim kabrimi ziyaret ederse şefaati ona vacip olur.

vaqtā ki medīneye teveccüh itse şalavāt-ı³ şerīfeye meşgūl ola ve kâdir olduğı miqdārı yayan⁴ yürüyüb medīneye dâhil ola ve dâhil olurken bunı okuya ve andan bāb-ı¹³⁴ ولجعل لي من لدنك سلطاناً نصيراً⁶ بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْغَالِبِينَ مِنْ خَلْقِي وَأَحْسِنُ بِحَسْبِ صِدْقِي⁵ cebrāilden⁷ dâhil olmağ efdal ziyāret idene andan toğru ravza-i⁸ muṭahharaya vara ravza diyü kabr-i şerīf ile menber arasına⁹ dirler vaqt-i kerāhet degilse iki rek'at taḥiyyatül mescid¹⁰ kıla andan secde-i şükür ide ol mübārek maḥalle vāşıl¹¹ olduğı için andan kabr-i şerīfe gele yüzün kabr-i şerīf¹² cānibine ide kabr-i şerīf üzerinde şebeke yaqın varmaya¹³ belki dört zirāc miqdārı iraq tura andan namāza turur¹⁴ gibi ellerin bağlayub ve gözlerin aşağa şalub gāyet¹⁵ huşu'ile tura rasul 'aleyhisselām kendiye selām [47b]¹ vireniñ selāmın işidüb red itdüğünü qalbine ihzār² ide selām virürken ref'-i şavt ile diye

يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَاتِمَ النَّبِيِّينَ السَّلَامُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَاذِرَ الْخَلَائِقِ أَجْمَعِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا قَائِدَ الْعَرَبِ الْمُتَحِدِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّاهِرِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى زَوْجَاتِ الطَّاهِرَاتِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى أَصْحَابِكَ وَالْأَجْمَعِينَ وَعَلَى سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِينَ وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ لِحُزْنِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْضَلُ مَا جَازَيْتَ نَبِيًّا عَنْ قَوْمِهِ وَرَسُولًا عَنْ أُمَّتِهِ • كَلِمَا ذَكَرَهُ الدَّاكِرُونَ وَغَفَلَ عَنِ ذِكْرِ الْعَافِلُونَ وَصَلَّى عَلَى خَلْقِهِ مِنْ خَلْقِهِ أَجْمَعِينَ مَا اسْتَفْذَنَّا بِكَ مِنَ الصَّلَاةِ [48a] اللَّهُ عَلَيْكَ فِي الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ أَفْضَلُ وَأَكْمَلُ وَأَطْيَبُ مَا صَلَّيْتَ

وَأَجْرْتَنَا مِنَ الْعِبَادَةِ وَهَدَيْتَنَا بِكَ مِنَ الْمُهَالَةِ أَشْهَدُكَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ هُوَ شَهِدَانُكَ عَبْدُكَ وَرَسُولُهُ وَأَمِينُهُ وَخَيْرُهُ مِنْ خَلْقِهِ وَأَشْهَدُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِلُغَةِ الرِّسَالَةِ وَأَدَيْتَ الْأَمَانَةَ وَبَصَّحْتَ الْأُمَّةَ وَكشفت الغمةَ وَأَوْصَحْتَ الْحِجَّةَ وَنَجَّحْتَ الْحُجَّةَ وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى جَمَّادِهِ وَعَبَدْتَ رَبَّكَ حَتَّى بَاتَيْتَ الْيَقِينَ • وَحَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَضْيَاكَ جَنَابُكَ لَوْ جَمَّعْنَا الْكُرْبَى مِنْ بِلَادِ سَاعَةَ وَأَمَّا كَيْنَ بَعْدَكَ فَقَصْدُ بَيْتِكَ بِه قَضَاءُ حَقِّكَ عَلَيْنَا وَالنَّظْرُ إِلَى بَيْتِكَ وَالْيَمِينُ وَالشُّبْكُ بِدِيَارِ نَيْكَ وَبِالسَّلَامِ عَلَيَاكَ وَبِالْأَسْتِشْفَاعِ بِكَ إِلَى بَيْتِكَ وَجَلَّ فَإِنْ حَطَّيْنَا فَنَصَبْتُمْ ظُهُورَنَا وَأَوْزَارَنَا قَدْ انْقَلَبَتْ كَوَاهِلُنَا وَأَنْتَ الشَّعْبُ الْمَشْفَعُ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَوْ لَمْ أَنْظِرْ لِنَفْسِهِم

¹³⁴ Ayet-i kerime : Ya Rabbi, beni gireceğim yere gerçek olarak sok, çıkacağım yerden gerçek olarak çıkar ve katından, bana yardım eden bir kudret, kuvvet ver.

اَهُ تَوَابًا رَحِيمًا وَقَدْ جِئْنَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ظَالِمِينَ لِنَفْسِنَا
مُسْتَغْفِرِينَ لِدُنُوبِنَا فَاشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّنَا وَاسْتَلْهُ أَنْ يُمَيِّنَنَا
عَلَيْ سُنَّتِكَ وَحُشْرَانَا فِي دُفْرَتِكَ وَيَسْقِنَا بِكَاسِكَ عَجْرِيًّا وَلَا تَدَامَا وَيُرْزُقْنَا مِمَّا قَفَّتْكَ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَمْعِ الَّذِينَ [48b]

اِنَّمِ اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَحْسَنَ أَوْلِيَانِكَ رَفِيقًا يَا رَسُولَ اللَّهِ الشَّفَاعَةَ الشَّفَاعَةَ الشَّفَاعَةَ اللَّهُ صَلَّى عَلَ مُحَمَّدٍ وَعَالِ آلِهِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ
وَرَسُولِكَ وَأَتِهِ نَهْيًا مَا يَنْبَغِي أَنْ يَسْأَلَهُ السَّائِلُونَ وَحَصَّهُ بِالْمَقَامِ الْمَحْمُودِ وَالذُّصِيلَةِ وَالدرَجَةِ الرَّفِيعَةِ وَنَهْيًا مَا
يَنْبَغِي أَنْ يَأْتِيَهُ الْأَمْلُونَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَأَزْوَاجِهِ

وَذُرِّيَّاهُ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ
135 10 eger bir kimse bu mezkûr olan
selâmi virmege 11 cîz olsa yâ vakti tar olsa

¹³⁵ Arapça dua: Ey Allah'ın rasulü sana selam olsun. Ey Allah'ın nebisi sana selam olsun. Ey Allah'ın yaratıklarının en hayırlısı. Ey Allah'ın sevgilisi sana selam olsun. Ey Allah'ın övdüğü sana selam olsun. Ey nebilerin ve elçilerin efendisi sana selam olsun. Ey peygamberlerin sonuncusu sana selam olsun. Ey bütün yaratılmışların en hayırlısı sana selam olsun. Ey ayağı ve yüzü nurlu müslümanların komutanı sana selam olsun. sana ve tertemiz ehl-i beytine selam olsun. Sana ve tertemiz eşlerine , bütün mü'minlerin annelerine selam olsun. sana ashabına ve onların aline selam olsun. ve diğer tüm elçilere ve enbiyalara da selam olsun. Allah'ın salih kullarına selam olsun. Ey Allah'ın nebisi Allahın rahmeti bereketi üzerine olsun ey allahın rasulü. Bir nebînin kavmiyle bir rasulün ümmetiyle karşılaşacağı en güzel bir biçimde onu bizim yerimize karşıla. Seni zikredenler zikrettikleri ve Senin zikrinden gafil olanlar bu gafletlerinde devam ettikleri sürece selam eyle. başta ve sonda sana selam olsun. bizi dalaletten ve körlükten kurtardığı gibi ve senin vesilenle bize cehaletten hidayet ettiği gibi en efdal en mükemmel ve en güzel salâtı ondan başka kimse onun gibi almadı. allah'tan başka ilah yoktur onun ortağı yoktur, tektir. ve ben şahadet ederim ki sen onun kulu rasulü ve eminsin. yaratılmışların en hayırlısı. ve ben şahadet ederim ki sen risaleti tebliğ ettin. emaneti eda ettin. ümmete nasihat ettin. üzüntüleri izale ettin. delilleri açıkladın. kurtuluş yolunu gösterdin. allah yolunda hakkıyla cihad ettin. sana ölüm gelene kadar hakkıyla ibadet ettin. biz senin misafiriniz ey allahın rasulü. senin kerim yüzün için uzak beldelelerden memleketlerden geldik. üzerimizdeki hakkını vermeye geldik. eserlerine bakmaya geldik. şereflenmek ve bereketlenmek için ziyaret ettik. selam vermek için ve yüce rabbimize şefaatin için geldik. günahlarımızın ağırlığı sırtlarımızı yaraladığı için geldik. günahlarımızın ağırlığı omuzlarımızda. sen şefaate eden ve şefaate ettirilensin. ve muhakkak ki Allah buyurdu ki: "eğer onlar nefislerine zulmetmiş olsalar... merhametli ve tevbeleri kabul eden" biz nefislerimize zulmettiğimiz için günahlarımıza istiğfar ederek geldik. bizi rabbimize şefaate eyle. sünnetin üzere ölmek utanmadan ve pişman olmadan senin zümrende haşrolmak ve bardağından içmek firdevs cennetinde sana dost olmak istiyoruz. allahın ikram ettiği kullarla... onlar ne güzel dosttur. ey rallahın rasulü şefaate şefaate şefaate. Allah'ım Hz. Muhammed'e ve senin rasulün ve kulun olan Muhammed'e salat ve selam eyle. istenilmesi gerekenlerin en üstününü ona ver. arzu edilmesi gerekenlerin en üstününü ve özellikle makam-ı mahmudu ona ver. Faziletini derecesini artır. arzu edilenlerin en üstününü ona ver. Allah'ım İbrahim ve onun aline salat ettiğin gibi senin rasulün ve kulun olan Muhammed'e onun ashabına eşlerine soyundan gelenlere salat ve selam eyle. Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

te‘ālā bunun gibi ‘ālī mekânı kendiye ziyâret itmek müyesser olduğu çün ⁷çok hamd-

ü şenâ ide ¹⁴³الذِّبِ سَبَقْنَا بِالْإِيمَانِ 8 اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَلِزَمَّةِ

ide andan ⁹ravzaya gelüb namâzdan ve du‘âdan ve envâ‘ı dürlü ‘ibâdetden ide andan

¹⁰baği‘aya vara mekâbire selâm vire ^{السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارِ قَوْمٍ}

¹¹اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلَهُمْ جَمِيعًا 12 مَوْسِينَ وَإِنَّا نَشَاءُ اللَّهُ بِكُمْ لِأَحِقُونَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَيْتِكَ النَّوَّارِ

kabirleri ziyâret ¹³ide andan şühedâ-i ehadde varub selâm ide du‘â ide ve mescid-i

¹⁴kabâya vara namâz kıla kaçan bir kişi ehline rücu‘ itmek dilese ¹⁵müstehabdur

kabr-i şerîfe gelüb de evvelki virdigi selâmı vire yâ rasulallah

^[50a]1 سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ تَعَالَى اللَّهُ أَنْ لَا يَقْطَعَ أُنَّا رَأَى مِنْ ذُرِّيَّتِكَ وَحَرَمِكَ وَأَنْ يُعِيدَنَا سَائِلِينَ إِلَى طَائِفَتِنَا اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ هَذَا الْخَيْرَ

العهد من نسلك ذُرِّيَّتِكَ فَبِرَبِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ • فَإِنْ تَوَهَّيْتَنِي قَبْلَ ذَلِكَ • سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ

¹⁴⁵ ⁵andan sonra ravza-i muṭahharaya varub vakti kerâhet degilse ⁶iki rek‘at namâz

kıla Allāhu te‘ālā ḥazretlerinden selâmet ve ‘âfiyet ⁷ile gine gelmeklik taleb ide ve

kaşd idüb gözünden ⁸yaş akıda ḥaccı ziyâreti maḳbûl olmasına delâletdür andan kâdir

⁹oldığı miḳdârı medîne ehline şadaḳa ide kişi ḥaccdan ¹⁰dönüb evine geldikte iki

rek‘at namâz kıla müstehabdur ¹¹andan ḥacc-ı şerîf ve rasûl ‘aleyhisselâmı ziyâret

itmek kendiye ¹²müyesser olduğî çün her zamânda şükr itmek üzerine ola ¹³evvelki

yaramaz aḥvâlin terk eyleye haberde geldiği kıyâmet ¹⁴günü olduğda allāhu te‘âlânın

emriyle melâikeler ka‘beyi maḥşer ¹⁵yerine getüreler maḥşer yerinin ortasına koyalar

¹⁴³ Arapça dua: Allah'ım muhacir ensar ve ölülerimizi mağfiret eyle ki onlar imanda bizi geçtiler.

¹⁴⁴ Hadis-i şerif: “Ey müminlerin yurdu, Allah'ın selamı üzerinize olsun. İnşallah biz de arkanızdan geleceğiz. Allah'ım! Burada yatanları ve bizi bağışla” (Müslim, Cenaiz, 35/103)

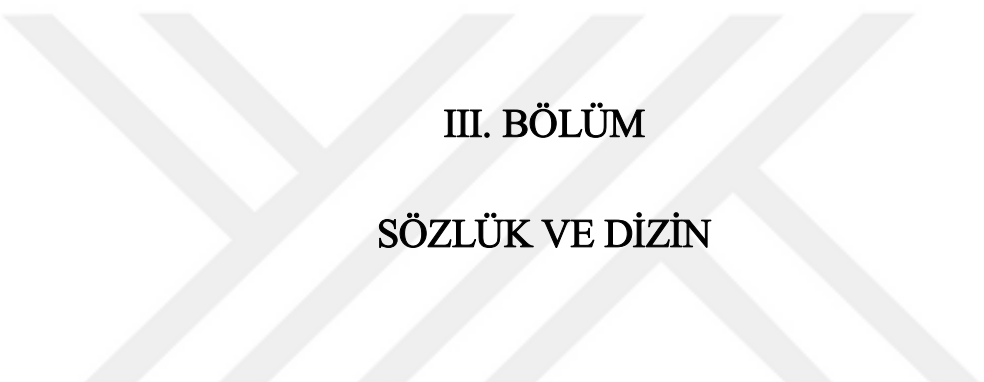
¹⁴⁵ Senden Allah'tan seni ve haremimi ziyaretimizi kesmemesini istemeni niyaz ediyoruz. Vatanlarımıza sağ salim dönmemizi. Ey Allah'ım bunu zürriyetimizin peygamberinin kabrini son ziyareti yapma. Allah ona salat ve selam etsin. Eğer bundan önce vefat edersek. Yüceliğe sahip olan rabbim , kendisi alehinde ileri sürdükleri suçlamalardan uzak ve yücedir . Bütün resullere selam olsun . Gerçek hamd,bütün cihanların rabbi olan Allah'a mahsustur

kaçan [50b] ¹evvelin āhirin cem' olduğda bir münādī nidā ide ²فَلْيَقُمْ 2 الْأَمْنُ رَبِّكَ 2 ya'ni
ol kimse ki dünyāda ka'bei ziyāret ide gelsün ³لَيْتَ اللَّهُ لَيَّتِكَ 3 diyerek gelüb ka'be
eṭrāfına cem' olalar ⁴andan nidā gele ki yā beytallāhı bu ehliñi alıb da cennete dāhil
ol ⁵diyeler ol zamānda üzerine hac farz olub da hac itmeyanlar bir ⁶mertebe ḥasret ve
nedāmet ideler ki vaşfı k̄ābil olmaya ba'dehü ⁷anları yüzleri üzerine sürüyüb
cehenneme ileteler نَعُودُ بِاللَّهِ 8 تَعَالَى مِنْ ذَلِكَ 8 وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ 8 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 8
⁹تَمَّتْ تَرْجَمَةُ كِتَابِ الْمَلِكِ الرَّؤُوفِ 9

¹⁴⁶ Arapça ibare: Beyti ziyaret eden hariç ayağa kalksın.

¹⁴⁷ Arapça ibare: Emret Allah'ım emret!

¹⁴⁸ Arapça ibare: Tamamlandı. Rağbet görmüş bu kitap Melik Rauf ve Vehhab olan Allah'ın inayeti ile tamamlandı.

III. BÖLÜM
SÖZLÜK VE DİZİN

DİZİN VE SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

1. Madde başları ve alt madde başlıklarının sıralanmasında alfabetik sıralama esas alındı.
2. Madde başlarında sözcüklerin hangi dile ait olduğu kısaltma ile yay araç içerisinde (Ar., Far., Soğd.) gösterilmiştir. Sözcüklerin kaynağı noktasında Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Yeni Tarama Sözlüğü, Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi, Kubbealtı Lugati, Tarama Sözlüğü gibi eserlerden yararlanılmıştır.
3. Türkçe ve Türkçeleşmiş olduğu kabul edilen sözcüklerde dil kısaltması kullanılmamıştır.
4. Aracı bir dil vasıtasıyla Türkçeye geçen sözcüklerde kaynak dil değil, aracı dil işaret edilmiştir.
5. Madde başı olan sözcüklerin ve ara maddelerin sözcük türleri (isim, sıfat, zarf vb.) belirtilmiştir. Ancak fiiller kendi başına bütünlük taşıdığından fiil görevli sözcükler için kısaltmaya başvurulmamıştır. Çok anlamlı maddelerde sözcük türlerini belirten kısaltmalar, sayının önünde ise bir sonraki tür kısaltmasına kadar, kendinden sonra gelen bütün sayıları kapsamaktadır. Numaradan sonra yazılan sözcük türü kısaltması yalnızca ilgili sayıya aittir.
6. Anlam verilirken genel sözlüklerde olduğu gibi tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık vermeye çalışılmıştır.
7. Fiil kök ve gövdelerinde mastar eki yerine tire işareti (-) kullanılmış, sözlüğün sıralamasında bu ek (-mAk) dikkate alınmamıştır: şor-, taşla- vb.
8. Sözcüklerde karşılık yazılırken asıl anlamlardan yan anlamlara; somut anlamlardan soyut anlamlara doğru bir sıralama yapılmıştır. Sözcüklerin birbiriyle ilgisi açık olmayan birden çok anlamı varsa, bu durumda sözcük her anlam grubu için ayrı madde olarak yazılmış ve yanlarına (I), (II) gibi ayırıcı numaralar verilmiştir:

yā (I) (Ar.) ünl. Ey 49b/03, 49b/04, 50b/04

yā (II) (Far.) bağ. Yahut, veya, yoksa 1b/02, 1b/03, 1b/11, 2b/09, 3b/01

9. Sözcüklere karşılık verildikten sonra, metnin uzunluğu göz önüne alınarak sözcüklerin geçtiği varak/satır numarası kaydedilmiştir.

10. Bir sözcüğün birbirinden farklı anlamları varsa 1., 2., 3., anlam gibi sıralama yapılmış ve

bu anlamların metinde geçtiği yerlere örnekler eğik yazı (italik) ile verilmiştir:

al- 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak *yedi taşı müzdelifeden ala* 42a/13

2. Kabul etmek *aķce alan beyān buyurub ĥac itse* 14a/09

3. Satın almak *cāiz olurki şatun almaĝa şu bulunmaya* 5a/05

11. Sözcüklerin anlamı verildikten sonra isim ve fiil çekim ekleri verilmiştir. Ekler alfabetik sıraya göre varak/satır numaraları ile gösterilmiştir. Ardından tamlamalara ve atıflara yer verilmiştir.

12. Sözlükte sıralama düzeninin temeli madde başlarıdır. Bunun dışında ara maddeler, tamlama ve birleşik kelimeler ancak madde başına bağlı olarak dizilmiştir.

13. Atıf yapılan birleşik sözcük ve deyimler “→” işareti ile gösterilmiştir:

cek- *Bir duyguyu içinde yaşatmak* → *elem cek-* 4b/05

14. Sözcüklerle ilgili birleşik şekiller ve deyimler o sözcük ile başlıyorsa anlamı o sözcük altında verilmiştir; başlamıyorsa atıf yapılmıştır:

‘ayān (Ar.) sf. *Belli, açık*

‘a. ol- *Ortaya çıkmak* 26a/14

15. Metin içinde geçen Arapça cümle ve ibareler sözlük içinde ele alınmıştır:

şallallahu ‘aleyhi ve sellem (Ar.) cü. “Allah’ın salat ve selamı O’nun üzerine olsun.” anlamında Hz. Muhammed’in adı geçerken söylenen dua cümlesi

16. Ses değişikliğine uğrayan sözcüklerin diğer şekillerine “bkz.” işareti ile gönderme

yapılmıştır.

18. Değişik yazıma sahip sözcükler taksim işareti “/” ile gösterilmiştir: de-/di- vb.

19. Kişi, eser ve yer adları için özel isimler dizini adıyla ayrı bir dizin oluşturulmuştur.

20. Metin içindeki başlıklara (bismillahmanirahim, bab, fasıl,) sözlükte yer verilmiştir.

21. Yapım eki almış sözcükler (fiilimsi ekleri dışında) için ayrı madde başları yapılmıştır:

22. Metinde geçen bir sözcük satır sonuna sığmamışsa ve bir sonraki satırda devam ediyorsa o

sözcüğün geçtiği üst satır dikkate alınarak satır numarası verilmiştir:

A

abāhet (Ar.) *i.* Yasaklanmış bir şeyi, bir işi serbest bırakma, yasak olmaktan çıkarma, mubah etme. 24b/01

āb-dest (Far.) *i.* İbadet etmek için yapılan temizlik 4b/14, 5a/03, 11b/10, 20b/08, 36a/13
ā.i 8a/13, 30a/06

āb-destsiz *sf.* Abdesti bulunmayan, abdest almamış veya abdesti bozulmuş olan 8a/12, 29a/06

‘ābide (Ar.) *i.* ibadet eden kadın
‘ā. den 25b/04

‘acem (Ar.) *i.* Arap ırkından olmayanlara Arap'ların verdiği isim 19a/010, 19a/09

‘āciz (Ar.) *i.* Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük
‘ā. ol- Gücü bir işe yetmemek 6a/03, 34a/11, 48b/11

‘aciz (Ar.) *i.* Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, ācizlik 6b/08, 6b/10

aç- 1. Görünür duruma getirmek *ihrām* içinde *dāim şağ omuzun açmak lāzım değil* 12a/14, 16a/09, 12a/13, 16a/10, 19a/03

2. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek *Allahu te‘ālā semāvātın kapuların açub ehl-i ‘arafātı melāikelere gösterir* 39a/08

a.-a 12a/14, 16a/09

a.-mak 12a/13, 16a/10, 19a/03

a.-ub 39a/08

açık *sf.* Örtüsüz, çıplak 29b/10

açıl- Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek

a.-ur 26a/08

ādāb (Ar.) *i.* Usuller, yollar, kaideler, kurallar.

ā.1 3a/04	basıp durmayı, yürümeyi
‘aded (Ar.) <i>i.</i> Sayı	sağlayan kısmı, kadem
‘a.-i fuḫarā Fakirlerin sayısı	a. 15a/14, 18a/04, 18b/15,
24b/02	19a/06
ādem (Ar.) <i>i.</i> İnsan, beşer	a.ıı 18a/14
6a/06,	a.ıııı 19a/07
6b/09, 7b/10, 13b/08, 15a/04,	
28b/04, 28b/08, 28b/10	
ā.e 5a/11, 12b/15	āfākī (Ar.) <i>i.</i> Ciddî ve belli bir konu
ā.ler 1b/08, 13b/05	üzerinde olmayan, rastgele
‘ādet Herkes tarafından uyulan hal,	ā. ol- Rastgele olmak 8a/04
olagelmiş, alışılmış şey, usûl,	‘āfiyet (Ar.) <i>i.</i> Sağlık, sıhhat, sağlığın
görenek	verdiği rahat ve huzur 50a/06
‘ā.i 12a/06, 16a/02, 16a/08,	āgāh (Far.) <i>sf.</i> Bilgili, haberli, uyanık
17b/08, 18b/08	ā. ol- Haberdar olmak 1b/05
ādim <i>i.</i> Yürümek için yapılan ayak	āğaç <i>i.</i> Meyve verebilen, gövdesi odun
atışlarının her biri	veya kereste olmaya elverişli
ā.1 31b/09	bulunan ve uzun yıllar
ā.ıı 36b/15	yaşayabilen bitki 4b/08,
ā.ııı 37a/01	25a/10
aduk / adık <i>i.</i> Vücûdun, bacadan	a.dan 13a/11, 28a/05
ayak bileğiyle ayrılan ve yere	a.1 25a/11
	a.ıı 15b/06, 25a/07, 25a/09

ağız *i.* Ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ
a.1 22a/07, 27a/10

ağla- Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökme
a.-mağ 46b/07

ağnā (Ar.) *i.* Çok zengin 24a/04

ağniyā (Ar.) *i.* Çok zengin olanlar
a.ya 23b/15

aḥad (Ar.) *sf.* Bir (sayı)

→ şühedā-i aḥad 49b/13

a.-i mekān Bir mekan 10b/12

āḥar (Ar.) *sf.* Başka, diğer a. 18b/05, 18b/15, 19b/09

ā.a 14a/09, 15a/02, 15a/05, 15a/15

ā.iḥ 21b/09

aḥḍarayn (Ar.) *sf.* İki yeşil

→ meyleyn-i/mileyn-i aḥḍarayn 16a/15, 32b/01

āḥir (Ar.) *sf.* Son, sonuncu, en sonra olan 13b/02, 42a/03, 42b/05

ā.iḥ 50b/01

ā.ine 30a/11

āḥiret (Ar.) *i.* Ölümden sonra gidilecek olan âlem, öbür dünya 2b/04, 2b/08

aḥmed (Ar.) *i.* Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse (Hazret-i Muhammed'in isimlerindedir) 49b/03

aḥsen (Ar.) *sf.* Çok güzel, en güzel 2b/06, 12a/03, 35a/13

aḥşam (Soğd.) *i.* Güneşin batma zamânı, günün sonu 37a/14, 41b/06, 41b/14, 41b/15

aḥvāl (Ar.) *i.* Durumlar, haller

a.iḥ 2b/07, 17a/03, 50a/13

aḥz (Ar.) *i.* Alma, alış

a. it- Almak 11b/04

aķabe (Ar.) *i.* Tehlikeli, sarp ve zor
geçit 9a/09, 9a/13

→ cemre-i aķabe 27a/05,
42a/12, 43a/13, 43a/14,
43b/03, 43b/09, 44a/12,
44a/15, 44b/04, 45a/03

aķab (Ar.) *i.* Bir Şeyin arkası, ardı,
gerisi

a.ince 10a/04, 10a/06, 12a/04,
13a/01, 29b/03, 29b/11

aķ *sf.* Kar, sūt vb.nin rengi,
beyaz,kara ve siyah karşıtı
a. ca 12a/08

aķçe *i.* Kūçük gūmūŐ para 3a/12,
3a/13, 5b/09, 12a/12, 13b/02,
13b/07, 14a/01, 14a/08,
14a/09, 15a/01, 15b/12,
24a/09, 35a/04

a.-i zāmin ol- Parayı Ődeyen
olmak 14a/11,14b/03,14b/08,
14a/15,15a/01
a.den 13b/13, 14a/13

a.i 13b/04, 14b/10, 15a/02,
15a/04

a.lik 5a/07, 5a/08

a.niņ 13b/10, 13b/11

a.si 5a/06, 5b/06, 29a/10

a.sin 7b/07

a.sine 3a/13

a.sini 29a/04

a.ye 1a/06, 5a/07, 5a/08

aķıt- Akmasını sağlamak, akmasına yol
açmak, dökmek

a.-a 50a/08

aķrabā (Ar.) *i.* Kan bağıyla birbirine
bağlı olan kimseler 17a/05

aķvāl (Ar.) *i.* SŐzūn çoęulu, sŐzler

a.iņ 2b/03, 2b/07

al- 1. Bir Şeyi elle veya başka bir araçla
tutarak bulunduğu yerden
ayırarak, kaldırmak *yedi*
taŐı mūzdelifeden ala 42a/13

2. Kabul etmek *aḳce alan beyān buyurub hac itse* 14a/09
a.-ub 3b/01, 13b/02, 14b/10, 15b/04, 24a/11, 24a/12, 29b/09, 43a/13
3. Satın almak *cāiz olurki şatun almağa şu bulunmaya* 5a/05
a.-ur 4b/14, 18b/01, 20b/08
a.-ursa 11b/10
4. Yanınca götürmek *hac kitāblarından birin yānına alubda tekrar müṭala‘a itmek* 3b/01
a‘lā (Ar.) *sf.* Daha yüksek, en yüksek 27a/11
‘alāmet (Ar.) *i.* İşâret, belirti, nişan 2b/05, 39b/15, 43b/11, 43b/14
5. Sahip olmak, elde etmek *fāzla şudan āb-dest almak harāmdir* 5a/03
a.-a 12a/06, 42a/13, 42a/14, 42b/02
a.-an 14a/09, 15a/01
a.-ana 13b/07
a.-ib 50b/04
a.-mağa 5a/05, 13b/14
a.-maḳ 5a/03, 14a/08, 25a/07, 36a/13
a.-sa 42a/11
‘a.dir 2b/09, 36a/05
‘a.i 2b/02, 3a/03, 36a/09
- alçak** *sf.* Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı 12b/14, 43b/10, ,45a/03, 45a/04
- aldan-** Görünüşe bakarak yanlış bir yargıya varmak, yanılmak:
a.-maya 13b/06
- aldır-** Vücuttan herhangi bir parçayı veya organı sağlık sebebiyle çıkarttırmak
a.-maḳ 15b/14

<p>‘alel-fevr (Ar.) <i>i.</i> Birden acele ile 5b/01, 19b/14,20a/10, 22a/02, 41b/14, 46a/01</p>	<p>anlamında namaza baslarken söylenen söz 26a/10, 26a/15, 44b/15</p>
<p>‘alet-ta‘cil (Ar.) <i>i.</i> Acele ettirerek 38b/05</p>	<p>alt <i>i.</i> Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı</p>
<p>‘aleyhimüs-selām (Ar.) <i>cü.</i> Onlara selam olsun 27a/07</p>	<p>25b/14 a.mda 4b/07 b/08, 15b/12,</p>
<p>‘aleyhis-selām (Ar.) <i>cü.</i> “Ona selam olsun” manasında din büyüklerinin adı anılırken kullanılan bir söz 28b/04, 28b/08, 39a/01</p>	<p>31a/02 a.mdan 29b/09 altı <i>i.</i> Beşten sonra gelen sayının adı 18a/08, 18a/08, 19a/014, 19a/015, 32a/11, 44a/05</p>
<p>‘aleyhi (Ar.) <i>i.</i> onun üzerine 31b/07</p>	<p>a.dur 7a/08</p>
<p>‘aleyke (Ar.) <i>i.</i> Senin üzerine 49b/03, 49b/03</p>	<p>altun <i>i.</i> Sarı kıvılcık renkte, parlak ve ağır, kolayca işlenebilen kıymetli</p>
<p>‘ālī (Ar.) <i>sf.</i> Yüksek olan, yüce, ulu 49b/06</p>	<p>maden 5b/08 1a/02 a.ıı 45a/15</p>
<p>‘ālim (Ar.) <i>sf. ve i.</i> Çok bilen (kimse), bilici ‘ā.e 3b/02</p>	<p>altıncı <i>sf.</i> Altı sayısının sıra sıfatı 8a/02, 8b/03, 9b/06, 16a/15, 25b/11 altmış <i>i.</i> Elli dokuzdan sonra gelen</p>
<p>Allah-ü ekber (Ar.) <i>Cü.</i> Allah en büyüktür</p>	<p>sayının adı 15a/06, 39b/07</p>

a^ʿma (Ar.) <i>i.</i> Görme engelli, kör	13b/15, 15b/10, 17a/012, 17a/07,
a. ol- görmez olmak 6a/05	18a/02, 18a/11, 18a/11, 18a/14,
ʿamame (Ar.) <i>i.</i> Sarık 15a/13	18b/07, 19a/05, 19b/11, 20a/05,
ʿamden (Ar.) <i>zf.</i> Önceden	20a/09, 22b/14, 22b/15, 23b/07,
tasarlayarak, bile bile,	24a/01, 24a/11, 24b/06, 24b/07,
kasten 10b/04, 22a/010	24b/10, 26a/13, 28b/01, 29a/10,
ʿamel (Ar.) <i>i.</i> Bir maksatla yapılan	29a/12, 29a/12, 34b/13, 35b/11,
iş, eylem, fiil	35b/12, 35b/13, 36a/07, 36a/14,
ʿa.ini 31b/15	36b/01, 36b/13, 37a/01, 38b/04,
āmir (Ar.) <i>i.</i> Kendi yerine başkasını	42b/15, 43b/05, 43b/06, 43b/10,
hacca gönderen kimse	44a/03, 45a/09
ā.ij 14b/04	
ammā / ama baġl. Zıt ve aykırı	ana <i>i.</i> Anne
hüküm ifâde eden iki	a.sından 2a/03, 31b/12
cümleyi birbirine bağlar	aña <i>zm.</i> Ona 5a/10, 5b/14, 6b/04,
1b/14, 2b/06, 2b/14, 3a/02,	10b/11, 11a/04, 11b/14,
3b/08, 4a/15, 4b/11, 5a/04,	12a/15, 13b/15, 15a/09,
5a/08, 5a/09, 6a/02, 6a/07,	17a/03, 18a/14, 19b/02,
6a/08, 6a/13, 6b/02, 6b/06,	22b/01, 25a/12, 28a/13, 28b/13,
7a/01, 7a/10, 7a/12, 7b/08,	28b/13, 31b/14, 35b/06, 36b/04,
7b/09, 7b/14, 8a/12, 8b/08,	36b/09, 36b/11, 38b/01, 38b/13,
8b/10, 8b/15, 9b/13, 10a/01,	40b/02, 43b/14, 44a/14, 47a/02
10a/04, 11b/11, 12a/02,	ancak <i>zf.</i> Sadece, yalnız 27a/04
12a/08, 12a/09, 12b/13,	anda <i>i.</i> 1. Orada <i>mīkāta varub anda</i>
	<i>iḥramlanmak vācibdür</i> 11a/09,
	35a/08, 37b/01, 38b/07, 38b/14,

41b/11, 42a/04, 42a/06,
42a/07, 49b/12

2. Onda *ḥac oldur ki anda çok*
ḳurbān ola 13a/06

3. O zaman, o vakitte *bir*
kimseniñ fażla evi olsa
anda olmaz 5b/11, 29b/12,
37a/15, 5b/11, 11a/09,
13a/06, 29b/12, 35a/08,
37a/15, 37b/01, 38b/07,
38b/14, 41b/11, 42a/04,
42a/06, 42a/07, 49b/12

andan i. 1. Ondan *muḥrim olan*
kimse andan ḥazer ide
22a/03, 22a/06,

2. Oradan *Andan cemre-i*
vusṭāya gele 45a/02,
46b/06, 47a/06,

3. Ondan sonra, o zamandan
sonra *andan ḳurbān zebḥ*
eylemek 9a/09, 9a/10, 9a/14,
9a/09, 9a/10, 9a/14, 9a/14,
9a/15, 12a/03, 12a/06,
12b/06, 12b/06, 12b/10,
12b/12, 22a/03, 22a/06,

22a/08, 26a/04, 26a/15, 27b/05,
27b/11, 30a/08, 32a/04, 34b/02,
34b/06, 36b/01, 37a/13, 37b/05,
37b/12, 38a/01, 38a/02, 38a/03,
41a/15, 42a/01, 43a/07, 43a/13,
43b/01, 43b/02, 43b/02, 44b/05,
44b/05, 45a/02, 45a/03, 46a/03,
46a/04, 46a/04, 46a/05, 46b/05,
46b/06, 46b/07, 47a/06, 47a/07,
47a/10, 47a/11, 47a/13, 48b/12,
49a/02, 49a/06, 49a/07, 49a/07,
49a/13, 49a/14, 49b/02, 49b/04,
49b/08, 49b/09, 49b/13, 50a/05,
50a/08, 50a/11, 50b/04

ānı zm. Onu 1b/09, 6b/13, 13a/12,
13a/14, 13a/14, 13b/14,
14a/01, 14a/14, 14b/02,
16a/03, 22b/01, 28b/11,
32b/06, 36a/14, 40a/15

ānıñ zm. Onun 2a/08, 17a/05, 17a/06,
17a/07, 18a/12, 19b/09, 20b/06,
22b/11, 29b/15, 36b/05, 36b/07,
41b/13, 42a/07, 43b/13, 43b/14
a.la 3a/10, 29a/09, 34b/11

anlar *zm.* Onlar 1b/09, 17a/04,
17a/09, 18b/10,
24a/04, 39a/15, 39b/01

a.a 16a/08, 16b/04, 17a/011,
18b/08, 24a/04, 24b/01,
34b/13

a.dan 39a/13

a.ı 24a/14, 24a/15, 25a/11,
39a/13, 42a/05, 42a/10,
50b/07

a.ıñ 39a/14

ara *i.* 1. İki şeyi birbirinden ayıran
uzaklık Ka'be'ye ile
kendi arası üç günlük
6b/05, 27b/09, 30b/11

2. Orta *kabr-i şerīf ile ravza*
arasında tura 49b/05

3. Mahal, mevki, yer Ol
aradan meyyiti kaldırdılar
25b/07

4. İki olguyu, iki olayı
birbirinden ayıran zaman,
fasıla. *ṭavāfda yedi şavṭı*
birbirine ulaştırub arasın

kesmemek 30a/03, 38a/06,
42a/03

5. İçinde *bayram günü üç nesne*
arasında tertīb ile olmak vācibdir
9a/08, 9a/12, 13b/15,

a.cıkdan 27b/09

a.da 49b/05

a.dan 25b/07

a.sı 6b/05

a.sın 30a/03, 34a/05, 42a/02

a.sına 30b/11, 47a/08

a.sında 7b/04, 9a/08, 9a/12,
10a/09, 13b/15, 14b/13,
23a/03, 27b/07, 28b/12,

29b/04, 29b/06, 29b/08,

31a/13, 32a/12, 32b/01, 32b/02,

32b/09, 34a/09, 36a/05, 38a/06,

42a/03, 49b/05

a.sından 41b/04

a.ya 45b/04

‘arafāt (Ar.) *i.* Hacıların kurban bayramı
arifesinde hac gereği olarak

toplanıp vakfeye durdukları
Mekke'nin doğusundaki
mukaddes dağ

‘a. 38b/10, 39b/11, 40b/02

→ ehl-i ‘arafât 39a/08

‘a.a 36b/08, 36b/14, 37a/02,
37a/04, 37b/01, 37b/02,
37b/07

‘a.da 37b/08, 40a/10, 41a/06,
42b/09, 44b/12

‘a.dan 37a/02, 41a/04

‘a.de

ard *i.* Arka,geri

a.inca 8a/06, 8b/14, 34a/01

a.ında 8b/03, 28b/02, 28b/09,
29a/14, 31b/01, 31b/12,
46a/02

‘arefe (Ar.) *i.* Hacıların Arafat’a
çıktığı kurban bayramından
bir önceki gün,
zilhiccenin dokuzuncu günü
7b/11, 7b/13, 7b/14, 8b/04,
8b/13, 10a/10, 10a/13,

22a/12, 22b/05, 23a/05,
25b/10, 37a/15, 37b/14,
38b/06, 39a/07, 39b/08, 40a/02,
41a/06, 41b/03

a.de 7a/07, 38b/09, 39b/14,
40b/02, 42b/07

a.ye 10a/13, 10a/15

arık *sf.* Zayıf, güçsüz, çelimsiz 23a/11

‘ārif *sf.* ve *i.* İrfan sâhibi olan kimse
‘a.ler 11a/15

‘a.lerde 39b/09

‘āriyet (Ar.) *sf.* Geçici olarak
başkasından alınan veya
başkasına verilen

‘ā.e 5b/11

arğa *i.* Bir şeyin sırt durumunda olan
yüzeyi

a.sın 30a/12, 30b/05

a.sına 12a/07

artık *i.* Harcanandan geriye kalan veya
fazla gelip artan kısım, artan
şey, bakıye 5a/06

‘arz (Ar.) <i>i.</i> Yeryüzü, dünya	at- Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak
→ inkiṭā‘-ı ‘arz 13a/11	a.-a 9a/14, 42b/02, 44b/04
āsān (Far) <i>zf.</i> Kolay	45a/03, 45a/04
ā. ol- Kolay olmak 13b/10	a.-acağ 42a/12
aşgar (Ar.) <i>sf.</i> Çok küçük 42a/15	a.-dıkca 44a/09
‘āšī (Ar.) <i>sf.</i> Başkaldırıcı	a.-ılmaz 43a/15
‘ā. ol- Başkaldırmak 6b/07	a.-ınca 34b/02
asker (Far.) <i>i.</i> Ordunun er sınıfı ve bu sınıftan olan kimse	a.-mağa 27a/05, 43b/06
a. -i şeyāṭīn Şeytanların askeri 39b/04	a.-mağ 9a/09, 15b/01, 42b/01, 43b/05, 43b/08, 43b/10, 43b/13, 43b/13, 44a/05, 44a/15
aşl (Ar.) <i>i.</i> Kök, esas, temel	a.-mağdır 8a/03
a.1 14a/01	a.-mağdur 44a/06, 45a/10
aşlā (Ar.) <i>zf.</i> Hiçbir zaman, hiçbir biçimde 24a/05	a.-manın 43b/03
	a.-sa 20b/12, 44a/05
‘aşr (Ar.) <i>i.</i> İkinci vakti	atıl- Atma işine konu olmak
‘a.1 10a/11	a. an 43b/15
aşağa / aşağı <i>i. sf.</i> Bir şeyin alt bölümü 46b/07, 47a/14	av <i>i.</i> Karada ve havada yabânî hayvanları, denizde balıkları tutma veya vurma işi, şikâr 25a/04
a.sını 19a/08	

a.ıı 25a/07, 25a/07	‘a.lara 16a/06, 16b/13
‘avāmm (Ar.) <i>i.</i> Halkın alt tabakası.	‘a.ları 16b/15
‘a.-ı nās İnsanların alt tabakası 38b/13	‘a.ların 16a/05
‘avdet (Ar.) <i>i.</i> Dönüş, geri geliş, gidilen yerden dönme	ay <i>i.</i> Yılın on iki bölümünden her biri a.ııııı 37a/03
‘a. it- Dönmek 29a/05	ayağ <i>i.</i> Bacakların bilekten aşığıda bulunan ve yere basan bölümü. a.a 17b/12
avuç <i>i.</i> Elin iç tarafı 21a/14	a.ı 34a/12, 35a/15, 39a/03
a. ın 27b/11, 27b/12	a.ıdır 11b/05
avla- Bir avı diri veya ölü olarak ele geçirmek	a.ııı 11b/05
a.-mağ 15b/02, 25a/04	a.ıını 21b/03
a.-yana 15b/02, 25a/04	‘ayān (Ar.) <i>sf.</i> Belli, açık
‘avrat (Ar.) <i>i.</i> Kadın 4b/03, 22a/010, 22a/15, 25b/03	‘a. ol- Ortaya çıkmak 26a/14
‘a.ı 6b/02, 6b/03, 11b/13, 11b/15, 15a/11, 22b/14, 23b/04	‘ayb (Ar.) <i>i.</i> Kusur, eksiklik, utanılacak hāl ‘a. it- 15b/04
‘a.ıı 23a/01	āyet el-kürsi (Ar.) <i>i.</i> Bakara suresinin 255. ayet-i kerimesi 4a/01
‘a.ıyla 15a/09, 15a/10, 22a/11	‘ayıbsız <i>sf.</i> Ayıbı, kusuru olmayan
‘a.lar 16b/11, 32b/01	‘a. ol- Kusuru olmamak 23a/08

ayrıl- Ayırma işine konu olmak

‘a.iñ 25a/15

a.-maya 35b/01

āzar (Ar.) i. Erkeklerin hacda belden

aşağıya sardıkları örtü 19a/06

az sf. Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı

bakımından eksik 4b/13,

ā.1 12a/11

17b/10, 19a/09, 20b/12

azdır- Yoldan çıkartmak, şımartmak

a.dan 20b/08

a.-dihum 39b/07

‘azāb (Ar.) i. Büyük sıkıntı, eziyet

‘azīm (Ar.) sf. Büyük, ulu 25b/03,

‘a.-1 elīm Elem verici sıkıntı

44a/07

11a/02, 11a/04

B

‘a.1 35a/08

bāb (Ar.) i. 1. kapı *bāb-ı cebrāilden*

‘a.im 39a/13

dāhil olmağ efḍal 47a/06,

‘a.imdan 39a/12

26a/12

‘a.imdan 35a/09

2. Bir kitabın bölümlerinden her

biri *bāb-ı cināyāt muḥrim olan*

‘ādeti üzere 17b/08, 16a/05

āzād (Far.) i. Serbest bırakma

ā. it- Serbest bırakmak 31b/14

b. 16a/05

ā. ol- Serbest kalmak 7a/02,

b.-1 cebrāil Cebrail kapısı 47a/06

17b/02, 17b/07, 21a/08,

b.-1 cinayāt Cinayetler bölümü

39b/02

17b/08

a‘zām (Ar.) i. Büyük

a.1 46b/14

b.-1 selām Selam kapısı 26a/12,

26a/13, 26a/14

‘azamet (Ar.) i. Büyüklük, ululuk

b.mda 23a/03

baba *i.* Çocuğu olan erkek

b.sı 23b/03

babuç *i.* Ayakkabı 18a/04, 18b/15,
19a/06

b.inı 19a/07

ba'de (Ar.) *zf.* Sonra 17b/07

b. -l-ḥac Hacdan sonra 25a/03

b. -l-mağrib Akşamdan sonra
41a/05

b. -z-zevāl Sona ermesinden
sonra 45a/10, 7b/13, 45a/05

ba'dehü (Ar.) *zf.* Onlardan sonra

3a/10, 3b/07, 4a/01, 7a/01,
18b/15, 20a/12, 21a/13,
22b/09, 22b/13, 23a/06,
24b/14, 25a/01, 26b/11,
27a/01, 27a/04, 30b/03,
30b/03, 32b/03, 34a/08,
34b/07, 44a/10, 44a/12,
44a/15, 44a/15, 44b/08,
45b/12, 50b/06

bağ (Far.) *i.* 1. Bağ, büyük bahçe,
bostan 5b/12

2. Bağlanmış şey 11b/08

b.ı 5b/12

b.ıñ 11b/08

bağışla- Vermek, ihsan etmek,
bahşetmek 27a/12

b.-dum 40b/02

b.-sa 24a/13

bağla- Bir şeyi bir yere veya bir şeye
tutturmak

b.-mağ 12a/10, 15b/15

b.-ya 12a/07

b.-yub 47a/14

bahā (Far.) *i.* Değer, fiyat

b.sın 45b/15

b.sına 21b/05, 24b/12

b.sından 21b/06

bahadır (Far.) *i.* Yiğit, kahraman, cesur

b.lar 29b/06

bağ (Far.) *sf.* Temiz

b. it- Temizlemek 11b/08

bağ- Bakışı bir şey üzerine çevirmek

b.-maya 35b/01

bağar (Ar.) *i.* Sığır, öküz, inek,
manda cinsinden hayvan.
23a/03

bākī (Ar.) *sf.* 1.Öteki *Bākī emlāki*

buğa kıyās eyle 5b/14,
13b/10

2. Kalan kısım *selām*
viridikden sonra bākī
kalani kılub 38a/08, 38a/10,
45a/08

5b/14,13b/10,15a/03, 38a/08,
38a/10, 45a/08

b.lerin 26a/07

b.si 7a/09

b.sin 42a/13

b.sinde 29b/12, 32b/09

bağla (Ar.) *i.* Yeşil kabuklu ve
taneli bir bitki

b.dan 42a/14

bāliğ (Ar.) *sf.* Ergen

b. ol- Ergenliğe girmek 7a/01,
14b/12, 14b/14, 17a/012, 17a/08

b.ler 17a/03

bağa *zm.* Ben zamirinin yönelme hâli,
bana 20a/10, 27a/12, 36a/09

baş- Vücudun ağırlığını verecek bir
biçimde ayak tabanını bir yere
veya bir şeyin üzerine koymak
b.-duğı 35a/15

baş *i.* 1.İnsan vücudunun duyu
organlarının bulunduğu en üst,
hayvan vücudunun en ön kısmı,
kafa *Baş şakalın taramağ*
15a/15, 16a/02

2. Tane adet *Yayan gideniñ her*
adımı başı için 21b/04, 36b/15

b. 15a/15, 16a/02, 21a/11

b.dan 17b/12

b.1 4b/10, 36b/15

b.ıñ 15a/14, 19a/02, 20a/14,
21b/07

b.ına 21b/04, 31b/09, 39b/03,
46a/04

b.ları 16b/04

b.ların 16a/09

b.larına 16b/02

başka *sf.* Bilinenden ayrı, değişik,
farklı, özge 18a/14, 19a/01,
21b/08, 21b/14

b.ca 18a/02, 18a/13, 18a/15,
19b/02, 20a/03, 20a/13,
21a/05, 21b/07

b.cadır 20a/04

başla- Bir işe girişmek, harekete
geçmek

b.-sa 8b/09, 34a/03

b.-yub 8b/06

başmak *i.* Ayakkabı 15a/14, 19a/06

b.ı 19a/010, 19a/09

b.ıj 18a/14

bat- 1. Dünya'nın dönüşü dolayısıyla
Güneş, Ay ve yıldızın ufkun
altına inmesi *güneş*

baṭmadan ʿarefe ḥaddin
cıkça 7b/14, 7b/12,
7b/13,40b/15

2. Gark olmak, gömülmek
ṭavāf itmek niyyetine cıkça
rahmete bata 38b/10

b.-a 31b/08

b.-arken 41a/07

b.-ınca 7b/12, 7b/13, 38b/10

b.-ma 40b/15

b.-madan 7b/14, 41a/03, 41a/05

bâtil (Ar.) *sf.* 1.Geçersiz *Namâzları*
bâtil olur 5a/15

2. İnançlar bakımından gerçek
olmayan *kaʿbe ḥaremінде*
ḥaḳdan bâtıla meylidüb
11a/01

→ fetvâ-yı bâtil 13b/06

b. ol- Geçersiz olmak 4b/13,
5a/15, 7a/08

b.a 11a/01

batır- Bir şeyin sıvı veya yumuşak

bir maddenin içine
gömülmesine yol açmak

b.-mağ 36a/15

b.sı 14b/14

b.sın 18a/11, 44b/03

b.sında 15a/07

b.sını 2b/10, 15a/07, 18a/12,
38a/07

bayram *i.* Dini bakımdan önemi olan

ve kutlanan gün veya
günler 7b/15, 8b/04, 9a/08,

9a/13, 10a/09, 25a/01,

34b/01, 38b/06, 42a/12,

43a/15, 44a/13, 44b/13

b.1 45a/05

b.iğ 43b/07

bedāyî^c (Ar.) *i.* Yeni, görülmemiş, güzel
ve ender şeyler

b.de 9b/14

bedel (Ar.) *i.* Bir şeyin yerini tutabilen
karşılık 6a/01

beden (Ar.) *i.* Vücut, gövde

b.i 29a/07, 29a/08

b.iğ 22a/09

b.inde 11a/14, 17b/13, 17b/15,
18a/03, 18b/07, 19a/01

b.inden 20a/14

b.ine 22a/01

b.lerine 39a/010

ba^czı (Ar.) *i.* Birkaç, bir miktar, bir

kısım, bir takım 5a/01,

17a/010, 17b/15, 18a/01,

18b/04, 18b/14, 19a/01,

19a/02, 22a/02, 22a/05,

30b/01, 44b/03

b.lar 2a/12, 4b/10, 7a/09,

7a/10, 8b/11, 9b/08, 9b/09,

34b/14, 41a/06, 45b/06,

45b/06

b.lara 2a/14, 2b/01, 18b/06,

26a/07, 34b/15, 43b/08

beg *i.* İleri gelen, sözü geçen, nüfuzlu
kişi, bey.

b.lerden 1b/04

bel *i.* İnsan bedeninde göğüsle karın,
sırtla kalçalar arasında
daralmış bölüm
b.ine 12a/07

belā (Ar.) *i.* İçinden çıkılması güç,
sakıncalı durum

b. ol- Sıkıntı vermek 39b/05,
39b/06

belki (Far.) *bağ.* Belki, ihtimal,
olabilir 2a/13, 2b/13,
3a/09, 5a/03, 6b/08, 8a/01,
9a/11, 9b/14, 10a/05, 12a/14,
12a/14, 14a/02, 16a/07,
16b/02, 18b/07, 24a/08,
25a/06, 29b/11, 38a/12,
38b/02, 43b/13, 45b/06,
47a/13

ben *zm.* Teklik birinci şahıs zamiri
11a/02, 39a/12, 40a/15
b.den 40a/02, 40b/01
b.i 40a/13
b.im 1b/05, 13b/08, 13b/12,
25b/05, 39a/09, 40a/14,
47a/01

benī (Ar.) *i.* Oğullar

b. ādem Adem oğulları, insanlar 25a/10

berāber (Far.) *i.* Beraber, denk, eşit
3b/08

b.dür 22a/010

b.inde 27a/14, 27b/03, 27b/10,
30b/09

b.ine 30b/12

berde (Far.) *i.* bir açıklığın önüne
gerilen örtü 16a/10

b.i 16a/11

bereket (Ar.) *i.* Bolluk, gürlük 36b/01

beri / berü *e.* bir şeyin başladığı veya
sona erdiği noktayı anlatan söz
28a/12, 39b/07

b. it- Uzak kılmak 3b/06

bes (Far.) *zf.* Şu halde, öyleyse 45b/09

beş *sf.* Beş sayısı 28a/06, 31b/09,
31b/10, 31b/10, 43b/12

beşāret (Ar.) *i.* Müjde, iyi haber

- b. ol-** Müjde verilmek 1b/13,
1b/14
- beşinci sf.** Beşinci olan 7b/15,
8b/02, 9b/04, 16a/14, 25b/10
- beyān i.** Bildirme 14a/09
- beyrā (Ar.) ?**
b. 15b/15
- beyt (Ar.) i.** Mesken, ev
b. -i **şerif** Şerefli ev 25b/01,
30a/11
b.i 25b/06
- bez i.** Pamuk veya keten ipliğinden
yapılan dokuma, çaput
b.ini 29b/09
b.iyle 19b/13
- bezen-** Bezeme işine konu olmak,
süslenmek
b.-mek 16b/01
- bırak-** Elde bulunan bir şeyi tutmaz
olmak
b.-a 29b/10
- bıyık i.** Üst dudak üzerinde çıkan kıllar
21a/06
b.ıı 15a/12
- bi (Ar.)** Arapça kelimelerin başına
gelen ve bunlara “ile” anlamı
katarak zarflar teşkil eden ön ek
(Bu ekle yapılan zarflardan
metinde geçenler madde başı
olarak aşağıda gösterilmiştir)
- bi-izn-illahi te‘ālā (Ar.) zf.** Allah’ın
izniyle 36a/03
- bi-nefsihā (Ar.) zf.** Bizzat, kendisi ile
(müennes-kadın için) 6b/08,
6b/14
- bi-nefsihī (Ar.) zf.** Bizzat, kendisi ile
(müzekker- Erkek için) 5b/15,
6a/12, 6a/13
- bid‘at (Ar.) i.** Dinde sonradan türeyen
şey
b.dür 40a/01, 41a/06
- bil-** Bir şey hakkında bilgisi,
malumatı olmak, anlamak,
gerçeğine erişmek 11a/13,
17b/11

b.-di 40a/14	b.ıı 27b/08
b.-düğine 3b/13	bilā-hisāb (Ar.) sf. Hesapsız
b.-gil 5b/05	b. in 2a/11
b.-medüğine 3b/13	bilā-mahrem (Ar.) sf. Mahremsiz
b.-üb 15a/09	b.i 6b/07
b.-ür 3b/02, 15a/04	b.in 16b/15,
b.-ürdi 20a/09	bile bağ. 1. Da, de, dahi anıı-ıçün
bilā (Ar.) Dilimizdeki “-siz,- meksizin, -meden” eklerinin anlamını karşılayan ve genellikle Arapça kelimelerin başına gelerek zarflar teşkil eden ön ek (Bu ekle yapılan zarflardan metinde geçenler madde başı olarak aşağıda gösterilmiştir)	ihrāma bile niyyet ide 6b/03, 17a/05, 29a/06, 2. Birlikte <i>anıı ile bile telbiye iderler</i> 13a/12, 13a/14, 24a/15, 6b/03, 13a/12, 13a/14, 17a/05, 24a/15, 29a/06, 38a/14
bilā-ihrām (Ar.) sf. İhramsız	bilen- Toz toprak içinde yuvarlanmak b.-üb 39a/010
b.ıı 11a/04,	bil-ḥac (Ar.) zf. Hac ile b. 18a/07, 26b/14, 44a/14
bilā-‘özü (Ar.) sf. Özürsüz	bilin- Bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek b.-e 15b/12
b.ıı 4b/01, 20a/06,9b/15, 24b/08	
bilā-şavt (Ar.) sf. Sessiz	

biḡ *sf.* Bin sayısı 3a/13, 28a/06,

28a/08, 28a/11, 35a/06,
37a/01

b.inden 35a/04, 35a/05,
35a/05, 35b/09, 35b/12,
35b/14

bin- Bir şeyin veya bir hayvanın
üzerine çıkıp oturmak

b.-digi 4a/07

b.-dikde 13a/01

b.-se 14a/12

b.-üb 4b/02, 4b/03, 7b/10

binā (Ar.) i. Yapı

b. 43b/14

b.dan 43b/12

b.nın 43b/15

b.ya 43b/13, 44a/02

bindir- Bir kimseyi bir şeyin üzerine
çıkartmak, oturtmak

b.-ir 4b/02, 4b/04

binid i. Binilecek taşıt veya hayvan

b. li 12b/15

bir sf. 1. Bir (Sayı sıfatı) *bir aḡceliḡ*
suyı iki aḡceye ŗatmak 5a/07

2. Bir (Belirsizlik sıfatı) bir
kimesne *ka'be*ye *varub* 1a/06

b. 1a/06, 2a/01, 2a/08, 2b/15,

3a/08, 3a/11, 3a/13, 4a/10,

4a/11, 4b/03, 4b/08, 4b/08,

5a/01, 5a/07, 5a/08, 5a/08,

5a/09, 5a/10, 5a/11, 5a/15,

5b/05, 5b/10, 6a/03, 6a/07,

7a/03, 7a/13, 7a/15, 7b/01,

7b/01, 7b/03, 7b/06, 7b/12,

7b/14, 8a/02, 8a/10, 8b/04,

9b/12, 9b/12, 10a/05, 11a/03,

11a/12, 11a/13, 11a/13, 12b/01,

12b/13, 13a/10, 13a/13, 13b/01,

14a/13, 14b/05, 14b/06, 15a/02,

15a/05, 16a/11, 16a/11, 16a/12,

16a/12, 16a/12, 16b/04, 17b/09,

17b/09, 17b/09, 17b/12, 17b/13,

17b/14, 18a/06, 18a/11, 18a/13,

18b/01, 18b/01, 18b/01, 18b/02,

18b/02, 18b/03, 18b/04, 18b/05,

18b/07, 18b/11, 18b/11, 18b/15,

19b/03, 19b/09, 19b/09, 19b/13,

20a/05,	20a/09,	20a/11,	35a/06, 35b/07, 35b/08, 35b/11,
20a/15,	20b/02,	20b/06,	35b/13, 36a/12, 36b/02, 37a/04,
20b/10,	20b/11,	21a/03,	37b/12, 38a/05, 38a/06, 38b/07,
21a/07,	21a/09,	21a/13,	38b/09, 38b/14, 38b/15, 39a/15,
21a/14,	21a/15,	21b/01,	39b/02, 39b/10, 39b/12, 39b/15,
21b/01,	21b/02,	21b/03,	40a/10, 41a/04, 41b/04, 41b/13,
21b/03,	21b/03,	21b/05,	42a/02, 42a/02, 42a/08, 42a/15,
21b/07,	21b/08,	21b/09,	42b/14, 44a/01, 44a/02, 44a/05,
21b/11,	21b/11,	21b/13,	44a/06, 44a/07, 44a/07, 44b/09,
21b/13,	21b/13,	21b/14,	44b/09, 44b/10, 44b/12, 45a/08,
22a/01,	22a/04,	22a/04,	45b/08, 45b/09, 45b/11, 45b/11,
22a/07,	22a/09,	22a/13,	45b/12, 47a/01, 48b/10, 48b/12,
22b/01,	22b/03,	22b/03,	49a/02, 49b/01, 49b/03, 49b/04,
22b/04,	22b/06,	22b/06,	49b/14, 50b/01, 50b/05
22b/09,	22b/14,	22b/15,	b.den 44a/05
23a/09,	23a/10,	23a/12,	
23a/12,	23a/14,	23a/15,	birbiri i. Birbiri, yekdiğer
23b/04,	23b/05,	23b/13,	b.ne 30a/03, 34a/05
24b/03,	25a/10,	25b/03,	
26a/05,	26b/07,	28a/07,	b.lerinin 24a/05
28a/13,	28b/09,	29a/02,	biri zm. Bir tanesi, herhangi biri, her
29a/14,	29a/15,	29b/13,	biri 1b/04, 7a/05, 7b/03,
29b/14,	29b/14,	30a/02,	10a/02,10a/02,11a/03,11b/01,
31b/07,	31b/14,	32b/07,	11b/02,11b/03,11b/04,11b/05,
32b/10,	32b/13,	34a/12,	12a/10, 12a/10, 14b/03, 16b/13,
34a/12,	34b/03,	34b/06,	19b/04, 19b/04, 21b/08, 21b/13,
35a/03,	35a/04,	35a/05,	

23a/05, 23a/05, 29b/02, 29b/03, 43b/04, 44a/15	yenebilecek bir duruma getirmek
b.n 3b/01, 10b/04, 12a/06, 12a/07, 15b/08, 18a/06, 18a/10, 19a/013, 20a/13, 21a/09	b.-üb 24a/15
b.ne 10b/12, 12a/08, 12a/10, 12a/11, 12a/15, 18a/09, 19b/01, 21a/05, 22b/04	bit <i>i.</i> insan ve memeli hayvanların vücudunda asalak olarak yaşayan böcek 20b/11, 20b/11, 20b/12
b.ni 44a/09	b.ler 20b/15
b.niņ 5b/12, 18a/02	b'ttamām (Ar.) <i>zf.</i> Tamâmıyla, eksiksiz ve tam olarak 20a/15
b.si 7a/08	bitür- Tohumun filizlenip topraktan çıkmasına sebep olmak, yeşertmek
birinci <i>sf.</i> Bir sayısının sıra sıfatı. 8a/08, 16b/09	b.-digi 25a/10
birkaç <i>sf.</i> Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen 34a/12	biz <i>zm.</i> 1.Çokluk birinci şahıs zamiri, biz 12a/08
birle <i>e.</i> İle b.3b/14, 11b/07	b.im 36a/05, 39b/05
biş <i>bkz.</i> Beş 11a/14, 11a/15, 15a/06	2. <i>i.</i> İnce pamuk veya keten ipliğinden yapılan bir cins dokuma 12a/06
bişür- Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak	boğazla- Eti yenecek hayvanı boğazını keserek öldürmek.

b.-dıkdan 23b/15	bölge <i>i.</i> Belli sınırlar arasında kalan yer
b.-mak 16a/02, 23b/08	b.de 23a/09
b.-makdur 23b/07	bölük <i>i.</i> Bölünmüş bir bütünün parçası,
b.-mazdan 23a/15	parça, kısım 18b/07, 19a/01,
b.-r 23b/11, 23b/13	38b/15
b.-sa 25a/05	b.dür 17b/12
borç (Soğd.) <i>i.</i> Geri verilmek üzere	b.i 17b/13, 17b/12, 17b/14,
alınan veya ödenmesi gerekli	18a/03, 23a/09
para veya başka bir şey	böyle <i>zf.</i> Bunun gibi, bu türlü
b.ına 13b/14	b.ce 27b/13
borçlu <i>sf.</i> Borcu olan, borç almış	bu <i>sf.</i> ve <i>zm.</i> Bu 1b/14, 2b/11, 4b/06,
olan 24a/06	6a/06, 6a/09, 7a/07, 9a/01,
boş <i>sf.</i> İçinde, üstünde hiç kimse	9a/10, 9a/15, 9b/11, 11a/13,
veya hiçbir şey bulunmayan	13a/02, 13b/09, 13b/12, 14b/15,
34a/10, 34a/13	15a/09, 15b/07, 18a/01, 18a/10,
boyalı <i>sf.</i> Boya sürülmüş, boyanmış	19a/010, 19a/012, 20a/11,
veya boyaya batırılmış	20b/07, 23a/08, 24a/01, 24a/02,
b. ol- Boyalı durumda olmak	24b/02, 25b/03, 27b/14, 28b/08,
12a/07	30b/04, 30b/07, 32a/12, 32b/08,
bozul- Bozma işine konu olmak	32b/09, 34b/04, 38a/13, 38b/07,
b.-a 30a/06	39b/05, 39b/08, 39b/13, 40a/13,
	42a/02, 44a/04, 44b/01, 44b/06,
	45a/02, 45b/09, 46a/06, 48b/10,
	50b/04

b.dur 2a/08, 3a/10, 5a/10,
5a/11, 11b/08, 12a/08,
12a/09, 14a/01, 14b/03,
16a/13, 17a/09, 18b/06,
25a/13, 25b/06, 26a/05,
30a/15, 32b/02, 34a/01,
34a/04, 35a/13, 37a/02,
37a/03, 37a/14, 41b/01,
41b/05, 42a/14, 45a/11,
45b/06, 46a/01
b.na 5b/14
b.nda 28b/11
b.ndan 39b/06, 36b/07
b.nı 4a/02, 4a/09, 4a/10,
12b/08, 12b/10, 25b/15,
26b/01, 26b/12, 28a/07,
30b/01, 30b/10, 30b/12,
30b/15, 31a/02, 31a/07,
31a/09, 31a/13, 31b/04,
32a/07, 32a/12, 37a/06,
37a/08, 37b/03, 37b/09,
40b/03, 41a/08, 41b/08,
43a/04, 43a/08, 44a/10,
46b/08, 47a/04
b.nlar 2a/05, 6a/15,39b/13

b. nlarda 23b/06

b.nlardan 16b/12,23b/03

b.nun 49b/06

buçuk *sf.* Kesik, yarım. 5a/08

buğday *i.* Bu bitkinin aynı ismi taşıyan taneleri 8a/14, 16a/13, 17b/11, 18a/09, 19a/014, 19b/01, 20a/07, 20b/02, 20b/02, 20b/10, 20b/10, 20b/13, 21a/04, 21a/05, 21a/06, 21a/07, 21a/14, 21b/01, 21b/04, 21b/09, 21b/15, 22a/01, 22a/05, 34a/13, 44b/12

buğa'a (Ar.) *i.* Yer, ülke, toprak, memleket

b.-i şerife Şerefli toprak 25a/15

bulun- Bir yerde olmak

b.-dukda 5a/05

b.-mağdır 8b/05

b.-masa 8a/01, 9b/04

b.-maya 5a/05

b.-maz 6b/11, 19a/011, 35a/02

b.-mazsa 7a/08

b.-sa 38b/07

b.-ur 6b/12, 35a/02

buyur- Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek

b.-du 3b/12, 13a/06, 27a/09

b.-ub 14a/09

b.-ur 1b/07, 1b/10, 13a/08,
31b/07, 40a/02, 45a/13

bürün- Bürüme işine konu olmak:

b.-mek 16a/01, 16a/03

büyük *sf.* 1. Üstün niteliği olan
39b/06

2. Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne) Bir büyük taş pāre pāre idüb 42a/15

C

cāiz (Ar.) *sf.* İzin verilmiş, uygun olan 4b/07, 6a/02, 14a/09, 23b/05, 23b/12, 24a/10, 24a/15, 24b/04, 24b/05,

24b/07, 24b/09, 25b/13, 26a/13, 28b/01, 36a/14, 36a/15, 38b/03, 38b/11, 38b/11, 39a/04, 44a/03

c. ol- İslam dini kurallarına göre yapılması uygun olan 2b/11, 2b/12, 3a/01, 4b/01, 5a/05, 5a/10, 6a/10, 6b/06, 6b/11, 11b/04, 11b/06, 13b/07, 13b/14, 14b/05, 14b/13, 14b/15, 15a/02, 15a/05, 15b/08, 17a/07, 17b/04, 17b/06, 18b/13, 19a/09, 19b/06, 21a/12, 23a/05, 23a/08, 23a/10, 23a/11, 23a/11, 23a/13, 23a/14, 23a/15, 23b/09, 23b/10, 24a/01, 24a/05, 24a/08, 24b/01, 32b/12, 32b/14, 34a/01, 34a/02, 34b/05, 34b/09, 38a/12, 41a/07, 43b/05, 44a/01, 44b/13

c.dir 4a/15, 4b/06, 4b/09, 5a/01, 6a/03, 6a/07, 6a/10, 7a/12, 7b/10, 8a/09, 8b/10, 11a/05, 11b/11, 12a/08, 12a/09, 13b/06, 14a/12, 14b/10, 17a/06, 23a/04, 23a/13,

24a/01, 24a/11, 24a/14,
30a/14, 42a/12, 43b/09

c.dür 11a/07, 16b/01, 16b/05,
21a/09, 23b/01, 23b/14,
23b/15, 29a/01, 29a/09,
29a/12, 30a/09, 36b/13,
42b/06, 44a/04, 45a/08

cānavār (Far.) *i.* Kurt, domuz vb. cana
kıyan yaban hayvanı
c.ların 15b/01

cānib (Ar.) *i.* Yan, taraf, yön, cihet
c.den 8b/09, 25b/15
c.e 1b/08
c.idür 27a/15, 27a/15

c.indе 38b/15, 43b/10, 43b/11

c.inden 13a/10, 13a/11,
25b/14, 37b/07, 43b/09,
46b/07

c.ine 2b/04, 2b/08, 27b/14,
30a/11, 30a/13, 45a/03,
45a/04, 47a/12, 48b/13,
49a/02

cāriye (Ar.) *i.* Para ile alınıp satılan kız,
hizmetçi, halayık

c.sin 15a/11

c.siyle 15a/10

cehennem (Ar.) *i.* Dünyada günah
işleyenlerin öldükten sonra ceza
görecekları yer, tamu 1b/14,
36a/11, 36a/13, 39b/01

c.e 50b/07

cehr (Ar.) *i.* Yüksek sesle okuma veya
konuşma

c. it- Sesi yükseltmek 39a/06

cehren (Ar.) *zf.* Yüksek sesle, açıkça,
alenen 22a/010

cem^c (Ar.) *i.* Topluluk, kalabalık
18b/10, 38b/03

c. it- Toplama, bir araya getirme
10a/11, 16b/03, 38a/11, 38b/02,
42a/03

c. ol- Toplanma 36a/12, 38a/05,
39b/04, 50b/01, 50b/03

cemā'at (Ar.) *i.* Bir imama uyup
namaz kılan kişiler.

c. 10a/11, 26b/09, 35b/13

c.le 26b/09, 35b/09

cemık ?

c. 22a/14

cemî' (Ar.) *sf.* Bütün, hep 2a/11,
2a/15, 3a/04, 3a/04, 3b/03,
5b/05, 11b/01, 11b/03,
17a/013, 18a/03, 27a/07,
28b/11, 28b/13, 35a/12,
35b/04, 39a/13

cemre (Ar.) *i.* Hac sırasında hacıların
Minâ'da şeytanı taşlamaları.

Bu maksatla atılan çakıl
taşı. 8a/03, 42a/11

c.-i 'akabe Mekke yönündeki
cemrelerin ilki, büyük şeytan
9a/09, 9a/13, 27a/05, 34b/02,
43b/01, 42a/12, 43a/13,
43a/14, 43b/03, 43b/09,
44a/12, 44a/15, 44b/04,
45a/03

c. -i ūlā Birinci cemre 45a/06

c. -i vusṭā Orta cemre 45a/02

c.i 45a/07

c.ler 42a/14

cenābet (Ar.) *i.* Gusül abdesti almayı
gerektiren durum, cünüp 29a/05

c.den 28b/15, 36a/14

cenāze (Ar.) *i.* Gömülmek üzere
hazırlanmış ceset, ölü, mevtâ
30a/04

cennet (Ar.) *i.* Dinî inanışlara göre
dünyada iyilik yapanların,
günahsızların, öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa
kavuşacakları yer, uçmak.

1b/13

c.de 27a/10, 31b/10

c.den 27a/06, 36b/02

c.e 2a/10, 2a/12, 50b/04

cerāḥat (Ar.) *i.* Kanın damar dışına
sızmasıyla vücut dokularında
meydana gelen birikinti

c.ine 15b/15

cevāz (Ar.) *i.* İzin, müsaade 43b/04

cezā (Ar.) *i.* iyi veya kötü karşılık

c.sı 2a/08, 40a/13

cidāl (Ar.) *i.* Savaş, cenk, kavga

c. **it-** Kavga etmek 15b/05

cihet (Ar.) *i.* ön, yan, taraf

c.den 45b/09

cimā^c (Ar.) *i.* Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme

22b/11, 25b/12

→ tekrār-ı cimā^c 22b/03

c. **it-** Cinsel ilişkide

bulunmak 2a/04, 11b/14,

15a/10, 22a/12, 22a/12,

22b/05, 22b/08, 22b/13,

23a/05

c.a 2a/05, 15a/10

c.den 15b/08

cināyāt (Ar.) *i.* Cinayetler

c. 17a/013, 23a/01, 23a/13,

23b/02

→ bāb-ı cināyāt 17b/08;

ta^caddüd-i cināyāt 19b/05

c. **it-** Cinayetler işlemek

17a/014, 20a/02

cināyet (Ar.) *i.* İhramlı iken Harem

bölgesinde yapılması yasak olan

şeylerin yapılması 23a/14,

23b/09, 24a/10, 24b/06,

24b/08, 34b/05, 34b/08,

41a/07, 44b/07, 44b/08,

44b/12

c. **it-** Hacda yapılmaması

gereken bir şey yapmak

34b/04

c.i 44b/07

cinn (Ar.) *i.* Gözle görünmez bir yaratık

c. 15b/04

cins (Ar.) *i.* Tür çeşit

c. **-i vāhıde** Tek çeşit 19b/10

c.den 25a/11

cümcüme *i.* Küçücük 16a/04

cümle (Ar.) sf. Cümle, bütün, hep

2a/06, 16b/02, 18a/05,
18a/10, 18b/01, 18b/07,
18b/10, 22a/07, 23b/14,
32a/05, 34a/09, 39b/04,
39b/11, 40b/02, 44a/04,
44b/15

c.den 11a/02, 12a/15

c.si 14b/12, 19b/10

c.sin 18a/11

c.sine 22a/11

cün/çün (Far.) e. Çünkü, gibi, ne

zaman ki,...dığı zaman, nice,
nasıl, niçin 2b/09, 18a/12,
21b/06, 27a/09, 32a/05,
36a/07, 36a/08, 37b/14,
49a/15, 49b/06, 50a/12,

cünüb (Ar.) i. Dinin buyurduğu

biçimde yıkanmadığı
için temiz sayılmayan
kimse 23a/06

Ç

çadır (Far.)i. Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak 15b/12

çek- Bir duyguyu içinde yaşatmak

→ elem çek- 4b/05

çekin- Çizgi durumunda uzatmak

→ sürme çekin- 15b/13

çekirdek i. sert bir kabukla kaplı tohum

ç.inden 42a/15

çıban i. Vücûdun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı

ç.ıj 15b/14

çık- 1. Bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek *şāfī hac için çıka* 3b/07

2. Yüksekteki bir yere erişmek *şafāda ve mervede olan derecelere çıka* 34a/11

3. bir durumdan başka bir duruma geçmek
ihrāmdan çıkacak zamānda
21a/09

4. Sona ermek, geçmek *tavāf tamām olmadan vakıt çıkısa*
30a/07

ç.-a 3b/07, 34a/11, 34b/08,
36b/02

ç.-acağ 21a/09, 21a/12

ç.-arken 35a/14, 37a/06

ç.-arsa 41a/04

ç.-dığı 8a/03

ç.-dığda 35a/12

ç.-duğı 22a/14

ç.-inca 2a/15, 3a/06

ç.-mağ 10a/13, 16b/01,
37a/04, 40a/01

ç.-masa 11a/06

ç.-maya 41a/04

ç.-maz 21a/11

ç.-mazdan 3b/15

ç.-sa 7b/14, 12b/14, 30a/07,
31b/08, 37a/05

ç.-ub 2a/03, 4a/02, 22b/12

çıkır- Dışarı çıkmasını sağlamak

ç.-a 12a/05

ç.-mağ 15b/14

ç.-masa 12a/05

ç.-mayub 16a/07

ç.-miş 36b/03

c.-ub 19b/08

çirkin (Far.) sf. Göze ve kulağa hoş gelmeyen, bet, kabih

ç.den 45b/02

çok sıf. ve *zf.* Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyâde 5b/13, 5b/14, 13a/07, 20b/12, 35a/10, 35b/07, 39b/02, 40b/03, 42b/11, 49b/07

ç.dan 20b/09

D

da *bağ.* Dahi, bile, hatta, üstelik

1a/07, 1b/08, 1b/11, 2b/11,
2b/12, 3a/02, 3a/04, 3a/05,
3a/10, 3b/01, 4b/02, 4b/03,
5b/15, 6a/01, 6a/04, 6a/10,
6a/11, 6a/11, 6b/07, 6b/11,
10a/14, 11a/09, 12a/05,
13b/02, 14b/02, 14b/08,
14b/10, 14b/12, 14b/14,
16a/07, 16a/10, 16b/07,
17b/07, 18b/10, 19b/08,
21b/02, 22b/01, 22b/11,
22b/12, 24a/05, 24a/11,
24a/12, 24b/11, 26b/11,
27a/10, 27a/11, 27b/09,
28b/11, 29b/09, 30a/07,
35b/02, 36b/01, 36b/06,
37a/04, 38a/08, 41b/15,
44b/09, 50b/04, 50b/05

dahı *bağ.* Da, de, ve, dahi, daha,
ayrıca,

üstelik, artık, bundan başka, o
kadar, hâlâ 5a/10, 5a/11,
5b/03, 5b/07, 10a/05, 10a/08,
11a/13, 12a/12, 15a/06,

16a/03, 17a/03, 17a/09, 17b/09,
20a/03, 22b/01, 23a/02, 23b/09,
23b/13, 24a/04, 25b/12, 28b/10,
29a/15, 29b/05, 34b/04, 34b/06,
35b/06, 44a/05, 45a/13, 45b/01,
45b/12

dāhil (Ar.) *i.* İçinde, içinde bulunan

d. ol- Girmek 2a/10, 2a/12,
10b/11, 25a/15, 25b/14, 25b/15,
25b/15, 26a/05, 26a/05, 26a/12,
26a/13, 26b/07, 31b/08, 35a/11,
35a/14, 35a/15, 35b/06, 37a/08,
37b/06, 38a/01, 41b/07, 41b/08,
47a/04, 47a/04, 47a/07, 50b/04

dāim (Ar.) *zf.* Her zaman, sürekli olarak
12a/13, 13a/03

dāreyn (Ar.) *i.* “İki ev” dünya ve âhiret

→ ḥayrāt-ı dāreyn 26a/10

de *bağ.* Dahi, bile, hatta, üstelik 2b/08,
3a/10, 5a/04, 6a/06, 6b/06,
11b/10, 13a/15, 14a/04, 14a/13,
14b/15, 16a/03, 16b/06,
17a/012, 17a/07, 18a/06, 20a/06,
21a/13, 22a/03, 22a/07, 22a/14,

22b/02, 22b/09, 24a/15,
24b/03, 24b/03, 25b/13,
29a/01, 29a/15, 29b/14,
32b/14, 34b/01, 34b/10,
39a/06, 41a/05, 41b/15,
42b/01, 44b/06, 44b/08,
45a/08, 45a/15, 46a/01,
49b/15

de- Söylemek, söz söylemek

d.-ye 26a/15

dede *i.* Torunu olan erkek, büyük
baba

d.si 23b/03

def^c (**Ar.**) *i.* Savma, savuşturma,
kovma

d. it- Savmak, uzaklaştırmak,
kovmak 28b/12, 39a/14

d. ol- Savuşmak, çekilip
gitmek 15b/09

deg- Ulaşmak, erişmek, dokunmak,
isabet

etmek

d.-e 34a/12

d.-se 22a/02

degil *e.* Yüklemin olumsuz çekimini
sağlayan kelime 12a/13, 14a/09,
16a/08, 19a/05, 19a/07, 20a/05,
23b/07, 24a/15, 24b/03, 24b/03,
24b/10, 28a/02, 29b/11, 29b/12,
30a/06, 36b/10, 38b/12

d.dir 4b/07, 4b/10, 5b/09, 6a/02,
9b/02, 10a/04, 23b/13

d.dür 1b/09, 16a/07, 18b/14,
19a/03, 19a/04, 36a/15, 41b/05,
44a/03, 45a/09

d.se 47a/09, 50a/05

degin *e.* Bir işin sona erdiği zamânı ve
yeri gösterir, -e kadar, -e dek
1a/06, 5b/13, 10a/14, 10b/01,
20b/08, 45a/09, 45b/13

degir- Ulaştırmak, eriştirmek

d.-mek 15a/14, 28a/03

d.-meyeler 16a/11

d.-mişlerdür 27a/07

d.-seler 16a/11

dek e. Bkz. degin

d. 30a/11

delâlet (Ar.) *i.* Delil, işâret, nişan

d. eyle- Delil olmak 15b/02

d. it- Delil olmak 25a/04

d.dür 50a/08

delîl (Ar.) *i.* Yol gösteren, kılavuz,
rehber 36b/07

dem (Ar.) *i.* Koyun ve keçi cinsinden

olan kurban 8a/11, 8a/11,

8b/15, 9a/01, 9a/04, 9a/05,

9a/11, 9b/01, 9b/03, 9b/06,

9b/06, 9b/08, 9b/12, 9b/13,

9b/15, 10a/01, 10b/14,

11a/12, 16a/12, 18b/11,

18b/12, 19b/09, 20a/15,

20b/01, 20b/03, 21b/03,

21b/03, 21b/11, 21b/12,

22a/04, 22a/07, 22a/09,

22a/13, 22b/01, 22b/04,

22b/09, 22b/14, 22b/15,

24b/09, 29a/03, 29a/12,

29a/15, 32b/10, 34b/03,

41a/04, 41a/05, 42a/08, 44b/04,

44b/06, 44b/10

d. -i şükr Şükür kurbanı 9b/11

d. ol- Kurban olmak 9b/09

d.-i ihşâr Hac ve umre için

ihrama girmiş kimsenin,

hac ve umreyi

tamamlamadan ihramdan

çıkmasından dolayı kesmesi

gereken kurban 23b/02

demir *i.* Sağlamlık, dayanıklılık gibi

özelliklerinden dolayı çoğu halk

inanmalarında ve büyüsel

işlemlerde kullanılan maden.

d.i 45a/15

deniz *i.* Yer yüzünün büyük bir kısmını

kaplayan tuzlu su kütlesi 11a/07

d.den 11a/06

deñlü e. Kadar anlamında üstünlük

derecesini belirten bir söz

1b/11, 39b/05

derece (Ar.) *i.* Bulunulan yer, kademe,

seviye, mertebe 31b/10

d.lere 34a/11, 34a/12	d.-mekden 44b/15
deve <i>i.</i> Yük taşımakta kullanılan hayvan 22b/06, 22b/07, 23a/03, 23a/04, 23a/07, 23a/12	d.-mekdür 45b/13
d.sine 14a/14	d.-miş 13b/09, 13b/12, 17b/06
devr (Ar.) <i>i.</i> Bir şeyin çevresinde dolaşma	d.-nile 2a/09
d. it- Bir şeyin çevresinde dolaşmak 28a/13	d.-r 17b/04, 31b/14, 39a/09, 40a/12
devrân (Ar.) <i>i.</i> Bâzı tarîkatlarda dervişlerin halka teşkil ederek dönmek	d.-rler 2a/06, 2b/01, 10b/06, 11b/07, 12a/15, 21b/11, 28a/13, 30b/11, 41b/14, 47a/09
sûretiyle yaptıkları zikir	d.-se 40a/12
d. it- Halka şeklinde dönerek zikretmek 27b/15	d.-seler 15a/05
di- <i>bkz.</i> de-	d.-ye 12b/02, 12b/11, 26a/15, 26b/12, 27b/05, 27b/05, 27b/07, 27b/12, 39a/14, 39a/15, 40a/11, 40b/02, 44a/10, 47b/02, 48b/12, 48b/14, 49a/07, 49a/13
d.-di 3b/15	d.-yeler 50b/05
d.-digi 9b/15	d.-yenin 35a/01, 35a/03
d.-diler 2a/13, 5a/01, 25b/05, 34b/14	d.-yerek 50b/03
d.-mek 12b/13, 13a/03	d.-yü 2a/04, 2a/06, 3b/12, 7a/06, 8a/06, 11b/06, 12a/04, 13b/06, 15b/01, 18a/05, 20a/11, 20b/14,

26b/14, 26b/15, 27a/01, 27a/12, 28a/15, 29b/05, 29b/09, 30b/11, 36a/09, 38b/13, 41b/12, 47a/08	dīnār (Ar.) i. Altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para 3a/14
d.-yüb 26a/10	dip i. Çukur bir yerin en aşağı kısmı, en alt bölümü d.idir 43b/14
dikil- İğne ve iplikle birbirine tutturulmak d.-miş 12a/09, 12a/09	d.inde 32a/10 d.ine 43b/13, 43b/15, 44a/03
dil i. tat alma organı: d.i 27a/11 d.idir 11b/06 d.ini 11b/06	direk i. Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek 10a/09, 32a/12, 32b/02, 32b/09, 41b/04 d.a 32a/11, 32a/12 d.lerin 35b/01
dile- Birinden bir şeyin yapılmasını istemek d.-dügi 21b/05 d.-rse 3a/09, 20b/12, 40b/02 d.-se 10b/11, 37a/06, 49b/14 d.-seler 16b/11 d.-ye 12b/06	diri sf. Yaşamakta olan, yaşayan, canlı 23a/15 diş i. Çene kemiklerinde yerleşmiş, alınan gıdaların parçalanmasını ve öğütülmesini sağlayan sert yapılar 15b/14 divār (Far.)i. Bir binânın bedenini meydana getirmek için farklı malzemelerden

örülen ve diklemesine	d.-üb 11a/08, 11a/10, 11a/11,
yükselen yapı	45a/04, 50a/10
d.ına 25b/06	dördüncü sf. Dört sayısının sıra sıfatı,
dök- Sıvı veya tane durumunda olan	sırada üçüncüden sonra gelen
şeyleri buldukları kaptan	7b/11, 8b/01, 9a/06, 10a/07,
başka bir yere boşaltmak	16a/14, 25b/10, 45a/09
d.-e 46a/04	d.ye
d.-er 28a/04	dört/ dörüt i. Dört sayısı 8b/02, 9a/12,
d.-üb 45a/08	20b/04, 21b/04, 35b/02, 35b/02,
dökül- Dökme işi yapılmak veya	38a/02, 43a/15, 44b/03, 47a/13
dökme işine konu	du‘ā (Ar.) i. Dua, Allah’a yalvarma,
olmak	yakarma 42b/12, 45a/01
d.-dügi 28a/05	→ şalavāt-u du‘ā 26a/10
d.-mek 28a/04	d. it- Allah’a yakarmak 26a/09,
d.-müş 36b/06	26a/10, 26b/01, 28a/13, 30a/14,
dön- Bir yere geri gitmek veya geri	35b/04, 36b/04, 39a/06, 42b/13,
gelmek, avdet etmek	45a/03, 45a/04, 49a/15, 49b/13
d.-dükde 8b/14	d.dan 32a/06, 46b/05, 49b/09
d.-ib 41a/05	d.i 28b/08, 30b/07, 46a/06
d.-se 4b/12	d.ları 42b/09, 30a/14
	d.nıñ 40a/03
	d.sın 28b/05

d.ya 32a/05, 35a/09, 39a/05,
39a/06

duḥūl (Ar.) *i.* İçeri girme, içine girme
35a/13

d. -u Medine-i münevvere
Medine-i Münevvereye
giriş 25b/12

d.-u ka'be Kabeye giriş
25b/09

dünyā (Ar.) *i.* İçinde yaşamakta
olduğumuz yeryüzü, âlem
28b/13, 30b/06
→ zeharif-i dünyā 2b/04

d.da 50b/02

d.ya 1b/12, 28b/14

dünyevi / dünyeviye (Ar.) *sf.*
Dünyaya ait, dünyayla ilgili
36a/02

→ menāşib-i dünyeviyye
6a/13

dürlü *sf.* Çeşit 35a/07, 49b/09

dürt- Ucu sivri bir şeyle veya elle
hafifçe itmek

d.-erler 22a/06

düş- Yer çekiminin etkisiyle boşlukta,
yukarıdan aşağıya inmek

d.-dükden 44a/03

d.-erse 44a/01, 44a/03

d.-mek 43b/15

E

ebedī (Ar.) *i.* Sonsuz, ölümsüz

→ ḥabs-i ebedī 6a/08

ecil (Ar.) *e.* Sebep

e.den 6b/07, 14a/03, 22a/14

edā (Ar.) *i.* Üzerine borç olan şeyi
yerine

getirme

e. it- Yerine getirmek, yapmak
3a/11, 3b/05, 5b/04

e. ol- Yerine getirilmek,
yapılmak 7b/08

edeb (Ar.) *i.* Söz ve davranışlardaki

ölçülülük, terbiye 25a/13,

35a/11

e.le 35a/13, 35b/06

e.dür 29b/14, 30a/02, 34b/13,

34b/14, 35a/04, 35a/05, 35a/06,

35a/06, 35b/15, 36b/13

e.i 13a/06, 40a/03

ef'âl (Ar.) *i.* İşler, ameller

e.-i hac Hacla ilgili ameller

43a/15

e.iç 2b/03, 12a/02, 17a/06

efdal (Ar.) *sf.* En faziletli 24b/04,

30b/03, 34b/11,

34b/15, 35a/01, 35a/01,

35a/02, 35b/12, 36b/15,

39a/03, 39a/03, 47a/07

→ vaqt-i efdal 43b/04

e. -i mevkiif En faziletli durak

38b/12

e. -i hac En faziletli hac

13a/06

e. ol- Faziletli olmak 35b/10,

43b/06

e.dir 11b/11, 12a/15, 29a/06,

29a/07

efendi *i.* buyruğu geçen, hükmünü

yürüten

e.si 17b/04

eger (Far.) *bağ.* Eğer, şayet 5b/15,

6a/03, 6a/10, 6a/11, 6b/02,

6b/04, 6b/06, 6b/09, 6b/10,

6b/12, 6b/14, 7b/05, 8a/10,

8a/13, 8b/15, 9a/04, 10b/13,

11a/08, 11a/11, 11b/10, 11b/11,

11b/15, 12a/05, 12a/07, 12b/01,

12b/06, 12b/10, 13a/15, 13b/03,

14a/10, 14a/12, 14a/13, 14b/09,

14b/11, 14b/13, 15a/04, 16a/11,

16b/12, 16b/13, 17a/010,

17a/013, 17a/014, 17a/015,

17a/02, 17a/04, 17b/01, 17b/03,

17b/06, 17b/09, 18b/04, 18b/09,

18b/10, 18b/14, 19a/011,

19b/02, 19b/06, 19b/06, 19b/12,

20a/01, 20a/08, 20a/14, 20b/01,

20b/03, 20b/04, 20b/07, 20b/09,

20b/11,	20b/13,	20b/15,	44a/13, 44b/06, 44b/08, 44b/09,
21a/01,	21a/03,	21a/06,	44b/10, 48b/10
21a/13,	21a/15,	21b/01,	ehem (Ar.) sf. Çok önemli.
21b/02,	21b/04,	21b/04,	
21b/06,	21b/07,	21b/12,	e. ol- Çok önem arz etmek
21b/12,	21b/13,	21b/14,	42b/13
22a/01,	22a/03,	22a/07,	e. -i mühim ol- Çok daha önemli
22a/09,	22a/12,	22a/15,	olmak 26a/11, 45a/01
22b/02,	22b/03,	22b/04,	
22b/05,	22b/07,	22b/10,	ehl (Ar.) i. Sahip, malik, ehil
22b/10,	22b/12,	22b/14,	e.-i arafāt Arafatta bulunanlar
23b/09,	23b/11,	23b/13,	39a/08
24a/09,	24a/12,	24a/13,	e.-i ‘ilm İlim sahibi 13b/05
24a/14,	24b/11,	24b/14,	
24b/15,	25a/03,	25a/09,	e.-i tene‘üm Nimet içinde
25a/12,	26b/13,	26b/14,	bulunma 3b/10
27a/02,	27a/03,	27b/01,	e.-i dünyā Dünyaya dalmış 3b/09
27b/08,	29a/02,	29a/08,	
29a/11,	29a/14,	30a/12,	e.ine 29a/10, 49b/14, 50a/09
32b/04,	32b/14,	34a/02,	e.ini 40b/02, 50b/04
34a/05,	34a/12,	34a/15,	ekābir (Ar.) i. Büyükler, önde gelenler
34b/02,	34b/06,	34b/07,	
34b/08,	35b/05,	36b/08,	e. -i mekrūh Mekruhların önde
36b/10,	37a/04,	38a/06,	gelenleri 4a/02
39a/03,	40b/01,	41a/04,	eḳall (Ar.) i. Azınlık
42a/09,	44a/01,	44a/02,	e.ini 14a/12, 21b/15

ekber (Ar.) *sf.* Çok büyük, en büyük
42a/14

ekil (Ar.) *i.* Yiyen, yiyici

e. it- Yemek yemek 24a/02

ekşer (Ar.) *sf.* Çok fazla, en çok

e.iñ 14a/12

ekşeri (Ar.) *zf.* Çok defa, çok zaman,
çoğunlukla 23a/10

e.niñ 8b/09, 8b/15

eksik (Ar.) *sf.* Mevcut olmadığı için
ihtiyaç duyulan 23a/10

el *i.* 1. Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan,
tutmaya ve iş yapmaya
yarayan bölümü İki elin
hacer-i esved üzerine kıoya
27b/07

2. Sahiplik, mülkiyet *elden*
manşib gitmek havfı olsa
6a/15

e. 26a/15, 28a/03

e.den 6a/15

e.i 27b/07, 27b/11

e. iyle 28a/01

e.iñ 26a/09, 27b/03, 27b/05,
27b/06, 27b/07, 27b/10, 27b/12,
29b/15, 30a/01

e.ine 43a/13

e.ini 21b/03

e.leridir 11b/03

e.lerin 39a/05, 47a/14

e.lerine 24a/14

elem (Ar.) *i.* Acı, üzüntü, dert, keder
4b/05

elīm (Ar.) *sf.* Acıklı

→ ‘azāb-ı elīm 11a/02, 11a/04

emānet (Ar.) *i.* Güvenilir bir kimseye
saklaması veya birine teslim
etmesi için bırakılan şey 14a/02

emir (Ar.) *i.* zorlayıcı söz, buyruk
28a/08

e. it- Buyruk vermek 15b/01

e.iyle 50a/14

emlāk (Ar.) *i.* Mülkler, ev, tarla, arsa
gibi taşınmaz mallar

e.den 5b/09

e.i 5b/14

enbiyā (Ar.) *i.* Nebîler, peygamberler
27a/07

e.nın 40a/02

envāʿ (Ar.) *i.* Neviler, çeşitler, türler:

e.i 49b/09

er *i.* Erkek 6b/11, 6b/12, 22a/010,
22b/15

e.ler 16a/07, 16b/04, 16b/05

e.lere 16a/06

e.lerin 16a/05

erbaʿa (Ar.) *i.* Dört, dördüncü

→ mezāhib-i erbaʿa 6a/02,
41b/01, 43a/01

eri- Bir sıvı içinde katılığını kaybedip
dağılmak, o sıvıya karışmak

e.-dikde 45a/15

e.-yüb 45a/15

erkān (Ar.) *i.* çok kuvvetli ve güçlü olan
yönler, esaslar

e.indan 2b/09

ersiz *sf.* Kocasız kadın 6b/04

esaet ?

e. it- 10b/05

eşah (Ar.) *sf.* Çok doğru, pek sahih

e.dur 38b/04

esbāb (Ar.) *i.* Sebepler

e.i 26a/06

eşvāb (Ar.) *i.* Giyecek, elbise 14a/08

e.indan 4a/12

esved (Ar.) *sf.* Siyah, kara. 31a/13

→ hacet-i esved 27a/14, 27b/07,
28a/03, 30a/09, 30b/11; hacet-i
esvedden 8b/08, 8b/11, 27b/10,
27b/11; hacet-i esvede 22a/05,
26a/06, 26b/12, 27a/06, 27a/13,
27b/08; hacet-i esvede 27a/10,
27a/14, 27b/02, 27b/07, 27b/13,
27b/15, 29b/03, 30b/07

eşme *i.* Kumluk yerdeki pınar,
kaynak.

e.sidir 10b/08, 11a/06

eşyā (Ar.) *i.* Yaratılmış olan her şey,
şeyler, nesnelere 13a/14,
23a/02

et *i.* Hayvan vücûdunun yiyecek
maddesi olarak kullanı-
lan kısmı.

e.inden 24a/09, 24a/12

etrāf (Ar.) *i.* Taraflar, yanlar

e.ına 41b/13, 50b/03

e.ında 28a/11

ev *i.* Yalnız bir ailenin oturabileceği
biçimde yapılmış yapı.

e.i 5b/10, 25b/05

e.inde 13b/13

e.inden 3b/15, 4a/02, 31b/07

e.ine 50a/10

evlā (Ar.) *sf.* Daha iyi, yeğ 12a/08,
12a/09, 17a/09, 37a/02,
42a/14, 46a/01

evlād (Ar.) *i.* Bir kimsenin oğlu veya
kızı, çocuk

e.i 23b/03

e.indan 31b/13

evvel (Ar.) *zf.* Önce 3a/15, 3b/03,
3b/15, 6a/11, 6a/12, 6b/13,
9a/09, 9a/13, 11b/14, 18a/03,

20a/01, 20a/01, 21a/11,

22a/13, 23a/15, 24b/15,

34b/02, 34b/06, 37a/05,

38b/05, 40a/02, 41a/08,

43b/06, 44a/02, 44b/02,

44b/04, 44b/07, 44b/08

→ ma^cnāy-ı evvel 45b/03

e.den 36b/11

e.i 43b/01

e.iñ 50b/01

e.inde 10a/07, 29b/04, 29b/05,
29b/14

e.inden 30a/11

e.ki 2b/03, 2b/06

evvelen (Ar.) *zf.* Birinci, ilk olarak
20a/13, 41b/15

evvelki (Ar.) *sf.* Birinci, önceki
20b/05, 23b/07, 25b/09,
36b/10, 44a/08, 45b/12,
49b/15, 50a/13

e.si 7a/11, 8b/08, 16a/06

ey *ünl.* Hitap edilen kimsenin
dikkatini çekmek veya
anlamı güçlendirmek için
kullanılır 39b/05

eyin *i.* Üst baş, giyecek, elbise
12a/08

eyle- “Etmek, yapmak” anlamında
yardımcı fiil

→ delâlet eyle- 15b/02; farz
eyle 1b/01; hâzer eyle
3a/07, 4a/13, 35a/08; i‘âde
eyle 8a/13; irtikâb eyle
15b/08; kıtl eyle 25a/06,
25a/09; kıyâs eyle 5b/15;
murâd eyle 11b/07;
müdâvemet eyle 35a/10;
niyyet eyle 12a/14, 12b/01,

12b/01, 12b/02, 13b/06; te’hîr
eyle 44b/04; terkeyle)

9b/12, 50a/13; teslîm
eyle 25b/07; vakfe eyle
8a/01; zebh eyle 9a/09, 9a/14

e.-mek 12a/11

e.-se 8a/13

e.-yürse 17b/04

eylik / eylüg *i.* İyi olma durumu, iyi olan
şeyin niteliği 3b/12

e.ine 13a/15

eyyâm (Ar.) *i.* Günler

e.1 nahır Kurban kesme günleri
9a/03, 9a/04, 9a/05, 9b/04,
16b/10, 24b/06; eyyâm-ı
teşrik 45a/11, 45a/12, 45b/03

ezâ (Ar.) *i.* Eziyet, sıkıntı verme,
incitme, üzüntü 3b/15

e. it- Eziyet etmek 27b/02,
27b/09, 34a/14, 35a/15,
41b/03

ezân (Ar.) *i.* Müslümanlıkta namaz
vaktini bildirmek için

müezzinin yüksek sesle
yaptığı çağrı 38a/02, 38a/05,
41b/15, 42a/02

F

fāhiş (Ar.) *sf.* Aşırı, ölçü dışı, çok
fazla

→ gabn-i fāhiş 5a/06

faķır (Ar.) *sf.* ve *i.* Yoksul (kimse),
muhtaç, fukara 6b/14,
23b/01, 24a/12, 24a/15

f. ol- Muhtaç duruma gelmek
24b/11

f.dür 19b/07

f.e 18a/09, 18a/09, 19a/014,
19b/01, 24b/03, 24b/03,
44b/12

f.liğı 28b/12

fāni (Ar.) *i.* Ölümlü olan, insanoğlu
4b/03, 6a/04

fāriğ (Ar.) *sf.* Vazgeçmiş, terk etmiş,
el çekmiş

f. ol- Vazgeçmek 27b/14,
31b/11, 32a/06, 34a/15,
38a/03, 38b/04, 45a/10,
46a/02, 46b/05

farķ (Ar.) *i.* İki şeyin birbirinden
ayrılmasını sağlayan değişik
taraf, başkalık 23a/03

f.1 22a/10

farz (Ar.) *i.* İslâm dîninde Allah'ın emri
olduğu kesin bir delille sâbit
olan 1b/11, 2b/11, 2b/13,
3a/02,4a/15,6a/11,6b/12,7a/06,
7a/07, 7b/01, 8a/11, 8b/02,
12b/13, 12b/15, 15b/09,
26b/08, 26b/09, 26b/10,
38a/05, 38a/13

f. eyle- Farz kılınmak 1b/01

f. ol- Farz olmak 1b/08, 3a/15,
5b/01, 5b/05, 5b/08, 5b/08,
6a/13, 6b/02, 6b/14, 7a/01,
7a/02, 7a/05, 17b/07, 38b/09,
50b/05

f.dan 3b/04, 34b/12

f.dır 3b/01, 7a/11, 7b/13, 15a/08

f.1 1b/14, 38b/02	fazīlet (Ar.) <i>i.</i> Dürüstlük, iffet,
f.1ı 42a/01, 42a/01, 42a/02	nâmus, merhamet,
f.ları 7a/05	alçak gönüllülük
	f.i 11b/12
fâsık (Ar.) <i>i.</i> Şerîat hükümlerine	fazla (Ar.) <i>zf. sf.</i> 5a/01, 5a/03,
uymayan günahkâr kimse	5b/06, 5b/10, 13b/12, 14a/03,
f.lar 5b/04	36b/06
	f.1 5a/03
fâsid (Ar.) <i>i.</i> Fesâda uğramış,	feryād (Far.) <i>i.</i> Yüksek sesle ve kuvvetle
bozulmuş, bozuk, kötü	bağırma, bağırıtı, haykırış
f. it- Bozmak 13b/04, 22b/01,	f. it- Bağırmak 39b/06
22b/09	
f. ol- Bozulmak 9b/12,	fetvâ (Ar.) <i>i.</i> İslam hukuku ile ilgili bir
14b/02, 15a/07, 22a/13,	sorunun dinsel hukuk kurallarına
22b/06, 22b/08, 22b/10,	göre çözümünü açıkla
22b/11, 22b/13, 22b/15,	→ fetvâ-yı bâtı1 13b/06
23a/01	
f.le 22a/14	fevt (Ar.) <i>i.</i> Elden çıkma, yitme
	f. it- Elden çıkarmak 26b/09
faşl (Ar.) <i>i.</i> Bölüm, kısım 7a/05,	f. ol- Elden çıkmak 11b/13,
7a/08, 10a/02, 10b/06,	26b/11, 38b/08
15b/10, 17a/01	
f. it- Bölmek 34a/05	fısq (Ar.) <i>i.</i> Hak yoldan çıkıp her türlü
	günâhı işlemeyi huy hâline
	getirme 2a/06

fiġān (Ar.) *i.* İztırapla baġırma,
haykırma, feryat

f. it- Baġırıp haykırmak
39b/03

filhāl (Ar.) *zf.* O anda, hemen Őimdi
6a/07, 19b/12

fuġarā (Ar.) *i.* Fakirler, yoksullar
14a/14, 24a/09

f.sına 24b/04, 24b/05

f.ya 3a/12, 3b/12, 23a/14,
23b/01, 23b/07, 23b/08,
23b/12, 23b/14, 24a/02,
24a/03, 24a/08, 24a/10,
25a/10

fulān (Ar.) *zm.* Herhangi bir kişi
49b/04

fuġa (Ar.) *i.* Vücūdun belden aŐaġı
kısımını örtecek Şekilde
kuŐanılan, genellikle
ipekten bir nevi önlük,
peŐtemal 19a/011, 19a/011

füsūk (Ar.) *i.* günahlar, ma'siyetler,
isyanlar

f.dan 2a/02

G

ġabn (Ar.) *sıf. ve i.* Alış veriŐte hıle
yapan, aldatan

ġ-i fāhiŐ AŞırı ve haksız kār
etme 5a/06

ġāh (Far.) *i.* Zaman, vakit 39a/06

ġāib (Ar.) *sıf. ve i.* Göz önünde
olmayan Şey

ġ. ol- Kaybolmak 14b/14

ġalat (Ar.) *i.* Yanlış, hatā, sehv

ġ. it- Hata etmek 34a/03

ġālib (Ar.) *i.* Üstün gelen, yenen, galebe
çalan

ġ. ol- Üstün gelmek 20a/01

ġanī *sıf. ve i.* Zengin 19b/06, 23a/15

ġ. ol- Zengin olmak 23b/04,
23b/10, 23b/11

g.lere 24a/13

ġark (Ar.) *i.* bir Şeye batmıŐ, boġulmuŐ halde bulunma
31b/09

ġāyet (Ar.) *zf.* ok, pek, pek çok
25a/14, 47a/14

ġayr (Ar.) *i.* Başka bir kimse, başkası

ġ. -i **müekkede** Hz.

Peygamber Efendimiz

(asm)'in bazen yapıp bazen
de terk ettiġi ameller. 10a/03

ġ.1 7a/14, 8b/12, 10b/11,

12a/02, 14b/03,

14b/11, 15b/08, 18b/12,

19b/06, 23a/04, 23a/07,

23a/13, 24b/04,

24b/09, 25a/08, 30a/10,

31b/06, 35a/02, 35a/02,

35a/03, 35a/04, 35a/05,

35b/10, 35b/11, 35b/14,

43a/14

g.ıyla 22a/11

geç *sf.* Belirli zamandan sonra olan
38a/06

geç- 1. Bir yeri aŐmak gūneŐ zevāli
geçdikden Şonra 38b/06

2. Geçip gitmek, sona ermek
Eyyām-ı teŐrīġ geçdikden Şonra
45a/11

3. Bir yerden geçmek vadi
muŐassara geldikte sūr'atle geçe
43a/03

4. Bulunduġu yerden ayrılıp
başka bir yere yerleşmek, yer
deġiŐtirme Alaġ cānibine
geçüb du'ā ide 45a/03

g.-dikden 38b/06, 45a/11

g.-e 16a/11, 43a/03

g.-en 42b/05

g.-er 26b/11, 44a/05

g.-mek 41b/04

g.-üb 8a/02, 45a/03, 45a/07

→ yerine geç- 44a/05

geçin- Yaşamak için gerekli Şeyleri
saġlayıp hayātını sūrdürmek

g.-üb 14a/14

gedā (Far.) i. Dilenci, yoksul, fakir

g. 23b/11

gel- 1. Doğmak, yaşamak, dünyâya
gelmek benden evvel gelan
enbiyānıñ 40a/02

2. Ulaşmak, varmak 45b/08

3. İntikal etmek hadişde

geldiki 3a/11

4. Ulaşmak, erişmek, vâsıl
olmak 39b/13

5. Ortaya çıkmak, baş
göstermek āhiret cānibine rağbet
gelmese 2b/08

g.-an 40a/02, 45b/08

g.-di 3a/11, 13a/13, 39b/13,
40a/09, 50a/13

g.-digi 10a/05

g.-dikce 7a/13, 27b/15,
32b/08

g.-dikde 10b/12, 11a/04,
26a/14, 28a/01, 43a/03,
45b/07, 50a/10

g.-dise 34b/01, 34b/07, 36b/09,
36b/11, 44a/14

g.-e 19b/12, 25a/03, 28b/14,
32b/08, 37a/02, 43a/14, 45a/02,
46a/05, 47a/11, 50b/04

g.-ecek 22a/14, 22b/02

g.-en 11a/05

g.-ene 10a/04

g.-eni 10b/07, 10b/08, 10b/08,
10b/09

g.-ince 4a/02, 5b/06, 5b/07,
6b/08, 30b/12

g.-inceye 1a/06

g.-meden 6a/03, 6b/09, 6b/10,
20a/08

g.-mege 6b/03

g.-mek 6b/04, 6b/14

g.-mekdir 8b/14

g.-meklik 50a/07

g.-mese 2b/08, 38b/01

g.-mesi 19b/15

g.-meye 4a/11 13b/08, 13b/09, 14a/01,

24b/02, 37a/04

g.-se 6b/15, 7a/02, 7a/13,

12a/01, 14a/14, 14a/14,

17a/08, 17b/07, 27a/13,

37b/14

g.dir 2b/14, 13b/05, 13b/11,

14a/05, 14a/06, 14a/11, 14b/06,

23b/13, 24b/08

g.-sün 50b/02

g.dür 24b/06, 44a/01, 44a/02,

44a/06, 44a/09

g.-üb 6a/13, 20a/04, 27a/05,

28b/11, 31b/14, 34b/02,

34b/05, 38a/06, 39a/010,

39b/10, 46b/06, 49a/12,

49b/09, 49b/15, 50b/03

g.se 19b/03

getür- Bulunulan yere gelmesini sağlamak

g.-e 12b/07

g.-ür 4b/05, 11a/02, 44b/10,

45b/03

g.-eler 50a/15

g.-ürse 11a/06, 20a/03

g.-se 5a/09

→ zarar gel- 4a/13; ğinā gel-

6b/15, 7a/02; ma^ʿnāya gel-

11a/02; zarar gel 19b/12;

lāzım gel- 44b/10

gey- /**giy** Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek

g.-an 19b/07

g.-di 18a/11, 20a/08

g.-e 12a/03, 18a/14, 18b/07,

19a/010, 19a/012, 20a/01,

35a/13

g.-ecek 20a/03

g.-erler 18b/09, 18b/10

gemi *i.* Su üstünde giden büyük taşıt
4b/11, 4b/11

gerek *i.* Herhangi bir şeyin
yapılabilmesi veya
olabilmesi için şart olan

g.-maz 5b/13	19b/02, 19b/09, 20a/07, 20a/10
g.-meden 16a/08, 17a/010	
g.-mege 17b/13, 17b/14, 17b/15, 18a/01, 18a/03, 18a/04, 19a/04, 19a/04, 19a/05, 19a/05, 19a/06, 19a/06, 19a/07	g.-seler 17a/010 g.-sün 19b/03 g.-üb 18a/06, 19a/013, 21a/13, 34b/04, 44b/06
g.-megi 8b/07	ğınā (Ar.) <i>i.</i> Zenginlik, bolluk 6b/15, 7a/02, 17a/08, 17b/07
g.-mek 12a/06, 15a/14, 16a/05, 18b/08, 19a/09, 21a/12, 44b/14	gibi <i>e.</i> Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen 1a/08, 2a/04, 6a/08, 11a/12, 16a/07, 16b/04, 17a/04, 18b/15, 19a/010, 19a/011, 19a/09, 25a/11, 27b/03, 28a/05, 29b/07, 31b/13, 38b/02, 39a/05, 42b/07, 44a/08, 45a/06, 45b/01, 47a/14, 49b/06
g.-mekde 19b/06	
g.-mekdür 16a/08	
g.-mese 18a/05	
g.-meye 19b/14, 19b/15	
g.-meyicek 19b/11	g.dir 16a/05, 17a/012, 22b/11, 22b/15, 23a/08
g.-meyüb 16a/03, 18a/12, 18b/14	gice <i>i.</i> Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman 17b/09, 21b/01, 25b/13, 42a/04, 42a/06, 42a/08, 42a/10, 44b/09
g.-se 17a/012, 17b/08, 18a/12, 18a/14, 18b/02, 18b/03, 18b/05, 18b/15,	g.den 16a/12

g.niņ 8b/04	g.-se 20a/02, 20a/04, 25b/13, 26a/13
g.si 8b/04, 10a/09, 10a/13, 36b/05, 37a/15	g.-üb 34b/10
gicele- Bir yerde geceyi geçirme	girü i. Arkada bulunan taraf, arka taraf 11a/08, 14b/06
g.-mek 10a/10, 10a/12, 10a/14	git- 1. bir yerden daha uzak bir yere varmak <i>marazı olsa ki gitmege</i> <i>māni'dir</i> 6a/05
g.-ye 37a/15	2. Temelli uzaklaşmak, ayrılmak <i>elden mansıb gitmek</i> 6a/15
gine zf. Yine, tekrar 50a/07	3. Yok olmak, eser kalmamak <i>beşyüz günāhı gider</i> 31b/10
gir- 1. Bürünmek iħrāma girdikde refeş itmese 2a/04	4. Belli bir yerden geçmek <i>ķayanıñ sağ cānibinden</i> <i>yol gider</i> 37b/07
2. İçeriye varmak, dāhil olmak <i>ķacan mekkeye girmelü</i> 25a/13	g.-diler 39b/14
g.-dikde 2a/02, 2a/15, 35a/11	g.-e 37b/06, 46a/01, 43a/02, 46b/08
g.-e 25a/14, 35a/11	g.-ecek 25b/14, 32b/15
g.-en 35a/11	g.-eler 38b/05
g.-mege 35a/10	g.-ene 37a/01
g.-mek 15b/11, 25b/08, 25b/13, 35b/05	g.-eni 36b/15
g.-melü 12a/01, 25a/13	

g.-enin 14a/02	g.-mezden 41a/08
g.-er 2a/03, 31b/10, 32b/13, 37b/07	g.-üb 42a/08
g.-erdüm 28b/12	g.-üldükde 43a/03
g.-erken 42a/13, 45a/04	gökçek <i>sf.</i> Güzel, şîrin, hoş, latif 21b/10, 31b/15
g.-erler 24a/06	gölgelen- Gölgele duruma girmek
g.-ince 4a/11, 16b/08	g.-mek 15b/13
g.-mege 6a/06, 6a/07, 6a/12	gömlek <i>i.</i> Vücutun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu 18a/13
g.-mek 6a/08, 6b/01, 25b/15, 36b/14, 37a/05, 42a/08, 45a/07	gönder- Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak 6b/09
g.-mekdür 37b/08, 41b/06, 45a/01	g.-em 1b/08
g.-melü 36b/08, 43a/02	g.-mek 6b/01, 29a/07
g.-se 7b/06, 8a/02, 32b/10	g.-üb 6a/06
g.-seler 16b/09	gönül <i>i.</i> kalpte oluşan duyguların kaynağı
g.-üb 45b/01	g.i 11b/14
göç- Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek	gör- Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak
g.-dükde 10b/03	g.-digi 39b/11

g.-dise 25b/05

g.sin 11b/08

g.-se 37b/08

g.sinde 15a/14

g.-seler 16b/08

g.sinden 15a/12

→ hayz gör 16b/07

g.sine 15b/03

göre *zf.* Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince 2a/14, 2b/01, 18b/06, 26a/07

göz *i.* İnsanda ve hayvanda görme organı 23a/10

görün- Görülür duruma gelmek, görülür olmak 39a/09

g.dür 11b/02

g.i 11b/14, 27a/10, 35a/15

g.-dükde 26a/08

g.ine 15b/13, 39b/10

g.-üb 2b/04

g.ini 11b/02

g.lerin 47a/14

göster- Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek

g.ünden 50a/07

g.-ir 39a/09

ğumum (Ar.) *i.* Gamlar, kederler, tasalar ğ.ı 28b/11

götür- Taşımak, ulaştırmak veya koymak

ğusl / ğusül (Ar.) *i.* İslâm dîninde, cünüplükten kurtulmak için yıkanmak 11b/12, 11b/11, 25b/08, 41b/07

g.-e 29a/10

g.-mege 6b/13

g.-üb 8a/08, 29a/11, 29a/13

ğ. it- Boy abdesti almak 11b/10, 11b/10, 12a/01, 15b/10, 25b/08, 35a/13, 36a/13, 36a/14, 37b/14, 45a/05

gövde *i.* İnsan bedeni, vücut

g.si 17b/12

güç <i>i.</i> Bir iş veya hareketi sağlayan maddî ve fizikî kuvvet	g.de 2a/03, 18a/11, 18a/12, 18b/02, 18b/14, 39b/01, 39b/02
g.i 21b/05, 24b/11, 24b/12	g.dür 39b/02
gül (Far.) <i>i.</i> Gül ağacının güzel kokulu, pek	g.e 45a/09
çok çeşidi bulunan çok makbul	g.i 7b/13, 7b/15, 8b/04, 9a/08, 9a/13, 10a/10, 24b/13, 24b/13, 25a/01, 25a/01, 34b/01, 37a/03, 39a/07, 39b/08, 41a/07, 42a/12, 43a/15, 44a/13, 44b/13, 45a/05, 50a/14
çiçeği 22a/03	
güllâb (Far.) <i>i.</i> Gül suyu. 5a/12	
gümüş <i>i.</i> Kıymetli, parlak ve beyaz element	g.ler 38b/02
g.üş 45a/15	g.lerinde 10a/11
	g.ünde 27a/09, 40a/02
gün <i>i.</i> Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman parçası,	g.ünün 38b/06
gündüz 7b/11, 8a/01, 16a/11, 16a/12, 17b/09, 18a/07, 18a/08, 18a/12, 18a/13, 18a/14, 18b/01, 19a/013, 19a/015, 20a/05, 20a/05, 20a/09, 21b/01, 24b/12, 24b/14, 25a/03, 25b/11, 35a/05, 37a/04, 38b/06, 39b/08, 42b/15, 43a/14, 44b/09, 45a/07	günâh (Far.) <i>i.</i> Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman parçası, gündüz 35a/07, 45b/02
	g.a 45b/13
	g.dan 39b/08, 45a/14
	g.ı 2a/03, 2a/11, 31b/10, 31b/15, 35a/08, 44a/07
	g.ına 3b/03

g.ından 31b/12, 35a/12

g.ları 28a/04

g.larıdır 39b/13

g.ların 39a/13

günāhkār (Far.) *sf.* ve *i.* Günah işleyen, günah işlemiş kimse

g. ol- Günah işlemek 5b/03, 10b/14, 11a/10

gündüz *i.* Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman 25b/13

güneş *i.* Gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi. 7b/11, 7b/13, 7b/14, 10a/13, 10a/14, 10b/01, 37a/04, 37b/01, 37b/3, 37b/3, 38b/06, 38b/10, 40b/15, 41a/03, 41a/05, 41a/07, 41a/15, 43b/06

g.e 20b/15, 21a/01

günlük *sf.* (Sayı bildirilen kelimelerle) ... gün sürecek

olan veya üzerinden ... gün geçmiş bulunan 6b/05, 14b/05, 14b/07, 14b/09, 16b/14

H

haber (Ar.) *i.* Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi. h.de 50a/13

habs (Ar.) *i.* Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma.

h. -i ebedī Sonsuz hapis 6a/08

hac / hacc (Ar.) *i.* Kurban bayramı günlerinde belli usûllere göre Kâbe'yi ziyâret etmesi şeklindeki farz ibâdet 1b/08, 2a/14, 3b/07, 2b/09, 2b/11, 3a/02, 3a/12, 3a/15, 3b/01, 3b/01, 3b/02, 3b/07, 3b/08, 3b/09, 5b/01, 5b/05, 5b/08, 6a/01, 6a/12, 6b/13, 7a/13, 7b/01, 7b/02, 9b/12, 10b/05, 10b/11, 11a/13, 12a/01,

13b/05, 14a/03, 14a/05,
14a/15, 14b/02, 14b/05,
14b/08, 14b/08, 14b/10,
14b/13, 15a/01, 15a/04,
15a/07, 15b/08, 15b/10,
16b/11, 16b/13, 17a/01,
17a/03, 17a/05, 17b/07,
23a/01, 23a/01, 23a/03,
36b/08, 36b/08, 36b/12,
38b/08, 45b/07, 50b/05
→ef^cāl-i hac 43a/15

h. it- Hac farizasını yerine
getirmek 1a/07, 1b/10, 1b/11,
2a/01, 2b/06, 2b/15, 3a/09,
3a/10, 3a/15, 3b/03, 5b/02,
5b/15, 6a/01, 6a/02, 6a/06,
6a/13, 6a/15, 6b/10, 6b/14,
6b/15, 7a/01, 7a/02, 7a/03,
7a/05, 7b/01, 7b/02, 13b/02,
13b/08, 13b/10, 13b/12,
14a/04, 14a/10, 14b/04,
14b/06, 14b/07, 14b/10,
14b/15, 17a/01, 17a/07,
17a/08, 17b/06, 25b/04,
45a/13, 50b/05

h. ol- Hac yapmak 2b/14, 14a/11

h.da 3b/11, 24b/13

h.dan 24b/13, 24b/14, 46b/13,
50a/09

h.dır 13a/06

h.ları 18b/10

h. -ı mebrūr Şartlarına uygun
olarak ihlas ile yapılan hac
2a/08, 2a/10, 2a/12, 2a/13,
2a/14, 2b/01

h. -ı şer'ī Şeriata uygun hac
2b/09

h. -ı şerīf Mübarek hac 50a/11

h.a 2b/01, 3a/05, 6b/03, 6b/04,
6b/13, 12b/01, 12b/08, 13b/03,
14a/02, 21a/10, 34a/15, 38b/08,
45b/03, 45b/05

h.ı 1b/01, 1b/03, 1b/05, 1b/12,
2a/03, 3a/03, 5b/04, 6a/10,
6a/10, 6b/01, 6b/06, 6b/06,
6b/11, 7a/08, 14b/04, 14b/04,
17a/010, 21a/10, 22a/13, 22b/02,

22b/06, 22b/10, 22b/11,
22b/15, 50a/08

h.ıñ 2b/02, 6a/09, 7a/05,
7a/08, 10a/02, 13a/04,
13a/05, 13b/04, 22b/01,
25b/08

h.indan 24b/15

hacamat (Ar.) *i.* Vücutun herhangi
bir yerini hafifçe çizip
üzerine boynuz, bardak
veya şişe oturtarak kan
alma.

h. it- Hacamat yaptırmak
15b/15

hacer (Ar.) *i.* Taş

h. -i ismā'ıl 29a/14, 35b/06

hacer-i esved (Ar.) *i.* Kâbe'nin doğu
köşesinde bulunan, tavaf
sırasında hacıların her
dönüşte selâmladıkları
siyah parlak taş 27a/14,
27b/07, 28a/03, 30a/09,
30b/11

h.-i esved.den 8b/08, 8b/11,
27b/10, 27b/11

h.-i esved.e 22a/05, 26a/06,
26b/12, 27a/06, 27a/13, 27b/08

h. -i esved.i 16b/05, 27a/10,
27a/14, 27b/02, 27b/07, 27b/13,
27b/15, 29b/03, 30b/07, 46b/06

h. 'ül-esved.e 26b/07

hacet (Ar.) *i.* Herhangi bir şey için
gerekli olma, gereklilik,
lüzum

h.i 49b/04

h.ıñ 12b/06

hacetlik *i.* İhtiyaçlık

hacı (Ar.) *i.* Din buyruklarını yerine
getirmek için hacca gitmiş
Müslüman. 5a/09

h.lar 5a/13

h.ları 24a/02

h.larun 39b/13

hadd (Ar.) *i.* Sınır, uç

h. i 41b/03

h.ıj 7b/14	hâk te'ālā (Ar.) <i>sf.</i> Şanı yüce olan Allah 39a/15
hadeş (Ar.) <i>i.</i> Abdestin, guslün yenilenmesini gerektiren ha	h.ya 27a/12
h.den 28b/15	hâkîr (Ar.) <i>sf.</i> Değersiz, îtibarsız, küçük 2b/04
hadis (Ar.) <i>i.</i> Peygamberimizin kutsal sözü	hâl (Ar.) <i>i.</i> Durum, vaziyet, oluş, bulunuş
h. -i şerîf Mübarek olan söz 28a/02, 28a/05, 36a/01	h.de 1b/02, 13a/03
h.de 3a/11, 36a/03, 36a/10, 40a/09	h.e 2b/06
hak / hakk (Ar.) <i>i.</i> 1.Doğru, gerçek hakdan bâtıla meylidüb 11a/01	h.i 2b/06
2. Bir kimseye sarfedilen ve ancak ona lâyıık olmakla ödenebilecek büyük emek ve gayret Allah hakkı- cün 27a/09	halâl / helal (Ar.) <i>sf.</i> ve <i>i.</i> Dînin yasaklamadığı şey 2b/13, 3a/07, 3a/09
h.dan 11a/01	h. -i tayib ol- Temiz ve helal olmak 39b/09
h.ı 27a/09, 42a/05	h. ol- Helal olmak 15b/10, 44b/15
h.ıdur 14a/03	h.i 3a/08
	hâli (Ar.) <i>sf.</i> Tenha, boş, sahıpsız yer
	h. olma- O şeysiz olmamak 27a/05, 34a/08, 35b/15, 43a/08

halk (Ar.) *i.* Yaratma, yok iken var etme.

h. ol- Yaratılmak 28a/12

halli sf. Hal üzere olan 19a/12

halvet (Ar.) *i.* Yalnız kalma, tenhaya

çekilme 39b/10

h. -i rüçü' it- Tenhada yalnız kalmak 39b/10

hamd (Ar.) *i.* Allah'a şükretme

25b/03, 35b/03, 35b/05

hammām (Ar.) *i.* Yıkanılacak yer,

yunak

h.a 15b/11

hamse (Ar.) sf. Beş sayısı

→ mīkāt-ı hamse 11a/13

haraç (Ar.) *i.* Bir yerden, bir

kimseden zorbalıkla

alınan para

h.a 1b/09

harām (Ar.) *i.* Dinî bakımdan yasak

olan 2b/10, 2b/11, 2b/15,

18b/09

h. ol- Dini kurallar açısından

yasak olmak 3a/01, 3a/06,

12a/06, 15a/07, 22a/010,

23a/02, 44b/14, 44b/14

h.a 11b/15

h.dır 2a/05, 5a/03, 6b/04,

15a/11, 15b/07, 23a/02, 25a/05

h.dur 16b/13, 18b/08, 20a/14,

20b/11, 21a/03, 21b/10, 22a/12,

23b/04, 23b/05, 25a/08

h.ı 2a/06

h.ında 15b/06, 24b/07

h.indan 23a/13

h.ını 25a/07

haramī (Ar.) *i.* Hırsız, haydut, eşkıya

4b/05

harç (Ar.) *i.* Bir iş için harcanan para,

masraf

h. it- Harcamak 14a/13, 39a/11

hāriç (Ar.) *i.* Dışarı çıkan, dışta

h. 9b/08

harīr (Ar.) *i.* İpek 16b/01

ḥasenāt (Ar.) *i.* İyilikler, iyi haller, iyi işler

ḥ.a 35a/11

ḥāşıl (Ar.) *i.* Meydana gelme, ortaya çıkma 17a/02

ḥ. ol- Ortaya çıkmak 3a/03, 36a/02, 36b/01, 49b/04

ḥ.1 29b/07

ḥāşiyet (Ar.) *i.* Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet

ḥ.ine 36a/08

ḥasret (Ar.) *i.* Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek 1a/07, 50b/06

ḥ.i 46b/07

ḥaşr (Ar.) *i.* Toplama, bir araya getirme.

ḥ. ol- Kıyamette yeniden dirilmek 2a/09

ḥatīb (Ar.) *i.* Güzel söz söyleyen, hitâbet yeteneği olan kimse 38a/02

ḥātif (Ar.) *i.* Gaybdan seslenir gibi haber veren melek

h.den 39b/12

ḥatim (Ar.) *i.* Kur'ân-ı Kerîm'i başından sonuna kadar

ḥ.den 35a/06

ḥatime (Ar.) *i.* Son, nihâyet, encam

→ ḥüsn-ü ḥātime 26a/11, 42b/14

ḥavāyiç (Ar.) *i.* İhtiyaçlar, gerekli şeyler

ḥ.den 5b/05

ḥavf (Ar.) *i.* Korku

ḥ. it- Korkmak 19b/11, 36a/08, 39a/12, 42a/09

ḥ.1 4b/05, 4b/14, 6b/01, 31b/06

ḥavz (Ar.) *i.* Etrafı çevrilmiş su biriktirme yeri

ḥ.ımdan 1b/06

ḥayz / ḥayz (Ar.) *i.* Kadınlarda adet hâli, aybaşı

h. 16b/07, 16b/10, 23a/06	h. i rasülallāh Allah'ın rasülü
h.dan 28b/15	3b/10
h.1 12a/01	h.lerinden 50a/06
hayrāt (Ar.) i. İyilikler, hayırlı işler	h.lerine 3b/11, 48b/14
h.-1 dareyn Dünya ve ahret	h.lerini 49a/07
iyilikleri 26a/10	hediyye (Ar.) i. Armağan 5a/09
hazān (Far.) i. Güz, sonbahar 28a/04	helāk (Ar.) i. Ölme, öldürme, yok etme, yok olma
hazer (Ar.) i. Sakınma, çekinme	h. ol- Yok olmak 20b/15
h. eyle- Sakınmak 3a/07, 4a/13, 35a/08	hem (Far.) bağ. üstelik, bir de, şu da var ki, zâten 22a/13, 38a/13, 38a/14
h. it- Sakınmak 17a/010, 22a/03,34a/14,39b/08, 49b/08	hemān (Far.) zf. Derhal, hiç vakit geçirmeden 4b/10, 12a/14, 12b/01, 12b/06, 18b/02, 23b/07, 25b/06, 26a/06, 29b/15, 44a/05
hāzır sf. Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan	her (Far.) sf. Her, herbir, tamamı, bütünü 1b/02, 1b/07, 1b/08, 1b/10, 3a/12, 3a/13, 7a/11, 7a/13, 8a/05, 8b/09, 10a/06, 10b/10, 11a/03, 13a/03, 13a/12, 16b/03, 18a/02, 18a/09, 19b/01, 21a/05, 21b/06, 21b/08, 21b/13, 22b/04, 24b/07, 26a/12, 27b/15,
h. it- Hazır hale getirmek 17a/06, 25b/01,	
h. ol- Hazır durumda olmak 2b/05, 14b/12, 30a/04	
hazret (Ar.) i. Bir saygı ve ululama ifadesi olarak büyük zatlara verilen unvan, zat	

28a/14, 28b/01, 28b/11, 29b/03, 29b/11, 30a/13, 30a/14, 31b/09, 32b/08, 35a/07, 35b/04, 35b/15, 36a/02, 36b/15, 37a/01, 38b/11, 42a/11, 42b/05, 43b/09, 44a/07, 44a/09, 50a/12	17b/13, 18b/08, 23a/11, 24a/03, 34a/02, 49b/04
heybet (Ar.) <i>i.</i> Ululuk, büyüklük, azamet,gösteriş h.ij 25a/15	h̄il (Ar.) <i>i.</i> Harem bölgesi dışında kalan yerler h̄.de 9b/08, 9b/09
h̄ifz (Ar.) <i>i.</i> Koruma, saklama, muhafaza etme h̄. it- Korumak 11b/02, 11b/03, 11b/06	h̄ilāf (Ar.) <i>zf. ve sf.</i> Ters, aykırı h̄.ina 4b/12
h̄inzır (Ar.) <i>i.</i> Domuz 39b/11	h̄ile (Ar.) <i>i.</i> Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip 3a/10, 5a/10, 5a/11 h̄. it- Aldatmak, kandırmak 5a/10
h̄ibe (Ar.) <i>i.</i> Malını karşılıksız olarak verme h̄. it- Karşılıksız vermek 5a/11, 13b/15	h̄in / h̄ın (Ar.) <i>i.</i> An, zaman, vakit, sıra h̄. de 42b/04 h̄. -i vasiyyet Vasiyet ettiği zaman 13b/09 h̄. -i ihram İhramlandığında 19b/10
hiç (Far.) <i>zf.</i> Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir 1a/08, 6a/05,	h̄inna (Ar.) <i>i.</i> Kına tozu h̄isāb (Ar.) <i>i.</i> önceden verilen hüküm, düşünüş 20b/07

h. olun- Hesaplanmak 5b/10	hulûş (Ar.) <i>i.</i> Hâlislik, safîlik, gönül temizliği 39a/07
hişşe (Ar.) <i>i.</i> Bölünen bir bütünden bir kimseye düşen kısım h.sin 14a/01	hulyât (Ar.) <i>i.</i> Süsler, ziynetler 16b/01
hitabet (Ar.) <i>i.</i> hutbe îrad etme, hatiplik. 6a/14	hurma (Ar.) <i>i.</i> Hurma ağacının tatlı, besleyici, etli meyvesi 25a/11, 42a/14
hizmet (Ar.) <i>i.</i> Başkalarına ait yapılması gereken günlük işleri yapma h.it- Başkasının işini görmek 14a/13 h.e 5b/11	hurmet (Ar.) <i>i.</i> Saygı h. it- Saygı göstermek 10b/14 hurûç (Ar.) <i>i.</i> Çıkma, çıkış. h. it- 41a/05
hor (Far.) <i>sf.</i> Değersiz, bayağı, hakir 2b/04	huşemâ (Ar.) <i>i.</i> Hasımlar, düşmanlar h.sin 42b/11
huccâc (Ar.) <i>i.</i> Hacılar h.a 34b/11 h.da 34b/15	huşül (Ar.) <i>i.</i> Hâsıl olma, peydâ olma h. -i muradât İstekleri elde etme 35b/04 h.ün 26a/11
huḳuk (Ar.) <i>i.</i> Haklar h. -ı nâs İnsanların hakları 3b/05	huşüş (Ar.) <i>i.</i> Konu, iş, keyfiyet h.da 18b/01
	huşû^c (Ar.) <i>i.</i> Hayranlık ve korkunun karıştığı bileşik bir duygu 25a/14, 29b/13, 47a/15

h̄utbe (Ar.) *i.* Cuma ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt
38a/03

h̄ükm (Ar.) *i.* Emir, hükümlerlik; karar

h̄.i 5b/04, 18a/02, 22b/11, 22b/11, 22b/15, 23a/01

h̄.ünde 18b/01

h̄.indedür 18b/02

h̄üsn (Ar.) *i.* Güzellik

h̄. -ü **h̄ātīme** Güzel son
26a/11, 42b/14

I

ırak *i.* Uzak 14b/07, 30a/02, 44a/01, 44a/02, 44a/04, 47a/13

1. ol- Uzak olmak 14b/09

1.dan 10b/09, 14b/05, 16b/06

ıslāh (Ar.) *i.* Düzeltme, iyileştirme:

1. it- Düzeltmek 14b/02

ıṣṭibāʿ / **ıṣṭibāʿ** (Ar.) *i.* Ziyaret ve umre tavafına başlarken omuzlar üzerine atılan kumaşın bir ucunu sağ koltuğun altından geçirmek suretiyle sağ omuzu açık tutmak 29b/08, 29b/11, 29b/12

1. it- Sağ omzu açık bırakmak
10a/08, 29b/05

ızdırāb (Ar.) *i.* Maddî veya mânevî acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı
4a/14

1. ol- Acı verici olmak 4a/14

ızdırār (Ar.) *i.* Çâresiz kalma, çâresizlik, mecbûriyet

1.dan 25a/08

ızdırārī (Ar.) *sf.* Mecbûrî 18b/13, 19b/04, 20a/12

İ

i- Cevher fiili

i.-di 20a/06

i.-ken 1b/12, 1b/13, 4b/12,
5a/14, 20b/08, 23b/11,
23b/14, 24b/13, 32b/14,
42b/05

i.-miş 2a/12

i.-se 1b/02, 1b/09,
2b/05, 3b/04, 3b/05, 3b/06,
4b/11, 4b/12, 4b/14, 5b/08,
6a/01, 6b/06, 6b/06, 6b/10,
6b/10, 6b/11, 6b/12, 7a/12,
7a/15, 10b/13, 11b/09,
11b/10, 11b/13, 11b/14,
12a/03, 12b/08, 12b/10,
13a/12, 13a/14, 13b/01,
13b/03, 14b/07, 14b/08,
14b/11, 14b/12, 14b/13,
14b/15, 15b/05, 15b/14,
16b/14, 17a/02, 17a/03,
17a/05, 17a/06, 17b/01,
17b/02, 17b/05, 17b/10,
18a/07, 18a/07, 18a/08,
18a/08, 18a/09, 18a/10,
18a/11, 18b/09, 18b/10,
19a/011, 19a/015, 19a/015,
19b/12, 20a/08, 20b/02,
20b/13, 21a/02, 21a/05,

21b/13, 22a/07, 22a/12, 22b/07,
22b/07, 23b/12, 24a/09, 24a/14,
24b/07, 25a/12, 25a/14, 26b/14,
26b/14, 27a/04, 27a/13, 27b/04,
27b/08, 32b/13, 34b/09, 36b/11,
37b/15, 42a/10, 44a/14

i.-sen 15a/05

i'āde (Ar.) *i.* Tekrar eski durumuna
getirme 8b/12, 29a/09

i. eyle- Tekrar yapmak 8a/13

i. it- Tekrar yapmak 7b/06,
7b/09, 8a/10, 8a/13, 23a/07,
29a/03, 29a/05, 29a/12, 29a/14,
32b/13, 32b/14, 32b/15, 34a/04,
44a/02

i.si 29a/03

ibā (Ar.) *i.* Çekinme, kaçınma, râzı
olmama

i. it- Çekinmek 6b/04

'ibādet (Ar.) *i.* Allah'ın emirlerini yerine
getirme, tapma 34b/12, 35b/08

'i. it- Allah'ın emirlerini yerine
getirmek 42a/04

	‘i.den 35a/07, 49b/09	10b/11, 11a/10, 11a/10, 11a/12,
ibtidā (Ar.)	<i>i.</i> Başlangıç 26a/08, 27a/03, 27a/13, 34a/03, 36b/08, 45b/07	11a/14, 11b/15, 13b/02, 13b/08, 13b/12, 16b/11, 17a/05, 17a/07, 18a/10, 18a/15, 19b/09, 20a/07, 20a/12, 20b/05, 20b/06, 20b/06, 21a/01, 21b/08, 25b/03, 25b/09, 25b/10, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/12, 26b/08, 28a/12, 28a/13, 34a/07, 35b/04, 36a/02, 36b/04, 36b/08, 36b/12, 36b/15, 39b/15, 40a/01, 41b/03, 42a/05, 42b/13, 42b/13, 43b/02, 43b/11, 43b/14, 44a/07, 46b/07, 47a/11, 49a/03, 49a/15
	i. it- Başlamak 8b/08, 8b/11, 8b/12, 27a/05, 27a/15, 29b/02, 45a/07	
	i. ol- Başlamak 44a/12	
iclāl (Ar.)	<i>i.</i> Saygı gösterme, büyük sayma, büyüklük	
	<i>i. iyle</i> 25b/02	
icrā (Ar.)	<i>i.</i> Bir şeyi fiil hâline getirme, yapma	iç <i>i.</i> Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dâhil
	i. ol- Yapılmak 5b/04	<i>i. inde</i> 4b/11, 4b/15, 5a/02, 5a/09, 9b/07, 11a/07, 12a/12, 12a/13, 18b/09, 25b/09, 29a/14, 30a/04, 31b/04, 36b/13, 44b/13
içtināb (Ar.)	<i>i.</i> Sakınma, çekinme, uzaklaşma	<i>i. inden</i> 8a/02
	i. it- Sakınmak 2a/02, 2b/01, 15a/09, 15b/05	<i>i. ine</i> 34b/10
içün	<i>e.</i> Sebebiyle, -den ötürü, amacıyla 1a/07, 2a/13, 2a/14, 2a/15, 3b/07, 5a/09, 6a/01, 7a/13, 7a/14, 7a/14, 7a/14, 8b/11, 10b/06, 10b/10,	<i>i. ünde</i> 39b/01
		iç- Bir sıvıyı ağza alıp yutmak

i.-e 36a/06, 46a/04	i. -ı şerîf Mübarek İhlas suresi 40a/11
i.-eni 36a/12	
i.-erse 36a/10	ihrām (Ar.) <i>i.</i> Hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü. 11a/15, 11b/06, 11b/15, 12a/12, 12a/13, 16a/06, 17a/012, 17b/14, 18b/09, 19b/13, 29b/09, 36b/09, 36b/10, 44b/13
i.-meden 35b/15	
i.-mege 36a/08	
i.-mek 30a/09	
i.-sin 36a/10	→ h̄in-i ihrām 19b/10; nefs-i ihrām 7a/11
içül- İçme işi yapılmak	
i.-se 36a/02	i. olun- İhramlanmak 17a/09
idin- Kendini bir şeyin sâhibi ve mâliki kılmak	i.a 2a/02, 2a/15, 3a/05, 7a/06, 12a/01, 17a/02, 17a/05
i.-e 11a/01	i.da 23a/02
iğvā (Ar.) <i>i.</i> Baştan çıkarma, yolunu şaşırtma	i.dan 2a/02, 2a/15, 3a/05, 8a/03, 11b/14, 16b/01, 21a/09, 21a/11, 21a/12, 22a/14, 22b/12, 34b/08
i. it- Ayartmak 39b/07	i.dır 7a/05
i.ya 44a/09	i.i 11a/14, 12a/05, 16a/05, 16a/05, 22b/07, 36b/10
iḥfā (Ar.) <i>i.</i> Gizleme, saklama 30b/04	i.iḡ 11a/04
iḥlāş (Ar.) <i>i.</i> Kur'ân-ı Kerîm'in 112. sûresinin adı	i.mda 23a/02

i.ıyla 45b/07	ih̄tilāfī (Ar.) <i>sf.</i> ve <i>i.</i> Anlaşmazlığa ait
i.sız 10b/13, 11a/03	i.dir 7a/09
ih̄ramlan- Hac için örtünmek	ih̄tilāt (Ar.) <i>i.</i> Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme
i.-a 10b/12	i. -ı ricāl Erkeklere temas etmek
i.-acağ 10b/07	16b/06
i.-duğı 20a/10	
i.-mağ 7a/14, 10b/06, 11a/09, 36b/09, 36b/12, 36b/13	ih̄timāl (Ar.) <i>i.</i> Mümkün olma, olasılık
i.-mağdır 7a/11	i.i 6a/08, 6a/09
i.-sa 11a/05, 11a/07, 11b/12, 36b/12	ih̄tiyāç (Ar.) <i>i.</i> Gereklilik, eksiklik
i.-ub 14b/02	duyma i.i 5a/11, 5b/12, 5b/14, 19a/05
ih̄ramsız <i>sf.</i> İhramı olmayan 11a/08	ih̄tiyār (Ar.) <i>i.</i> Kendi arzusuyla hareket etme
ih̄şār (Ar.) <i>i.</i> alıkoymak, men etmek, engellemek	i.i 20a/12
→ dem-i ih̄şār 23b/02	i.ıyla 20a/02, 24b/08
ih̄tilāf (Ar.) <i>i.</i> Anlaşmazlık, uyuşmazlık	ih̄tiyārī (Ar.) <i>sf.</i> Red veya kabulü isteğe bırakılmış olan 20a/03
i. -ı mekān Mekan anlaşmazlığı 18a/15, 18b/06	i.dür 18b/13, 19b/04
i.i 8b/08	ih̄tiyāt (Ar.) <i>i.</i> tedbirli ve ölçülü davranma

i. 18b/06	27b/07, 27b/07, 27b/10, 28a/14,
ihzār (Ar.) <i>i.</i> Hazır etme, hazır bulundurma	28a/15, 28b/12, 29b/06, 31b/11, 32a/11, 32a/12, 32b/02, 32b/07, 32b/08, 34b/04, 34b/10, 35b/02, 37b/15, 38a/05, 38a/05, 38a/13, 38b/02, 41b/04, 42a/02, 42a/09, 42b/15, 45b/03, 46a/03, 47a/09, 49b/05, 50a/06, 50a/10
i. it- Hazırlamak 47b/01	
‘ikāb (Ar.) <i>i.</i> Azap, ezâ, eziyet	
i.a 6b/07	
ikāmet (Ar.) <i>i.</i> Bir yerde yerleşip oturma 38a/05, 42a/02	i.si 23a/03, 29b/08, 34b/04
i. it- Yerleşmek 41b/15	i.sinden 7b/03
i. olun- Yerleşilmek 26b/08, 30a/04, 34a/07, 38a/04, 38a/04	ikinci <i>sf.</i> İkinci sırada olan 7a/06, 7b/03, 8a/14, 8b/13, 16a/09, 16b/11, 18b/07, 25b/09, 43b/04
iki <i>sf.</i> İki sayısı 1b/14, 4a/01, 5a/07, 5b/12, 8a/06, 10a/02, 10a/09, 10a/10, 10b/01, 12a/03, 12a/06, 12a/08, 14b/02, 16a/06, 18a/07, 18a/09, 18b/05, 18b/12, 19a/015, 19b/01, 19b/13, 20b/01, 20b/04, 20b/04, 20b/08, 20b/11, 21b/03, 21b/12, 21b/12, 22b/04, 22b/07, 22b/07, 23a/04, 23a/07, 26b/15, 27a/10, 27b/02,	ikindi <i>i.</i> Öğle ile akşam arasındaki zaman 37a/14, 38a/05, 38a/09, 38a/09, 38a/11, 38a/12, 38a/14 i.ye 38a/15, 38b/01
	iktidā (Ar.) <i>i.</i> Tâbi olma, uyma
	i. it- Uymak 38a/07, 38a/09
	ile <i>bağ.</i> İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar 1b/13, 1b/13, 1b/14, 2b/13, 2b/15, 3a/01, 3a/09, 3b/02, 3b/07, 3b/09, 4b/07, 4b/09, 5a/04, 5a/04, 5a/07,

5a/08, 5a/14, 6b/05, 7b/07,
7b/08, 9a/08, 10a/04, 10a/11,
10a/11, 10a/15, 12a/10,
13a/06, 13a/12, 13a/14,
14a/08, 15b/05, 15b/09,
15b/13, 16b/01, 16b/01,
16b/12, 16b/12, 17a/014,
17a/015, 17a/015, 17b/01,
18a/13, 20b/15, 23a/04,
23a/06, 23a/06, 23a/07,
23a/07, 24a/05, 24a/15,
24b/10, 24b/10, 25a/02,
25a/12, 25a/14, 25b/08,
27a/11, 27a/11, 28a/03,
28a/04, 29a/05, 29b/07,
29b/13, 29b/13, 29b/14,
30b/04, 30b/11, 31a/13,
32a/06, 34b/07, 35b/13,
36a/03, 36a/05, 36a/11,
36a/14, 36b/05, 36b/09,
36b/11, 37b/01, 38a/05,
38a/14, 39a/07, 39b/11,
41b/02, 41b/07, 42a/02,
42a/08, 42a/08, 42a/10,
45a/01, 47a/08, 47a/15,
47b/02, 49b/05, 50a/07

ilet- Götürmek, ulaştırmak, nakletmek

i.-eler 50b/07

i.-mege 6b/03

ilhād (Ar.) *i.* Gerçek inançtan dönme.

11a/01, 11a/02

illā (Ar.) *zf.* Bilhassa, hele, özellikle

1b/03, 4b/01, 13a/10, 16a/06,

23a/04, 38b/11, 49b/04

‘ilm (Ar.) *i.* İlim, bilgi

→ ehl-i ‘ilm 13b/05

i.İN 3b/01, 3b/02

imām (Ar.) *i.* Cemaate namaz kıldıran

kimse. 8b/14, 38a/07, 38a/08,

38a/09, 38a/10, 38a/11, 38a/14,

39a/05, 41b/01

i.a 38a/07, 38a/11, 38a/14

i.ı 8b/15

imāme (Ar.) *i.* Sarık 18a/04

i.den 18b/04

imāmet (Ar.) *i.* İmam olma durumu

6a/15

imāmeyn (Ar.) *i.* İki imam 9a/04,
9b/02, 9b/06, 20b/04, 38b/03

īmān (Ar.) *i.* İnanma, inanç *i.*
45a/01

→ tecdīd-i ĩman 7a/04

imāret (Ar.) *i.* Bir yeri bayındır ve
māmur etme

i. 6a/14

imdi *zf.* Bunun için, bu sebepten,
bundan dolayı

i. 17b/11

in- Aşağıya doğru gelmek

i.-digi 4b/04

i.-dikde 13a/02

i.-er 35b/08

i.-mege 4b/03

i.-se 12b/15

i.-üb 4b/05

‘inād (Ar.) *i.* Israr, ayak direme,
dediğinden vazgeçmemek

‘i. it- Israr etmek 6b/06

‘ind (Ar.) *i.* Yan, kat, nezd

‘i. inde 5b/01

inķitā‘ (Ar.) *i.* Tükenme, kesilme, son
bulma.

i. -1 arz Yeryüzünün son bulması

13a/11

inle ?

i. 12a/10

insiz *sf.* Eni az olan, dar 19a/08, 19a/09

iri *sf.* Olağandan daha hacimli, olağanı
aşan büyüklüğü olan 19a/09

iriş- Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak

i.-emeyüb 4b/04

i.-mez 4a/02

irsāl (Ar.) *i.* Gönderme, yollama

i. it- Göndermek 29a/04, 32b/13,
42a/10, 45b/15

irtesi *sf.* Bir sonraki 18a/12, 43b/07

irtikāb (Ar.) *i.* Kötü bir iş yapma

i. eyle- Kötü bir iş yapmak
15b/08

İşāl (Ar.) <i>i.</i> Ulaştırma, ulaştırılma, erişirme	28a/06, 28a/07, 29b/15, 30b/07, 46b/06
i. it- Ulaştırmak 7b/07	i.dan 27b/13, 30a/10
i. olun- Ulaştırılmak 15a/03	i.dur 29b/03
issi <i>i.</i> Sahibi, maliki	i.1 29b/15
i. den 18a/04, 19a/03, 19b/12	istimā^c (Ar.) <i>i.</i> Dinleyip kabul etme, kulak verip dinleme i.mdan 11b/02
istiğfār (Ar.) <i>i.</i> Günâhın bağışlanmasını dileme, tövbe etme	istīnāf (Ar.) <i>i.</i> Yeniden başlama 30a/06
i. it- Tövbe etmek 25a/14, 28a/07, 28a/12, 35b/03, 42b/10	istincā (Ar.) <i>i.</i> necâsetten temizlenme 36a/14
istikbāl (Ar.) <i>i.</i> Karşılama	işâret (Ar.) <i>i.</i> Belirti, nişan, iz
i. -i kible Namazda kibleye yönelmek 4b/11	i. it- Belirtmek 15b/01, 16b/07
istilām (Ar.) <i>i.</i> Öpmek veya el sürmek sûretiyle ziyâret etmek	işid- Kulakla algılamak, duymak
i. it- Hacer-i esved'i öpmek veya ona el sürmek 16b/06, 22a/06, 27a/08, 27a/11, 27a/12, 28a/01, 28a/01,	i.-üb 47b/01
	işig <i>i.</i> Kapı boşluğunun alt tarafına gelen kısım
	i. inç 46b/06
	işle- Yapmak, çalışmak 15a/05
	i.-mede 15a/07
	i.-meden 35a/08

i.-mesi 15a/06	26a/10, 26b/01, 28a/13, 30a/14,
i.-miş 18b/09	35b/04, 36b/04, 39a/06, 42b/13,
i.-nür 43b/01	45a/03, 45a/04, 49a/15, 49b/13;
i.-se 12a/02	edā it- 3a/11, 3b/05, 5b/04; ekil
i.-ye 12a/03, 35a/07	it- 24a/02; emr it- 15b/01; esāet
it- Yapmak; ortaya koymak,	it- 10b/05; ezā it- 27b/02,
meydana getirmek anlamında	27b/09, 34a/14, 35a/15, 41b/03;
yardımcı fiil 31b/15, 42b/08	fāsīd it- 13b/04, 22b/01, 22b/09;
→ ahz it- 11b/04;	faşl it- 34a/05; feryād it 39b/06;
‘avdet it- 29a/05; ‘ayb it-	fevt it 26b/09; figan it- 39b/03;
15b/04; āzād it- 31b/14; bāk	ğalaṭ it- 34a/03; ğusl it 11b/10,
it- 11b/08; berī it- 3b/06; cehr	11b/10, 15b/10, 12a/01, 25b/08,
it- 39a/06; cem it- 10a/11,	35a/13, 36a/13, 36a/14, 37b/14,
16b/03, 38a/11, 38b/02,	45a/05; ḥac it 1a/07, 1b/10,
42a/03; cidāl it- 15b/05;	1b/11, 2a/01, 2b/06, 2b/15,
cimā [‘] it- 2a/04, 11b/14,	3a/09, 3a/10, 3a/15, 3b/03,
15a/10, 22a/12, 22a/12,	5b/02, 5b/15, 6a/01, 6a/02,
22b/03, 22b/05, 22b/08,	6a/06, 6a/13, 6a/15, 6b/10,
22b/13, 23a/05; cināyāt it-	6b/14, 6b/15, 7a/01, 7a/02,
17a/014, 20a/02; cināyet it	7a/03, 7a/05, 7b/01, 7b/02,
34b/04; def [‘] it- 28b/12,	13b/02, 13b/08, 13b/10, 13b/12,
39a/14; delālet it- 25a/04;	14a/04, 14a/10, 14b/04, 14b/06,
devr it- 28a/13; devrān it-	14b/07, 14b/10, 14b/15, 17a/01,
27b/15; du‘ā it- 26a/09,	17a/07, 17a/08, 17b/06, 25b/04,
	45a/13, 50b/05; ḥacamat it-
	15b/15; ḥarc it-14a/13, 39a/11;
	ḥavf it- 19b/11, 36a/08, 39a/12,

42a/09; hāzer it- 17a/010,
22a/03, 34a/14, 39b/08,
49b/08; hāzır it- 17a/06,
25b/01; hıfz it- 11b/02,
11b/03, 11b/06; hıbe it-
5a/11, 13b/15; hıle it 5a/10;
hızmet it- 14a/13; hırmıt it-
10b/14; hırıc it-41a/05; şlah
it- 14b/02; ıřtıbā^c it- 10a/08;
ı^cāde it- 7b/06, 7b/09, 8a/10,
8a/13, 23a/07, 29a/03,
29a/05, 29a/12, 29a/14,
32b/13, 32b/14, 32b/15,
34a/04, 44a/02; ıbā it- 6b/04;
^cıbādet it- 42a/04; ıbtıdā it-
8b/08, 8b/11, 8b/12, 27a/05,
27a/15, 29b/02, 45a/07;
ıctınāb it- 15a/09, 15b/05;
ıçtınāb it- 2a/02, 2b/01; ığvā
it- 39b/07; ıhżār it- 47b/01;
ıķāmet it- 41b/15; ıķtıdā it-
38a/07, 38a/09; ınād it 6b/06;
ırsāl it 29a/04, 32b/13,
42a/10, 45b/15; ısāl it- 7b/07;
ıřtıbā^c it- 29b/05; ıstıġfar it-
28a/07, 28a/12, 35b/03,
42b/10; ıstılām it- 16b/06,

22a/06, 27a/08, 27a/11, 27a/12,
28a/01, 28a/01, 28a/06, 28a/07,
29b/15, 30b/07, 46b/06; ıřāret it-
15b/01, 16b/07; ı^ctıbār it-
18b/03; ıtmām it- 30a/05; ızāle
it- 22a/02; ķabūl it- 40b/01; ķaşd
it- 1b/07, 50a/07; ķaṭ^c it- 27a/03,
27a/04, 34a/07; ķatı it- 10b/02,
13a/04, 44a/12; ķazā it- 3b/05,
9b/14, 9b/14, 22a/15, 22b/02,
22b/09; ķefāret it 21b/13;
ķıfāyet it- 5b/08, 5b/12,
19a/010, 20b/06, 22b/04,
36b/10; ķurbān it- 7b/08, 18a/06,
18a/07, 22b/06, 24b/15, 32b/14,
43b/02, 44b/09, 44b/10; livata it-
22b/10, 22b/10; men^c it- 17a/01;
meşy it- 11b/05; meyl it- 11a/01,
11b/15; muttaşıl it- 34a/05;
mūtala^cā it- 3b/02; nażar it-
2b/03, 14b/11, 25b/02, 35b/07,
35b/07; nedāmet it- 50b/06; nıdā
it- 49b/03, 50b/01; nıyet it-
3a/05, 7a/06, 12b/08, 12b/10,
13b/03, 13b/03, 13b/09, 17a/02,
17a/05, 26b/01, 26b/14, 26b/15,
27a/01, 27a/02, 27b/02, 27b/04,

28a/15, 34a/15; pāk it- 45a/14; pāre it- 42b/01; rāzı it-42b/11; red it- 14a/01, 47b/01; ¹⁴ref^c şavt it- 16a/14, 30b/04; reml it- 10a/07, 16a/14, 29b/04; remy it- 42b/02, 43b/09; rücu^c it- 1b/12, 29a/10, 39b/10, 41b/02, 49a/06, 49b/14; şabr it- 6b/08, 20a/06, 45a/10; şadağa it- 3a/13, 3a/14, 19b/02, 20a/08, 20b/09, 20b/12, 20b/15, 21a/04, 21a/14, 23b/08, 24b/02, 25a/06, 25a/10, 50a/09; şarf it- 3a/12, 14a/07; sa^cy it- 7b/04, 10a/08, 27a/02, 29b/04, 32b/09, 34a/02, 34a/06, 34a/08, 34a/09, 34a/10, 34a/11, 34a/14, 34a/15; secde-i şükür it- 47a/10; sefer it- 16b/11, 16b/15; selām it- 49b/13; şenā it- 25b/03, 35b/03, 35b/05, 40a/14, 46a/05, 49a/12, 49b/07; setr-i ^cavret it- 8a/15; setr it- 16a/09; suāl

it- 25b/04, 39b/04; şefa^cāt it- 27a/12, 40b/01; şükr it- 9b/11; ta^caccüb it- 39b/12; ta^cağkül it- 17a/04; tabi^c it- 45b/03; talep it- 1b/12, 26a/11, 26a/12, 39a/11, 42a/05, 42a/06, 45a/02, 50a/07; ta^clīm it- 17a/03; tamām it- 22a/14, 30a/08, 34a/08, 34b/11, 38a/09, 38a/11, 45a/07; taşadduk it- 3a/13, 23b/14, 24a/08, 24a/09, 24a/10; tavāf -ı kudüm it- 27a/02; tavāf-ı vedā^c it- 8a/05, 16b/07, 16b/08, 46a/01; tavāf-ı ziyāret it- 9a/15, 22b/13, 44b/01, 44b/05; tavāf it- 8b/06, 10a/05, 12a/14, 23a/06, 26b/08, 26b/10, 28a/12, 28a/14, 29a/09, 29a/15, 29b/01, 30a/04, 31b/06, 31b/07, 34a/02, 34b/12, 44b/02, 49b/08; tazarru^c it- 42b/11; ta^czīm it- 40a/13; tecāvüz-i mīkāt it- 10b/13; tecāvüz it- 11a/03, 11a/04; tecdīd-i vuzū^c it- 30a/07; tedāhül it- 19b/04; tedārik it- 1b/12; te^hhīr it- 5b/02, 9a/04, 9a/11, 9b/03, 9b/05, 16b/10, 28b/04;

teḳaddüm-i imām it- 9a/01;
tekbīr it- 42b/10; telbiye it-
7a/06, 10b/02, 10b/03,
11b/07, 12b/06, 12b/10,
12b/13, 13a/02, 13a/04,
13a/07, 13a/10, 13a/12,
13a/14, 13a/15, 16a/13,
17a/02, 17a/04, 26a/04,
37a/06, 37b/01, 37b/06,
39a/06, 42b/08; temlīk it-
24a/13, 24b/02; terk it- 1b/02,
1b/03, 1b/05, 1b/14, 2b/03,
2b/10, 4a/13, 4a/15, 7a/15,
8b/07, 9b/13, 10a/01, 10b/04,
17a/011, 32b/05, 32b/10,
35b/09, 39b/14, 45b/14; tertīb
it- 9a/07; teslīm it- 24a/14,
25a/14; tesmiye it- 38b/14,
tevbe it- 3b/04, 49b/04;
teveccüh it- 4b/12, 10a/15,
26b/07, 26b/12, 27a/06,
37b/02, 37b/02, 39a/07,
47a/02; teyemmüm it- 4b/06;
tırāş it- 11b/09, 15a/12,
20a/15, 20a/15, 20b/03,
21a/03, 21a/05, 21a/09,
21a/11, 21b/07; ticāret it-

3b/08; ‘umre it- 7b/03, 45a/11,
45b/05, 45b/06, 45b/08, 45b/11;
vaḥy it- 28b/10; vaḳfe it- 7a/07;
vaşiiyyet it- 6b/10, 13b/07,
13b/11, 14a/15; vefāt it- 15a/01,
15a/03; yerinden it- 14b/04;
zarar it- 36a/09; zikr it- 35b/12;
ziyāfet it- 14a/09; ziyāret it-
43b/03, 46b/14, 47a/01, 47a/07,
49b/06, 49b/12, 50a/12, 50a/11,
50b/02; zuhūr it- 42b/03

i.-dikden 2b/02, 21a/10, 27a/01

i.-dikleri 40a/03

i.-dirse 6a/09

i.-dügi 6b/07, 11a/10, 45b/13

i.-düginde 29a/05, 29a/06

i.-düreler 8a/08

i.-e 14b/04, 17a/04, 17b/03,
19a/011, 26a/08, 27a/10, 27b/10,
27b/11, 28b/11, 34b/09, 39b/06,
44b/05, 44b/07, 45a/05, 47a/12,
49b/09

i.-icek 2a/10

i.-ecek 29a/02, 45b/04

i.-mese 2a/02, 5b/02, 11b/11

i.-en 14b/10

i.-meve 44b/08

i.-er 6b/06, 13b/01, 14b/15,
17a/03, 17a/06, 22a/07

i.-meyüb 2b/08, 22a/03

i.-erken 12a/14, 30a/04,
34a/06, 34a/08

i.-mez 1b/08

i.-erse 34a/05, 34b/06

i.-se 2a/08, 7b/05, 8a/09, 8b/15,
11a/08, 14a/10, 19b/08, 20b/05,
21a/03, 22b/07, 29a/12, 29a/14,
30a/13, 41a/07, 44b/13, 45b/12

i.-in 45a/13

i.-üb 22a/07, 44b/08

i. me 10a/01

itdir- Etme işini yaptırmak

i.-mede 18a/06

i.-e 7b/08

i.-meden 7b/06, 11b/12,
22b/08, 29a/10

i.-seler 29a/13

i.-medise 20b/06

i'tibār (Ar.) *i.* Ehemmiyet, önem verme,

i.-mege 4b/02, 7b/10, 32b/11

saygı gösterme, hürmet 14b/01

i.-mek 8a/07, 14a/05, 14a/06,
16b/13, 23b/13, 29a/06,
29a/11, 30a/02, 30b/06,
30b/06, 32b/11, 32b/12,
34b/06, 34b/09, 44b/03

i. it- Önem vermek 18b/03

i'tikād (Ar.) *i.* İnanma, gönülden tasdik

ederek inanma 36a/03

i.ı 36a/07

i.-mekdir 7b/05

itmām (Ar.) *i.* Tamamlama

i.-memek 3b/15, 11b/04

i. it- Tamamlamak 30a/05

ittifāk (Ar.) *i.* Fikir birliğine varma,
uyuşma, anlaşmaya varma

i. i 7a/10

i.dir 7a/09

izāle (Ar.) *i.* Giderme, giderilme; yok
etme

i. it- Gidermek 22a/02

izdihām (Ar.) *i.* Kalabalık halkın bir
yere fazla üşüşmesi,
yığılma 27b/01, 27b/08

i.ol- Yığılmak, kalabalıklaş-
mak

i.dan 42a/09

izin (Ar.) *i.* Bir şeyi yapmak için
verilen serbestlik 13b/10,
14a/08, 14b/01, 14b/12,
14b/14

izinsiz *zf.* İzin olmadan 4a/13

K

ķaba *sf.* kalın veya hacmi büyük olan
15a/13

ķābil (Ar.) *sf.* Olan, olabilir, mümkün
ķ.ol- Mümkün olmak 50b/06

ķabīle (Ar.) *i.* Aynı soydan gelen ve bir
başkannın yönetiminde yaşayan

göçebe topluluk, boy k.den
17b/01, 17b/02

ķabir (Ar.) *i.* Mezar

ķ.den 2a/09

ķ.imi 47a/01

ķ.leri 49b/12

ķ. -i şerīf Mübarek mezar
46b/14, 47a/08, 47a/11, 47a/11,
47a/12, 49b/01, 49b/05, 49b/08,
49b/15

ķabl (Ar.) *zf.* Ön, önce, öndeki, evvel,
evvelki

ķ.el-ķalk Yaratılıştan önce 9b/11

ķ.el-mevt Ölümünden önce
6a/09,6b/12

ķ.el-vukūf Duruştan önce 22b/10

qabul (Ar.) *i.* Benimseme, razı olma,
inanma

k. it- (Allah) Katında makbul
saymak 40b/01

k.dür 2b/05

qaan *zf.* Ne vakit, ne zaman ki

4a/10, 5a/15, 11b/07, 15a/09,

16a/09, 25a/13, 25b/01,

26a/14, 26b/06, 26b/12,

27a/06, 27b/04, 27b/13,

28a/13, 30b/07, 31b/08,

31b/11, 32a/06, 32a/09,

34a/14, 34b/09, 36b/07,

37a/05, 37a/08, 37b/02,

37b/06, 41b/07, 42b/03,

43a/08, 44a/13, 45a/05,

46a/02, 49b/14, 50a/15

qa- Kurtulmak için süratle
uzaklaşmak

k. a 18b/07

qadar (Ar.) *e.* Kadar, miktar, ...denli,

...derece 1b/04, 3a/12,

5b/07, 6b/11, 7a/13, 13a/11,

13a/13, 15b/05, 16a/04,

21a/04, 21b/05, 27a/10, 27a/12,

29a/09, 36a/10, 39b/03, 40b/01,

43a/01

qadir (Ar.) *i.* Kudret sahibi; kudretli,

kuvvetli, Allah 13b/14, 19a/03,

19a/06, 20a/05, 20a/06

q. ol- Gücü yetmek 1b/01, 4b/02,

4b/03, 6a/01, 6a/03, 6a/04,

6a/12, 7b/10, 8a/07, 8a/07,

11a/11, 19b/13, 19b/14, 20a/07,

25a/02, 25a/13, 29a/11, 29a/13,

32b/11, 35a/06, 35a/10, 35a/14,

36b/14, 44a/09, 47a/03, 50a/08

q.dür 17b/14, 19a/07

qafile (Ar.) *i.* Birlikte yolculuk

edenlerin meydana getirdiği

topluluk 4b/15, 5a/02, 16b/08

q.ye 4b/04

qaftan (Far.) *i.* Coğu ipekten yapılan, bir

çeşit uzun, süslü üst giysisi

16a/01, 18a/04, 19a/04, 19a/05

qaide (Ar.) *i.* Kural

q.si 19b/03

ḳā'im (Ar.) sf. Ayakta duran

→ bākī ḳal- 45a/08; şusuz ḳal-
4b/14;

ḳ. ol- Ayakta durmak 13b/01

ḳal- 1.Olmak veya bulunmak Şāğ

omuzı acıḳ ḳala 29b/10

ḳalan sf. Kalmış olan 15a/03

ḳ.ı 36b/06

2.Artmak fazla ḳalan

ḳ.ıı 13b/10, 13b/12

vārişlerin ḳaḳıdır 14a/03

ḳalb (Ar.) i. Gönül, yürek

3.Olduğu yerde durmak,

ḳ.i 36b/05

hareketine, yoluna devam

etmemek at namāz ḳılmaḳ

ḳ.inde 23b/11, 23b/14

ḳadar zamān ḳalınca ḫurmaḳ

ḳ.ine 47b/01

43a/01

ḳ.ini 3b/06

ḳ.-a 29b/10

ḳ.iniz 45b/01

ḳ.-an 14a/03

ḳaldır- 1.Bulunduğu yerden almak Ol

ḳ.-anı 38a/08, 38a/10

aradan meyyiti ḳaldırdılar
25b/07

ḳ.-duğı 45b/01

2. Yukarı doğru hareket ettirmek
Andan el ḳaldırub

ḳ.-ınca 43a/01

ḳ.-a 27b/10

ḳ.-ma 4b/14

ḳ.-dılar 25b/07

ḳ.-maya 34a/10, 49b/04

ḳ.-maz 39b/01

ḳ.-duğı 27b/03, 39a/05

ḳ.-ur 45a/08

ḳ.-maḳ 27b/03

ḳ. ura 34a/13

ķ.-ub 26a/09, 26a/15, 27b/05,
39a/05

kāmil (Ar.) sf. Noksansız, tam, bütün

k. 16a/11, 17b/08, 21b/01,
21b/01, 21b/11, 44b/09,
44b/09

→ leyl-i kāmil 17b/10; uzv-ı
kāmil 22a/04; yevm-i kāmil
44b/11

k. ol- Tam olmak 10b/05

ķamis / ġamīse (Ar.) i. Gōmlek

15a/13, 18a/03, 19a/04,
19a/04

ķ.den 18b/04

ķ.si 12a/12

ķ.sin 15b/12

ķan i. Damarların içinde dolaşarak
vücut dokularını besleyen
kırmızı renkli sıvı 15b/14

ķanda zf. Nerede, nereye 22a/08

ķapu i. Bir yere girilip çıkılırken
içinden geçilen yer 30b/11

ķ.dan 26a/13

ķ.ları 26a/08

ķ.ların 39a/08

ķ.sı 27b/14, 30b/12

ķara sf. Siyah renk 38b/15

ķarın i. İnsan ve hayvanlarda gövdenin

kaburga kenarlarından kasıklara
kadar olan ön bölgesi, batın
9a/11, 20b/02, 21a/07, 21b/12,
21b/15, 22b/07 ,27a/03, 34b/03,
43b/01

ķ.a 20b/01, 20b/05, 20b/10,
42a/09

ķ.ı 36a/06, 36a/08, 36a/12,
46a/03

ķ.ında 36a/12

ķarīb (Ar.) sf. Yakın, uzak olmayan;
soyca yakın

ķ. ol- Yakın olmak 41a/01

ķ.e 11a/06

ķārın (Ar.) *i.* Hac ile umreye beraber niyet eden hacı. 18a/07, 18a/08, 18a/10, 19a/015

ķ. ol- Hac ile umreyi beraber yapmak 18b/11

ķ.e 21b/03

ķarşu *i.* Karşı ķ. 4b/10, 39a/04

ķ.sına 49a/12

ķarż (Ar.) *i.* Ödünç 14a/08

ķ. ol- Ödünç olmak 3a/10

ķasab (Ar.) *i.* Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen, satan 24a/09

ķ.a 24a/07

ķaşd (Ar.) *i.* Niyet, istek, amaç

ķ. it- Bir amaç güderek bir işe girişmek 1b/07, 50a/07

ķaşden (Ar.) *i.* Bilerek, isteyerek, bile bile 3b/07

ķasık *i.* Vücûdun karnın altı ile uyluğun üstü arasında kalan kısmı.

ķ.ıı 11b/09, 15a/12, 20b/03, 20b/07

ķaşı- deriyi hafifçe ovmak -mak 16a/04

ķat (Ar.) *i.* Huzur, ön, yan, nezd; yüz, yer

ķ.ında 4b/10

ķat' (Ar.) *i.* Kesme, kesilme; biçilme

ķ. it- Yol almak, kat etmek 27a/03, 27a/04, 34a/07

ķat- Koymak, ilâve etmek, eklemek

ķ.-ub 5a/12

ķatı *sf.* Çok, çok ziyade, pek, şiddetli, iyice, sıkı, sıkı sıkı 4b/03, 6a/03, 10b/02, 13a/04, 13a/07, 13a/07, 17a/04, 23a/11, 27b/01, 27b/08, 28a/04, 29b/07, 29b/07, 39a/14, 44a/08

ķ. it- Çok etmek 10b/02, 13a/04, 44a/12

ķatı (Ar.) *i.* Öldürme

ķ. eyle- Öldürmek 25a/06, 25a/09

ķavl (Ar.) *i.* Söz

ķ.i 5b/11

ķavm (Ar.) *i.* Aynı soydan gelen, dil,

tre ve kültürleri ortak
insan topluluğu

ķ.i 23b/04

ķaya *i.* Sert ve iri taş kütlesi

ķ.nıņ 37b/07

ķaz *i.* rdekgiller familyasından

kümes hayvanı 16a/01

ķazā (Ar.) *i.* Zamānında kılınmayan

namazın ve tutulmayan

orucun sonradan yerine

getirilmesi 3b/04, 6a/14,

22b/12

ķ. it- yerine getirmek 3b/05,

9b/14, 9b/14, 22a/15, 22b/02,

22b/09

ķebāir (Ar.) *i.* Hakkında aēık hüküm

bulunan büyük günahlar

k.den 3a/06

ķeēi *i.* Geviş getirenlerden evcil memeli

bir hayvan. 23a/04

ķefāret (Ar.) *i.* İşlenmiş bir günah, suē

veya kabahatin affı iēin řerāat

hükmünce verilmesi veya

yapılması gereken şey

18b/04

ķefen (Ar.) *i.* lnn gmlmeden

nce sarıldığı beyaz bez

36a/15

k.e 36b/01

ķeffārāt (Ar.) *i.* Kefaretler 18a/02,

18a/13, 18a/15

ķefāret *bkz.* kefarete 18b/05, 20a/03,

20a/04, 21b/07, 21b/08, 21b/14,

22a/11, 22b/03, 23b/02, 23b/09

ķ. -i řelāēe ē kefarete 19a/13,

20a/13

ķ. ol- Yerine geēmek 45b/13

k.den 18a/06, 18a/10

ķ.iņ 22a/02

ķehle (Far.) *i.* Bit 15a/15, 16a/04,

20b/11, 20b/14, 21a/02, 21a/02

k.den 20b/13	k.dan 42a/06
kelām (Ar.) <i>i.</i> Söz, ifade 2a/05, 15a/10	k.de 20a/09
k.dan 11b/06	k.den 2b/11, 2b/13, 3a/02, 5a/01, 14b/11
k.ı 30b/06	k.ni 14a/10, 14a/15, 27a/14
kelīme (Ar.) <i>i.</i> Cümle, kelam, söz	k.niņ 5b/07, 14b/08, 15a/01
k. -i küfür Küfür sözleri 7a/04	k.si 5b/15, 24a/01
kemāl (Ar.) <i>i.</i> Olgunluk, eksiksizlik, yetkinlik, mükemmellik	k.ye 2b/02, 2b/04, 3a/02, 4a/11, 5b/12, 6b/08, 6b/15, 16b/14, 17b/07, 17a/08, 18a/05, 19b/12, 36a/06, 47a/15, 49b/06, 50a/11
k. -i mertebe En yüksek derece 25b/01, 39a/06	kerāhet (Ar.) <i>i.</i> harâma yakın olma ihtimâlinden dolayı çekinilmesi gereken şey → vakt-i kerāhet 12a/03, 28b/03, 28b/03, 37b/15, 47a/09, 50a/05
kenār (Far.) <i>i.</i> Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka k.indan 42a/14	k.i 43b/04
kendi / kendü <i>zm.</i> kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri 4a/12, 5a/04, 6a/02, 6a/03, 6b/05, 14a/04, 14a/06, 17b/05, 23b/03, 27a/11, 42b/11, 49a/14	k.le 43b/05
	kerre (Ar.) <i>i.</i> Defâ, kez, kere 3a/13, 4a/09, 20b/04, 26a/10, 26a/14, 26a/15, 27b/15, 28a/13, 32b/08,

35b/07, 35b/07, 35b/12,
35b/14, 40a/10, 40a/11,
49b/02

kes- 1. Ucundan bir parçasını almak,
kısaltmak şaşalın kırkmağ ve
tırnağın kesmek 15a/13

2. Bulunduğu yerden ayırmak,
çıkarmak ka'be haramında
ağacın kesmek 15b/06

3. Kurban etmek kurbān kese
21b/05

4. Belli bir zaman için ara
vermek yedi şavtı birbirine
ulaştırub arasın kesmemek
30a/03

k.-digi 21b/06

k.-dikde 20b/07

k.-e 11b/08, 21b/05

k.-eler 1b/09, 16b/03

k.-mek 15a/13, 15b/06,
21a/11, 25a/07, 25a/12,
44b/14

k.-memek 30a/03

k.-se 21b/03, 21b/06, 21b/08,
21b/09, 25a/09

k.-üb 19a/08, 19a/011

→ harāca kesmek 1b/09

kesil- Kesme işi yapılmak

k.-e 23a/07

kez *i.* Defa, kere, sefer

k. 12b/13, 34a/15

kıble (Ar.) *i.* Müslümanların namazda
yöneldiği cihet 4b/11

k.ye 4b/09, 4b/12, 39a/04,
40a/10

kıç *i.* Vücûdun gerisi

k.ıñ 46b/08, 46b/08

kıl *i.* İnsan ve hayvan vücûdunda biten
sertçe ve kalınca tüy

k. 15a/12, 16a/04, 20a/14,
20b/08, 20b/08

k.dan 20b/09

kıl- 1. Yapmak, etmek, eylemek,
kılmak

anlamında yardımcı fiil
kendidan rāzı kılmak taleb
ide 42a/06

2. (Namaz için) Eda etmek,
yerine getirmek *iki rik'at*
namāz kıla 4a/01

→ namāz kıl 4a/01, 4b/05,
5a/14, 8a/06, 10a/10, 10a/12,
10b/01, 12a/04, 26b/10,
26b/11, 28a/14, 28a/15,
30a/05, 31b/01, 31b/11,
34a/07, 34b/11, 35b/02,
35b/09, 37b/15, 38a/04,
38a/05, 42b/15, 45a/06,
46a/03, 49b/05, 49b/14,
50a/06, 50a/10;

rāzı kıl 42a/06

k.-a 4b/11, 5a/04, 26b/10,
37a/15, 37b/01, 38a/02,
38a/12, 38b/03, 41b/07,
42a/01, 42a/02, 42a/04,
47a/10

k.-ana 38b/03

k.-andur 35b/13

k.-dıkda 4b/09

k.-ınca 38a/10

k.-ma 28b/03, 41b/06

k.-mağ 4b/01, 4b/06, 4b/07,
4b/09, 4b/10, 5a/04, 17a/07,
28b/02, 41b/15, 42b/04

k.-mağdur 38a/14

k.-maya 42a/03

k.-mayub 26b/07, 42a/07

k.-sa 28b/01

k.-ub 10a/14, 37a/04, 38a/08

k.-urken 38a/07

kılm- Edilmek, yapılmak, edâ edilmek:

k.-an 35b/13, 35b/14

k.-maz 38a/06

kılınç *i.* Bele takılan, çelikten silah
15b/11

ķıran (Ar.) *i.* Umre ve haccı bir ihramda birleştirmek

ķ. 10a/03, 23b/06, 24b/06

ķ.a 12b/02, 13b/07, 13b/09, 26b/15, 34a/15

ķırk- Bir Şeyi uçlarından kesmek

ķ.-alar 16b/04

ķ.-mak 15a/13

ķ.-sa 21a/06

ķıyāmet (Ar.) *i.* Ahiret hayatının başlangıcı olan zaman

ķ. 27a/09, 50a/13

→yevm-i ķıyāmet 1b/06

ķ.de 2a/09, 2a/11, 3a/14

ķıyās (Ar.) *i.* Bir Şeyi diğer bir Şeye gōre değerlendirme, karşılaştırma

ķ. eyle Karşılaştırmak 5b/15

ķıymet (Ar.) *i.* Değer

ķ.i 24a/02, 24a/08, 25a/06

ķ.iņ 19a/014, 19b/01, 23a/14, 25a/10

ķi (Far.) *bağ.* Ki, iēin, maksadıyla, zira

k. 1a/07, 1b/07, 1b/07,

1b/10, 1b/13, 2a/08, 2a/09,

2a/10, 2a/13, 2a/13, 2a/14,

2b/02, 3a/10, 3a/11, 3b/12,

5a/01, 5a/05, 5b/05, 6a/05,

6a/09, 7b/05, 7b/08, 10b/10,

10b/12, 11a/13, 11b/08, 12a/08,

12a/09, 13a/05, 13a/06, 13a/06,

13a/13, 14a/01, 14b/03, 16a/13,

17a/09, 17b/11, 18b/06, 18b/13,

25a/10, 25a/13, 25b/04, 25b/05,

25b/05, 25b/14, 26a/05, 26a/09,

27a/09, 28b/11, 29a/09, 31b/07,

31b/14, 32b/02, 34a/01, 34a/04,

34b/14, 35a/13, 36b/02, 37a/02,

37a/03, 37a/14, 37b/08, 38a/13,

38b/04, 39a/09, 39b/04, 39b/05,

39b/13, 40a/09, 40a/12, 40a/13,

40b/15, 41b/01, 41b/05, 42a/14,

45a/11, 45a/13, 45a/14, 46a/01,

47a/02, 49b/03, 50a/13, 50b/02,

50b/04, 50b/06

kifāyet (Ar.) i. Yeterli miktarda
olma, yetme, kâfi gelme

k. it- Yetinmek 5b/08, 5b/12,
19a/010, 20b/06, 22b/04,
36b/10

kim 1. zm. Kimse

2. bağ. Ki

k. 1b/03, 4b/01, 10b/10,
17a/05, 17b/04, 28b/11,
32b/15

k.iñ 1b/10

kimesne bkz. Kimse

k. 1a/06, 1b/01, 2a/01, 2a/08,
2b/15, 3a/11, 6a/07, 6b/01,
7a/03, 11a/03, 13b/01, 15b/04

k.i 21a/05

k.ler 1b/09, 3b/08, 3b/09,
4b/15, 5a/02, 19a/012

k.ye 3a/15, 5a/15, 5b/05

kimse zm. Herhangi bir kişi

k. 1b/14, 7a/13, 13a/10,
15a/02, 22a/03, 27b/02,

28a/07, 31b/07, 38a/06,

38b/07, 39b/10, 40a/10,

45b/11, 47a/01, 48b/10,

49b/01, 50b/02

k.i 21a/03

k.ler 22a/02, 23a/12, 39b/08,
42a/05, 42a/10

k.niñ 3a/08, 5a/01, 5b/10, 36a/12

k.si 4b/02, 4b/04

k.ye 3b/15, 14a/13, 27b/02,

27b/09, 34a/14, 35a/15, 40b/01,

41b/03, 45b/08

kimsiz sf. Kimsesiz 24a/03

kirā (Ar.) i. Bir şeyin, bir mülkün belli
bir ücret karşılığında bir süre
için başka birine verilmesi

k.ya 3a/12, 4a/12, 5b/11

kirlüce sf. kirli gibi olan 39a/09

kişi i. Kişi, kimse, insan 2a/10, 3b/15,
15a/06, 49b/14, 50a/09

k.niñ 13b/03

k.ye 3b/03

kitāb (Ar.) *i.* Bir araya getirilmiş yazılı

ķ.-yalar 16a/09, 50a/15

yapraklardan meydana gelen bütün, kitap, eser

ķoķula- Koku sürmek

ķ.-maķ 22a/08

k.da 36a/15

ķoķulu *sf.* Kokusu olan

k.ları 5b/14

ķ. 11b/13, 22a/08

k.larından 3b/01

ķoltuķ *i.* Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiiği yer

ķo- / **ķoy-** 1. Bir yere bırakmak şāğ elin üzerine ķomakdur 30a/05

ķ.ı 29b/09

2. Bırakmak, terk etmek *yumak yāhūd güneşe ķomak* 20b/15

ķ.ıı 11b/09, 15a/11, 20b/03, 20b/06

ķ.-duğı 30a/05

ķon- Bir yere inip oturmak, konaklamak, konuk olmak

ķ.-maķ 13b/13, 16a/02, 20b/15, 45a/09

ķ.-a 37a/14

ķ.-maķdan 4a/14

ķ.-dukda 13a/02

ķ.-maķdur 30a/01

ķ.-maķ 41b/12

k.-maya 4a/13

ķ.-maķdır 10b/04

ķ.-sa 21a/01

ķ.-muşdur 28a/06

ķ.-ya 4b/08, 27b/07

ķ.-sa 4a/10

ķ.ur 44a/07

ķop- Yerinden ayrılmak

ķ.-sa 16a/03

ķopar- Kopmasını sağlamak,
kopmasına yol açmak

ķ.-maķ 15a/12, 16a/04,
20a/14

k.-mayub 16a/04

ķoyun *i.* Geviş getirenlerden, eti,
sütü, yapağısı ve derisi için
yetiştirilen evcil hayvan
16a/01, 23a/04, 29a/02

ķör *sf.* Görme engelli 23a/10

ķöře (**Far.**) *i.* Birbirini kesen iki
çizginin, iki düzlemin
oluşturduğu ağı, zaviye

k.de 30a/13

k.sinde 35b/03

ķötü *sf.* İstenilen, beğenilen nitelikte
olmayan, hoşa gitmeyen, fena
45a/15

k.si 45b/01

ķötürüm *sf.* Yaşlılık veya sakatlık
sebebiyle yürüyemeyen,
ayağa kalkamayan

k. ol- Yürüyemez olmak
6a/04

ķubbe (**Ar.**) *i.* Yarım küre biçiminde
olan ve yapıyı örten dam
39b/15, 41b/13

ķ.i 39b/15

ķuc- Kucaklamak, kucaklaşmak,
sarılmak.

ķ.-maķ 2a/05, 15a/11

ķ.-maya 35b/02

ķudret (**Ar.**) *i.* Kuvvet, güç; Allah'ın

dilediği her şeyi yapması
şeklinde tecellî eden sıfatı
20a/09, 25a/03

ķudüm (**Ar.**) *i.* Uzak bir yoldan, yerden

gelme; ayak basma

→ tavaf-ı ķudüm 27a/02

10a/04, 26b/14

ķul (Ar.) *i.* Allah tarafından yaratılmış

olan, kōle

ķ. 7a/01, 7a/02, 17a/012,
17b/05, 17b/06, 31b/14

ķ. ol- Hōkmi altında olmak
21a/07

ķ.ıdur 28a/08

ķ.larım 39a/09

ķ.un 40a/13

ķulak *i.* Başın her iki yanında bulunan işitme organı

ķ.dır 11b/01

ķ.ı 27b/03

ķ.ıı 11b/01

ķ.ımı 23a/09

ķum *i.* kaya ve mōden parçalarının tabiē tesirlerle parçalanıp ufalanması sonucu ortaya çıkan kōtle

ķ. 41a/06

ķumķuma (Ar.) *i.* İçine zemzem, mōrekkep vb. konan, yuvarlak

karınlı mōdenī şişe 5a/09

ķurb (Ar.) *i.* Yakınlık

ķ.unda 36b/02, 41b/12,
42b/07

ķ.unu 37b/12

ķurbān (Ar.) *i.* Allah yolunda kesilen

koyun, dana, deve vb. hayvan

7a/15, 7b/06, 7b/08, 7b/14,

8a/02, 8a/10, 9a/09, 9a/14,

10b/04, 13a/07, 14a/04, 15a/08,

17a/011, 17a/014, 17b/01,

17b/09, 19a/01, 19a/013,

19a/015, 19b/03, 20a/11,

20b/04, 20b/05, 20b/06, 21a/07,

21b/04, 21b/05, 21b/06, 23a/08,

23b/12, 23b/13, 24a/12, 24b/11,

25a/02, 29a/02, 29a/04, 29a/07,

29a/10, 32b/13, 32b/14, 32b/14,

34a/06, 34b/04, 42a/09, 45b/14

ķ. it- Bir hayvanı kurban niyetiyle kesmek 7b/08,

18a/06, 18a/07, 22b/06, 24b/15,

32b/14, 43b/02, 44b/09, 44b/10

ķ.a 25a/02	ķuř <i>i.</i> Yumurtlayan omurgalılarından
ķ.dan 18b/12, 19b/06, 24a/06, 24a/07, 24b/09	gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücûdu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı
ķ.ı 15b/09, 17b/03, 23a/08, 23a/13, 23b/02, 23b/02, 23b/05, 23b/06, 23b/06, 23b/06, 23b/14, 24a/01, 24a/03, 24a/05, 24a/08, 24b/02, 24b/05, 24b/05, 24b/06, 24b/07, 34b/05, 34b/08, 41a/07, 44b/07	ķ.ların 15b/02
ķ.ıñ 44b/05, 44b/08, 44b/12	ķuřaķ <i>i.</i> Bele bağlanan uzun, enli veya ensiz kumaş 12a/11
ķ.ına 24b/11	ķuřan- Beline bağlamak
ķ.ında 23a/14, 23b/09, 23b/09, 23b/10	ķ.-maķ 12a/11, 15b/11, 15b/12
ķ.ını 24a/10	ķuyruķ <i>i.</i> Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ.
ķ.ları 23b/03	ķ.ını 23a/09
ķ.ların 24a/06	ķuyu / ķuyye <i>i.</i> Su temini için açılan derin çukur 38b/14
ķurbet (Ar.) <i>i.</i> Allah'a yakınlık	ķ.nıñ 38b/14
→ a ^ç zām-ı ķurbet 46b/14	ķ.sudır 10b/07
ķuru- Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek	ķ.suna 36b/06
ķ.-maķ 21a/01	ķ.sundan 11a/05
	ķüfür (Ar.) <i>i.</i> Dînin esaslarına inanmama 31b/06

→ kelime-i küfür 7a/04

külliyen (Ar.) *zf.* Bütünüyle,
tamâmen 38b/10

L

lā ilahe illallāh (Ar.) cü. Kelime-i
tevhid

sözünün ilk cümlesi 26a/15

lā-azabın *zf.* Eziyetsiz 2a/11

lā-zevc *sf.* Eşsiz 6b/07

lā'in (Ar.) *sf.* Lanetlenmiş 39b/06

lākin (Ar.) bağ. Ama, ancak, fakat

8a/09, 9a/02, 9a/06, 9b/12,
10b/05, 12a/05, 16a/03,
22b/06, 29a/01

lāzım (Ar.) *sf.* Gerekli, lüzumlu

9b/12, 12a/13, 16a/08,
21b/01, 21b/04, 21b/07,
21b/09, 21b/09, 21b/12,
22a/09, 22b/09, 24b/03,
28a/02, 29a/10, 29a/12,
29a/15, 30a/06, 34b/06,

36b/09, 44b/04, 44b/10,
45a/09

l. ol- Gerekmek 5a/08, 7b/03,
7b/11, 8a/11, 8a/14, 8b/13,
9a/02, 9a/05, 9b/02, 9b/03,
9b/06, 9b/06, 9b/08, 9b/13,
9b/15, 10a/01, 10b/05, 10b/14,
11a/04, 11a/07, 11a/09, 11a/12,
11a/15, 13b/13, 14b/09, 16a/13,
16b/09, 16b/11, 17a/011,
17a/013, 17a/015, 17b/02,
17b/09, 17b/11, 18a/13, 18a/15,
18b/06, 19a/01, 19b/05, 19b/09,
20a/12, 20b/02, 20b/03, 20b/03,
20b/05, 21a/02, 21a/04, 21a/06,
21b/06, 22a/01, 22a/07, 22a/11,
22a/13, 22b/01, 22b/02, 22b/05,
22b/11, 22b/12, 22b/14, 22b/15,
23a/01, 23a/03, 24b/09, 25a/12,
26b/15, 29a/13, 34a/06, 41a/04,
42a/11, 44b/06

l.dır 7b/14, 8b/15

l.dur 16b/15, 17a/09, 22b/09,
32b/12, 36b/12, 45b/08

leyl (Ar.) *i.* Gece

1. **-i kamil** Tam bir gece
17b/10

libās (Ar.) *i.* Elbise, giyecek şey

1. 15b/11, 18a/10, 19b/08,
19b/09, 34b/04, 44b/06,
44b/14

1.dan 19b/11, 21a/14

1.1 3a/01, 3a/07, 5b/13, 8b/01,
12a/05, 18b/07, 19b/08,
39b/09

1.1ı 16a/02, 18a/05, 18b/02,
18b/03, 18b/04, 18b/10,
18b/14, 19b/03, 19b/07,
19b/07, 19b/09, 19b/11,
19b/14, 19b/15, 20a/06,
20a/10, 20b/14, 21a/01,
21a/12, 21a/13

1.ma 22a/01

1.ların 16a/07, 18a/11

li-īlāfi (Ar.) *i.* Kureyş suresi 4a/01

livata (Ar.) *i.* Erkekler arasındaki
cinsel ilişki

1. **it-** Erkekler arası cinsel
ilişki yapmak 22b/10,
22b/10

M

mā (Ar.) *i.* Su

m. -i mukayyed Kokusu, rengi
değişmiş su 5a/12

mādām / mādāmki (Ar.) bağ. Madem,
çünkü, değil mi ki 7b/05, 7b/08,
29a/03, 29a/09, 32b/12

mağfıret (Ar.) *i.* Allah'ın lutuf ve
merhamet ederek kullarının
günahlarını affetmesi,
m. 26a/11, 42a/05

m. ol- Affolmak 45a/02

mağfūr (Ar.) *sf.* Allah tarafından
günahları affedilmiş olması için
dua edilen ölmüş, yargılanmış
kimse

m. ol- Affedilmiş olmak 2a/11,
35a/12

mağrib (Ar.) <i>i.</i> Garp, batı	müsâade edilmeyen 6b/11, 6b/12
→ ba ^ç del-mağrib 41a/05	m.i 6b/03
maḥal bkz. maḥall 15b/12	m.iç 16b/15
m.de 39b/13, 45a/01	maḥremsiz <i>zf.</i> Yanında mahremi olmaksızın 6b/04
maḥall (Ar.) <i>i.</i> Yer, mekân	maḥrûm (Ar.) <i>sf.</i> İstedigini elde edemeyen 39b/01
m. -i şerif Şerefli mekan	m. ol- Nasipsiz kalmak 1b/06
25b/02	maḥşûl (Ar.) <i>i.</i> Ürün
m.e 47a/10	m.i 5b/12
m.inden 29a/06	maḥşûş (Ar.) <i>i.</i> Hususileşmiş, has, özgü
maḥfe (Ar.) <i>i.</i> Deve veya fil gibi hayvanların sırtına konan ve karşılıklı oturacak yerleri bulunan bir nevi kapalı sepet	5b/09
4b/07	m. ol- Özgü olmak 23b/01
maḥlûkât (Ar.) <i>i.</i> Canlılar, yaratıklar	maḥşer (Ar.) <i>i.</i> Kıyamet günü dirilenlerin toplanacakları yer
m.dan 4a/11	50a/14, 50a/15
maḥlûṭ (Ar.) <i>sf.</i> Katılmış, karıştırılmış, karışık	maḥv (Ar.) <i>i.</i> Yok etme, ortadan kaldırma
m. ol- Karıştırılmak 15b/13	m. ol- Yok olmak 31b/15
maḥrem (Ar.) <i>i.</i> İslâm hukûkuna göre kendisiyle evlenilmesine	maḥâm (Ar.) <i>i.</i> Mansıp, mevki, derece, yer

m.-ı İbrāhīm Hz. İbrahim
makamı 28b/01, 28b/08,
29b/01, 31a/15, 31b/12,
46a/02

maḳbūl (Ar.) *sf.* Kabul gören,
beğenilmiş, hoş karşılanmış

m. ol- Kabul görmek 2b/01,
2b/02, 2b/08, 3a/03, 5b/03,
42b/02, 42b/12, 44a/06,
50a/08

m.dür 45a/01

māl (Ar.) *i.* Varlık, servet, mal, mülk
m. 2b/13, 2b/15, 3a/09

m.dan 3a/11

m.ı 1b/11, 1b/11, 3a/08

m.indan 14a/05, 14a/06,
14a/07

m.ıyla 2b/10, 2b/11, 17b/05

m.ların 39a/11

mālik (Ar.) *sf. i.* Bir şeye sâhip olan

m. ol- Sahip olmak 1a/06,
17b/05

mālikī (Ar.) *i.* İmam Mâlik b. Enes'in
fikirleri etrâfında gelişen dört
hak mezhepten biri

m.de 2b/15

ma'lūm (Ar.) *i.* Bilinen, belli

m. ol- Bilinmek 1b/13, 2a/10,
41b/03

mamezā (Ar.) *i.* Geçen şey, geçmiş
zaman

31b/15

ma'nā (Ar.) *i.* Anlam

m. -yı evvel İlk anlam 45b/03

m.ya 11a/02, 45b/03

māni' (Ar.) *i.* Engel

m. -i şeriyye Şeriatla ilgili engel
1b/03

m. ol- Engel olmak 6a/07,
29a/08

m.dir 6a/06

manşib (Ar.) *i.* Makam, rütbe, derece,
onur 6a/15

marāz (Ar.) *i.* Hastalık, illet

m.dan 18a/05

m.1 6a/05

marīz (Ar.) *sf.* Hasta, hastalıklı,

m. ol- Hasta olmak 1b/04,
4b/02, 6a/08, 11a/11

māşiyen (Ar.) *zf.* Yürüyerek, yaya
olarak, yayan 32b/12, 34a/10,
36b/14, 37a/02

maṭbaḥ (Ar.) *i.* Yemek pişirilen yer,
mutfak 38b/13

ma'zūr (Ar.) *sf.* Özürlü olan

m. 42a/10

me'al (Ar.) *i.* Anlam, kavram, mânâ,
mefhum 43b/04

mebrūr (Ar.) *sf.* İyi olan, övülen,
beğenilen, hayırlı, makbul
15b/10

→ ḥacc-ı mebrūr 2a/08,
2a/10, 2a/12, 2a/13, 2a/14,
2b/01

m. ol- Kabul olmak 18b/10

meclis (Ar.) *i.* Toplantı yeri

m.de 21b/02, 21b/05, 21b/07,
21b/13, 21b/14, 22b/03,
22b/04

m.ine 2b/05

mecnūn (Ar.) *i.* Çıldırılmış, deli,
dîvâne

m.lar 17a/12

mecūsī (Ar.) *i.* Zerdüşť dînine inanan
ve ateşe tapan kimse 1b/02

meder (Ar.) *i.* Kurumuş çamur, kerpiç

m.den 13a/12

medrese (Ar.) *i.* İslam dini kurallarına
uygun bilimlerin okutulduğu yer

m.si 32a/10

meger (Far.) bağ. Bilinmeyen, farkında
olunmayan bir durum için
kullanılan bir söz 1b/03, 4b/01,
4b/07, 5a/10, 12a/12, 13b/07,
13b/11, 13b/15, 14a/07, 26a/06,
26b/08, 30a/04, 41a/04

mekābir (Ar.) *i.* Mezarlar, mezarlıklar

m.e 49b/10	32b/05, 34a/06, 42b/01, 43b/08, 45a/12
mekān (Ar.) <i>i.</i> Yer, mahal, bölge	
m. 12b/13, 18b/01, 18b/02	melāike (Ar.) <i>i.</i> Melekler 28a/08, 40a/12
→eḥad-imekān10b/12,	
ihtilaf-ı mekan 18a/15,	m. -tü muḳarrabīn Cenab-ı Hakk'ı tesbih ve anmakla görevli olan melekler 27a/08
18b/06; tegayyür-i mekan 10b/02	
m. -ı remy Taş atma yeri 43b/14	m.ler 39a/14, 50a/14 m.lere 39a/08
m.da 7a/12, 18b/03, 18b/05, 18b/07, 18b/11, 18b/15, 28b/01, 36b/12, 42a/11, 42b/05	melek (Ar.) <i>i.</i> Allah'a itaat etmek üzere yaratılmış nuranî varlık 28a/06, 28a/11, 31b/14, 49b/03 m. leri 30a/15
m.ı 49b/06	
mekrūh (Ar.) <i>sf.</i> İslam dininde, dinî bakımdan yasaklanmadığı hâlde yapılmaması istenen 30a/10	memnu^ç (Ar.) <i>sf.</i> Menedilmiş, yasaklanmış, yasak m. ol- Yasaklanmak 11b/05
→ ekābir-i mekrūh 4a/02	men^ç (Ar.) <i>i.</i> Engelleme, önleme m. it- Engellemek 17a/01 m. ol- Yasaklanmak 1b/04
m. ol- Mekruh olmak 27b/01	
m.dur 8b/10, 9a/02, 9a/06, 9b/04, 12a/11,12a/12, 2a/09, 24a/12, 30a/13, 30b/04,	menāhī (Ar.) <i>i.</i> Dinin yasakladığı, nehyettiği şeyler

m. 15b/05	merdūd (Ar.) sf. Kovulmuş, defedilmiş
m.den 2a/15, 11b/01	m. ol- Reddedilmek 42b/03
menāre (Ar.) i. Minare 32a/10	mertebe (Ar.) i. Derece, basamak, rütbe 50b/06
menāşīb (Ar.) i. Payeler, makamlar, rütbeler, dereceler	→ kemāl-i mertebe 25b/01, 39a/06
m.-i dünyeviyye Dünyevi makamlar 6a/13	Mesāfe (Ar.) i. Uzaklık, ara 6b/05, 34a/13
menber (Ar.) i. Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yeri, minber 47a/08	m.yi 34a/09
menhī (Ar.) i. Dînin yasakladığı, nehyettiği şey, yasak m.dür 16b/02, 16b/06, 30b/06	mesākin (Ar.) i. Yoksullar, fakirler, miskinler. m.e 3b/13
menhiyāt (Ar.) i. Yasaklar m.a 2a/06	mescid (Ar.) i. Secde edilen yer, cami → taḥīyyet'ül mescid 26b/07, 47a/09 m.e 38b/01
menzil (Ar.) i. Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak m.den 4a/11	meşelā (Ar.) zf. Misal olarak, şunun gibi, 5a/07, 5b/10, 18a/13, 19a/02, 20a/04
m.e 4a/10, 13a/02	meşelen bkz. Mesela 34a/10, 44b/01
	meşgūl (Ar.) sf. Bir şeyle uğraşmakta olan

m. ol- İlgilenmek, alâkadar olmak 32a/05, 37b/3, 47a/03	m. -i erba'a Dört mezhep 6a/02, 30b/05,41b/01,43a/01
meşhūr (Ar.) sf. Şöhretli, şöhet kazanmış,ün salmış m. ol- Tanınmak 49b/12	mezheb (Ar.) i. Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri
meşy (Ar.) i. Yürüme, yürüyüş m. it- Yürümek 11b/05	m. -i hanbelī Hanbeli mezhebi 2b/12
mevķıf (Ar.) i. Duracak yer, durak yeri, durak m.dır 38b/11	m. -i hanefiye Hanefi mezhebi 2b/14
meyl (Ar.) i. Gönül akması, sevme, istek, eğilim, temayül m. it- Yönelmek 11a/01, 11b/15	mezkūr (Ar.) i. Anılan, zikrolunan 10b/04, 10b/12, 18a/11 m. ol- Zikredilmek 11b/11, 19a/010, 48b/10
meymūn (Ar.) i. Maymun 39b/11	mīķāt (Ar.) i. Hacca gidenlerin Mekke'ye varmadan önce ihrāma girdikleri yerlere verilen isim 10b/06, 11a/15 → tecāvüz-i mīķāt 10b/13, 11a/12 m. ı 11a/13 m.a 11a/04, 11a/08, 11a/15
meyyit (Ar.) i. Ölü m.e 36b/01 m.iñ 14a/07,14b/04, 14b/09, 25b/07	
mezāhib (Ar.) i. Mezhepler	

m.dan 7a/12, 7a/14, 10b/12,
11a/08, 13b/02

m.dir 7a/11

m.ı 11a/03

m.lar 10b/09

mikdār (Ar.) *i.* Derece, seviye, ölçü

m.ı 1a/06, 1b/10, 5b/06,

8b/04, 14b/05, 16b/05,

19b/14, 34a/12, 35a/07,

43b/12, 44a/01, 47a/03,

47a/13, 48b/12, 49a/02,

50a/09

mi'rāc (Ar.) *i.* İslâm inancına
göre Hz.Muhammed'in

Allah'ın huzûruna yükse-

lerak O'nunla görüşmesi

mûcizesi 36b/05

miskîn (Ar.) *sf.* Aşırı derecede

tembel, uyuşuk, mıymıntı

5a/13

misvaklen- Misvak ile dişleri

temizlemek

m.-mek 15b/14

mizān (Ar.) *i.* Terazi, ölçü aleti, tartı

m.ma 44a/07

mu'alla (Ar.) *sf.* Yüksek,

yüce 25b/14

muğāyir (Ar.) *sf.* Aykırı, uymaz,

başka türlü

m. ol- Aykırı olmak 19b/05

m.lerdir 16a/06

muhakkak (Ar.) *zf.* Doğru olduğu kesin

olarak bilinen 26a/09

m.dur 42b/12

muḥālif (Ar.) *sf.* Aykırı, karşıt, uygun
olmayan

m. -i sünnet Peygamberin

sünnetine aykırı 30b/06

muḥarremāt (Ar.) *i.* Şeriatça haram ve

yasak olan şeyler

m.dan 11b/03, 15b/08

m.ı 15a/09

muḥayyer (Ar.) *sf.* iki şey arasında seçmek, seçmekte serbest bırakmak

m. ol- Seçmekte serbest olmak 13b/08

m.dür 18a/06

muḥīt (Ar.) *sf.* Çepeçevre kuşatan, etrâfını çeviren, çevreleyen ihâta eden 8b/07, 12a/05, 16a/08, 17a/010, 17a/010, 17b/08, 17b/13, 17b/15, 18a/01, 18a/03, 18a/05, 18b/08, 19a/012, 19b/11, 19b/11, 20a/08

m. ol- Kapsayıcı olmak 12a/04, 16a/02

muḥrim (Ar.) *sf.* İhramlanmış olan 11b/03,15a/08,16b/12,20b/04, 20b/07, 21a/03, 21b/02

m. ol- İhramlanmak 8b/07, 11a/14,11b/01,11b/02,11b/07, 11b/12,15a/06,15a/09,15b/07, 15b/07,15b/10,17b/08,17b/11 19b/10,20a/13,20b/1021a/10,

21b/09,22a/03,22a/06,22a/11, 22a/15,25a/04,25a/08, 44b/06

m.e 2a/05, 3a/06, 22a/09

m.ler 21a/09

muḥtāç (Ar.) *sf.* Bir şeye veya kimseye ihtiyâcı olan, ihtiyaç duyan

m.lara 5a/03

muḥaddemen (Ar.) *zf.* İlk olarak 7a/06

muḥārin (Ar.) *sf.* Ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış 3b/09

m. ol- Erişmek, ulaşmak 3b/02, 3b/10

muḥarrebīn (Ar.) *sf.* Yakınlaşma, yaklaşmış olanlar, yakınlar

→ melâike-tü muḥarrebīn 27a/08

muḥayyed (Ar.) *sf.* Bağlı, kayıtlı

→ mā-i muḥayyed 5a/12

murād (Ar.) *i.* Dilek, istek, maksat m. 36a/02

- m. eyle-** Dilemek 11b/07
- m. ol-** İstemek 45b/05
- m.ı 21a/01, 35a/01, 35a/03
- murdar (Ar.) sf.** Kirli, pis, iğrenç.
- m. ol-** Kirilenmek 25a/05
- muşāhib (Ar.) i.** Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse
- m.lerin 2b/03, 2b/07
- muṭlaḳ (Ar.) zf.** Herhangi bir şart ve kayıtla sınırlı olmaya 35a/01
- muttaşıl (Ar.) sf.** Aralıksız, devamlı olarak
- m. it-** Birleştirmek 34a/05
- muttaşılın (Ar.) zf.** Bitişik olarak 42a/01
- muḫṭar (Ar.) sf.** i.Bir işi, bir davranışı yapmak zorunda kalmış
- m. 5a/02, 18a/04, 19a/04, 19a/05, 19a/06
- m. ol-** Çaresiz kalmak 4b/15, 18a/01, 19a/012, 19b/02, 19b/07
- m.dır 17b/13, 17b/15
- m.dur 19a/04
- mübāh (Ar.) sf. i.** Hakkında şer'î bir emir veya yasak bulunmayan
- vakt-i mübāh 43b/05
- m.dan 3a/06
- m.dur 43b/08
- mübārek (Ar.) sf.** Çok saygı değer, hürmete lâayık, muhterem
- m. 27a/06, 27a/07, 36b/05, 47a/10, 49a/07
- mücerred (Ar.) sf.** Soyut, var olmayan 5b/08
- mücrīm (Ar.) i.** Suç işlemiş olan, suçlu, kabahatli kimse
- m.ler 39a/15
- m.leri 39b/02

müdāvemēt (Ar.) *i.* Devam etme, bir işe aralıksız çalışma

m. eyle- Devam etmek 35a/10

müekkede (Ar.) *sf.* Sağlam ve kuvvetli bir duruma

getirilmiş, kuvvetlendirilmiş
10a/02

→ ğayr-ı müekkede 10a/03;
sünnet-i müekkede 12b/14,
13a/02, 30a/12, 34a/04,
45b/07

m.dür 43a/01

müezzīn (Ar.) *i.* Namaz vakitlerini haber vermek için ezan okumakla görevli kimse
38a/01

müfred (Ar.) *i.* Sadece hacca niyetlenen hacı 18a/07,
18a/08, 18a/09, 19a/014,
21a/06, 21b/11, 21b/15,
22b/07, 26b/13, 34b/03

m. ol- Sadece hacca niyetlenerek hac yapmak
18b/11

m. -ün bil-ḥac Sadece hacca niyetlenerek yapılan hac
12a/15, 27a/03

m.e 20a/15, 20b/01, 20b/04,
20b/09, 21b/03, 42a/08

m.ün 44a/13

mühim (Ar.) *sf.* Önemli

→ ehem-i mühim 45a/01

mülāyemet (Ar.) *i.* Yumuşaklık 3b/14

mülk (Ar.) *i.* Dükkân, ev, arsa vb. taşınmaz mal

m.i 14a/02

mü'min (Ar.) *i.* İman etmiş, inanmış kimse m.iğ 42b/13

m.ler 1b/13

mü'minīn (Ar.) *i.* İnananlar 49a/15

münādī (Ar.) *i.* Bir haberi yüksek sesle duyuran, îlân eden kimse
50b/01

münāfiḳ (Ar.) *i. sf.* İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan
36a/07

m.lar 36a/05	müstecāb (Ar.) sf. Olumlu, müspet cevap alınan, kabul edilen
münevvere (Ar.) sf. ışıklı, nurlu	m.dur 26a/09
→ Medine-i münevvere	m.dür 26a/12
46b/14	
münkalīb (Ar.) sf. İnkılap eden, dönen, değişen, başka bir şekle giren 6b/13	müsteḥāb (Ar.) sf. i. Sevap kazandıran, dince makbul iş 26a/05, 42a/12
m. ol- Değişmek 6a/13	m. ol- Müstehap olmak 13a/03
mürselīn (Ar.) sf. Gönderilmiş olanlar	m.dır 25b/13
→ seyyid'ül mürselīn 36b/05	m.dur 26b/08, 28b/02, 30a/14, 34b/10, 39a/05, 41b/12, 42b/06, 46b/13, 49b/15, 50a/10
mürtedd (Ar.) sf. İslām dîninden dönen	
m. ol- Dinden dönmek 7a/03	müsteḥāk (Ar.) sf. Hak etmiş, hak kazanmış, lâyık
müsāfir (Ar.) i. Yolculuk yapan, yolculuğa, seyâhate çıkan kimse	m. ol- Hak etmek 6b/08
m. ol- Yolcu olmak 4b/13	müşterek (Ar.) sf. Ortak
müslimān (Ar.) sf. i. İslām dîninden olan kimse, müslim 1b/09	m. ol- Ortak olmak 23a/12
müslimīn (Ar.) i. Müslümanlar	mütāla'ā (Ar.) i. Etraflıca düşünme, inceleme, tetkik
m.e 32a/05	m. it- Tetkik etmek 3b/02

müte'allik (Ar.) sf. Taallük eden,
ilgili, ilişiği olan, bağlı
2a/05, 15a/10

mütemetti' (Ar.) sf. Temettü haccı
yapan kimse 9b/10

m. ol- Temettü hac yapmak
9a/12, 43b/01

müyesser (Ar.) i. Kolayı bulunup
yapılan, gerçekteşebilen

m. ol 35b/04, 35b/05, 42b/09,
49b/06, 50a/12

N

nafaka (Ar.) i. Geçinmek için gerekli
olan yiyecek, içecek ve
bunun için sarfedilen para

n.sı 3a/01, 3a/07, 5b/07,
39b/09

n.sından 5a/06

n.ya 3a/12

nāfile (Ar.) sf. dīnen mecbur ve
mükellef olmadığı halde

sırf Allah rızâsını kazanmak
maksadıyle farz dışında
yapılan ibadetler

n. 6a/02, 7b/01, 8a/12,
17a/01, 34b/13

n.ye 6a/12, 6b/13

naħır (Ar.) i. Kurban kesmek

→ eyyām-ı naħır 9a/03,
9a/04, 9a/05, 9b/04, 16b/10,
24b/06

nāķıř (Ar.) sf. Tam olmayan, eksik,
noksan

n. ol- Eksik olmak 16a/12

na'ln (Ar.) i. Takunya 19a/07

nā-maħrem (Far.-Ar.) sf. Evlenme-
lerinde yasa bakımından sa-
kınca olmayan

n.e 16a/10

namāz (Far.) i. İslam'ın beş şartından

birini teşkil eden ibadet 12a/04,
26b/10, 30a/04, 34a/07, 34b/14,

35a/01, 35a/01, 35a/02,
35a/03, 35b/11, 35b/13

n. kı1- Namaz ibadetini yerine
getirmek 4a/01, 4b/05, 5a/14,
8a/06, 10a/10, 10a/12,
10b/01, 12a/04, 26b/10,
26b/11, 28a/14, 28a/15,
30a/05, 31b/01, 31b/11,
34a/07, 34b/11, 35b/02,
35b/09, 37b/15, 38a/04,
38a/05, 42b/15, 45a/06,
46a/03, 49b/05, 49b/14,
50a/06, 50a/10
n.a 26b/08, 47a/13

n.da 4b/12, 27b/03

n.dan 12b/02, 34b/13, 34b/15,
38b/04, 49b/09

n.ı 4a/13, 4b/13, 7b/15, 8a/01,
8a/06, 12a/04, 12b/15,
28a/15, 34a/08, 35a/03,
35b/11, 35b/14

n.ıñ 4a/14, 9b/13, 17a/07,
28b/01, 28b/02, 28b/04,
37a/15, 37b/01, 38a/09,

38a/11, 38a/13, 38a/14,
41b/06, 42b/04

n.ma 38a/09, 38a/15

n.indan 28b/04

n.inı 38a/07, 42a/03

n.inıñ 42a/01, 42a/01

n.ıyla 41b/14

n.ları 5a/14

nā-meşru⁶ (Far.-Ar.)*sf.* Dinen
yasaklanan

n. ol- Şeriata uygun olmamak
2b/07

nās (Ar.) *i.* İnsanlar, halk, herkes
41b/01

→ ‘avāmm-ı nās 38b/13;
avārim-i nas 38b/13; hūkuq-ı nas
3b/05

naşīb (Ar.) *i.* Kısmet, pay, rızık 1b/06

naşranī (Ar.) *i.* Hristiyan 1a/08

n. ol- Hristiyan olmak 1b/03

nażar (Ar.) *i.* Bakma, göz atma 25b/01

n. it- Bakmak 2b/03, 14b/11, 25b/02, 35b/07, 35b/07	n.dür 3b/12, 40a/13
n. ol- Bakılmak 23b/11	nebî (Ar.) i. Tanrı buyruğunu kullara bildiren kimse, peygamber 36b/04
n.ıj 11b/03	necs (Ar.) sf. Pis, murdar, necis
nâzil (Ar.) sf. Yukarıdan aşağı inen, inici	n. ol- Pislenmek 29a/08
n. ol- İnmek 27a/06, 37b/12, 41b/14	nedâmet (Ar.) i. Pişmanlık n. 1a/07
ne zm. 1. Hangi şey. <i>Her ne mekanda ise cāizdir</i> 7a/11	n. it- Pişman olmak 50b/06
2. sf. Hangi her ne vilayetde üzerine hac farz olub 1b/08	nef'î (Ar.) sf. Çıkar ile ilgili n. ol- Faydası olma 36b/02
n. 1b/08, 2a/12, 3a/12, 4b/11, 7a/11, 7a/13, 8b/09, 13a/06, 13a/12, 13a/13, 15b/05, 20b/12, 21a/04, 24b/07, 26a/12, 27a/12, 28b/01, 30a/14, 32b/06, 35b/04, 36a/02, 36a/10, 36b/07, 36b/12, 39b/05, 39b/06, 40b/01, 42a/11, 42b/05, 43b/09	nefs (Ar.) i. Bir kimsenin, bir şetin kendi öz varlığı, öz benliği, zatı n. -i mekân Mekanın kendisi 18b/03 n. -i ihrām Kendini ihramlamak 7a/11 n.i 32a/05, 42b/12, 49a/15
n.dir 11a/03	nesil (Ar.) i. Bir kimsenin zürriyeti, evlât ve torunları, soy n.inden 28b/10

nesne *i.* 1. Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, şey *Gökcek rāyihāsı olan nesneye tıbdirler* 21b/10

2. Hiçbir şey Anları kesmek ile nesne lāzım olmaz 25a/12

4a/02, 7b/10, 9a/08, 9a/12, 11a/07, 16a/08, 16b/09, 16b/10, 18b/12, 21a/02, 21b/06, 24b/09, 25a/12, 29a/13, 42a/11, 43a/15, 44a/14

n.i 31b/06, 44b/03

n.ler 44b/14

n.lerden 17a/013

n.leri 22a/08

n.niņ 15a/06

n.ye 17b/05, 21b/10

nev' (Ar.) *i.* Çeşit, tür

n.dir 10a/02

nevbet (Ar.) *i.* Nöbet 24a/05

nezir (Ar.) *i.* Şarta bağlı vaat, adak 23b/02, 23b/10

nışf (Ar.) *i.* Yarı, yarım 34a/13

n. ı 8a/13

n.indan 5a/12

nışf (Ar.) *i.* bkz. nışf

n. 16a/13, 17b/10, 18a/09, 19a/014, 19b/01, 20a/07, 20b/02, 20b/10, 20b/13, 21a/04, 21a/05, 21a/06, 21b/01, 21b/04, 21b/15, 22a/05, 44b/11, 49a/06

nice *sf.* 1. Çok, pek çok, birçok *Nice miskīn hācılar yanında zemzem vār* 5a/13

2. *zf.* Nasıl nice bilür iseņ işle 15a/04

n. 5a/13, 11a/02, 15a/04, 17a/03

nidā (Ar.) *i.* Bağırma, çağırma, seslenme

39b/12, 50b/04

n. it- Seslenmek 49b/03, 50b/01

nifāk (Ar.) <i>i.</i> anlaşmazlıktan gelen ayrılık, ara bozukluğu n.dur 36a/09	17a/02, 17a/05, 26b/14, 26b/15, 26b/15, 27a/01, 27a/02, 27b/02, 27b/04, 28a/15, 34a/15
nifās (Ar.) <i>i.</i> Yeni doğum yapmış kadının durumu n.dan 28b/15 n.ı 12a/01	n.i 43b/13 n.inden 3b/06 n.ine 13b/02, 31b/08
ni‘met (Ar.) <i>i.</i> Yiyecek-içecek, azık n.i 25b/03	noḵṣān (Ar.) <i>sf.</i> Eksik n. ol- Eksik olmak 20b/01
nire <i>zm.</i> Hangi yer n.dür 25b/05 n.sinde 38b/11	nuḵūd (Ar.) <i>i.</i> Paralar, nakitler 5b/09 nūr (Ar.) <i>i.</i> Manevi ışık n.ı 28b/12
niyet (Ar.) <i>i.</i> İbadet etmeye karar verip başlamak n. 12a/15, 13b/07, 13b/07, 17a/04 n. eyle- Karar vermek 12a/14, 12b/01, 12b/01, 12b/02, 13b/06 n. it- Karar vermek 3a/05, 7a/06, 12b/08, 12b/10, 13b/03, 13b/03, 13b/09,	O od <i>i.</i> Ateş o.ı 36a/11 o.ıyla 36a/13 oḵu- Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek o.-dı 28b/09, 30b/01

o.-duğı 42b/09

o.-duğları 30a/15

o.-duyısı 32b/06

o.-lar 38a/03

o.-mağ 30a/14, 30b/02,
30b/03

o.-sa 38a/02

o.-ya 4a/01, 4a/03, 4a/07,
4a/09, 4a/10, 12b/08, 26a/01,
26b/01, 28a/08, 28b/05,
30b/08, 30b/10, 30b/12,
30b/15, 31a/02, 31a/07,
31a/09, 31a/13, 31b/01,
31b/04, 32a/13, 32b/06,
37a/06, 37a/09, 37b/03,
37b/09, 40b/03, 41a/08,
41b/08, 42b/09, 42b/11,
43a/04, 43a/08, 44a/10,
46a/06, 46b/08, 47a/04

o.-yarak 32a/07

o.-yub 41b/15

ol sf. zm. Üçüncü tekil şahıs zamiri ve
işâret sıfatı, “o”nun eski şekli

o. 4a/10, 4b/09, 5a/02, 5a/04,
5b/02, 6b/03, 6b/09, 7b/01,
7b/02, 7b/04, 8a/01, 8b/12,
10a/05, 10a/07, 11a/15, 12a/12,
13b/02, 13b/03, 13b/13, 14a/03,
14a/08, 14a/13, 15a/02, 17a/03,
17b/03, 18a/05, 18a/12, 18b/14,
19b/07, 19b/08, 19b/15, 20a/01,
20a/06, 22a/06, 23b/11, 23b/13,
24a/06, 24a/12, 24a/15, 25b/02,
25b/07, 26a/09, 26b/09, 27a/01,
34a/03, 37b/08, 38b/14, 39a/01,
39b/01, 39b/02, 39b/03, 39b/06,
39b/15, 42a/04, 42a/06, 42b/01,
42b/04, 43a/14, 43b/11, 43b/13,
43b/15, 44b/02, 45a/01, 45a/07,
47a/10, 49b/05, 50b/02, 50b/05

o.dur 2a/13, 2a/14, 2b/02, 13a/06

ol- Olmak, bulunmak, meydana gelmek,

zamanı gelmek, erişmek,
gerçekleşmek anlamlarına gelen
yardımcı fiil

o. 1b/01, 1b/04, 3a/10, 8a/04

→ ‘āciz ol- 6a/03, 34a/11,
48b/11; afaki ol- 8a/04; āgāh
ol- 1b/05; āķce-i žāmin ol-
14a/11; a‘mā ol- 6a/05; āsān
ol- 13b/10; āsī ol- 6b/07;
āyān ol- 26a/14; ‘ayıbsız ol-
23a/08; āzād ol- 7a/02,
17b/02, 17b/07, 21a/08,
39b/02; bālīğ ol- 7a/01,
14b/12, 14b/14, 17a/012,
17a/08; bāṭıl ol- 4b/13, 5a/15,
7a/08; belā ol- 39b/05,
39b/06; beṣāret ol- 1b/13,
1b/14; cāiz ol- 2b/11, 2b/12,
3a/01, 4b/01, 5a/05, 5a/10,
6a/10, 6b/06, 6b/11, 11b/04,
11b/06, 13b/07, 13b/14,
14b/05, 14b/13, 14b/15,
15a/02, 15a/05, 15b/08,
17a/07, 17b/04, 17b/06,
18b/13, 19a/09, 19b/06,
21a/12, 23a/05, 23a/08,
23a/10, 23a/11, 23a/11,
23a/13, 23a/14, 23a/15,
23b/09, 23b/10, 24a/01,
24a/05, 24a/08, 24b/01,
32b/12, 32b/14, 34a/01,

34a/02, 34b/05, 34b/09, 38a/12,
41a/07, 43b/05, 44a/01, 44b/13;
cem^c ol- 36a/12, 38a/05, 39b/04,
50b/01, 50b/03; dāḥıl ol- 2a/10,
2a/12, 10b/11, 25a/15, 25b/14,
25b/15, 25b/15, 26a/05, 26a/05,
26a/12, 26a/13, 26b/07, 31b/08,
35a/11, 35a/14, 35a/15, 35b/06,
37a/08, 37b/06, 38a/01, 41b/07,
41b/08, 47a/04, 47a/04, 47a/07,
50b/04; def^c ol- 15b/09; dem ol-
9b/09; edā ol- 7b/08; efḍal ol-
35b/10, 43b/06; ehem ol-
42b/13; ehemm-i mühim ol-
26a/11, 45a/01; eksik ol- 22a/04;
fāķir ol- 24b/11; fānī ol- 4b/03,
6a/04; fāriğ ol- 27b/14, 31b/11,
32a/06, 34a/15, 38a/03, 38b/04,
45a/10, 46a/02, 46b/05; farż ol-
1b/08, 3a/15, 5b/01, 5b/05,
5b/08, 5b/08, 6a/13, 6b/02,
6b/14, 7a/01, 7a/02, 7a/05,
17b/07, 38b/09, 50b/05; fasid
ol- 9b/12, 14b/02, 15a/07,
22a/13, 22b/06, 22b/08, 22b/10,
22b/11, 22b/13, 22b/15, 23a/01;
fevt ol- 11b/13, 26b/11, 38b/08;

gāib ol- 14b/14; gānī ol- 23b/04, 23b/10, 23b/11; günahkār ol- 5b/03, 10b/14, 11a/10; hācetlik ol- 23a/12; ḥalāl-i ṭayib ol- 39b/09; ḥalāl ol- 15b/10, 44b/15; ḥālī ol- 27a/05, 34a/08, 35b/15, 43a/08; ḥalīb ol- 20a/01; ḥalk ol- 28a/12; ḥarām ol- 3a/01, 3a/06, 12a/06, 15a/07, 22a/010, 23a/02, 44b/14, 44b/14; ḥāşıl ol- 3a/03, 36a/02, 36b/01, 49b/04; ḥaşr ol- 2a/09; ḥāzır ol- 2b/05, 14b/12, 30a/04; helāk ol- 20b/15; ḥisāb ol- 5b/10; irāq ol- 14b/09; izdırāb ol- 4a/14; ibtidā ol- 44a/12; ihtiyāri ol- 19b/05; iḳāmet ol- 26b/08, 30a/04, 34a/07, 38a/04, 38a/04; īsāl ol- 15a/03; izdihām ol- 27b/01, 27b/08; ḳābil ol- 50b/06; ḳādir ol- 1b/01, 4b/02, 4b/03, 6a/01, 6a/03, 6a/04, 6a/12, 7b/10, 8a/07, 8a/07, 11a/11, 19b/13, 19b/14, 20a/07, 25a/02,

25a/13, 29a/11, 29a/13, 32b/11, 35a/06, 35a/10, 35a/14, 36b/14, 44a/09, 47a/03, 50a/08; kaim ol- 13b/01; kāmīl ol- 10b/05; ḳarīb ol- 41a/01; ḳarīn ol- 18b/11; ḳarż ol- 3a/10; kefāret ol- 45b/13; kötürüm ol- 6a/04; ḳul ol- 21a/07; lāzım ol- 5a/08, 7b/03, 7b/11, 8a/11, 8a/14, 8b/13, 9a/02, 9a/05, 9b/02, 9b/03, 9b/06, 9b/06, 9b/08, 9b/13, 9b/15, 10a/01, 10b/05, 10b/14, 11a/04, 11a/07, 11a/09, 11a/12, 11a/15, 13b/13, 14b/09, 16a/13, 16b/09, 16b/11, 17a/011, 17a/013, 17a/015, 17b/02, 17b/09, 17b/11, 18a/13, 18a/15, 18b/06, 19a/01, 19b/05, 19b/09, 20a/12, 20b/02, 20b/03, 20b/03, 20b/05, 21a/02, 21a/04, 21a/06, 21b/06, 22a/01, 22a/07, 22a/11, 22a/13, 22b/01, 22b/02, 22b/05, 22b/11, 22b/12, 22b/14, 22b/15, 23a/01, 23a/03, 24b/09, 25a/12, 26b/15, 29a/13, 34a/06, 41a/04, 42a/11, 44b/06; muḳayyed ol- 5a/12; maḡfıret

ol- 45a/02; mağfūr ol- 2a/11,
35a/12; maḥlūt ol- 15b/13;
maḥrūm ol- 1b/06; maḥşūs
ol- 23b/01; maḥv ol- 31b/15;
maḥz ol- 36a/06; maḥbūl ol-
2b/01, 2b/02, 2b/08, 3a/03,
5b/03, 42b/02, 42b/12,
44a/06, 50a/08; mālik ol-
1a/06, 17b/05; ma‘lūm ol-
1b/13, 2a/10, 41b/03; māni‘
ol- 6a/07, 29a/08; marīz ol-
4b/02, 6a/08, 11a/11; mebrūr
ol- 18b/10; mekrūh ol-
27b/01; memnu‘ ol- 11b/05;
men‘ ol- 1b/04; merdūd ol-
42b/03; meşgūl ol- 32a/05,
37b/3, 47a/03; meşhūr ol-
49b/12; mezkūr ol- 11b/11,
19a/010, 48b/10; muğāyir ol-
19b/05; muḥayyer ol- 13b/08;
muḥīt ol- 12a/04, 16a/02;
muḥrīm ol- 8b/07, 11a/14,
11b/01, 11b/02, 11b/07,
11b/12, 15a/06, 15a/09,
15b/07, 15b/07, 15b/10,
17b/08, 17b/11, 19b/10,
20a/13, 20b/10, 21a/10,

21b/09, 22a/03, 22a/06, 22a/11,
22a/15, 25a/04, 25a/08, 44b/06;
muḥārin ol- 3b/02, 3b/10; murād
ol- 45b/05; murdar ol- 25a/05;
mużtar ol- 4b/15, 18a/01,
19a/012, 19b/02, 19b/07;
mūfred ol- 8b/11; mūnḳalīb ol-
6a/13; mūrtet ol- 7a/03; mūsāfir
ol- 4b/13; mūstehāb ol- 13a/03;
mūstehāḳ ol- 6b/08; müşerek ol-
23a/12; mūtemetti‘ ol- 9a/12,
43b/01; müyesser ol- 35b/04,
35b/05, 42b/09, 49b/06, 50a/12;
nāḳış ol- 16a/12; nā-meşrū‘ ol-
2b/07; naşrānī ol- 1b/03; nazār
ol- 23b/11; nāzil ol- 27a/06,
37b/12, 41b/14; necis ol-
29a/08; nef‘i ol 36b/02; noḳşan
ol- 20b/01; pāk ol- 2a/04,
11b/12, 29a/07, 31b/12, 39b/14,
45b/02; ref‘ ol- 31b/10; revān
ol- 10b/03; ri‘āyet ol- 3a/05;
şabāh ol- 13a/01; şabī ol-
14a/01, 14b/13, 17a/04; şāfī ol-
45b/02; sağ ol- 5b/15; şāhib-i
‘özl ol- 30a/06; şaḥīḥ ol- 12a/05;
şāim ol- 17b/01, 18a/07, 18a/08,

25a/03; şākit ol- 2b/12, 2b/13,
3a/02, 6a/11, 6b/12, 7b/02,
8a/11, 15b/09, 41a/06; sākin
ol- 34b/14, 38a/03; saqit ol-
29a/03; şayd ol- 15b/04,
25a/05; suāl ol- 3b/11, 3b/12,
13a/05; sūnnet ol- 45a/09;
şāhid ol- 13a/15, 39a/12,
40a/15; şart ol- 23b/06;
şūpheli ol- 3a/09; tābi^c ol-
45b/05; tāhir ol- 8b/01,
12a/02, 16b/08; tamām ol-
28a/14, 30a/07, 34b/07,
34b/09, 45b/04; ta^czīm ol-
10b/09; tebdīl ol- 2b/06;
te^hīr ol- 9a/05, 9b/01,
44b/01; telbiye ol- 44a/13;
temām ol- 2a/03, 14a/03;
teraḥḥum ol- 1a/08; tıraş ol-
9a/10, 9a/14, 9b/05, 9b/07,
9b/10, 16b/02, 20b/04,
21a/10, 21a/12, 21a/13,
21a/14, 21a/15, 21b/02,
22b/12, 25a/01, 34b/01,
34b/03, 34b/06, 34b/08,
43b/02, 44b/05, 44b/07,
44b/08, 44b/10, 44b/11,

44b/13, 44b/15; tūş ol- 16a/10;
‘uryān ol-16a/07, 19b/10; uzun
ol- 11b/09; vācib ol- 4a/15,
5b/07, 7a/15, 7b/01, 7b/02,
7b/06, 7b/07, 7b/09, 8a/02,
8a/10, 8a/11, 9a/04, 9a/11,
11a/14, 14a/04, 15a/08, 16a/12,
17b/03, 18a/02, 18b/11, 18b/12,
19b/03, 20b/01, 21a/08, 21a/08,
21b/02, 24a/07, 24b/15, 25a/02,
25a/06, 28a/14, 29a/02, 32b/15,
44a/06, 45b/14, 47a/02; vāki^c ol-
25b/01, 28b/03; vāriş ol- 14b/10;
vāşıl ol- 43a/08, 47a/10; vaz^c ol-
10b/06, 10b/10, 41b/04, 43b/11;
ya^ctīn ol- 30a/13; yekpāre ol-
12a/10; zāil ol- 6a/05, 6a/09,
6a/10, 6a/11; zaman ol- 45b/04;
zāmin ol- 13b/04, 14a/15,
14b/03, 14b/08, 15a/01, 25a/13;
zarar ol- 18a/05, 20a/11, 36a/07;
zīkr ol- 9b/11, 15b/07, 45a/06;
ziyāde ol- 20b/09, 28b/02,
35a/09, 45a/14

o.-a 1b/03, 2a/14, 3a/07, 3a/07,
3b/06, 4b/01, 4b/07, 4b/08,

5a/13, 5b/06, 12a/08, 12a/12,
12a/13, 13a/07, 13a/07,
13b/08, 13b/09, 13b/10,
13b/12, 14a/08, 24b/13,
24b/14, 25a/11, 25b/03,
26b/09, 26b/10, 26b/11,
27a/14, 29b/01, 29b/02,
30b/04, 31b/09, 36b/03,
36b/04, 36b/04, 36b/06,
36b/07, 42a/14, 43b/11,
43b/13, 45a/05, 50a/12

o.-an 2b/11, 6a/12, 6b/11,
6b/13, 8b/13, 9a/02, 9a/06,
9a/07, 9b/10, 13a/06, 13a/11,
13b/05, 18a/03, 19a/012,
19a/08, 21b/10, 24a/04,
32a/10, 32a/10, 34a/09,
34a/11, 35a/03, 35a/03,
35a/08, 35b/11, 37b/07,
39a/02, 39a/03, 39b/01,
42a/05

o.-anadır 10a/03

o.-anı 34b/15

o.-anın 15a/08, 35a/09

o.-arak 5b/06

o.-dı 27a/03

o.-dısı 25b/04

o.-duğ 18a/15

o.-duğı 8b/10, 36a/07

o.-duğından 2b/10

o.-duğda 12b/14, 50a/14

o.-madığı 36a/08

o.-maduğı 2b/09

o.-mağa 5b/09

o.-mağ 8a/09, 9a/05, 9a/08,
16b/12, 17b/05, 24b/03,
24b/06, 24b/08, 27b/13,
29a/14, 29b/13, 30a/11,
37a/01, 42a/06, 42b/07

o.-mağdır 8b/03, 9a/03

o.-mağdur 34a/01

o.-masa 2a/13, 3a/09, 4b/02,
4b/04, 6a/10, 16b/13, 23a/11,
24b/14, 44b/06

o.-ması 7a/12, 9a/10

o.-maya 1a/07, 3a/08, 3b/07,
5a/06, 12a/09, 28b/14,
42a/15, 43b/13

o.-mayana 25a/04, 25a/08

o.-mayanda 15b/07

o.-mayub 17a/014, 17b/01,
18b/08

o.-maz 3b/08, 5b/11, 6a/15,
6b/02, 10b/14, 14a/02,
15b/10, 17a/015, 24b/15,
25a/02, 38b/02

o.-muş 24b/01

o.-sa 1b/11, 3a/01, 4b/05,
4b/05, 4b/13, 4b/14, 4b/15,
5a/02, 5a/02, 5b/10, 5b/11,
6a/05, 6b/01, 6b/03, 9b/01,
11a/12, 12a/01, 12a/08,
12a/09, 14b/05, 16b/05,
21a/02, 21b/04, 23a/10,
23a/11, 23a/11, 23b/14,
24b/08, 24b/10, 25a/13,
30b/07, 36b/02, 36b/08,
38b/08, 43a/02, 44a/13,
44b/01, 44b/07

o.-sun 1b/02

o.-ub 1b/11, 3a/04, 4b/03,
14b/08, 14b/12, 15a/01,
17a/01, 27a/10, 27a/11,
44a/14

o.-ubda 20a/02

o.-ubı 17b/12

o.-unca 14a/06, 20a/06

o.-unur 15a/04

o.-unursa 27b/02

o.-ur 1a/08, 2a/04, 2a/12,
6b/13, 8a/12, 9b/13, 10b/05,
13b/04, 13b/15, 14a/11,
14a/15, 17a/02, 17b/01,
17b/10, 19a/09, 20a/02,
20a/03, 21b/13, 22b/01, 24b/01,
24b/07, 24b/10, 31b/09, 32b/05,
32b/07, 38b/08

o.-urlar 18b/09

o.-ursa 1b/02, 21b/14, 22b/03,
22b/04, 36a/03

oluş *i.* Bir şeyin akmasına yarayan üst
tarafı açık boru 31a/02

omuz *i.* Vücutta boynun iki yanında kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım

o.ı 27a/14, 27b/10, 29b/10, 29b/10

o. ların 29b/05

o.un 12a/13

on *i.* On sayısı 7a/09, 8a/08, 8a/14, 8a/15, 8b/01, 8b/02, 8b/03, 8b/05, 8b/07, 16a/06, 16b/09, 16b/11, 18a/09, 19b/01, 24b/03, 24b/12, 25b/08, 31b/13, 35b/12

onuncı *sf.* On sayısının sıra sıfatı

o. 8a/06, 16b/07, 25b/12

orta *i.* İki uçtan veya bütün noktalardan aynı uzaklıkta olan yer 19a/07, 37b/06, 41b/13

o.sına 50a/15

oruc (**Far.**) *i.* İbadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre veya biçimlerde

kendini alıkoyma. 19a/13, 19a/15, 24b/12

o.la 24b/14, 25a/01

ot *i.* Küçük bitkilerin ortak adı

o.un 15b/06, 25a/08, 25a/09

otur- Vücûdun belden yukarı kısmı dik duracak şekilde bir yere

yerleşmek,

o.-sa 39a/04

Ö

öğren- Bir husus hakkında bilgi sâhibi olmak

ö.-mek 3b/01

öl- Hayâtı sona ermek, yaşamaz olmak

ö.-düğü 1a/07

ö.-mezden 6a/11

ö.-sün 20b/14

ö.-ünce 6a/10, 6b/10

ö.-ünceye 1b/04

ö.-ür 1b/12, 1b/13, 6b/09, 21a/02	öp- Sevgi ve saygısını göstermek üzere dudaklarını bir şeye değdirmek
öldür- Bir canlının hayâtına son vermek	ö.-e 27b/08, 27b/12
15b/01	ö.-mek 2a/05, 15a/11, 28a/02, 30a/01
ö.-mek 15a/15, 20b/11, 21a/02	ö.-se 22b/14
ö.-meyecek 16a/04	ört- görünmez duruma getirmek için üstüne bir şey koymak
ö.-se 20b/12	ö.-mek 15a/15
ölüm <i>i.</i> Bir canlıda hayâtî fonksiyonların sona ermesi durumu, mevt, vefat	öyle <i>i.</i> Öğle namazı ve öğle ezanı
ö.i 1a/08	37a/14, 38a/01, 38a/04, 38a/06, 38a/13, 38a/14, 38a/15, 45a/06
‘ömr (Ar.) <i>i.</i> Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat	öylece <i>zf.</i> O şekilde, o biçimde, o tarzda 45a/14
ö.üñüz 45a/13	‘özr (Ar.) <i>i.</i> Burun kanaması, herhangi bir organdan kan akması gibi abdesti bozan devamlı rahatsızlık 6b/02, 19a/02
öñ <i>i.</i> Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı	→ sahib-i ‘özr 30a/06
ö.ünde 32a/10	
ö.üne 45a/08	

ö. -i şeriyeye Dini kurallara uygun özür 6a/15

ö.i 4b/01, 6a/07, 6a/10, 17b/12, 17b/13, 17b/15, 18a/01, 18a/03, 18b/08

ö.ile 10a/01

ö.iñ 24b/08

ö.inden 16b/10

ö.iyle 24b/10

ö.süz 1b/05

P

pāk (Far.) sf. Temiz 36a/03

p. ca 12a/06

p. ça 29b/07, 42b/01, 45a/08

p. it- Temizlemek 45a/14

p. ol- Temiz olmak 2a/04, 11b/12, 29a/07, 31b/12, 39b/14, 45b/02

pāre (Far.) i. Parça, kısım 42b/01, 42a/15, 42a/15

pek zf. Çok, fazla, ziyâde 44a/08

pekçe zf. Sağlamca 29b/07

peygamber (Far.) i. Allah tarafından görevlendirilmiş elçi

p.im 40a/14

R

rabb (Ar.) i. Bütün mahlûkâtı yetiştiren, kayıran, besleyen, terbiye eden Cenâb-ı Hak

r.imin 25b/05

r.iñiñ 25b/05

rabbenā (Ar.) ün. Ey Allah, Allahım

39a/14

radıyallāhü ‘anhü (Ar.) cü. Allah ondan

razı olsun 1b/07, 1b/10, 48b/13, 49a/03

rağbet (Ar.) i. İstek, arzu, alaka, meyil, teveccüh 2b/04, 2b/05, 2b/08

r.i 28b/14

rāhile (Ar.) *i.* Yük hayvanı, yük
devesi

6a/04

r.si 38b/01

raḥmet (Ar.) *i.* Acıma, esirgeme,
koruma

35b/07, 39a/11

r.e 31b/08, 31b/08

rākiben (Ar.) *zf.* Binmiş olduğu
halde, binmiş olarak 32b/11,
34a/11, 37a/01

resūl (Ar.) *i.* Kendisine kitap
indirilmiş peygamber.

38b/12, 47a/15, 49b/01,
49a/07, 50a/11

r. ‘aleyhisselām 45a/12

resūlullāh (Ar.) *i.* Hz. Muhammed
13a/05, 13a/08, 31b/06,
40a/01, 49b/15

→ ḥazret-i rasūlallah 3b/10

ravza (Ar.) *i.* Hz. Pegamberin kabr-i
şerifi

47a/08, 49b/05

r. -i muṭahhara Hz.

Muhammed’in Medīne’deki
kabri 47a/07, 50a/05

r.ya 49b/09

rāyiḥa (Ar.) *i.* Güzel koku

r.sı 21b/10

rāzı (Ar.) *i.* Kabul eden, rıza gösteren,
memnun olan

r. it- Kabul ettirmek 42b/11

r. kıl- Kabul ettirmek 42a/06

recā (Ar.) *i.* Kalbin istenilen, sevilen
bir şeyi umması ve
bundan ferahlık ve rahatlık
duyması hâli. 36b/01

red (Ar.) *i.* Kabul etmeme, geri çevirme

r. it- Geri çevirmek 14a/01,
47b/01

r. i 13b/13

ref^c (Ar.) *i.* Yukarı kaldırma, yükseltme

r. -i savt Sesi yükseltmek 16a/14,
30b/04, 47b/02

r. ol- Yükselmek 31b/10
refeş (Ar.) *i.* Cinsel içerikli söz söyleme

2a/02, 2a/04

reīs (Ar.) *i.* Baş, başkan, âmir

r.imiz 39b/05

rek'at (Ar.) *i.* Namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm
8a/06, 28a/14, 28a/15,
31b/11, 34b/10, 35b/02,
35b/02, 37b/15, 38a/02,
42b/15, 46a/03, 47a/09,
49b/05, 50a/06, 50a/10

remil / reml (Ar.) *i.* Hacda erkeklerin kısa adımlarla, omuzları silkerek, çalımlı yürümeleleri
29b/05, 29b/11, 29b/12,
45b/15

r. it- Çalımla yürümek
10a/07, 16a/14, 29b/04

remy (Ar.) *i.* Atma, fırlatma

→ mekân-ı remy 43b/14

r. -i cimār Cemre adı verilen yerlere ufak taşlar atmak, şeytan taşlamak 44b/02

r. it- Atmak, fırlatmak
42b/02, 43b/09

revān (Far.) *sf.* Akan, akıp giden

→ taht-ı revān 4b/08

r. ol- Akıp gitmek 10b/03

rızā (Ar.) *i.* Memnunluk, hoşnutluk

r. ullah Allah'ın rızası 2a/13

rızq (Ar.) *i.* Allah tarafından herkese takdir edilen nîmet

r.iniz 45a/14

ri'āyet (Ar.) *i.* İtibar etme, hürmet etme

r. ol- Uymak 3a/05

ricāl (Ar.) *i.* Erkek

→ iḥtilāt-ı ricāl 16b/06

ridā (Ar.) *i.* Örtü, şal

r.sı 12a/10

rik'at (Ar.) *i.* bkz. Rekat 4a/01,
10b/01, 12a/04

riyāyet (Ar.) *i.* Söylenti, haber verme,
nakletme
r.de 13a/13, 28b/09

r.dür 49b/01

riyā (Ar.) *i.* İkiyüzlülük 2a/13, 3a/07

rubu' (Ar.) *i.* Dörtte bir, çeyrek
16b/04

r.dan 20b/01

r.un20a/15

rūḥ (Ar.) *i.* Can, nefes, en mühim
nokta, öz
r.un 25b/07

rücū' (Ar.) *i.* Dönme, geri dönme

→ ḥalvet-i rücū' 39b/10

r. it- Dönmek 1b/12, 29a/10,
41b/02, 49a/06, 49b/14

rūkn (Ar.) *i.* Sütun, direk

r. -i 'irākī Kabe'nin Kuzey-
doğu köşesi 30b/15

r. -ü şāmī Kabe'nin Kuzey-
batı köşesi 31a/07

r. -ü yemānī güney batı köşesi
28a/01,28a/03,28a/06,29b/15,
30a/09, 31a/09, 31a/13

S

sā'at (Ar.) *i.* vakit, zaman

s. 7b/12, 19b/13, 19b/13, 21a/13,
21a/15, 38b/09, 42b/14

şabāḥ (Ar.) *i.* Günün başlangıcı 7b/15,
8a/01, 10a/12, 37b/01,
42b/0413a/01

ş.a 10a/14

ş.1 10a/14, 37a/03, 42a/07,
42a/07

şabī (Ar.) *i.* Ergenlik çağına gelmemiş
olan ve İslam dînince
yükümlü sayılmayan erkek
çocuk 7a/01, 14a/01, 14b/13,
17a/02, 17a/04, 17a/07

ş.ler 17a/01, 17a/012, 17a/09

şabr (Ar.) *i.* Katlanılması zor olan
haksızlık, sıkıntı, acı, vb.

durumlar karşısında	ş. it-	Sadaka olarak vermek
tahammül gösterme		3a/13, 3a/14, 19b/02, 20a/08,
		20b/09, 20b/12, 20b/15,
ş. it- Tahammül göstermek		21a/04, 21a/14, 23b/08,
6b/08, 20a/06, 45a/10		24b/02, 25a/06, 25a/10,
şaç- Ortaliğa dağıtmak, etrâfa		50a/09
serpmek, dökmek		ş.dan 18b/13
ş.-alar 22a/03		ş.i 17b/03
ş.-ub 39b/03		
şaç i. Başı kaplayan kıllar	şādık (Ar.) sf.	Doğru, gerçek; bağlı
ş.ını 16b/03	→ şubh-u şādık	38b/07,
ş.ını 16b/04	42b/03; vaqt-i şubh-u	şādık 43b/05
ş.ların 16b/03	şāfī (Ar.) sf.	Katışıksız, hâlis, saf,
şadaka (Ar.) i. Karşılık beklenmeden		temiz 3b/07
sadece Allah rızası için	ş. ol-	Saf olmak 45b/02
fakirlere verilen para, mal vb	şāfiyet (Ar.) i.	Saflık
8a/14,9a/01, 10b/04, 14a/04,		ş.i 45b/01
15a/08, 15b/09, 17a/011,	şāğair (Ar.) i.	Hakkında açık hüküm
17a/014, 17b/02, 20b/14,		bulunmayan küçük günahlar
21a/07, 21b/01, 21b/09,		ş. 3a/06
22a/05,24b/10,34a/06,34a/13,	şāğ sf.	Vücutta kalbin bulunduğu
35a/04		tarafın karşısında olan

5b/15, 8b/06, 12a/13, 13a/10,
20b/10, 29a/15, 29b/01,
29b/09, 37b/07, 43b/11,
48b/13, 49a/02

ş. ol- Yaşamak 5b/15

ş.dan 29a/15

ş.ma 8b/06

ş.mda 13a/13

şā' (Ar.) i. Hububat ölççeği 8a/14,
8b/06, 16a/13, 17b/10,
18a/09, 19a/014, 19b/01,
20a/07, 20b/02, 20b/02,
20b/10, 20b/13, 21a/04,
21a/05, 21a/06, 21a/07,
21b/01, 21b/04, 21b/09,
21b/15, 22a/01, 22a/05,
27a/13, 27a/14, 27a/15,
28a/01, 29b/09, 29b/10,
29b/15, 34a/13, 44b/11

şāhib (Ar.) i. Malik, sahip, bir vasfı
olan, ehil

ş. -i 'özü ol- Dinen özür sahibi
olmak 30a/06

s.i 23b/01, 23b/15, 24a/11,
25a/12

s.ine 24a/13

s.inin 44a/06

şāhīh (Ar.) sf. Gerçek, doğru

ş. ol- Doğru olmak 12a/05

şāhrā (Ar.) i. Çöl, kır, ova

ş.sı 39b/11

şāim (Ar.) sf. i. Oruç tutan

ş. ol- Oruçlu olmak 17b/01,
18a/07, 18a/08, 25a/03

sāir (Ar.) sf. Diğer, başka 5b/09,
35a/08, 38b/02

şākal i. Erkeklerde çene ve yanaklarda
çıkan kılların bütünü

ş.ın 15a/12, 15a/15

ş.indan 20b/08

şākın- Uzak durmak, çekinmek,
kaçınmak, içtinap etmek

ş.-a 22a/06, 22a/08

ş.-alar 17a/13

sākıt (Ar.) *sf.* Hüküm ve itibardan düşmüş, hükümsüz

s. ol- Hükümsüz olmak 2b/12, 2b/13, 3a/02, 6a/11, 6b/12, 7b/02, 8a/11, 15b/09, 41a/06

sākin (Ar.) **1. sf.** Yerinde duran, hareketsiz *huṭbe oḡular sākin olub ṭura huṭbe oḡular sākin olub ṭura* 38a/03

2.i. Bir yerde oturan, ikāmet eden, o yerin halkından olan kimse *Ammā mādamki mekkede sākindir* 7b/08, 36b/11

s. ol- Bir yerde yerleşmek 34b/14, 38a/03

s.dir 7b/08

sākıt (Ar.) *sf.* Susan, ses çıkarmayan

s. ol- Sessiz olmak 29a/03

şal- Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak

ş.-alar 16a/10

ş.-ub 47a/14

şalāt (Ar.) *i.* Namaz

ş.a 29a/08

şalavāt (Ar.) *i.* Peygamberimiz Hz.

Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere saygı

bildirmek için okunan dua

12b/06, 26a/10, 32a/05,

37a/13, 40a/15, 41a/15,

42b/08, 43a/07, 46a/05,

46b/05, 49a/13, 49a/15

s. 1 47a/02

şālīḡ (Ar.) *sf.* iyi amel sâhibi, günah işlemekten kaçınan 3b/09

şallallahu ‘aleyhi ve sellem (Ar.)

cüm. “Allah’ın salat ve selamı O’nun üzerine olsun.”

anlamında Hz.Muhammed’in adı geçerken söylenen dua

cümlesi

ş. 3b/11, 27a/09, 49b/02, 49b/03

ş.den 13a/05

şāninci (Ar.) *sf.* İkinci 20b/06

şarf (Ar.) *i.* Harcama, masraf etme

ş. it- Harcamak 3a/12, 14a/07

şarı *sf.* Altın rengi, kükürt rengi
32a/10

şat- Bir şeyi bir bedel karşılığında
başkasına devretmek

ş.-alar 5a/07

ş.-mağ 5a/07, 15b/04

ş.-salar 5a/08

şatḥ (Ar.) *i.* Bir şeyin dışta olan,
dıştan görünen tarafı

s.ma 35b/01

şatun *i.* satmak, satın

s. al- Satın almak 5a/05,
14a/08, 24a/11, 24a/11

şavm (Ar.) *i.* Oruç 17a/014, 17a/015,
17a/015, 17b/01, 24b/10,
25a/02

ş. dan 18b/12

şavt (Ar.) *i.* Ses, seda 27a/11

→ ref^c şavt 16a/14, 47b/02

say^f (Ar.) *i.* Hacda Safâ ile Merve

arasında süratle gidip
gelme. 10a/06, 26b/15,
29b/12, 34b/07, 34b/09,
45b/15

s. it- Safâ ile Merve arasında

süratle gidip gelme. 7b/04,

10a/08, 27a/02, 29b/04,

32b/09, 34a/02, 34a/06,

34a/08, 34a/09, 34a/10,

34a/11, 34a/14, 34a/15

s.de 27a/04

s.i 7b/04, 26a/07, 32b/15

34a/01, 34a/07, 34b/11

s.ıj 27a/01

şayd (Ar.) *i.* Av 15b/04, 25a/05

ş.ı 25a/06

ş.ıj 25a/09

sebeb (Ar.) *i.* Bir şeyin olmasına yol
açan durum 19b/05

secde (Ar.) *i.* Alnı yere degecek duruma

getirme 4b/06, 4b/09

s. -i şükür Şükür secdesi 47a/10	→ bāb-1 selām 26a/12, 26a/13, 26a/14
sefer (Ar.) i. Yolculuk, seyahat 6b/07 s. in 16b/13	s. it- Selâmını bildirmek 49b/13 s.1 48b/10, 49b/15 s.ıı 47b/01
s. it- Yolculuk yapmak 16b/11, 16b/15	
seher (Ar.) i. Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman, seher vakti 13a/01	selâmet (Ar.) i. Eminlik, selamete çıkma, kurtulma 50a/06 şelâşe (Ar.) sf. Üç → kefâret-i şelâşe 19a/013, 20a/13
sehven (Ar.) zf. Yanlışlıkla, hatâ ile 22a/010	semâvât (Ar.) i. Gökler, göğün katları s. 26a/08 s.ıı 39a/08
sekiz sf. i. Sekiz sayısı s.i 7a/09	
sekizinci sf. Sekiz sayısının sıra sıfatı 8a/04, 8b/07, 16b/03, 25b/11, 37a/03	sen zm. Tekil ikinci şahıs zamiri 15a/04 s.a 39b/05 s. i 28b/10 s.ıı 28b/10
selâm (Ar.) i. Sağlık, esenlik dileme 3b/14, 38a/08, 38a/10, 47a/15, 47b/02, 48b/14, 49a/03, 49b/10	şenâ (Ar.) i. Övme, övgü

- s. it-** Övmek 25b/03, 35b/03, 35b/05, 40a/14
- sene (Ar.) i.** Yıl 5b/13, 22a/15, 22b/02
- s. -i uhrā** Diğer sene 5b/02
- s.de 5b/02, 7b/01
- serāvil (Ar.) i.** Don, şalvar.
- s.den 18b/05
- setr (Ar.) i.** Gizleme, örtme, kapama:
- s. -i 'avret it-** Vücuttaki mahrem yerleri örtme 8a/15
- s. it-** Örtmek 16a/09
- sevāb (Ar.) i.** Allah tarafından verilen mükāfat
- 3a/14, 3a/15, 17a/02, 31b/09, 37a/01
- s.ı 3a/02, 10b/05, 28b/02, 31b/14, 35b/08
- s.mda 3b/08
- sevb (Ar.) i.** Elbise
- ş.i 29a/07, 29a/08
- seyyid (Ar.) i.** Efendi, önder, reis
- s. 'ül mürselīn Resullerin efendisi, 36b/05
- şı-** Kırmak
- ş.-mağ 15b/03
- şığır i.** Gevişgetirenlerden büyükbaş, boynuzlu, evcil hayvanların ortak adı 16a/01, 22b/06, 22b/07, 23a/12
- ş.dan 23a/04, 23a/07
- şıķ-** Sıkıştırıp suyunu veya yağını çıkarmak
- ş.-mağ 15b/14
- şın ?**
- s.da 26a/09
- şıyām (Ar.) i.** Oruç 35a/05
- silκ-** Sallamak, sarsmak, silkelemek
- s.-üb 29b/06
- şiyāb (Ar.) i.** Giyilecek şeyler, elbiseler
- ş.ıı 12a/03, 35a/13

siz zm. Çoğul ikinci şahıs zamiri	45a/11, 45a/13, 46b/13, 50a/05
s.i 45a/14	ş.dan 19b/08
s.ler 39a/12	ş.ğı 45b/12
şol sf. Kalbin bulunduğu tarafta olan	ş.ya 4a/14
13a/10, 27a/15, 29b/01, 29b/10, 30a/11, 43b/10	şor- şor- Soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek
ş.-una 49a/06	ş.-mağ 36b/04
ş.unda 13a/13	şovuk i. Isısı düşük, harâreti az olan
şonra zf. İçinde bulunulan anın daha	ş.dan 18a/04, 19a/03, 19b/12
ilerisindeki bir zamanda	şöyle- Demek, konuşmak, ortaya koymak
2b/02, 2b/06, 3a/05, 6b/15, 7a/03, 7a/04, 7a/06, 9a/14, 12a/02, 12b/02, 12b/06, 14a/07, 17a/08, 17b/02, 20a/11, 21a/08, 21a/10, 21a/14, 21a/15, 21b/02, 22b/05, 23a/05, 23b/15, 24a/10, 24b/13, 25a/03, 26a/08, 27a/01, 28b/04, 30a/05, 31b/01, 31b/15, 34b/12, 37a/05, 38a/08, 38a/10, 38b/06, 38b/10, 43b/07, 43b/07, 44a/03, 44b/07, 44b/09, 44b/11,	s.-düğine 3b/14 s.-mek 2a/05, 3b/14, 15a/10 s.-se 7a/04 şöz i. Kelam, ifade, konuşma s.ine 14b/01 şu i. Rengi, tadı, kokusu olmayan şeffaf sıvı madde 4b/13, 5a/05, 30a/08

ş.dan 5a/03	ş.lerde 4b/06, 6a/06, 6a/09
ş.ya 4b/15, 5a/02, 16a/01	şusa- Su içme ihtiyacı duymak, su içeceği gelmek
ş.yı 5a/02, 5a/07, 5a/08, 5a/09, 22a/03, 36a/02	ş.-sa 30a/08
suāl (Ar.) <i>i.</i> Soru, sorulan şey	şusuz <i>sf.</i> Suyu bulunmayan veya az olan 4b/14
s. it- Sormak 25b/04, 39b/04	sükūnet (Ar.) <i>i.</i> Durgunluk, hareketsizlik 41b/02
s.ol- Sorulmak 3b/11, 3b/12, 13a/05	sükūt (Ar.) <i>i.</i> Susma, söz söylememe s.ina 6b/01
şubḥ (Ar.) <i>i.</i> Sabah, sabah vakti → vakt-i şubḥ-ı şādık 43b/05	süm‘a (Ar.) <i>i.</i> suni ve yapmacık hal ve tavırlar 2a/13, 3a/08
ş.-ı şādık Gerçek aydınlık 38b/07, 42b/03, 43b/08	sünen (Ar.) <i>i.</i> Sünnetler 3a/04
şuleḥā’ (Ar.) <i>sf.</i> Salih, iyi, günah işlemeyen kimseler 2b/05	sünnet (Ar.) <i>i.</i> Hz Muhammed’in sözleri, tasvipleri 10a/04, 10a/05, 11b/08, 26b/11, 28a/15, 29b/11, 29b/14, 32b/02, 37a/03, 37a/14, 37b/07, 38a/02, 38a/06, 41b/01, 41b/05, 42a/03, 43a/01, 45a/09, 45a/11
sūre (Ar.) <i>i.</i> Kur’an’ın ayrıldığı yüz on dört bölümünden her biri s.sin 4a/01	
şūret (Ar.) <i>i.</i> Biçim, görünüş, kılık ş.de 14b/15, 20a/11, 24a/01 ş.inde 13b/05	

→ muhâlif-i sünnet 30b/06;

terk-i sünnet 8b/10, 27b/01,
37a/05

s. -i müekkede Hz.

Muhammed'in ibâdet

maksadıyle bâzan yapıp

bâzan terkettiği sünnet

12b/14, 13a/02, 30a/12,

34a/04, 45b/07

s.dir 7a/10, 8b/09, 9a/01,

9a/05, 9b/03, 9b/09, 13a/04,

25b/09, 26a/13, 27b/03,

41b/07

s.dür 25b/08, 27b/13, 29b/12,

30a/01, 37b/14, 42a/06,

42b/04, 43b/10

s.i 29b/13, 30a/02, 32b/05

s.iñ 42a/04

s.lerden 25b/13

s.leri 10a/02, 29b/02

s.lerin 4a/14, 10b/04

sür- Değdirmek, dokundurmak

s.-e 27b/13

s.-se 22a/04

sür'ât (Ar.) *i.* Çabukluk, hız

s.le 25b/06, 43a/03

sürme (Far.) *i.* Süs amacıyla kirpik

diplerine sürülen siyah toz

15b/13

sürü- Yere sürtünür vaziyette iterek

veya çekerek götürmek

s.-yüb 50b/07

sürün- Karnı üzerinde yerde sürüklenir

gibi ilerle- mek

s.-rüb 28b/14

Ş

şâhid (Far.) *sf.* Tanık

ş. ol- Tanık olmak 13a/15,

39a/12, 40a/15

şart (Ar.) *i.* Bir şeyin var olabilmesi

için gerekli olan husus

4b/10, 23b/06, 24b/03

ş.dır 4b/11, 14b/05

ş.dur 16b/12, 17b/05	ş.ine 25b/15
ş.ı 34a/01	şehvet (Ar.) <i>i</i> Karşı cinse duyulan şiddetli arzu, cinsel istek 22b/14
şavt (Ar.) <i>i</i> Kâbe'nin etrâfında yapılan yedi tavaftan her biri 32b/07, 32b/07	ş.iyle 15a/11
ş.ı 8b/02, 8b/02, 8b/12, 30a/03, 34a/04, 34a/04	şer'an (Ar.) <i>zf.</i> Dinî kurallara göre ş. 11b/05
şebeke (Ar.) <i>i</i> Demir kafes veya parmaklık 47a/12	şeref (Ar.) <i>i</i> Bir varlığa gösterilen saygının dayandığı manevî yücelik ş.ine 36b/07
şecâ'at (Ar.) <i>i</i> Yiğitlik, yüreklilik, cesâret 29b/07	şer'i (Ar.) <i>sf.</i> Şeriatla ilgili, şeriata uygun 16a/07 → hacc-ı şer'i 2b/09
şefâ'at (Ar.) <i>i</i> Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.	şerîf (Ar.) <i>sf.</i> Şerefli, kutsal, mübârek → beyt-i şerîf 30a/11; hacc-ı şerîf 50a/11; hadîş-i şerîf 28a/02, 28a/05, 36a/01; ka'be-i şerîf 10b/13,16b/14; kabr-i şerîf 46b/14, 47a/08, 47a/11, 47a/11, 47a/12, 49b/01, 49b/05, 49b/08,
ş. it- Şefâatte bulunmak 27a/12, 40b/01	
ş.imden 1b/05	
şehâdet (Ar.) <i>i</i> Şahitlik, şahitlik etme, tanıklık ş.i 5b/03	
şehr (Far.) <i>i</i> Belde, kent, şehir	

49b/15; maḥal-i şerîf 25b/02;
şalavât-ı şerîfe 47a/03

ş. ol- Şüphe uyandırmak
3a/09

şer'iyye bkz. şer'î

→ 'özl-i şer'iyye 6a/15;
mani'i şer'iyye 1b/03

şey' (Ar.) *i.* Şey, nesne
9b/12, 11b/04, 36b/02, 41b/05

şeyâtîn (Ar.) *i.* Şeytanlar

→ 'asker-i şeyâtîn 39b/04

şeytân (Ar.) *i.* Allah'ın huzurundan
kovduğu asi varlık, iblis

ş.a 44a/08

şifâ (Ar.) *i.* Hastalıktan kurtulma, iyi
olma

ş. -i **maḥz** Tam şifa 36a/06

şimden *zf.* Bundan, şu andan 31b/15

şurût (Ar.) *i.* Şartlar

ş.1 3a/01, 3a/03, 3a/04

ş.indan 2b/09

şübheli *sf.* Şüphe uyandıran, kuşku
veren 3a/11

şühedâ (Ar.) *i.* Şehitler

ş. -i **eḥād** Bir şehit 49b/13

şükr (Ar.) *i.* Allah'a duyulan minneti
dile getirme, şükür

ş. **it-** Teşekkür etmek 50a/12

ş. inde 25b/03

şükrâne (Ar.) *i.* Teşekkür alâmeti,
iyilik bilme nişânesi 23b/06,
24b/11, 43b/02, 43b/02, 44b/05

şükür bkz. şükr

→ secde-i şükür 47a/10

şürefâ (Ar.) *i.* Şerifler

ş.ya 23b/08

T

tâ (Far.) *zf.* Kadar, dek, nihayet,
sonunda 1b/04, 2a/15,
3a/05, 4a/02, 5b/03, 6b/10,

- 14a/06, 28a/11, 32a/11,
34b/01, 34b/05, 38b/06
- ta'accüb (Ar.)** *i.* Şaşma, hayret etme
t. it- Şaşırmak 39b/12
- ta'addüd (Ar.)** *i.* Birden fazla olma
t. -i **cināyāt** Birden fazla cinayet 19b/05
- ta'aqqul (Ar.)** *i.* Akıl erdirmeye, zihin yorarak anlama
t. it- Akıl etmek 17a/04
- ta'am (Ar.)** *i.* Yemek, aş 3b/13
tā'b (Ar.) *i.* Yorgunluk 39a/10
- tābi' (Ar.)** *i.* Uyan, itaat eden, boyun eğen, tâbi olan
t. it- Boyun eğdirmek 45b/03
t. ol- Uymak 45b/05
- taḥāret (Ar.)** *i.* Temizlik, temiz olma
t.dür 29a/01
t.le 8a/09, 8a/10, 29a/02
- taḥāretsiz** *zf.* Temiz olmadan, temizlenmeden 8a/09, 29a/01
- tāhir (Ar.)** *sf.* Temiz, pak, arı 23a/06, 29a/09
t. ol- Temiz olmak 8b/01, 12a/02, 16b/08
- taḥīyyat (Ar.)** *i.* Selamlamak, saygı göstermek
t. 'ül **mescid** camiye giren kimsenin, Allah'a saygı ve ta'zīm amacıyla kılınan namaz 26b/07, 38a/01, 47a/09
- taḥkīk (Ar.)** *i.* Araştırma, inceleme 1b/07, 47a/01
- taḥt (Far.)** *i.* Koltuk
t.-ı **revān** Hayvanlar veya insanlar tarafından taşınan, üstü kapalı oda şeklindeki tekerleksiz taşıt 4b/08
- tā'ife (Ar.)** *sf.* Kavim, kabile, topluluk
t.dür 39a/15

ṭ.niḡ 18a/01

taḳdīm (Ar.) *i.* Bir şeyi kendinden büyük ve üstün bir kimseye verme, sunma 9a/11, 9b/01, 9b/03, 44b/01, 44b/04

taḳm- Kendine takmak

t.-maḳ 15b/11

taḳrīr (Ar.) *i.* Anlatma, söyleme

t.ce 13b/13

taḳye (Far.) *i.* Yarım bir yuvarlak şeklinde ince kumaştan yapılmış başlık, takke 15a/13, 18a/13, 19a/03

ṭal- Bir şeyin dibine doğru gitmek, içine doğrusokulmak, gö- mülmek

ṭ.-maḳ 16a/01

ṭaleb (Ar.) *i.* Arzu, istek

t. it- İstemek 1b/12, 26a/11, 26a/12, 39a/11, 42a/05, 42a/06, 45a/02, 50a/07

ta‘līm (Ar.) *i.* Öğretme

t. it- Öğretmek 17a/03

tamām (Ar.) *sf.* Bütün, eksiksiz, tam 21a/10, 24a/03

t. it- Tamamlamak 22a/14, 30a/08, 34a/08, 34b/11, 38a/09, 38a/11, 45a/07

t. ol- Eksiksiz olmak 28a/14, 30a/07, 34b/07, 34b/09, 45b/04

t.ma 5b/13

ṭar *i.* Yetersiz 11a/12, 48b/11

ṭ. ol- Yetersiz olmak 11a/12, 48b/11

ṭara- Tarakla tellerini birbirinden ayırmak, karışıklığını gidermek

ṭ.-maḳ 15a/15

taṣadduḳ (Ar.) *i.* Sadaka olarak verme, verilme 23b/07

t. it- Sadaka vermek 3a/13, 23b/14, 24a/08, 24a/09, 24a/10

taş *i.* Kimi kütlelerden kopan ya da koparılan parça, kayaç 9a/13, 34b/02,43a/13,43a/15,44a/05, 44a/05,44a/07,44a/15,44b/04, 45a/03, 45a/04, 45a/08

taş.dan 13a/11

taş.ı 42a/13, 42a/15

taş.ıñ 44a/04

taş.lar 38b/15, 39a/01, 43b/15

taş.ları 42a/12, 42b/01

taş.ların 42a/11

tatdır- Tatma işini yaptırmak, tadına baktırmak

taş.-ırım 11a/02

tavâf (Ar.) *i.* Kâbe'nin etrâfını dolaşma 8a/05, 8a/06, 8a/07, 9b/13, 12a/04,17a/07, 28a/13, 28a/15, 28b/01, 28b/02, 28b/03, 28b/04, 29b/03, 29b/11, 29b/14, 30a/07, 31b/01, 34a/01, 34b/13, 34b/15, 35a/01, 35a/02, 45b/08, 46a/03

taş. -1 **kuğüm** Mekke'ye gelen taşralıların yaptıkları ilk tavaf 10a/03, 10a/04, 26b/14

taş. -1 **kuğum it** Mekke'ye dışarıdan gelenlerin Kabe'yi ilk kez tavaf etmeleri 27a/02

taş. -1 **vedâ^c** 45b/14, 45b/15, 46a/02

taş. -1 **vedâ^c it-** Mekke'den ayrılmadan önce Kabe'yi tavaf etmek 8a/05, 16b/07, 16b/08, 46a/01

taş. -1 **ziyâret** Kurban Bayramı'nın ilk günü yapılan farz tavaf 7a/07, 9a/03, 9a/15, 16b/09, 23a/06, 25b/10, 43b/03, 44b/01

taş. -1 **ziyâret it-** Kuran Bayramı'nın ilk günü tavaf etmek 9a/15, 22b/13, 44b/05

taş. **it-** Kabe'nin etrafında ibadet maksadıyla dönmek 8b/06, 10a/05, 12a/14,

23a/06, 26b/08, 26b/10,
28a/12, 28a/14, 29a/09,
29a/15, 29b/01, 30a/04,
31b/06, 31b/07, 34a/02,
34b/12, 44b/02, 49b/08

ţ.a 26b/11, 27a/15, 27b/02,
27b/04, 29b/02

ţ.da 8a/12, 8a/12, 8a/15,
8b/01, 16a/14, 16b/05, 27a/03,
27a/04, 29a/08, 29b/11, 30a/03,
30a/08, 30a/09, 30a/12, 30a/15,
30b/01, 30b/02, 30b/04, 30b/06

ţ.dan 12a/02, 29b/13, 30a/02,
31b/11, 34b/14, 35a/01

ţ.ı 8b/03, 8b/05, 8a/08,
10a/07, 12a/02, 26a/07,
26b/15, 27a/01, 28b/14,
29a/01, 29a/05, 29a/11,
29a/13, 29a/14, 30a/05,
30a/08, 30a/10, 31b/13

ţ.ıı 8b/01, 10a/05, 10a/06,
17a/06, 22b/08, 29b/02,
29b/04, 29b/05, 29b/13,
29b/14

ţavar *i.* İnek, özellikle koyun ve keçi
gibi hayvanların ortak adı
4b/01, 4b/06, 4b/07, 4b/09,
7b/05

ţ.a 4a/07, 4a/12, 7b/10,
13a/01

ţ.ı 39a/02, 39a/02

ţ.ıı 4b/10

ţ.ııı 34a/12

ţavuk *i.* Evcil kümes hayvanı 16a/01

ţayib (Ar.) *sf.* İyi, güzel, hoş.

ţ.den 3a/07, 3a/08

ţazarru^ç (Ar.) *i.* Kendini alçaltarak
yalvarma 39a/07

ţ. it- Yalvarmak 42b/11

ta^çzım (Ar.) *i.* Büyükleme, ululama,
büyük sayma 25b/02, 27a/11

t. it- Yüceltmek 40a/13

t. ol- Yüceltilmek 10b/09

te^çālā (Ar.) *ünl.* Şâni yüce olsun

t.ya 42b/08

tebdīl (Ar.) *i.* Başka şekle sokma,
değiştirme

t. ol- Değiştirmek 2b/06

tecāvüz Bir sınır ve hizânın ötesine
geçme, belli bir haddi
aşma 11a/08

t. -i mîkât Mikat sınırlarını
geçmek 10b/13, 11a/10,
11a/12

t. it- Haddi aşmak 11a/03,
11a/04

tecdīd (Ar.) *i.* Yenileme,

t. -i ĩman ĩman yenileme
7a/04

t. -i vuzū it- Abdest
yenilemek 30a/07

tedāhül (Ar.) *i.* Birbirine girme, iç içe
girme.

t. it- İç içe geçirmek 19b/04

tedārik (Ar.) *i.* Hazırlama; araştırıp
bulma, ele geçirme, edinme

t. it- Hazırlamak 1b/12

tedrīs (Ar.) *i.* Ders verme, ders
öğretme 6a/14

teğayyür (Ar.) *i.* Değişme,
başkalaşma

t. -i mekân Mekanın değişmesi
10b/02

t. -i zaman Zamanın değişmesi
10b/02, 12b/13

te'ħīr (Ar.) *i.* Erteleme, sonraya
bırakma

t. eyle- Ertelemek 44b/04

t. it- Ertelemek 5b/02, 9a/04,
9a/11, 9b/03, 9b/05, 16b/10,
28b/04

t. ol- Ertelenmek 9a/05,
9b/01, 44b/01

tek sf. Bir 23a/10

teqaddüm (Ar.) *i.* İleri geçme 8b/15

t. -i imām it- İmamın önün
geçmek 9a/01

tekbir (Ar.) *i.* İslâm dîninde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allâhu ekber" sözü

t. it- Allâhu ekber demek 42b/10

tekrâr (Ar.) *i.* Yineleme

t. 2b/14, 3b/02, 6b/15, 7a/02, 7a/04, 13b/05, 14a/11, 14b/04, 14b/08, 17b/07, 21b/06, 27a/01, 36b/09, 44b/10

t. -i cimâ' it- Yeniden cinsel ilişki kurmak 22b/03

t.i 14b/06, 15a/03

t.ma 27a/02

telbiye (Ar.) *i.* Lebbeyk Allâhümme lebbeyk" demek 12b/13, 12b/14, 27a/04

t. it- "Lebbeyk Allâhümme lebbeyk" demek 7a/06, 10b/02, 10b/03, 11b/07, 12b/06, 12b/10, 12b/13, 13a/02, 13a/04, 13a/07, 13a/10, 13a/12, 13a/14, 13a/15, 16a/13, 17a/02,

17a/04, 26a/04, 37a/06, 37b/01, 37b/06, 39a/06, 42b/08

t. ol- Telbiyenin söylenmesi 44a/13

t.den 27a/05, 43a/07

t.dir 13a/04

t.i 27a/03, 44a/12

temâm (Ar.) *i.* bkz. Tamam

t. ol- Tamamlamak 2a/03, 14a/03

temettü' (Ar.) *i.* Bir hac mevsimi içerisinde ayrı niyet ve ihramlarla umre ile hac yapılması 23b/05, 24b/05

temlik (Ar.) *i.* bir mülkü birinin üstüne yapma, mülk olarak verme

t. it- Sahiplenmek 24a/13, 24b/02

tenzih (Ar.) *i.* Allah'ın her türlü eksik ve

noksandan uzak bulunduğuna
ve insan vasfında olmadığına
inanma 40a/13

terahhüm (Ar.) *i.* Acıma, merhamet
etme

t. ol- Merhamet edilmek
1a/08

terk (Ar.) *i.* Vazgeçme, bırakma
2b/07, 10a/01

t. eyle- Bırakmak 9b/12,
50a/13

t. -i vâcib Vacibin terki 9b/15

t. id- Bırakmak 45b/14

t. -i sünnet Sünnetin terki
8b/10, 27b/01, 37a/05

t. it- Bırakmak 1b/02, 1b/03,
1b/05, 1b/14, 2b/03, 2b/10,
4a/13, 4a/15, 7a/15, 8b/07,
9b/13, 10a/01, 10b/04, 17a/011,
32b/05, 32b/10, 35b/09, 39b/14

tertîb (Ar.) *i.* Düzen, nizam 9a/08,
9a/10, 9a/12, 9a/15, 9b/02,

9b/03, 44a/14, 44b/03, 44b/06,
45a/02

t. it- Düzenlemek 9a/07

tevriye (Ar.) *i.* Suya kandırma

→ yevm-i terviye 10a/12,
14a/06, 14a/06

tesbîh (Ar.) *i.* “SübhaneAllah” kelimesini
söyleyerek Allah’ı tazim etme, tespih
30a/15, 37b/3

t.den 13b/01

teslîm (Ar.) *i.* Kendini Allah’ın
kaderine bırakma, Allah’ın
takdirine boyun eğme

t. eyle- Emanet etmek 25b/07

t. it- Bir şeyi verilmesi
gereken yere vermek,
bırakmak 24a/14

tesmiye (Ar.) *i.* Ad koyma,
adlandırma, belli bir isimle
isimlendirme

t. it- İsimlendirmek 38b/14

teşrik (Ar.) *i.* arife günü sabah namazından başlayıp bayramın dördüncü günü ikinci namazına kadar namazların farzlarından sonra alınan tekbirler

→ eyyâm-ı teşrik 45a/12, 45b/03

tevbe (Ar.) *i.* İşlediği bir hatâdan, suç veya gûnahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme 35b/03

t. it- İşlediği bir hatâyı bir daha yapmamaya karar vermek 3b/04, 49b/04

teveccüh (Ar.) *i.* Güler yüz gösterme, yakınlık duyma; hoşlanma, sevgi

t. it- Yönelmek 4b/12, 10a/15, 26b/07, 26b/12, 27a/06, 37b/02, 37b/02, 39a/07, 47a/02

tevlit (Ar.) *i.* Doğurma 6a/14

teyemmüm (Ar.) *i.* Suyun bulunmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda toprak ile abdest alma 5a/01, 5a/04, 5a/04, 5a/10, 5a/14

t. it- Teyemmüm yapmak 4b/06

t.e 5a/11

tıb (Ar.) *i.* Güzel koku 11b/13, 15a/14, 15b/13, 21b/11, 22a/01, 22a/010, 22a/06

t. ol- Kokulanmak 22a/07

t.dur 22a/08

tıbla- Güzel koku sürmek

tı.-sa 21b/08, 21b/15

tıblan- Güzel koku sürünmek

tı. a 11b/13, 35a/14

tı.-mağ 21b/10

tı.-sa 21b/11, 21b/12

tıraş (Far.) *i.* (Sakal, bıyık, kıl için)

dibinden kesme, kazıma
9b/09, 44a/15, 44b/02

t. it- Tıraş olmak 11b/09,
15a/12, 20a/15, 20a/15,
20b/03, 21a/03, 21a/05,
21a/09, 21a/11, 21b/07

t. ol- Tıraş olmak 8a/04,
9a/10, 9a/14, 9b/05, 9b/07,
9b/10, 16b/02, 20b/04,
21a/10, 21a/12, 21a/13,
21a/14, 21a/15, 21b/02,
22b/12, 25a/01, 34b/01,
34b/03, 34b/06, 34b/08,
43b/02, 44b/05, 44b/07,
44b/08, 44b/10, 44b/11,
44b/13, 44b/15

t.dan 25a/03, 44b/08

tırnak *i.* İnsan ve omurgalı
hayvanlarda parmak
uçlarının üst kısmını örten
boynuzsu tabaka 21a/11,
21b/04, 44b/14

t.ıı 11b/08, 15a/13, 16a/03,
20b/07,21b/03,21b/07,21b/09

ticâret (Ar.) *i.* Alım-satım, alışveriş
3b/06, 3b/06, 7a/14

t. it- Alışveriş yapmak 3b/08

toprak *i.* Kayaçların ufalanıp
ayrışmasından oluşan yer
yüzünün en üst katmanı.

t.a 39a/10

toğ- 1. Dünyaya gelmek. *Anasından
tavâfı toğduğı gibi* 31b/13

2. Güneş, ay, yıldız ufuktan
yükselecek görünmek. *güneş
toğarken Mekkedden 'arafâta
cıkmağ* 37a/04

ğ.-arken 10a/13, 10a/15,
37a/04, 37b/01

ğ.-duğı 2a/03, 31b/13

ğ.-dukdan 43b/06

ğ.-mağâ 42b/15

ğ.-unca 10b/01, 43b/08

ğ.-uncadur 38b/07

toğrı / toğru *sf.* Doğru, gerçek,
dürüst

t. 26a/06, 43a/13, 47a/07,
49a/12

toğun- Değmek, isabet etmek,
dokunmak

đ.-ub 44a/02

toğuzuncı *sf.* Dokuz sayısının sıra
sıfatı

8a/05, 16b/05

toğ- 1. Dolu duruma gelmek.
zemzemi kıarnı toğunca
içe 36a/06

2. Bir yere iyice yayılmak,
kaplamak *‘arafāt şahrāsı*
cümle ħinzır ve meymun ile
toğmuş 39b/12

đ.-miş 39b/12

đ.-unca 36a/06, 36a/08,
36a/10

đ.-uncağ 41a/15

toğ *i.* Vücudun belden aşığısına
giyilen uzun veya kısa iç
giysisi 15a/13

toğ- Açlık duygusu gidinceye kadar
yemek, tok hâle gelmek

đ.-unca 46a/03

toğ *i.* çok ince toprak

t.a 39a/010

toğluca *sf.* Tozlu olarak 39a/09

toğman (Far.)*i.* Geniş, kısa iç donu,
şalvar 18a/03, 19a/05

đ.ıđ 19a/11

toğ- 1. Beklemek, durmak. *ħuđbe*
oğular sâkin olub toğra
38a/03

2. Belli bir durumda olma. *ığrâm*
beziyle toğmağa kıadır olsa
19b/13

3. Dengesini bulup bir yerde
kalmak. *râhile üzerinde toğmağa*
kıadır olmasa 6a/04

4. Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak *yā rāhilesi tursa mescide gelmese* 38b/01

5. Devamlılık bildiren yardımcı fiil olarak kullanılır *Ta'accüb idüb tukurken* 39b/12

.-a 26a/07, 27a/13, 27b/06, 38a/03, 42b/07, 43b/12, 47a/13, 47a/15, 49b/05

.-duğı 38b/13, 39a/01, 42b/07

.-dukdan 21a/15, 21b/01, 22b/05

.-ma 2a/09

.-madan 21a/14

.-mağa 6a/04, 19b/13, 20a/05, 20a/05, 20a/09

.-mağ 7b/12, 30a/10, 38b/10, 39a/02, 39a/03, 39a/04, 42a/07, 42b/14, 43a/01

.-mağdır 7b/12, 7b/13

.-mayub 20a/09, 44b/11

.-sa 38b/01, 42b/06

.-ub 16b/07, 27b/09, 44b/09, 49b/02

.-ur 45b/09, 47a/13

.-urken 39b/12

→ ırak ur- 47a/13; namāza ur- 47a/13; yerine ur- 45b/09

türāb (Ar.) *i.* Toprak 39b/03

tukur *sf.* Durgun . 4b/07

tüş *i.* rastlama

. ol- Rastlamak 16a/10

tut- / tud- Elle kavramak *şakalından kıl* *tutsa* 20b/08

.-a 19b/15, 24b/12

.-duğı 4a/12

.-mağa 19a/03

.-sa 20b/08, 25a/01

.-ub 6a/01, 16a/10

.-una 12a/07

→ oruc **tu**- 24b/12; kiraya
tu- 4a/12; bedel **tu**-
6a/01

tutak *i.* Bir şeyin tutulacak yeri,
tutmaya yarayan kulpu.

t.ların 27a/07

tüy *i.* İnsanlarda ve hayvanlarda deri
üzerinde bulunan çok ince kıl

t.i 11b/09

t.ün 15b/03

U

u/ü (Far.) bağ. Ve bağlacının, sessiz
harfle biten bağlama öbek-
lerindeki sözcüklerden
sonraki okunuşu *şalavāt-*
u du ʿā ide 26a/10

uç *i.* Uzun bir nesnenin baş veya son
noktası

u.1 4b/08

u.undan 12a/10, 16b/03,
16b/04

uğhiye (Ar.) *i.* Kurban 23a/08,
23b/05, 24b/05

uğra- Bir yerin yanından veya
içinden geçmek
u.-sa 12b/15

uğra (Ar.) *sf.* Başka, diğer, âhar

→ sene-i uğra 5b/02

uđrevī (Ar.) *sf.* Âhirete âit, öbür
dünya ile ilgili. 36a/02

ūla (Ar.) *sf.* Birinci

→ cemre-i ūla 45a/06

ulaş- Belli bir yere varmak, belli bir
kimse veya şeye erişmek,
u.-mağı 25b/02

ulaşdır- Ulaşmasını sağlamak

u.-ub 30a/03

ʿulemā (Ar.) *i.* Âlimler, bilginler

ʿu. 2b/04, 5a/01, 30b/01

ʿumre (Ar.) *i.* Hac mevsimi dışında
Kâbe'yi ve Mekke'deki
mübârek yerleri ziyâret

etme. 7a/14, 7b/01, 7b/02,
10a/04, 10a/05, 10a/05,
10b/11, 11a/13, 22b/08,
22b/08, 26b/14, 26b/15,
27a/01, 34b/07, 36b/10,
45a/12, 45a/13, 45b/05,
45b/09, 45b/12

‘u. it- umre yapmak 7b/03,
45a/11, 45b/05, 45b/06,
45b/08, 45b/11

u.deki 23a/02

u.den 45b/12

u.i 22b/09

u.ye 12b/01, 12b/10, 13b/03,
13b/06, 13b/07, 13b/08,
14a/15, 14b/01, 14b/02,
21a/10, 22b/07, 27a/02,
45b/04, 45b/13

u.yi 21a/10, 45b/02

us *i.* Akıl

u.sı 28b/13

u.sında 28b/13

uy- Bir şey neyi gerektiriyorsa ona
göre hareket etmek

u.-a 46b/06

uyhu *i.* Organizmanın dış dünyadan
gelen uyarıları geçici olarak
idrak edememesi durumu
39b/10

uzacık *sf.* Biraz uzak 43b/12

uzak *sf.* Yakın olmayan yer 39a/010

uzat- Uzamasına yol açmak, uzamasını
sağlamak

u.-mak 10b/01

u.-ub 7b/12

uzun *sf.* İki ucu arasında kendi
ölçülerine göre fazla
mesâfe olan 11b/09

‘**uzuv** / ‘**uzv** (Ar.) *i.* Bir vücûdu
meydana getiren ve belli
görevleri olan parçalardan her
biri, organ

u.dan 21b/11, 21b/14

ü. -1 kâmil Bir organın
tamamı 22a/04

u.ıı 21b/08, 21b/12

u.indan 22a/04

Ü

üç sf. Üç sayısı

ü. 4a/08, 6b/05, 8b/02, 9a/08,
10a/07, 16b/14, 17b/11,
18a/01, 18a/06, 18a/07,
18a/10, 19a/13, 20b/08,
20b/09, 20b/11, 20b/13,
23a/09, 24b/13, 24b/14,
25a/01, 25b/11, 26a/10,
26a/14, 26a/15, 29b/04,
29b/05, 43b/03, 44a/14,
44b/01

ücret (Ar.) i. Bir hizmet ve emek
karşılığında ödenen para veya
mal 24a/07

ü.den 7a/07

ü.dür 7a/05

ü.e 24a/08

üçüncü sf. Üç sayısının sıra sıfatı,
7a/07, 7b/04, 8a/15, 9a/02,
16a/13,19a/01,25b/09,43b/04,
45a/05

ümerā (Ar.) i. Emirler, beyler 16b/14

ürküt- Ürkmesine sebep olmak

ü.-mek 15b/02, 25a/07

üryan (Ar.) i. Çıplak

ü. ol- Çıplak olmak 16a/07

üst i. Vücûda giyilmiş olan elbise,
giyecek, üst baş

ü.üne 12a/11, 46a/04

üzere e. Gibi, olduğu yolda, olduğu
biçimde 1b/03, 3a/04, 9a/10,
12a/06, 16a/03, 16a/08,
17b/08,18b/08,28b/14,35a/11,
37a/01, 44b/03, 44b/06,
45a/02

ü.dir 14a/02, 20b/07

üzeri i. Bir kimsenin kendisi, şahsı

ü.me 40a/14

ü.nde 4b/01, 4b/06, 4b/09,
6a/04, 7b/05, 39a/02, 39b/14,
42a/04, 47a/12

ü.ne 1b/01, 1b/08, 3a/01,
5b/04, 5b/07, 6b/02, 9a/15,
15a/06, 15a/08, 16a/02,
16a/03, 16b/15, 17a/08,
19b/07, 21a/03, 21a/04,
21a/06, 21a/07, 21a/08,
21b/11, 21b/12, 21b/15,
22a/01, 22a/13, 22a/15,
22b/01, 22b/06, 22b/08,
22b/12, 27b/07, 27b/15,
29b/10, 30a/01, 32b/08,
32b/10, 34b/03, 34b/03,
39a/03, 40a/14, 44b/03,
50a/12, 50b/05, 50b/07

ü.nde 3b/04, 3b/05

üzüm *i.* Asmanın taze veya kuru
olarak yenilen ve salkım
durumunda bulunan
meyvesi. 25a/11

V

vācib (Ar.) *i.* İslam dinine göre
yapılması gerekli olan

7b/03, 7b/04, 7b/11, 7b/13,
7b/15, 8a/03, 8a/03, 8a/04,
8a/05, 8a/07, 8a/08, 8a/14,
8a/15, 8b/01, 8b/02, 8b/03,
8b/05, 8b/13, 9b/02, 9b/04,
9b/07, 9b/10, 22b/06, 23b/07,
25a/10, 29b/12, 32b/11,
34b/04, 42a/08, 42a/09,
44a/14, 44b/12

→ terk-i vācib 9b/15

v. ol- Yapılması gerekli
olmak 4a/15, 5b/07, 7a/15,
7b/01, 7b/02, 7b/06, 7b/07,
7b/09, 8a/02, 8a/10, 8a/11,
9a/04, 9a/11, 11a/14, 14a/04,
15a/08, 16a/12, 17b/03,
18a/02, 18b/11, 18b/12,

19b/03, 20b/01, 21a/08,
21a/08, 21b/02, 24a/07,
24b/15, 25a/02, 25a/06,
28a/14, 29a/02, 32b/15,
44a/06, 45b/14, 47a/02

v.den 3b/04, 34b/12

v.dir 3b/03, 5b/02, 7a/10,
7a/12, 7a/15, 8b/02, 8b/12,

9a/09, 9a/13, 9b/14, 10a/06,
10b/11, 12a/14, 22a/04,
38b/10, 42a/07

v.dür 11a/09, 11a/13, 20b/10,
20b/14, 21a/01, 21a/07,
21b/14, 22a/05, 22a/15,
23b/08, 29a/04, 29a/07,
29a/11, 29b/04, 32b/10,
34a/03, 34a/13, 42b/15,
44b/03, 45b/06

v.e 46b/13

v.i 9a/07, 29a/14, 29a/15

v.lerden 9b/11

v.leri 7a/08, 28b/15

v.lerin 17a/011

vācibāt (Ar.) *i.* Vacipler

v.1 3a/04

vādi (Ar.) *i.* İki dağ arasında uzanan
arâzi

v. 43a/03

vāhide (Ar.) *i. sf.* Tek, yalnız.

→ cins-i vāhide 19b/10

vahy (Ar.) *i.* Bir emir veya hükmün
Allah tarafından pey-
gamberin kalbine
bildirilmesi

v. **it-** Allah'ın peygamberine
hükümlerini bildirmesi
28b/10

vakfe (Ar.) *i.* Haccın şartlarından
olarak hacıların arife günü
Arafat'ta bir süre durmaları
10a/15, 38b/05, 38b/09

v. **eyle-** İbadet amacıyla
Arafat'ta beklemek 8a/01

v. **it-** Arafat'ta beklemek
7a/07

v.de 7b/11, 7b/12, 8b/05,
39a/02, 40b/03

v.nin 38b/05

v.si 25b/10, 25b/11, 37b/14

v.sinden 8b/14, 22a/12,
23a/05

v.sine 22b/05

v.ye 38b/12, 39a/01, 42a/07,
42b/05, 42b/07

vāḳi' (Ar.) *sf.* Olan, vukū bulan.

v. **ol-** Meydana gelmek
25b/01, 28b/03

vakt (Ar.) *i.* Vakıt, zaman

v. 1a/07, 30a/07, 43b/06

v.de 4a/07, 4b/04, 6b/09,
42b/02

v.den 20a/01

v.i 4a/13, 11a/12, 26b/10,
34a/14, 38a/01, 38b/02,
38b/05, 42b/11, 43b/03,
48b/11

v.inde 7b/15, 8a/01, 13a/01,
38a/12, 38b/03

v.inden 4a/14

v.lerde 13a/02

v.-i **şubḥ-ı şādık** Sabah
namazı vakti 43b/05

v. -i **efḍal** Faziletli vakıt
43b/04

v. -i **kerāhet** Kerahet vakti
12a/03,28b/03,28b/03 37b/15,
47a/09, 50a/05

v. - i **mübāḥ** Mübah olan vakıt
43b/05

vaktāki (Ar.) *zf.* Ne vakıt ki, o vakıt ki,
olduğu vakıt 25b/04, 25b/05,
37b/08, 38b/04, 40b/15, 47a/02

var *i.* Mevcut olan, bulunan 1b/09,
2a/10, 2b/05, 3b/04, 3b/05,
3b/06, 5a/14, 5b/11, 5b/12,
5b/13, 5b/14, 6a/07, 6a/08,
6b/03, 6b/05, 11b/10, 11b/13,
11b/14, 13a/12, 13a/14,
14b/08, 15b/05, 23b/12,
25a/12, 27a/13, 34b/09,
42a/10, 42b/05, 43b/04

v.dır 6a/09

v.dur 11a/15, 17b/15, 18a/02,
19a/02, 19a/05, 28a/02,
28a/05, 28a/11, 31b/06,
36b/01,38b/14,38b/15,
39a/15, 39b/15, 41b/13

var- Gitmek, erişmek, kavuşmak, ulaşmak	v.e 15a/02 v.iñ 14b/01
v.-a 26a/06, 26b/11, 32b/08, 37b/15, 47a/08, 49b/10, 49b/14	v.ler 13b/14, 13b/15, 14a/07, 14b/13
v.-dıkda 32a/11	v.lere 13b/04
v.-ınca 13a/11, 32a/12, 32b/02, 32b/03, 32b/04, 37b/3, 43b/07	v.leri 14a/03 vaşif (Ar.) i. Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik
v.-maduğı 11a/10	v.ı 50b/06
v.-mağa 11a/11	vāşıl (Ar.) sf. Ulaşan, erişen
v.-mak 32b/06, 32b/07	v. ol- Ulaşmak 43a/08, 47a/10
v.-masa 11a/09	vāşī (Ar.) i. Ölen bir kişinin vasiyetini yerine getir- meye memur edilen kimse 14b/07
v.-maya 27b/09, 47a/12	v.niñ 14b/01
v.-mayub 26a/05	vasi‘ (Ar.) sf. Geniş
v.-sa 14a/05	v.inden 41b/05
v.-ub 1a/06, 5b/06, 11a/09, 25b/06,38a/13,46b/13,49b/13, 50a/05	vaşiyet (Ar.) i. Bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra arkasından yapılmasını istediği şey
vāriş (Ar.) i. Mirasçı 14b/07, 14b/11	
v. ol- Mirasçı olmak 14b/10	

→ h̄in-i vaṣiyyet 13b/09	3a/12, 3b/03, 3b/04, 3b/04,
v. it- Vasiyette bulunmak	3b/09, 3b/09, 3b/10, 3b/12,
6b/10, 13b/07,13b/11,	3b/13, 3b/14, 3b/15, 3b/15,
14a/15	4a/01, 4a/02, 4a/07, 4a/12,
	4a/14, 4a/15, 4b/02, 4b/04,
vāz' (Ar.) i. Koyma, konulma:	4b/07, 4b/13, 5b/01, 5b/03,
	5b/07, 5b/09, 6a/14, 6a/14,
v. ol- Koyulmak 10b/06,	6a/14, 6a/14, 6a/14, 6a/15,
10b/10, 41b/04, 43b/11	7b/01, 7b/04, 8a/11, 8b/11,
vāz' (Ar.) i	9a/01, 9a/04, 9a/11, 9a/11,
v.dur 43b/15	9a/12, 9b/01, 9b/02, 9b/09,
vazike ?	10a/05, 10a/06, 10a/07,
	10a/08, 10a/08, 10a/09,
v.den 18b/05	10a/10, 10a/11, 10a/12,
ve (Ar.) baĝ. İki sözcük, cümle ve	10a/13, 10a/14, 10a/15,
öbeĝi	10b/02, 10b/02, 10b/02,
	10b/03, 10b/04, 10b/05,
birbirine baĝlar; dahi, de,	10b/07, 10b/08, 10b/08,
hem, ile 1a/07, 1b/06,	10b/09, 10b/14, 11b/02,
1b/12, 2a/02, 2a/05, 2a/05,	11b/03, 11b/04, 11b/04,
2a/05, 2a/06, 2a/06, 2a/11,	11b/04, 11b/05, 11b/08,
2a/13, 2a/14, 2b/01, 2b/03,	11b/09, 11b/12, 11b/13,
2b/03, 2b/04, 2b/04, 2b/05,	11b/14, 12a/01, 12a/07,
2b/07, 2b/07, 2b/14, 2b/15,	12a/10, 12a/11, 12a/13,
3a/01, 3a/03, 3a/04, 3a/04,	12a/14, 12b/01, 12b/13,
3a/04, 3a/06, 3a/06, 3a/07,	12b/14, 12b/15, 13a/01,
3a/07, 3a/08, 3a/11, 3a/12,	13a/01, 13a/01, 13a/02,

13a/02,	13a/03,	13a/04,	17b/02,	17b/03,	17b/13,
13a/07,	13a/10,	13a/11,	17b/14,	18a/03,	18a/04,
13a/12,	13a/13,	13a/13,	18a/04,	18a/04,	18b/04,
13a/14,	13b/01,	13b/09,	18b/13,	19b/10,	20a/03,
13b/14,	14a/04,	14a/05,	20b/07,	20b/10,	20b/14,
14a/08,	14a/09,	14b/04,	21a/03,	21a/07,	21b/07,
14b/04,	15a/10,	15a/11,	21b/08,	22a/01,	22a/02,
15a/11,	15a/12,	15a/12,	22a/05,	22a/11,	22a/13,
15a/12,	15a/13,	15a/13,	22b/02,	22b/11,	23a/01,
15a/13,	15a/15,	15a/15,	23a/03,	23a/04,	23a/04,
15b/01,	15b/01,	15b/02,	23a/05,	23a/09,	23a/13,
15b/02,	15b/02,	15b/03,	23a/14,	23b/01,	23b/01,
15b/03,	15b/03,	15b/04,	23b/02,	23b/02,	23b/03,
15b/04,	15b/04,	15b/04,	23b/03,	23b/03,	23b/04,
15b/05,	15b/06,	15b/06,	23b/04,	23b/04,	23b/04,
15b/07,	15b/11,		23b/05,	23b/05,	23b/06,
15b/11,	15b/11,	15b/11,	23b/06,	23b/08,	23b/08,
15b/12,	15b/12,	15b/12,	23b/09,	23b/10,	23b/11,
15b/13,	15b/14,		23b/12,	24a/01,	24a/03,
15b/14,	15b/14,	15b/14,	24a/06,	24a/10,	24b/02,
15b/15,	15b/15,	16a/01,	24b/04,	24b/04,	24b/05,
16a/01,	16a/01,	16a/01,	24b/06,	24b/06,	24b/06,
16a/01,	16a/02,	16a/02,	24b/08,	24b/13,	25a/04,
16a/03,	16a/04,	16a/04,	25a/04,	25a/04,	25a/04,
16b/01,	17a/012,	17a/014,	25a/05,	25a/06,	25a/06,
17a/02,	17a/04,	17a/05,	25a/07,	25a/07,	25a/08,
17a/07,	17a/09,		25a/08,	25a/09,	25a/11,
			25a/15,	25b/01,	25b/02,
			25b/13,	25b/14,	26a/07,
			26a/08,	26a/11,	26a/14,
			26b/15,	27a/02,	27a/04,
			27a/08,	27a/11,	27a/15,
			27b/11,	28a/05,	28a/11,

28a/13, 28b/04, 28b/09,
28b/10, 28b/11, 28b/12,
28b/13, 28b/13, 28b/15,
28b/15, 28b/15, 29a/07,
29a/08, 29a/13, 29a/15,
29b/01, 29b/03, 29b/03,
29b/05, 29b/08, 30a/01,
30a/09, 30a/10, 30b/05,
30b/05, 31b/10, 31b/10,
31b/14, 32a/05, 32b/07,
34a/01, 34a/02, 34a/04,
34a/08, 34a/09, 34a/09,
34a/10, 34a/11, 34b/04,
34b/09, 34b/12, 34b/14,
34b/15, 35a/10, 35a/12,
35a/14, 35a/14, 35a/15,
35b/01, 35b/03, 35b/03,
35b/04, 35b/15, 36a/13,
36a/14, 36a/15, 36b/02,
36b/03, 36b/03,
36b/04, 36b/05, 37a/02,
37a/03, 37a/14, 37a/14,
37a/15, 37a/15, 38a/14,
38b/08, 38b/09, 39a/03,
39a/04, 39a/05, 39a/07,
39a/12, 39a/13, 39b/08,
39b/11, 39b/14, 40a/09,

40a/11, 40a/11, 40a/13,
40a/14, 40b/02, 41b/02,
41b/03, 42a/02, 42a/03,
42a/04, 42a/11, 42b/02, 42b/08,
42b/08, 42b/09, 42b/10, 42b/10,
43a/02, 43a/03, 43a/07, 43b/01,
43b/11, 44a/08, 44b/12, 44b/14,
44b/15, 45a/01, 45a/05, 45a/14,
45a/15, 45a/15, 45b/15, 46a/05,
46b/08, 47a/03, 47a/04, 47a/06,
47a/14, 49a/13, 49a/15, 49b/09,
49b/09, 49b/13, 50a/06,
50a/07, 50a/11, 50b/06

vech (Ar.) *i.* 1. Sebep, vesile,
münasebet *vaşiyetde bu*
vech-ile izin virmiş 13b/09
2. Yüz, taraf *rasul*
hazretlerinin mübârek vechi
karşusına toğru gelüb 13a/06,
27b/14, 32b/08
v.de 23a/15, 23b/04, 23b/05,
23b/08
v.den 14b/03
v.i 14a/02, 49a/12
v.ile 13b/09, 30b/04

v.iyle 22b/14, 24b/01	v.si 17a/03, 17a/05, 17a/06
v.le 2a/12	vereşe (Ar.) i. Mirasçılar
vedāʿ (Ar.) i. Ayrılırken hayırlar dileme, esenleşme	v.ye 13b/11
→ <i>ṭavāf-ı vedāʿ</i> 8a/05, 45b/14, 45b/15, 46a/01, 46a/02	vesāir (Ar.) <i>sf.</i> bunun gibi olanlar ve benzerleri de 23b/10, 24a/06, 25a/11, 27a/04, 41b/01, 42b/13, 44b/14, 49a/15
vefāt (Ar.) i. Ölüm, ölme	veyā (Ar. -Far.) <i>bağ.</i> Cümlede bildirilen hususun, sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir 1a/08, 4b/15
v. <i>it-</i> Ölmek 15a/01, 15a/03	
vekār (Ar.) i. Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma, temkin 10a/15, 29b/13, 29b/14, 32a/06, 37b/01, 41b/02	
vekīl (Ar.) i. Başkası adına söz söyleyen veya hareket eden kimse 7b/07	vilāyet (Ar.) i. Diyar, ülke, memleket v.de 1b/08
velākin (Ar.) <i>bağ.</i> Lâkin, fakat 42b/06	vir- 1. Bir şeyi bir kimseye iletmek, eriştirmek <i>fuḫarāya</i> ve <i>mesākīne ṭaʿām virmek</i>
velhāşıl (Ar.) <i>bağ.</i> Sonuç olarak, sözün kısası, kısacası 3a/03	2. Mâruz bırakmak <i>tobrağa bilenüb bedenlerine taʿb virüb</i> 39a/10
velī (Ar.) i. Bir çocuğun sorumluluğunu üstüne alan kimse	v.-di 40a/15

v.-digi 15a/04, 49b/15	23b/12, 24b/04, 24b/04,
v.-digini 24a/07	44b/12, 49a/03
v.-dikden 38a/08, 38a/10	v.-mese 1b/11
v.-diyse 24a/07	v.-meseler 14b/14
v.-dügine 13b/06	v.-mez 3b/08
v.-düm 28b/13	v.-mezler 24a/03, 24a/03
v.-e 18a/10, 18a/10, 19a/014,	v.-miş 13b/08, 13b/10, 14a/08
20a/13, 22a/02, 24a/02,	v.-se 14b/01, 23a/14, 23a/14,
24a/09, 32a/05, 37a/13,	24b/05
41a/15, 42b/08, 43a/07,	v.-sünler 13b/12
46a/05, 46b/05, 48b/14,	v.-üb 5a/04, 39a/11
49a/13, 49b/01, 49b/10,	v.-ür 44a/08
49b/15	v.-ürken 47b/02
v.-eni 47b/01	→ zarar vir- 3b/07; selām vir
v.-ilür 3a/14, 3a/15	3b/14; izin vir 13b/10
v.-ir 5b/11	
v.-irler 14b/12, 24a/04,	vitr (Ar.) <i>i.</i> Yatsı namazından sonra
24a/04	kılınan üç rekâtlık namaz
v.-mege 48b/10	v.iğ 42a/04
v.-mek 3b/13, 3b/14, 13b/11,	vizâret (Ar.) <i>i.</i> Vezirlik, vezirlik
13b/14, 14a/08, 15a/02,	rütbesi 6a/14
15a/05, 23a/15,	vuşta (Ar.) <i>sf.</i> Orta, ortada bulunan

→ cemre-i vušta 45a/02

vužū (Ar.) i. Abdest

→ tecdīd-i vužū 30a/07

yā (I) (Ar.) ün! Ey 49b/03, 49b/04,
50b/04

yā (II) (Far.) bağ. Yahut, veya, yoksa

1b/02, 1b/03, 1b/11, 2b/09,

3b/01, 4b/03, 4b/07, 5a/12,

5b/11, 5b/11, 5b/12, 5b/14,

6a/04, 6a/05, 6a/05, 6a/08,

6b/03, 6b/05, 6b/11, 6b/12,

7a/01, 7a/02, 7a/04, 7a/14,

7a/14, 7a/14, 7b/01, 7b/01,

7b/02, 10a/03, 10b/11,

10b/11, 11a/13, 11a/13,

12a/01, 13b/07, 14b/14,

15a/08, 15a/10, 15a/11,

15b/09, 16a/12, 16b/12,

16b/14, 17a/010, 17b/09,

17b/09, 17b/10, 18a/05,

18a/06, 18a/07, 18a/08,

18a/14, 19a/013, 19a/013,

19a/014, 19a/014, 19a/015,

19a/015, 19a/03, 19a/03,

19a/09, 19b/01, 19b/01,

19b/13, 20a/15, 20b/03, 20b/11,

20b/11, 20b/12, 21a/10, 21a/10,

21a/12, 21b/01, 21b/03, 22a/04,

22b/06, 22b/07, 22b/15, 23a/06,

23a/10, 23a/12, 23b/15, 24a/13,

25a/09, 26b/11, 27a/03, 28b/10,

30a/04, 30a/06, 30a/06, 30a/12,

34a/06, 34a/15, 35b/02, 37a/05,

38b/01, 39a/04, 39a/14, 40a/12,

44b/02, 44b/09, 48b/11, 49b/15,

yab i. Yavaş, usul 29b/08, 29b/08,

32a/06, 32a/06, 32b/01, 32b/01,

32b/03, 32b/03, 32b/04, 32b/04,

32b/09, 32b/09, 41b/02, 41b/02,

43a/02, 43a/02

yaban (Far.) i. İnsan yaşamayan ıssız
yer

y.a 15b/01, 20b/12

yabca zf. Yavaşça, usulca 10a/07,

10a/08, 16a/15, 16a/15,

25a/14, 25a/14

yapış- Ayrılmayacak şekilde tutunup
kalmak

y.ması 11b/04

y.-sa 22b/15

32b/04, 36a/09, 36b/11,

y.-ub 25b/07

38a/15

yağ *i.* Yenilen besinlerin fazlasından iç organların etrafında, depolanan hidrokarbonların ortak adı

yahudî (Ar.) *i.* Hz. Mûsâ'nın dînine mensup kimse, Mûsevî 1a/08, 1b/02

y.ı 23a/11

yağın *sf.* Arada az mesafe bulunan 25b/04, 30a/01, 32a/11, 47a/12

y.ıyla 22a/09

y.dur 46b/13

yağ- Gökten yere düşmek

yağın- Vücûdun herhangi bir yerine sürmek, koymak

y.-mağ 41a/06

y.-mağ 15b/04

yağla- Yağ sürmek

→ hınna yağın- 15b/04

y.-sa 22a/09

yalnız *e. zf.* Tek başına, yalnız; sadece

yağmurluk *i.* Yağmurdan korunmak için giyilen, yağmur geçirmeyen kumaşlardan yapılmış üstlük. 16a/01

12b/01, 35b/13, 38b/03

yāhud (Far.) bağ. Veya, yahut, ya da

yamîn (Ar.) *sf.* Sağ (taraf), sağ 27a/15

1b/04, 2b/10, 3b/02, 4a/13, 4b/02, 4b/04, 4b/05, 4b/14, 5a/05, 5a/06, 5b/13, b/03, 7b/02, 14a/14, 14b/07, 14b/11, 15a/03, 18a/08, 19b/08, 20b/15, 26b/10, 29a/04,

yağ *i.* 1. Taraf, cihet. *yüzin hacet-i esvedden yağa ide* 27b/10

2. Birlikte, beraberinde. *hac kitâblarından birin yânına alub* 3b/01

y.a 27b/10, 27b/11, 29b/02, 30b/06

y.ı 27a/15, 29b/01, 29b/01,
30a/11

y.ına 3b/01

y.ında 4b/11, 4b/13, 5a/06,
5a/13, 5b/05, 7a/10, 7a/10,
8b/09, 8b/11, 9a/01, 9a/03,
9a/05, 9a/07, 9b/01, 9b/02,
9b/05, 9b/06, 9b/08, 9b/09,
11a/06,11a/15,11b/13,14a/02,
14a/14,20b/04,20b/05,24a/04,
26a/06,27a/13,38a/12,38b/03,
43b/10,44b/02,45b/06,45b/07

y.ındadır 39a/01

y.ından 8b/06

y.ını 29b/09

yan- Yanmak, tutuşmak

y.-maz 36a/13

ya'nî (Ar.) bağ. Açıklanmak istenen

bir hükümden önce “Şu
anlatılmak isteniyor ki,
demek ki” anlamında

kullanılır 1a/06, 1b/01,
2a/01, 2a/08, 3b/07, 10a/11,
11a/01, 12a/15, 13a/09,

18a/03,

28a/03,29a/15,36a/01,36a/05,

36a/11,45b/11,47a/01,50b/02

yaprağ *i.* Bitkilerin uçlarındaki yeşil
uzantı 28a/05

yaramaz *sf.* İşe yaramaz, faydasız, fena,
2b/03, 2b/07, 50a/13

yarım *sf.* Bir bütünün ayrıldığı iki eşit
parçadan her biri, bir bütünün
yarısı 14b/09

yarlığa- Birinin suçunu bağışlamak,
mağfiret etmek

y.-dım 28b/11, 39a/13, 40a/15

y.-dum 28b/10

yarlığın- Bağışlanmak

y.-dı 39b/08

y.-ır 44a/08

yasdık *i.* Baş altına koymak veya
dayanmak için kullanılan
küçük minder 16a/02

yaş *i.* Göz yaşı 50a/08

yat- Boylu boyunca uzanmak

y.-sa 39a/04	yedi <i>i. sf.</i> Yedi sayısı 3a/14, 9a/13,
yatin ?	24b/03, 24b/13, 25a/03, 27b/15,
y. ol 30a/13	28a/13, 29b/13, 30a/03, 32b/08,
yatsı / yatsu <i>i.</i> Güneşin batışından bir	34a/04, 34a/15, 34b/02, 36b/15,
iki saat sonraki vakit	42a/13, 43a/13, 44a/15, 44b/04,
37a/15, 41b/14, 42a/01,	45a/03, 45a/04, 45b/08
42a/03	y.sini 44a/04
yayan <i>zf.</i> Bir şeye binmeden,	yedinci <i>sf.</i> Yedi sayısının sıra sıfatı
yürümek sûretiyle	8a/03, 8b/05, 9b/10, 16b/01,
7b/06, 7b/09, 14a/10, 14a/12,	25b/11
32b/11,36b/15,39a/03,47a/03	yedişer <i>sf.</i> Yedi sayısının her birine
yaz ?	yedi veya her defasında yedi
y. 11a/03	tâne anlamına gelen üleştirme
yazıl- Yazmak işi yapılmak.	şekli.
y.-ur 31b/09, 31b/14, 35b/08	y.den 45b/09
ye- Ağızda çiğneyerek yutmak	yegrek <i>sf.</i> Daha üstün tutulan, tercih
y.-mege 23b/10	edilen
y.-mek 23b/04, 23b/04,	y.dir 23a/09
23b/05, 23b/09,	yekpâre (Far.) <i>sf.</i> Bir parçadan
24a/12, 24a/14, 24b/01	ibâret, tek parça, bütün
y.-rler 24a/06	y. ol- Tek parça olmak 12a/10
y.-se 23b/10, 23b/11, 24a/15	yel <i>i.</i> Yıl, sene
	y.den 39b/07

yel- Yel gibi gitmek, koşmak, acele gitmek

y.-e 32a/11, 32a/11, 32b/09

y.-erek 32b/03

y.-eyüb 16a/15

y.-irken 32a/12

y.mek 23b/01, 23b/12,
24a/01, 24a/11

y.-meye 29b/07

y.-meyeler 32b/01

y.-se 32b/04

yemiş i. Meyve 25a/11

yene zf. Bkz. yine 16a/07, 36b/06

yer i. 1. Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin. *bir ucı yerde ola*
4b/08

2. Yerine geçmek, yerini tutmak *yerine kimesne göndermek* *özr olmaz* 6b/01

3. Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge *Bir günlük ırak yerden*
14b/06

4. Vücûdun herhangi bir bölümü *bedeninde ba'zı yerde 'özri vardır* 17b/15

5. Bir olayın geçtiği veya geçeceği bölüm, alan, mahal *'aletta 'cîl vaķfe yerine gideler* 38b/05

24b/05, 34a/10, 39a/01, 39a/07,
42b/04

y.de 4b/08, 16a/06, 17b/15,
18a/01, 19a/012, 19b/03, 20a/10,
23a/03, 23a/04, 23a/07, 23a/13,
24b/09, 30a/10, 35a/02, 35a/02,
35a/03, 35a/04, 35a/05, 35a/09,
35b/11, 35b/14, 43a/14, 45a/08

y.dedür 35b/10

y.den 14b/07, 14b/09, 30a/05,
35b/01, 42b/02

y.dür 38b/13

y.e 12b/15, 19b/06, 26a/05,
37b/12, 44a/04

y.inde 19a/02, 19a/02,
19a/08, 25b/08, 37b/06,
41b/13

y.inden 14b/04, 15a/04,
19a/08

y.inden 14b/04

y.ine 6a/01, 6b/01, 13b/01,
14b/10,19b/02,23b/13,38b/05
44a/05, 45b/09, 50a/15

y.inin 50a/15

y.ler 24a/05

y.ünden 45b/15

y.-er 18b/04

y.-erse 21b/05, 38a/07, 38a/09

y.-icek 5b/06

y.-memiş 38b/08

y.-mese 38a/11, 38a/15, 38b/01

y.-mezse 24b/11, 24b/12

y.-miş 38b/08

y.-se 38a/15, 38a/15

→ gücü yet- 24b/11;

yetmiş *sf.* Yetmiş sayısı 28a/08, 28a/11,
36b/04, 37a/01, 39b/07, 49b/02

yermi *sf.* bkz. Yigirmi 20a/05

yevm (Ar.) *i.* Yetmiş sayısı

yeşil *sf.* Sarı ile mavinin
karışmasından ortaya çıkan
renk 32a/12

y. -i kāmīl Tam bir gün 17b/10,
44b/11

yet- 1. Yetiyecek miktarda veya
derecede olmak yetecek
miqdārı akçesi ola 5b/06

y. -i kıyāmet Kıyamet günü
1b/06

2. Ulaşmak, erişmek, vâsıl
olmak imām kılurken yeterse
imāma iktidā ide 38a/07

y. -i tervīye Tervīye günü
10a/12, 14a/06, 14a/06

yıllık *sf.* Bir yıl için, senelik 35b/08

yigirmi *sf.* Yirmi sayısı 7a/08,
35b/07, 35b/14, 45a/08

yil- bkz. Yel-	19a/02, 19b/04, 36a/15, 46a/01
y.-mek 10a/09	
yine <i>zf.</i> Bir daha, tekrar, gene 4a/02, 38a/04, 41a/05, 45a/08, 49a/02	yol <i>i.</i> 1. Bir yerden bir yere gitmek için üzerinden geçilen yer <i>Yolda</i> <i>binidli ādeme uğrasa</i> 12b/15
yir bkz. yer	2. Uğur, gaye, ideal, maksat murād. <i>hac yolunda her ne kadar</i> <i>aķce şarf iderse</i> 3a/12
y.den 8b/12	y. 37b/07, 42a/13
y.e 10b/06, 12b/14	y.da 41b/06
y.i 10b/07	y.dan 37b/08
y.inden 14b/06, 15a/03	y.ıñ 14a/12
y.ine 6a/06, 6b/09	y.unda 3a/12, 3b/09
yit- Yetişecek miktarda veya derecede olmak	y.-da 12b/15, 15a/01
y.-ecek 1a/06	y.-lardan 39a/010
yok <i>i.</i> Bulunmayan, mevcut olmayan	y.-u 14a/10, 41b/05
5a/11, 5b/12, 5b/14, 12a/03, 14b/11, 19b/12, 22a/010, 37b/15	yol- Kuvvetle çekip koparmak, yerinden çıkarmak
y.dır 23a/03	y.-mağ 15b/03, 15b/06, 25a/08
y.dur 1b/06, 13a/10, 14b/01, 14b/03, 17b/14, 18a/01,	y.-sa 25a/09

yoldaş *i.* Arkadaş, dost, yol arkadaşı

y.lara 24a/04

y.lardan 4b/14

yu- Yıkamak

y.-duğda 21a/01

y.-mağ 15b/11, 20b/14

y.-yub 42b/02

yumurda *i.* Kümes hayvanları ve

özellikle tavuk tarafın-

dan yumurtlanan bir besin

maddesi

y.sını 15b/03

yun- Yıkanmak, yıkanıp temiz-

lenmek

y.-muş 43a/13

y.-ub 36b/06

yurvuca *sf.* Yuvarlakça

y. 19a/08

yuvalan- Yuva kurmak, yuva

edinmek

y.-sa 44a/04

yüce *sf.* Yüksek, büyük, ulu, mertebesi

üstün olan 12b/14

yürü- Adım atarak ilerlemek, gitmek

y.-dügi 29b/06

y.-dükde 29b/02

y.-mege 7b/04, 7b/09,

29a/12, 36b/14

y.-mek 10a/08

y.-mekdür 29b/07

y.-meye 29b/08

y.-se 14a/12, 32b/05

y.-ye 27b/14, 29b/08, 32a/07,

32a/11, 32b/09, 41b/02, 48b/13,

49a/02

y.-yeler 16a/15, 32b/01, 32b/03,

32b/03

y.-yüb 7b/05, 8a/07, 8b/06,

25b/06, 29a/11, 30a/02,

30a/02, 32b/11, 47a/04

y.-yüş 29b/06

yüz (I) *sf.* Yüz sayısı 3a/13, 3a/14,

31b/09, 31b/10, 31b/10,

35a/04, 35a/05, 35a/05,	Z
35a/06, 35b/09, 35b/12,	zâ'f (Ar.) <i>i.</i> irâde zayıflığı,
35b/14, 36b/15, 40a/10,	dayanamama 44a/08
40a/11, 40a/11	
yüz (II) <i>i.</i> 1.Başın ön kısmı, surat,	zağferan (Ar.) <i>i.</i> Safran çiçeği 5a/12
çehre. <i>Andan başına üstüne</i>	zâhir (Ar.) <i>sf.</i> Açık, belli, görünen,
<i>yüzine döke</i> 46a/04	mevdanda 45b/05
2. Yüzey, satıh. <i>Yer yüzünde</i>	zâil (Ar.) <i>sf. i.</i> Devamlı ve kalıcı
<i>‘arefe günü Allāhu te‘ālā</i>	olmayan,sona eren, yok olan
<i>semāvātın kapuların açub</i>	z. ol- Yok olmak 6a/05, 6a/09,
39a/07	6a/10, 6a/11
y.i 28b/13	zâlim (Ar.) <i>sf. i.</i> Zulüm ve haksızlık
y.iğ 15a/14, 27b/09, 30a/12	yapan 1b/04
y.ine 22a/03, 27b/12, 46a/04	zamān (Ar.) <i>i.</i> Vakit, zaman, dönem,
y.leri 50b/07	devir 4b/09, 5a/04, 20a/06,
y.lerin 16a/09	20a/07, 24a/02, 25b/14, 35b/15,
y.lerine 16a/10, 16a/11	43a/01, 45b/04
y.ün 30b/05, 47a/11	→ teğayyür-i zamān 10b/02,
y.ünde 39a/07, 42b/04	12b/13
yüzük <i>i.</i> Parmağa takılan, genellikle	z.da 4a/15, 8a/04, 15a/04,
altın, gümüş vb. mâdenî	17b/03,20a/01,21a/09,21a/12,
halka 15b/11	22a/06,22a/06,24b/07,26b/09,
	27a/05,38b/07,41a/15,50a/12,
	50b/05

z.daki 19b/15	zarūret (Ar.) <i>i.</i> Mecbūriyet, zorunluluk
z.ı 20a/04	20a/04, 20a/08
z.ına 10b/01	zebḥ (Ar.) <i>i.</i> Boğazlama, kesme:
z.ında 8b/04, 11b/15, 16a/06, 16b/02, 28a/04	z. eyle- Kesmek 9a/09, 9a/14
z.ından 14a/05	zehārif (Ar.) <i>i.</i> Aldatıcı süsler
z.ını 20a/12	z. -i dūnyā Dünyanın aldatıcı süsleri 2b/04
zāmin (Ar.) <i>i.</i> Kefil olan, tekeffül eden kimse → aḳce-i zāmin 14a/11, 14b/03, 14b/08, 15a/01	zekāt (Ar.) <i>i.</i> Zenginın malının kırkıta birini fakirlere dağıtması işi 1b/11 z.ı 1b/12
z. ol- Kefil olmak 13b/04, 25a/13	zemzem (Ar.) <i>i.</i> Kâbe yakınında bulunan bir kuyunun Müslümanlarca kutsal sa- yılan suyu, zemzem suyu 5a/09, 5a/13,31b/04,35b/15, 36a/01, 36a/11, 36a/12, 36b/06 z.den 36a/10, 36a/13, 46a/03 z.e 5a/12, 36a/15 z.i 36a/06, 36a/08
zarar (Ar.) <i>i.</i> Bir kimse veya şeyin sebepl olduğu kayıp, ziyan 3b/07, 4a/11, 19b/12, 19b/12, 19b/15	
z. it- Zararı dokunmak 36a/09	
z. ol- Zarar görmek 18a/05, 20a/11,36a/07	
z.ı 20a/02	zevāl (Ar.) <i>i.</i> Zail olma, sona erme → ba'dez-zevāl 45a/10

z.den 38b/09, 43b/07	zilhicce (Ar.) <i>i.</i> Ay takviminin on ikinci ayı, kurban ve hac ayı 37a/03
z.e 37b/3, 37b/3, 43b/07	
z.i 38b/06	zinā (Ar.) <i>i.</i> Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki. 22b/10
zevc (Ar.) <i>i.</i> Kadına göre koca, eş	
16b/12	zira^ç (Ar.) <i>i.</i> Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü, zerağ 32a/11, 44a/01
z.i 6b/03, 6b/07	
z.iğ 16b/15	zīynet (Ar.) <i>i.</i> Süs bezek
zeyt (Ar.) <i>i.</i> Zeytin yağı 22a/09	z.i 13a/04
zımmen (Ar.) <i>zf.</i> Açık açık değil üstü kapalı şekilde, dolayısıyla	zīrā (Far.) bağ. Çünkü, şundan dolayı ki
3b/06	17b/05, 18b/01, 18b/13, 19b/09, 24b/01, 32b/15, 34a/12, 43b/12, 45a/11, 47a/13, 48b/12, 49a/02, 49a/06
zikir / zıkr (Ar.) <i>i.</i> Sözüünü etme, ismini söyleme, anma	z.dan 44a/02
z. it- Anmak 35b/12	ziyāde (Ar.) <i>sf.</i> Çok, daha çok, daha fazla
z. ol- Anılmak 9b/11, 15b/07, 45a/06	5a/12, 6b/05, 16b/14, 17b/09, 19b/08, 20b/13, 21b/06, 36b/07
z.den 13b/01, 34a/08	
z.e 37b/3	z. ol- Fazla olmak 20b/09, 28b/02, 35a/09, 45a/14
zikrullah (Ar.) <i>i.</i> Allah'ı anma, hatırlama 30b/03	

z.niņ 15a/06

ziyāfet (Ar.) *i.* Misâfir dâvet edip
özenli biçimde ağırlama,
yedirip içirme, şölen

ż. it- Şölen vermek 14a/09

ziyāret (Ar.) *i.* Bir kimseyi veya bir
yeri görmeye gitme
16b/10, 39b/15

z.i 50a/08

→ tavāf-ı ziyāret 7a/07,
7a/07, 9a/03, 9a/15, 22b/13,
25b/10,44b/01, 44b/05

z. it- Ziyarete bulunmak
46b/14,47a/01,47a/07,49b/06,
49b/12, 50a/11, 50b/02

zühr (Ar.) *i.* Öğle vakti, öğle

z.u 38a/02

zuhūr (Ar.) *i.* Meydana çıkma,
görünme 10a/11

z. it- Ortaya çıkmak 42b/03

zulmet (Ar.) *i.* Karanlık

z.i 42b/05

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

- ‘Ali (Ar.)** *i.* İslam'ın dördüncü halifesi 10b/07, 11a/05
- Allah (Ar.)** *i.* Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ. 27a/09
- Allah-u Te‘âlâ (Ar.)** *i.* “Allah’ın şanı yüksek olsun” anlamına gelir 1b/01, 27a/09, 28b/09, 39a/08, 40a/12, 42b/07, 46a/05, 49b/06, 50a/06, 50a/14
- Batn-ı ‘Urâne (Ar.)** *i.* Arafat bölgesinde bulunan bir vadi 38b/11
- Baki‘a (Ar.)** *i.* Medine kentinde yer alan ve Müslümanlarca kutsal sayılan bir mezarlıktır b.ya 49b/10
- Beytullah (Ar.)** *i.* Allah'ın evi, Kabe 26a/14, 50b/04
- Cebel-i ebî kubeys (Ar.)** *i.* Ebi Kubeys dağı 27a/10
- Cebel-i rahmet (Ar.)** *i.* Rahmet dağı 37b/08, 37b/12, 38b/15, 39b/14
- Cebrâil (Ar.)** *i.* Dört büyük melekten biri → bāb-ı cebrâil 36b/03, 47a/06
- Ebū Bekr-is-sıddik (Ar.)** *i.* Dört halifeden ilki 48b/13
- Ebū Ḥanīfe (Ar.)** *i.* Hanefiyye mezhebinin kurucusu 5b/01, 9a/03, 9a/07, 38a/12, 38b/04
- Ebū Yusuf (Ar.)** *i.* İmam-ı Azam’ın talebesi 5b/01
- Ḥanbelī (Ar.)** *i.* İmam Ahmed bin Hanbel'in kurduğu mezhebe mensup olan kimse. → mezheb-i ḥanbelī Hanbeli mezhebi 2b/12
- Ḥanefiye (Ar.)** *i.* Hanefîlik → mezheb-i ḥanefiye 2b/14
- Ḥarem (Ar.)** *i.* Kabenin bulunduğu alan 9b/07

- h.de 9b/09
- h.den 9b/07
- h.inde 11a/01
- Haseki (Ar.)** *i.* Hürrem Sultan tarafından Mekke'de yaptırılan medrese 32a/09
- Hazret -i İsmâil (Ar.)** *i.* Hz.İbrahim'in oğlu 31b/13
- Hazret-i 'Ömer (Ar.)** *i.* İslam halifelerinden ikincisi 1b/07, 49a/03
- İblis (Ar.)** *i.* Şeytan
- i.* 'aleyhilla'ne 39b/03
- İbn-i 'Abbās (Ar.)** *i.* Raşidi Halifelerden dördüncüsü olan sahabi 1b/10
- İmām-ı A'zam (Ar.)** *i.* bkz. ebu Hanife 9b/05
- İmām-ı A'zam ebū Hanife (Ar.)** *i.* İmām-ı kirmani Ebü'l-Kāsım Tâcülkurrâ Burhânüddîn Mahmûd b. Hamza b.
- Nasr el-Kirmânî tefsir, nahiv ve kıraat âlimi 9b/01, 17b/06
- İmām ebū Hanife (Ar.)** *i.* bkz. ebu Hanife 44b/02
- İmām-ı Muḥammed (Ar.)** *i.* Hanefi mezhebinin üç büyük imamından biri 20b/05
- İmām-ı Ṭaberānī (Ar.)** *i.* Meşhur tefsir, hadis ve fıkıh âlimlerinden. İsmi, Süleymân bin Ahmed bin Eyyub bin Mutayr eş-Şâmi el-Lahmi et- Taberani 35b/09, 35b/12
- İmām-ı Ṭahavī (Ar.)** *i.* İmām-ı Şafî'nin arkadaşı ve talebesi 17b/04
- İsmâ'îl aleyhi's-selām (Ar.)** *i.* bkz. Hazret-i İsmail 36b/03
- Ka'be (Ar.)** *i.* Bütün müslümanların kiblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah 11a/01, 15b/06, 25a/07, 26a/08, 28a/11, 30a/12, 30b/11, 36b/02, 46b/05, 50b/03

→ duḥūl-u ka‘be 25b/09

k. -i şerīf Mübarek Kabe

10b/13, 16b/14

k.de 22a/02, 34b/11, 45a/07

k.den 30b/05, 31b/05

k.dendir 35b/06

k.i 31b/07, 50b/02

k.niḡ 25b/06, 27b/14, 28a/11,

35b/01, 46b/07

k.ye 1a/06, 6b/05, 7a/13,

7b/07, 10b/09, 14a/05, 25b/04,

25b/12, 25b/14, 26a/05, 29a/04,

29b/01, 30a/01, 32b/13, 35a/10,

35a/11, 35b/05, 35b/07

k.yi 50a/14

Ḳaran (Ar.) *i.* Yemen taraflarında bir

belde

k.dır 10b/08

Ḳurān (Ar.) *i.* Allah tarafından Hz.

Muhammed'e vahyedilen

kutsal kitap 30b/03

k. -ı ‘aẓīm Yüze Kuran

10b/15

Maḡsab (Ar.) *i.* Minâ'dan Mekke'ye

giden yol üzerinde bulunan bir
düzlük

m.da 10b/03

Maḡām-ı İbrāhīm (Ar.) *i.* Hz. İbrahim

(a.s)'ın oğlu İsmail ile

hanımı Hâcer'i görmek

için geldiğinde inip

binerken üzerine bastığı

taşır 28b/09

Medīne (Ar.) *i.* Hz. Muhammed'in

(SAV) kabrinin bulunduğu

Medīne şehri 50a/09

m. -i münevvere Nurlandırılmış

şehir 46b/14

m.den 10b/07, 11a/05

m.ye 47a/02, 47a/04

Meş‘arül Ḥarām (Ar.) *i.* Mekke'de,

Arafat ile Mina arasında,

Müzdelife'nin sonunda Kuzah

tepesinin civarına verilen

isimdir. 41b/11, 41b/12

Mekke (Ar.) *i.* Arabistan'da Hz.

Muhammed'in (SAV)

doğduğu ve içinde

müslümanların kıblesi olan

Kâbe'nin bulunduğu şehrin

adı 23a/13,24b/04,24b/07,

25b/15

m. -i mükerreme Aziz,

muhterem ve mübârek

Mekke şehri 43b/10

m.de 7b/08, 10a/12, 32b/12,

32b/14,34b/13,34b/15,35a/03,

35a/04, 35a/07, 36b/09,

36b/11

m.dedir 7b/05

m.den 36b/07, 36b/14,

37a/02,37a/04

m.dir 29a/09

m.dür 29a/03

m.ye 5b/06, 10b/03, 10b/10,

25a/13, 25b/08, 34b/07,

36b/08,36b/10,37a/02,45a/07,

45b/07

Merve (Ar.)*i.* Mekke ve Medine ara-

sında kutsal bir tepe isimdir

7b/04, 29b/03, 34a/09

m.de 10a/06, 32b/06, 34a/10

m.den 32a/06, 32b/07, 34a/03

m.ye 32b/02, 32b/03, 32b/04,

32b/06

Mescid-i Haram (Ar.) *i.* Kabe 26b/06,

34b/10, 35b/08, 35b/10, 35b/11,

36b/13

Mescid-i İbrahim (Ar.) *i.* İbrahim

Mescidi 10a/10, 37b/14,

38a/13

Mescid-i Kaba (Ar.) *i.* Kuba Mescidi

49b/13

Mîleyn-i Ahđarayn (Ar.) *i.* Mekke'de

Safa ile Merve tepeleri

arasında olan iki yeşil direk

16a/15, 32b/01

Mısır (Ar.) *i.* Mısır ülkesi

m.dan 10b/08

Mina (Ar.) *i.* Mekke'de şeytan taşlanan

yer.

10a/11, 37a/15, 43b/11

m.da 10a/12, 10a/14, 22b/12,

25b/11, 37a/14

m.dan 10b/03, 37b/02

m.ya 8a/02, 27a/05, 34b/01,

34b/05,37a/05,37a/08,42a/08,

42a/10, 42a/13, 43a/08

Muḥassara (Ar.) *i.* Mina ile Müzdelife arasında yer alan Kur'an'da Fil Suresinde anlatıldığı gibi Ebrehe'nin ordusunun helak edildiği yerdir

m.a 43a/03

Mültezim (Ar.) *i.* Hacer-i Esved'in bulunduğu köşe ile Kâbe kapısı arasında kalan kısım

30b/09, 30b/11

m.de 28b/09, 35a/09, 46b/05

m.e 46a/04

Müzdelife (Ar.) *i.* Mekke'de, Arafat ile Mina arasında bulunan ve Hac'da

Arafat'tan sonra vakfe yapılan yer 25b/11

m.de 7b/15, 10a/09, 10a/15, 41b/06, 42b/05, 42b/12, 42b/14

m.den 42a/13, 43a/02, 43a/03

m.niņ 41b/12

m.ye 37b/06, 41b/07

Rābi'a (Ar.) *i.* Şam yönünden hacca gelenlerin mikat yeri olan eşme 11a/06

Ravza-i Muṭahhara (Ar.) *i.* Hz. Muhammed'in Medîne'deki kabri 47a/07, 50a/05

Revi'a (Ar.) *i.* Mısır yönünden hacca gelenlerin mikat yeri olan eşme 10b/08

Şafā (Ar.) *i.* Mekke ve Medine arasında kutsal bir tepe ismidir. 7b/03, 10a/06, 29b/03, 34a/09

ş.da 32b/05, 34a/10

ş.dan 32b/02, 32b/04, 32b/06, 34a/02

ş.ya 32b/07

Şâfi'îye (Ar.) *i.* Şâfi'îlik mezhebi

ş.de 2b/14

Şam (Ar.) *i.* Suriye'nin başkenti olan şehir

ş.dan 10b/07

Yemen (Ar.) *i.* Arap yarımadasının güneybatısındaki ülke

y.den 10b/08

Zât-ı 'Irak (Ar.) *i.* Irak yönünden hacca gelenlerin mikat yeri olan eşme 10b/09

IV.BÖLÜM
TIPKIBASIM

ات لمظا و الموق من شاعرا اللاله من حج البيت
 اوقتم فلا جناح عندك ان تطوف بيها ومن
 تطوع حبيب فان الله شكركم عليه ديه
 الله انبت صفادون بتدوير

ارجو بانك صالح
 ارجو بانك صالح

٢٠٥
 ١٥٤٩ x
 ٢٠٥
 ٢٠٥

نصفه هذا الكتاب صا على وض
 معي على عاري به اعتراف المحزون بيبغي ناره صوره في

هنا كتاب مناسك حج شريف

بسم الله الرحمن الرحيم
 فصل في بيان ترتيب فرائض الحج رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وسلك من مكة ذاك او ارجله ببلدة المدينة النبوية قال في
 قال علي الا ان يوتى بهوديا ونضرا ياروة الوديع
 بهي فيستكفي به واروي كل خير ذكره في بيان فرائض الحج
 اوله حج التيمم انما يجوز حذرت وداعتا ونبه على اوله وكيفية
 يهودى وداعتا في اوله هيج تحة اول تيممه قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم انما الناس ائمة الله وقد
 اتبعوا في استطلاع اليه سببا ذكروا في فرائض الحج في حاله
 يهوديا ونضرا او نحو سببا الا ان يكون مبرزا من حاله
 وينسب الى حاله الا ان يصب عليه من شفا عتي ولا يفتن حوضي

la

يعني الله تعالى فادركوا وادركوا وادركوا في فرائض بلدي
 ترك ايد راسه هو خاله او لونه او لسونه يهودى بالكلية
 بالنضرا وناقى ذروه الامم كوكب حج تيمم مانع من شفة هي ورد
 يرد يرض وناقى او نجية قد ياحود ظالم بكود منع اوله
 كاه او لسونه حج ذم ترك ايد بر اكم ايم شفا تيمم ذم
 نصيب يوقد ويوم في امشده بنحو ضياع خرو و اوله
 حضرت عمر رضي الله عنه بيوت في حقيقه قصدا يندم كهر
 حاشية اد ملوك وندم هم ولا يدركه او ربيع فرض فلو يدك ايم
 كسنة وادركه لرسول كسنة ابلو مستبان ككاه
 ايم عثمان رضي الله عنهما يوروي حرك حج ايمك بقدا هي
 مالى اوله حج ايمه بالكان فرض دخل مالى ولسه ويزم
 او زكري ذنبا رجوع ايمك طلب به حج وركابى تدرك
 ايمك معلوم اوله زكري مؤمنوا اوله ايمك حنت بلديت
 اوله ايمك ايمك تيمم ايد ايمك ايمك ايمك ايمك ايمك
 قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من حج لله فليدعها

lb

اجتناباً به • وبعضك كونه حج مبرور وقبوله وان حجته وادله
 مقبوله وان حجك عالمة حتى اولد ورتي حج ايديك كانه صكوكه كونه
 نظرية • اولكي فغان وقران وقران وقران وقران وقران وقران وقران
 زخاري دنيا كذبه خور وخور كور تون اجرت جانته رغبت غلام
 وصلنا انجليسته حاصن اولغه رغبت وازاربه علاقه وقران
 اماج بيدكي ن صكوكه خالي احسن حاله تبديال ونيوب • اولكي
 ناه شروح اولن خورن وقران وقران وقران وقران وقران وقران
 ايتوبه اجرت جانته رغبت كلسه مقبول اولد وقران علا
 مندر • حج تيجي توي اولد وقران وقران وقران وقران وقران وقران
 بعضي سيني ترك اتمكله • باخو خوراه ماليله اولد وقران
 بوخراه ماليله اولن حج جازرا ولوبده كنده وقران
 ساقطا ولورهي • مذهب جنبكيدن جازرا ولوبده
 كنده يدن فرض ساقطا اولد • بلكي حاله ماليله
 كزاريج اولان كركرد • اما مذهب حقيقتيه وقران
 وما لكه يوز كسنه خوراه ماليله حج ايشه

قاروف ولم يفسق رجح يوم ولده انه يعني يفسق ايشه
 اجرامه كركرد وقران ايشه وفسوقدن اجتناب ايشه اجرامه
 جنوب حج تمام اولغنه كلكه انا سندن طوعده وقران
 بالان اولد وقران ولور • رف ديورورت ايله جمال اتمك
 وقران متهلق كلام سويلك وقرانك وقران خورامدر
 وقران ديورجهل خورامدر • قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم • من حج حرامه وقران ايشه
 الالبسه يعني يفسق منبوز ايشه ايشه اجرامه
 قامده قورون حسر اولد وقران ايشه كطورمه
 واجتهه داخل اول معلوم اولد بلكي حج منبوز ايشه
 حج متهلق اولور • قيامته بالاحسنه وقران
 حجته داخل ولور ايشه مبرورده وقران اولد بعضي كور
 ده بلكي حج مبرور اولد وقران ايشه اجرامه اولد بلكي
 الله اجرامه اولد بعضي كور حج مبرور اولد وقران
 اجرامه اجرامه كركرد خورامدر جنوب حج تمام

قرضه شیخ علی بن اوزونک تا شیخ کمال الدین بن ابی بنیة النوبة
 تکراره عطا لعه کتکله • باخوذ شیخ علی بن ایلون خالیه مه قمار بین
 اولغله • و کیشیه واجبه شیخ ایزون اولک شیخ شیخ کتکله
 توبه پاره • و اوزون بنده قضا و انا پسه قرضندن و واجبه کت
 قضا ابیه • اوزون بنده حقوق تاش و انا پسه ادا ابیه
 و قلیبه بخارت نیشند بری ابیه بخارت و انا پسه ضعتا اوله
 قضا اولیه • یعنی صافی شیخ ایلون خیمه • بعدة شیخه منزه
 و برکوه • اما بخارت ایلون کتکله شیخ کتکله برزین اولد
 شیخ بولنه صلیح کتکله اوزوله مقادیرین • و اهلر نیسا
 و اهل تنزهه مقاریرین اولمیه • شیخ مرت بهسول الله صلی الله
 تعالی علیه وسلم کتکله تکریمه سؤالا اولند و قیبه شیخه
 ایلک نده دوز سؤالا اولند و قده • بیوزدی کتکله اوله وسلا
 کتکله طعام و بریمک • و بیلد و کتکله و یله و کتکله
 سلا و بریمک • و سولید و کتکله ملائیت برکله سولید
 و کتکله ادا ایلک ددی • و کتکله اولیدن شیخه اولک

نفقه سی و لایسی حرام اولغا شروطی و زریه اولسه جائیز
 اولدنه کتکله نکر فرض سا قضا اولوز • اما کتکله شیخ غلامی
 حاصل اولار • وللا صلیح مقبول اولغان علاقه و شروطی
 جمیع شروطی و زریه اولوز و جمیع و لایسی و سنن و ادا ابیه
 شیخه رعایت و لتوبه حرام دیتا یاشیکدن حکمه • تا ایلر
 شیخه صفایز و کتکله اولوز و شیخه حرام اولان مباحدن
 حکم ناله نفقه سی و لایسی حلال اوله و طیبیدن اوله • ریا
 و شیخه اولمیه • یز کتکله ناک لایطیبیدن مال اول
 مسته لک کتکله اولوز و نسه حلال مال شیخ ایلون دیرلر
 حمله بودوز کتکله قرض اولوز اذ کتکله شیخ ایلوز و یقه اول
 شته لول و مالدان ادا ابیه و حد نده کتکله لایطیب کتکله
 شیخ بولنه قده قیبه صرف ایلر نسه کرایه و نفقه یه و قرا بیه
 تصدق اولوز • هر شیخه سسته پیک کتکله یز سیک لایقه صدقه
 ایلر شیخه قرض و بیلوز • قیامت اولدینوز تا ایلر صدقه کتکله
 قرض و بیلوز • شیخ قرض اولان کتکله شیخ ایلوز اولک

أكبر ركعت نماز فيه • بعدة آية الكونى ولا يلا في سورة سين وفيه
 أولئك جنوب نالته كل آية كبريتكرو وبنسنة ابريترو • ووفى
 وفيه • انما شئت ان في سفرنا هذا البر والتقوى • ومن العسا
 ما ترضى • المرحومون علينا سفرنا هذا واطولنا نعمة • الله
 انما الصاحب في السفر • ولطيفة في الهمل • الله انما
 بكهز وعشا السفر وكلهم النعاب والنظر وسود الحظيف الابر
 ولاهل • وطوارك بنيدك وقفه وفيه • سبحان الذي سخر
 لنا هذا وما كنا له مقرين • وانما اليريت المقذون • اوج
 كره يوفى وفيه • سبحانك انما انت رقيب فاعرف ذنوبي فانه لا يبر
 الذنوب الا انت • حتى يرمذ له فونسه فونك يوفى وفيه • اول
 من اولئك ان يجده كنهه وويه غملا فانه يرضو كلية • اعوذ بحجرات
 الله الثامات من شرمنا خلق • وكبريه طوند وكنج كبريه فواي
 فوميه • ذلنتر وفتح حد آية • انما يترك انك • يا حود
 وفيه • ن ص كره به فومند • واما ذين سنكرين فيبر
 اوله وعي بهانه سرك انك جانيذ ووز • اما فرض وارجب

اولاد

اولاد طوزا وانه بنه بلاد عند قبا جانيذ اولاد • الامم كره عند فله
 مرطوق فوبه بيوب انك فاد اولسك فوبن ركيشه سى اولسك بالخذ
 في يوفى اولسك • بالعتوات اولسك بيوب انك فاد اولسك
 وبيوز • اولسك • ياخذ ايدك في فاه ايدك ابريترو
 الهمك اولسك • ياخذ ابوب تاري فاولد كره كره اولسك
 بوصول كره طوزا ودره بنه نيم ابد فوبه فاق خا يوز • سجنه
 ايله فاق خا يوز كل يوز • مك طوزا طوزا واوله • وحقه التين با
 حخت • وان التين يراغاج فوبه • اوله •
 اولمان سجنه ايله فاق خا يوز • طوا ودره بنه فله فوه وفيه
 فوسوقا • فبضرك فتيه سوطا كبريه • همان طوا ريك بلش
 تديانته ايله فله • اما كبريه ريبه فاق خا يوز سوطا يرك
 جلا فيه • ودرته نمازه ايله فوبه توحه ايله • فوايسك
 نماز باطل اولوز • ومساق اولانك يانته صوازا اولسك
 كبريت اولوز ايله صوسوقا فاق خا يوز اولسك • ياخذ اولد فوا
 ويا فاق ايجنه صوبه مضطر اولان • كبريه اولسك

فرض اوله • اوجیه و آووسیفه و آووسیفه عند زده علی الفور
 اول سنه فتح ایلک و احیدر • ایتسه سنه آخر ایلک
 ایتسه کله کاز اولور • و جی شادین مقبول و لایق
 جی ایدر عجمه • اور رسته فاسقاز حکم جی اولور
 بلدی کجی کسینه فتح فرض اولغه یانده جمیع کجی
 فصل اولور کجی و اوروب کجی یمن مقدا راجحه سی اوله
 و کده بنات فوریه نفقه سی ولجیب اولور کجی کلینه قدر
 کجی ایت پد زایسه فتح فرض اولور فتح و لایق جی اولور
 و نفور قجه اولغه مخصوصه کجی له • سنان امداد کندن
 حساب اولورده منکر کسینه نیک فصل اوی اولسه
 اده اولور • کجی ایله انا عاریته و برادر اولسه • باقوی و اریخته
 اجتناب جی یوق • بالک باع برینیک مخصوص کجی کجی ایت
 ایدن • سنه تمامه دکن • باخورد جوق لیا سی و اریخته
 باجوق کجی ایلری و اراک اجتناب جی یوق • باقی امداد کجی
 و قائل ایله • اگر کندن و سی صاع اولیده بقیسه فتح ایلکه

کجی ایلری • بعضی علایه بلدی کجی نیکه نیکه فصل ایل
 صوی و قایل جین ره صویه مضطر کجی سنه اول اولسه اولور
 فصله صودن ایدست اقرام ایدر • نیک فصله رختنا جده
 و برورید • کندن و عجم ایله قله • امانه ایله قایل اولور امداد
 جان اولور کجی صاوان الغه صوبو لیمیه • باخورد بوند اولور
 یانیه نفقه سینه • اراقی قجه سی اولیه • باخورد صوی عیدیه
 فاحسن ایله صاوان • مثلاً بر اقله یوق صوی ایلک ایلک صاوان
 ایله • امانه قیلدی صوی بر جی ایلک صاوانه کجی اولور
 امانه صاع هدیته بخورن قورمق و کجی ایلک زورم صوی کجی اولور
 کجی ایلری جبار اولور • اوز مکر کجی ایله • بر صوی جوق
 یمنه اجتناب جی یوق ادمه عجمه ایله • بر جبهه کجی یوق
 ضعیفدن زیاده زورمه زعفران کلا ب کلا ب کلا ب کلا ب کلا ب
 اوله • یمنه مینک بین حاجب کجی ایلک زورم
 و اراک کجی یمنه ایله نماز قیلور اولور • نماز
 باطل اولور • باقی امداد کجی ایلک

قَادُوا وَلَوْ رَأَيْتَهُ • سَجَّ اجْمَعُونَ يَرْبَعٌ مَبْدَ لَطَوَطْبُهُ سَجَّ اَيْتِدُ فُلًا
 جَائِدٌ كَلْبُهُ مَدَّ اَهْبَ اَرْبَعَةٌ • اَمَّا فَايَهُ سَجَّ اَيْتِدُ مَلِكٌ كَتَبَهُ
 قَادُوا اَوْلَانَهُ جَائِدٌ • اَكْرَكْتَهُ وَكَلَّمْتَهُ عَاجِزًا وَاَوْلَانَهُ قَبِيضًا
 قَادُوا وَاَوْلَانَهُ رَكْحَلُهُ وَاَوْلَانَهُ طَوْرُهُ مَعَهُ قَادُوا وَاَوْلَانَهُ يَاقُوْزُهُ
 اَوْلَانَهُ • يَاعِي وَاَوْلَانَهُ • يَاهِيْجُ زَانِلٌ وَاَوْلَانَهُ حِي وَاَوْلَانَهُ كَك
 كَيْمَكُهُ مَا لَيْغِي • يَوْصُوْرٌ تَلَوْرُهُ يَرْبِيْهُ اَدَاوُ كَتَبْتُ وَاَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ
 جَائِدٌ • اَمَّا يَوْصُوْرٌ فَطَالَمَا كَتَبْتُكَ مَا لَيْغٌ وَاَوْلَانَهُ عَدُوْرٌ
 اَمَّا كَتَبْتُكَ اِحْتِمَالًا • حَبِيْسٌ اَبِي وَاَوْلَانَهُ قَاكِي • بَا مَرْيُوْرٌ
 كَقَبْلِ اَلْوَتَانِ وَاَوْلَانَهُ اِحْتِمَالًا وَاَوْلَانَهُ يَوْصُوْرٌ تَلَوْرُهُ سَجَّ اَيْتِدُ
 جَائِدٌ • اَكْرَكْتَهُ لَيْغِي عِنْدِي اَرَا نِيْلٌ وَاَوْلَانَهُ وَاَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ
 اَوْلَانَهُ فَرْضًا اِقْطَا وَاَوْلَانَهُ اَكْرَا وَاَوْلَانَهُ اَقْرَبُ اَنْتِل وَاَوْلَانَهُ
 يَنْسِيْهُ كَتَبْتُكَ قَادُوا وَاَوْلَانَهُ اَوْلَا وَاَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ فُلًا
 مَنَقِيْبٌ وَاَوْلَانَهُ • يَنْسِيْهُ كَلُوْبٌ سَجَّ اَيْتِدُ فَرْضٌ وَاَوْلَانَهُ • اَمَّا مَنَقِيْبٌ
 دِيُوْرِيْهِ اَمَّا رَتٌ وَاَوْلَانَهُ وَاَوْلَانَهُ وَاَوْلَانَهُ رِيْسٌ وَاَوْلَانَهُ وَاَوْلَانَهُ
 وَاَمَّا مَتٌ يُوْنُ عَدُوْرِيْهِ اَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ كَتَبْتُكَ اَلدُّنْيَا سَجَّ اَيْتِدُ

كَيْفًا حَقِيْقًا وَاَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ سَفُوْرِيْهِ يَرْبِيْهُ كَتَبْتُكَ اَلدُّنْيَا
 عَدُوْرٌ وَاَوْلَانَهُ • اَكْرَكْتَهُ وَاَوْلَانَهُ وَاَوْلَانَهُ فَرْضٌ وَاَوْلَانَهُ • اَمَّا
 حَقِيْقًا يَاقُوْرِيْهِ وَاَوْلَانَهُ بِيْلَهُ كَلْبُهُ • يَاقُوْرٌ وَاَوْلَانَهُ اَلْحَمْدُ
 اَبَا اَبِي وَاَوْلَانَهُ • اَكْرَكْتَهُ طَلَبٌ حَقِيْقًا يَرْبِيْهِ اَرْبَعَةٌ مَدَّ اَهْبَ
 كَتَبْتُكَ اَبِي كَتَبْتُكَ رَاسِي وَاَوْلَانَهُ كَوْنًا لِكَبِي اَبَا اَبِي مَسَا فَنُوْرٌ
 اَبِي • اَكْرَكْتَهُ اَبَا اَبِي وَاَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ جَائِدٌ وَاَوْلَانَهُ
 يَاقُوْرِيْهِ وَاَوْلَانَهُ سَفُوْرِيْهِ كَلْبُهُ جَائِدٌ وَاَوْلَانَهُ عَقَابُهُ
 مَحَقٌّ وَاَوْلَانَهُ • بَلْ كَتَبْتُكَ اَبِي كَتَبْتُكَ وَاَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ
 كَلْبُهُ وَاَوْلَانَهُ وَاَوْلَانَهُ يَرْبِيْهُ اَدَمٌ كَتَبْتُكَ اَبِي • اَكْرَا وَاَوْلَانَهُ
 اَبِي وَصِيْلَتُ اَبِي • اَكْرَكْتَهُ كَلْبُهُ سَجَّ اَيْتِدُ رَاسِي نَا وَاَوْلَانَهُ
 قَدَّرَا يَاقُوْرِيْهِ يَوْصُوْرٌ اَبِي • اَوْلَانَهُ جَائِدٌ وَاَوْلَانَهُ
 فَرْضًا اِقْطَا وَاَوْلَانَهُ • اَكْرَا قَبْلِ اَلْوَتَانِ حَقِيْقًا يَاقُوْرِيْهِ
 اَبِي حَقِيْقًا كَتَبْتُكَ اَوْلَانَهُ سَجَّ اَيْتِدُ فُلًا يَهِيْجُ مَنَقِيْبٌ وَاَوْلَانَهُ
 يَنْسِيْهُ كَتَبْتُكَ فَرْضٌ وَاَوْلَانَهُ • اَكْرَا قَبِيْضٌ سَجَّ اَيْتِدُ
 ضَكْرُهُ كَتَبْتُكَ يَغْنَا كَتَبْتُكَ تَكْرَارًا سَجَّ اَيْتِدُ

ویرنج یا غمّه واجب و لوز • اول سنه به یزوفرض ایسه با ناله
 صح ایسه اول واجب اول صح یا غمّه سا قضا لوز • یا خور
 برنج ایسه ایکن سنه تیری لازه لوز • ایچی واجب صفا
 و مرفه راسینه سغی ایکنه • اوچی واجب اول سغی یزوفرض
 یوز یوز ایکنه • اوطور اوز رنده ایسه • ماده امک مکده و
 یا نان غافه ایکن واجب اولوز ایکنه کتبه یزوفرض
 واجب لوز • ایسه سبن کعبه ایصال یزوفرض و کلاله
 و تیان ایسه • اما اما امک مکده سا کتبه و تیان ایکنه
 اولاز • واجب اولن تیان اما ایکنه • اما یوز مکده
 قار و اولکان دمه طوره بیوت ایکنه جازیه سنه
 لازه اولاز • در دچی واجب کعبه کون و قعبه کتبه
 باغجه اوز ادوب طوره موقه • و قعبه یزوست طوره موق
 فرضیه • بعد لوز و عرفه کوبی کتبه باغجه طوره موقه •
 اما کتبه باطه ده عرفه حدین جیسه یزوفرض لان فیدر
 دیشچی واجب یزوم کوبی صباح نمازی و قیت نه یزوفرض

فرض اولاز • اما صبه یا قول صح ایسه ربعه بالغ اولدوقه
 یا قول ادا اولدوقه عناکس کتبه یا صح ایکنه فرض اولوز
 یزوسته صح ایکنه صکر و عبا ادا الله تعالی من ذلک مرتبه
 اولسه • یا کله کتبه سنه یزوفرض صکر و کتبه
 صح ایکنه فرض اولوز • فصل سجده و صلوی و حدیه • و یا خور
 مفاهه ایچمه دیونیت ایکنه کتبه و تلبیه ایکنه • ایچی
 عرفه و قعبه ایکنه • اوچی فرض طوفان یازت روز • یوز
 یزوسته صح یا طوفان • فصل حج و اجربه یزوفرض
 دزه اولن سگری ایچا قیدر • با قبی ایچتا ایچدیز • بعضی
 یازنه واجب یزوفرض سنه سنه • اما ایچا
 اولکبیه یزوفرض ایکنه • فصل حرام فرضیه • هر
 مکانه ایسه جازیه • اما ایچا اولن اولن واجب
 یزوسته کعبه کتبه هر کله کتبه صح ایچی
 یا غمّه یا خور ایچون یا غمّه یا خور • مفاهه ایچا
 واجب یزوم • اولن ایچا یزوسته یزوفرض واجب اولوز

بالبنية بوسندت دور • نقدیم امام ایتسه دم و صدقه
 لازم اولماز کین مکر و همدور • و جیح مختلف فیه اولور
 طواف زیارت ایلم خجوده اولمقدور • بو حقیقه بانیته
 اگر ایام خجودن تاخیر ایتسه دم واجب اولور • اولمقدور
 بانیته ایام خجوده اولماق سندر تاخیر اولسه دم لازمه
 اولماز کین مکر و همدور • دوه جیح مختلف فیه اولور
 و ایچ جیح ترتیب ایتمک بو حقیقه بانیته مفرد ایلم اولور
 بیلام کونج اوج بینه ارا سندن ترتیب بلکه اولماق
 واجب ایدر • اولمقدور عقیقه ایتمک اولور • اولمقدور
 ایلم • اندن تراش اولماق بو ترتیب اولور • اولمقدور
 بیک نقدیم و تاخیر ایتسه دم واجب اولور • و قارن
 و منتهج اولور دورت نشته ارا سندن ترتیب
 واجب ایدر • بیلام کونج اولمقدور عقیقه بیدی ملامش
 اتمه • اندن صلا ایتسه قویان نوح ایلله اندن تراش
 اولور • اندن طواف زیارت ایتسه • بو ترتیب اولور ربه
 اولمقدور

اولسه نقدیم و تاخیر اولسه • ایام اعظمه بانیته دم
 لازمه اولور • و ایامین بانیته ترتیب واجب کل دور
 سندر • نقدیم تاخیر ایتسه دم لازمه اولماق • ترتیب
 بولمسه مکر و همدور • بیچ جیح مختلف فیه ایام
 خجوده تراش اولماقدور • تاخیر ایتسه ایام اعظمه بانیته
 دم لازمه اولور • ایامین بانیته دم لازمه اولماق • ایچ
 و جیح مختلف فیه حیره ایچ مرتب تراش اولماقدور • حیره
 دن خارج حله اولسه بعضی بانیته دم لازمه اولور
 و بعضی بانیته حیره تراش سندر • دم اولماقدور
 تراش اولور • بیچ جیح مختلف فیه منتهج اولور
 قبل الحلق و سکر ایتمک دور • بوزور اولماق • واجب ایدر
 بوشی ترک ایتسه حج فاسد اولماز کین بوزور لازمه
 لازمه اولور • اما طواف نماز بن ترک ایتسه دم لازمه
 اولماز بیک قصدا ایتسه • قصدا ایتسه • واجب ایدر ایتمه
 دیدیکی ترک واجب ایدر • لازمه اولور • بلا عذر

اولوزه بیری قولان قد و خیره اولان قولان حییج مناهیدن
 اینتا عیندن حفظا تکدی و بیری کوزدن خرم اولان کوزدن
 جمیع خرمماندن نظرب حفظا تکدی و بیری اللری بیری
 اهدا بیده سی و یاد بیده سی جائز اولیان شی ایته ملک و بیری
 ایغیدز ایغین سوغا منوغ اولن بیره مهنی ایته ملک و بیری
 دیلج و جائز اولیان کلامندن دبلدی حفظا تکدی و خرم فیلوا
 نیت نیتله تلبیه ایته کوز و خراکچی خیره اولان فراد ایسه
 سنت نبوت زکی کوز و سپین بان ایته و طراغین بیاغین کسه
 اولوزن اولوز ایسه و اولتوغین قایغین تزل ایله و بیری
 و از ایسه و عسنا ایله و کور عسنا ایله ایسه اولوزه
 جائز بیره اما عسنا افضل در و کور کوز اولن بیری
 عسنا ایله و بیک اولدن خرم فکسه خرم اولوز و فضیله
 هون اولوزه و یانیه قوایطیب و از ایسه طبیلنه عوزت
 و از ایسه اکا خرم مند و انجماع ایله کور بیری و کور
 خرمه میل بیک لیچون و کور خرم و زمانده کور بیک

یعنی کجه خرمین و حقدن باطله میلاید و نیلاید ایته
 بون عذاب ایلمدن طاندیره و لالا دنجیه معنایه کک اولور جمله
 دن بیری میقان خرم مسیز خا و زایه نه در و هر بار بیک سنه
 میقان کله کله بولا خرا و زایسه اکا عذاب ایله اولور
 مدینه دن ککری عی و یوسندن خرا اولدسه جائز در
 کوزدن کوروسه از بیه آشه سپید و یانیه قریبه جمنسه
 کور اجینده خرا اولدسه جائز در سنه لایزه اولان
 اکور میقان دن خرا مسیز خا و زایسه و کور کور و میقان
 اولوز و روبانده خرا فلیق و لیجید ز و از مسه ده لایزه
 خا و ز میقان ایته و کور لیچون و کور و بیری لیچون کاکما
 اولوزه کور کور و ز معنه قاید اولدسه مریط اولان
 بیری و قی طارا اولسه و کور و ز میقان لیچون بیره لایزه
 اولوز بایلیج یا بیری و بیری و لیجید ز و بیک کور و میقان
 جمنسه یا خرا و لیجید و بیری و خرا اولان بیدنه بیک
 میقان و از در غار فایانیه اولن بیره میقان خرا لایزه
 اولوز

ذَكَرْنَا وَنَسْتَعِينُ بِدَارِ بَيْتِهِ قَائِدًا أَوْلَادَهُ • بِنُكْسِنِهِ
 الْجَهْدِ الْعَوْبِ لِحَرْبِ الْجَوْنِ سَجَّحَ ابْنُ رَاسِمٍ مَقَاتِلَتَنَا أَوْلَ الْجَوْنِ
 سَجَّحَ بَيْتَهُ • أَكْثَرُ عَمْرٍو يَهْدِي بَيْتَ ابْنِ رَاسِمٍ أَوْلَ الْكُفْرِ
 بَيْنَ سَجَّحٍ فَاسِبَا مَيْسَ أَوْلَادِهِ وَالْقَيْدِ وَالرِّقَّةِ صَامِرٍ أَوْلَادِهِ
 نَكَرَ رَجَبٌ كَكَدِيرٍ • أَهْلُ عَلِيٍّ صَوْرَتِيهِ أَوْلَادُ أَدَمَ لَدُنْ
 عَمْرٍو يَهْدِي بَيْتَ بِلَالٍ حَارِثُ دُرِّ وَيُوقِفُ يَا بِلَالُ وَيُؤَكِّدُ كِتَابَ اللَّهِ
 الْجَهْدَ اللَّهُ عَمْرٍو يَهْدِي بَيْتَ إِبْرَاهِيمَ حَارِثُ أَوْلَادِهِ مَكَرُ وَصِيَّتِ
 وَيُؤَمِّشُ أَوْلَادَهُ • نَمِرُ الْجَوْنِ أَيْدَانُ مَخْمُورٌ أَوْلَادُهُ كَكَدِيرٍ
 وَكَرَانَ قَائِدُهُ بَيْتَ دِيَسُونِ دِيمِشُ أَوْلَادِهِ • حَبِيبٌ وَصِيَّتُهُ يُووقِفُهُ
 إِذْ ذُو وَيُؤَمِّشُ أَوْلَادَهُ نَدَا سَالِمُ أَوْلَادِهِ الْجَهْدَ نَدَا قَائِدُهُ
 وَرَبِّيهِ وَيُؤَمِّشُ كَكَدِيرٍ • مَكَرُ وَصِيَّتِ ابْنِ الْجَهْدِ نَدَا
 فَضْلُهُ قَائِدُهُ نَمِرُ الْجَوْنِ سَجَّحَ ابْنُهُ وَيُؤَمِّشُ بَيْتَهُ أَوْلَادَهُ • بُو
 تَغْرِبُ جَهْدِ رَدِّي لَازِمٌ أَوْلَادُهُ أَوْلَادُ الْجَهْدِ دَارِ وَيُنَادِي فَوْقَهُ
 وَيُؤَمِّشُ وَيُؤَمِّشُ جَانِبَ أَوْلَادِهِ وَأَبْنَاءُ الْجَهْدِ قَائِدُهُ
 أَوْلَادُهُ مَكَرُ أَكْثَرُ أَهْبِهِ ابْنُ كَرَانَ • أَمَا وَإِرْنَتُ أَرْسِينَهُ

سند

عَمْرٍو وَسَجَّحَ وَفَتِينَهُ وَصَبَّاحَ أَوْلَادِهِ وَقَدْرَهُ وَطَوَارَهُ بَيْتَهُ
 وَابْنُ كَرَانَ وَيُؤَمِّشُ قَدْرَهُ وَيُوقِفُ قَدْرَهُ وَيُوقِفُ قَدْرَهُ بَيْتَهُ ابْنُ كَرَانَ
 مَعْقُودٌ دُرٌّ • وَدَاوُدُ هَضْرَ حَالَهُ دِيمِشُ مَسْتَحْبٌ أَوْلَادُهُ
 سَجَّحَ رَجَبٌ بَيْتَهُ دُرٌّ • وَتَلْبِيَةُ ابْنُ كَرَانَ قَتِي قَتِي ابْنُ سَتِينَهُ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَارِ سَوَّلَ أَوْلَادِهِ وَكَرَانَ
 أَفْصَحِي وَجَهْلِي أَوْلَادِ سَجَّحٍ دُرٌّ • يُووقِفُ دُرٌّ فَضْلُ سَجَّحٍ أَوْلَادُهُ رِيكَدَةُ
 سَجَّحٍ قَائِدُهُ أَوْلَادُهُ • وَتَلْبِيَةُ ابْنُ كَرَانَ قَتِي قَتِي أَوْلَادُهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُووقِفُ دُرٌّ مَامِرٌ مَسْتَحْبٌ بَيْتَهُ ابْنُ كَرَانَ
 وَتَمَالِيَهُ مِنْ سَجَّحٍ أَوْلَادُهُ حَتَّى يَنْقَطِعَ الْأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا • يَعْنِي
 يُووقِفُهُ يُووقِفُ دُرٌّ بَيْتَهُ ابْنُ كَرَانَ حَارِثُ ابْنِ كَرَانَ وَصَوَّلُ
 حَارِثُ ابْنِ كَرَانَ ابْنُ كَرَانَ رَضَهُ وَارْتَجَاهُ قَدْرَهُ طَائِفَةُ ابْنِ كَرَانَ
 قَدْرَهُ دُرٌّ هَمْرُ قَدْرَهُ أَوْلَادُهُ ابْنُ كَرَانَ بَيْتَهُ تَلْبِيَةُ ابْنُ كَرَانَ
 وَيُؤَمِّشُ قَدْرَهُ كَكَدِيرٍ صَاغِيغَةُ وَصَوَّلُ دُرٌّ قَدْرَهُ
 اسْمِيَا أَوْلَادِ بَيْتِهِ ابْنُ كَرَانَ تَلْبِيَةُ ابْنُ كَرَانَ • وَأَبْنُ
 أَوْلَادِهِ كَرَانَ سَاهِيغَةُ أَوْلَادُهُ رَجَبٌ • أَكْثَرُ تَلْبِيَةُ بَيْتِهِ

صبی ولسه از نیک حصه سن در آیمک کرنا صلی بود ز کجایه
 سخه بکده نیک منکی اولمازه نیکه بائینه امانت زخمی زورده و
 سخ تا مار اولمجه فصل قلدان وار نزلین جتی زده اول جلدت
 سخ ابدن ابد و بیکه و نزلین و صدقه و ایچنا ولسه کیکه
 مالدنه تا اتمک کک کیکه زده و کجایه سخ زمانه ن و ارسه
 نایور مش و بیکه اولمجه کیکه مال ایدن اتمک کک کیکه بوم
 نتر و بیکه دن صکی و مینیک مالدن صروف ابدنه مکر وار نزل
 ابدین و نتر و مش اولما اولمجه ایله آخواب صا شون افاق و فرور بریدن
 و آخر صینا وقت اتمک جانیه کک لجه الا ن بیا ن نور بوم
 سخ ایشه کک اکر یولک لک کون بیا ن نور بیورن ایشه کک کیکه
 اولوز لجه صا مین اولوز کک ارج اولاق کک کیکه ز
 اکر یولک کک اکر بینه اقله بود رسه جانیه
 اکر اول اجدن شرح ایشورن بیکه بیکه حید مت ابدین
 ایدک بائینه کینوب ککلسه باخوز فک و ارسه ککلسه
 سخ کک کیکه اولوز لجه ی صا مین اولوز و صیبنا بدن غریبه

اولمجه
 اولمجه

ایدن و بیکه وار نزلین و صیدین سوزنیه اعیان اریوق کک کیکه
 عین بیکه اولمجه اولمجه اولمجه اولمجه اولمجه اولمجه
 و حیدن عین بیکه بوم بوم بوم بوم بوم بوم بوم بوم
 مین بیکه ن کک کیکه ابدنه و بیکه ابدین بیکه ن اتمک
 نتر و بیکه مین کک کیکه مین ابدین اتمک کک کیکه بوم
 اولما ن کک کیکه ابدین اتمک کک کیکه بوم
 کک کیکه ابدین اتمک کک کیکه بوم
 سخ کک کیکه اولمجه وار نله لجه صا مین اولوز کک ارج
 لایه اولوز اکر یاریم کونک بون ابراق اولسه مینیک
 بیکه سخ اتمک جانیه ز لجه ابدین سخ ابدن وار نفا و
 نظاره ابدنه کک کیکه و دن عین و اریوق عین بیکه باخوز
 اولمجه اتمک بیکه اولمجه اولمجه اولمجه اولمجه اولمجه
 کک ابدین سخ جانیه اولوز اکر وار نزلین ابدین صبی
 اولسه با باغ اولمجه ابدین بیکه ابدین اولمجه ابدین بیکه
 لوم بوم بوم سخ اتمک جانیه اولما ابدین ابدین کک

اولوز قیبلان ايسه صاخ اوله اگوز صوميله اوليوت قوتار
 وصدقه لازم اولوز قیبلان ايسه آدا اولدوقده همسنگه
 ولجين اولوز اولزمانه قوتايه وصدقه قاپيه اگوز
 اقلن سيبه ايلکوز سسه امارط اوچه دېکيم جاتوا اولاز
 زيرک کندی مایله اولق ستر طه قرا ايسه نسته مبه مالک
 اولازده ايام کرماني جانوا اولوزده ميش اگوزلج ايشه
 بعن آدا اولدغه کندیه غنا کلسه نکلارج قرض اولماز
 باب جياتا شجرم اولن عادي اولدنه خنيط کيسه ککاملن
 برون يا برونجه ياد جيز ياده هيو قوتان لازم اولوز اگوز
 بونيم کاميلدن يالنيا کامله آزا اولوز ايسه بيفي صاغ
 بغداي لازم اولوز اهدې بلي خوز اولان اولان وچ
 بولکنده بونوبکي کوفه سي باسندن اياغه عذرها اولوز
 خنيط کله مصطر زه و بونوبکي بئيه هيج عذره
 بوقدر احوام کله قادر دوز و بونوبکي
 دنده بعضي ترده عذرها وار دوز خنيط کله مصله

ايتدن منع ايه لوه فصل صېلرچ ايشه لوز افلاخ اولوب
 نواب حاصل اولوز اگوز صې خوامه نيک اگوز نيک اگوز ايسه
 ولسي اگه اقلن ايسه خوالين باغ زوييه اديه اريه اولقه
 انترک بونيه اگوز صې اولسه نيک ولبيه اگوز عقال ايشه
 اقوب ولسي کلسه ايسه ايجو ستر ايه ايه نيک ايسه وچ
 اقلن حاطا ايسه ولسي ايك طوقن ايدن ايسه جاتوز
 اماطوف نازين اگوزون قايق جاتوا افلازه و صېلرچ ايدن
 صگزه باغ اولوب کندیه غنا کلسه اوزر بيه نکل
 لازم دوز و صېلر اخلر مارا اولدوقده اولي بودوکي نازنجي
 خنيط کدن حد ايسه لوه اگوز خنيط کيسه لوز ايجک بعضي
 ولجين تران ايشه لوه اگوز صگزه قوتان لازم اولاز
 و خنيط لوز صېلر کيسه لوز اما قوللخر اگوز باغ ايشه
 جينج جياتا لوز اولوز سسته لوزن صاقه لوز اگوز
 جياتا ايشه لوز اگوز صوميله اوليوت قوتان وصدقه
 لازم اولوز سسه صوميله اولماز اگوز صوميله

اولوز

زیرا بر کون بر مکان حکندة الخور • بر خصوص صدق جمله
 یاسین بر کوندۀ کسبۀ همان بر مکان حکندۀ در •
 تفریح مکانه اغتیا را بد زده اگر یاسین بر مکان کسبۀ
 بر کفارت یسر • اکثر بعضی یاسین عامد و و بیفید
 و سر و یلیدن و ایدکن بر آخر مکان کسبۀ اگر کفارت
 الی غیره
 لایق بر بعضی کومر اغتیا ظ بود ز کمال خندان فوه
 مکانه چخه • یکی جمله یاسین بر مکان کسبۀ اما الی یلیدن بدین
 هیچ عدۀ بر فی یوسبند و غیظ کفارت عادی اوند و حوا مدد
 هیچ
 اکثر کفارت یسب • اجرا فریغین • حوا ما سلیش و لولید
 حجابی • بر و ز و اواز اگر اندر جمله یاسین جمع کفارت یسب
 بر مکان کسبۀ برده و جیب و لور و مغز اولنه قارن اوله
 ایدم و جیب و لور • قریبند غیری سینه صومینه
 و صد قدان جانز و اواز ز بر کالی خنیا ری در اوضطر
 و کلدز • اکثر بعضی یاسین و لکوندۀ کسب
 با بوج ادک کسب • بعد بر آخر مکان کسب

بعضی برده عدۀ بر یوفند و غیظ کفارت مصطر اولانه با بوج طایفه
 این هر بر یسب کسبۀ حکری وارد ز کفارت و لیب اولده • اما
 اول یسب کسبۀ بیج بدین عدۀ بر اولن غیظ کفارت فیض و طمان
 و عامه و قفنان و اولن با بوج کفارت مصطر سبند و صوفند
 یا مر صندن غیظ کسبۀ کسبۀ صغری و لور و یو اولن غیظ کفارت
 کفارت با بوج کفارت یسب کسبۀ خیر زده با بر قریب اولنه
 مغز با بوج یسب • اگر قریب اولنه قاریب یسب با بوج کفارت
 اوله مغز یسب • یا الی کون صغری و له قاریب یسب • یا با بوج
 فقیر و هر بر یسب یسب صغری بعد ای مغز یسب اولنه یکی فقیر
 و بر قاریب یسب • با بوج کفارت یسب و بر یسب جمله با بوج
 اما مد کفارت یسب بر یسب کفارت کسبۀ اما یسب اما بعضی
 سبب اولکوندۀ بیسب بعضی سبب از ته سی کون کسبۀ اگر کفارت
 سبب کفارت لایق لور • مثلاً بر کون تغیه ایله کفارت
 کسبۀ • اما بعضی یسب با و کفارت یسب کفارت کسبۀ اما کفارت
 یسب کفارت لایق اولن و اختلا و کفارت اولن و غیره
 بر

یا اون ایکی فقیره هوریه نیمه نصف صباع بعدانی باقیمت
 صدقه ایچ اگر مضطر اولیان برینه کیسه اکابیشجه
 قرآن واجب اولور ککنسه یاسا یسین برینه کیسون فایده
 سهر یوقدر نیا اخل بتره بری مضطر ری بری ختیار ری د
 سبب مغایر اولدی نقد و جیات لایز اولور اختیاری
 اولور یه کیسه قرآن غیری چو جان اولماز اگر غنی کور
 فقیر د ره مضطر اولوب نه یاسا یسین گمان اولیلا سیلا نه یوق
 سکو دق لیاصل زیا ده ایسه باحوذ اولیلا سوجیور
 یوا خویلا سکیسه اکثرین بره ملاز اولماز زهر ایا سین
 جمله هی جیش و احدی د ره و خرم اولن جهر اضرامه عیادت
 اولسه خنید لیا سدن اما حوق ایله رخصت لیا سین کیمیلد
 کندیه اسپدن صو قدن ضرر طله اگوزنه فی الحال دیو غیبه
 بر سگمت با ایکی سگمت اجرام بر پله طور مده قادر
 اولسه علی الفور لیا سدن کیمیه قادر اولدوغی و قیاد
 طوره اولر ماندن لیا سدن کیمیه ضرر طله کلته

بشقه قرآن لازم اولور اوچی بلوک بد نینه بعضی
 یوریه عذر وار د ره بعضی زیه یوق نه مثلا با سین
 لحق طوره فقه قادر د کلدر با صوفدان یا اسپدن طاقیه
 کیسه مضطر د ره فیص فقنان کیسه مضطر کلدره قیص
 فقنان کیسه اختیاری وار د اما طاقان کیسه مضطر د کل
 بلکی اگر کیسه قادر د اولر با بیج بشکاف کیسه مضطر
 د کلر اقلین کیسه قادر د ره اگر کینک یا یوجینک اولره
 بر نره اولن بر و وجه ییدنه اشاعین کسوف انیس
 عجمه نیشماغی کچی اولور کچان جان اولور با زاری
 اینس بر عجمه نیشماغی کیسه یومد کور اولدو کفایت
 ایدر اگر فوطه یولتر ایسه طاقان کسوف فوطه کچی ایدر
 کیسه بو حال با اولان کیسه لر مضطر اولد قدر بر نره خط
 کوی کفایت تانندره برین یا قرآن با بیج کور او بیج
 یا ای فقیره نصف صاع بعدانی با قیمتن و بره مذ
 اسپه قادر ایسته ای قرآن یا ای کور او بیج یا
 یا اون

قارنه اكيچ مرواجيب اولوره اكر بعدن نغصن اولسه منزه
 نضيف صاع بعد اكر اولورونه قارين ايسه ابر صاع بعد اكر
 لاره اولوره اكر قانوغين يا قاسيفين تاشل شيه مرلار اولور
 اكر خرم اكيچ اولور اولسه امار مين يانده اكيچ توپان مغوره دور
 قبان قارنه لاره اولورونه ايام محمد يانده اولكي اچيون ايشه
 نايچي اچيون اتمد ايسه اچيون اچيون قانان كقاريتا پون قلموعين
 وقاسيفين وخرنا اچيون كمشد اكر بو حساتا نوزده اكر خرم
 ايدست اولور اكن صغالندن قبل طوشه اكيچ وچ قيلدكهن اذده
 چوقدنا صدقه ابر اكر اوج قيلدك زياره اولسه مغوره
 نضيف صاع بعد ايريه بر صاع بعد ايريه وخرمه
 اولده كمله اولدر مان حرامده اكر بوبت يا اكيچ اوج
 بيت اولدر نسه يابانه ايشه از چوق نه ديلوسه صدقه
 ابر اكر اوج كهلدن ايريه ايسه نضيف صاع بعد ايريه
 صدقه و اچيدور ولباسن كمله اولسون ديكو موقي
 يا خور كمشه قوموق ايله اكر بئير هلاك اولسور صدقه

غايب اولسه اولور مانده كمشه اكر اولور و قلدن اول
 كيرسه اچتيا ريل اچتيا اكر تاشل اولورونه صهره اولسور
 اچتيا كلورسه اچتيا ايريه كقاريتا بئيريه اولورونه و اچي
 ضرورت زماي كقوت كيرسه كقاريتا بئيريه در مشلا
 بر ككون طوره معه قاردر كمال مائير وكون طوره معه
 قاردر ايدري اولور مان اولغيه صبر ايتوبنده بيلا عدلر يا سين
 ككيسه قاردر اولد و چي زمان اچيون نضيف صاع بعد ايريه
 صدقه ابريه ضرورت ككندن خنيط كيه ايسه اكر
 بر ككون طوره معه ككنديه قدرت بيلوردي اما طور بيلور
 ايريه مند و چي بورد عك القور يا سين ككيسه بئيريه
 صكره ضرورت اولور ديلو بو صورته بئيريه ققيلان
 لاره اولورونه اچتيا ايريه اچيون بعد ايريه اضطراري زمانيك
 بئيريه كقاريتا تاشلندن بون و بون اوله اچيون
 اولور بئيريه قبل قوموق حرامدر اكر كقاريتا بئيريه
 بالتمه ايريه ايشه ايريه ايريه ايريه ايريه ايريه ايريه
 قارنه

بتمنك وحبسه واه اكر يابن يور دوقه قور بقوجون كونه قوسه مرادى
 كله اولدر ملك ولسه خسته لادرا اولما كهله اولور ايسه
 وخره اولدر يبه كرسنه تراش نيك خرمدره اولدوشه
 اولدر يبه نصيف صاع بعدا صدقه ايلك اوزم اولور ووقه
 كسند تراش ايدرا يبه هر يبه بشيخه نصيف صاع بعدا
 لادرا اولور واه اكر يبه قورقه مفرده اولدر يبه نصيف صاع
 قارن اولدر يبه بر صاع بعدا واجبندوه اولدوشه قارن ووقه
 واجب ولسه اولد اولد قورن صكر اولدر يبه واجب اولور
 اخيره منده ججاق زمانده خرمدره برين تراش نيك جا ندر و
 حجه يا خره به خره اولدوشه ججاقى نما ندر كد نصيف تراش
 اوليخه اخر منده ججاقه باش تراش اولدوشه اول طرفى كسك
 يابن نيك جا ندر اولدوه اخر منده ججاق زمانده تراش
 اولدن يابن كورده يعن قورن اولدوشه اكر يبه ساهت
 طور منده ناسه من صكر تراش اولدوشه بيا وچ بعدا صدقه
 ايله اكر يبه ساهت طور و قد نصيفه تراش اولدوشه
 نصيف

21a

نصيف صاع بعدا صدقه لادرا اكر يبه كون كاما يبه كچه كاما طور
 دقد صكره تراش اولدوشه و واجب اولور اكر يبه برنجيسه
 يرا ليدن يابن ايا يبين طرنا ندين كسه مفرده بوقه قارنه ايج
 لادرا اكر تراش اولدوشه طرنا ندين كسه نصيف صاع بعدا اكر يبه ن
 به كسه كوچي يبه برنجيسه ديده و كقد قارن كسه
 قارن اولدوشه ولسه لادرا اولدوشه اكر يبه كسه
 بشيخه ككارت لادرا اكر يبه برنجيسه باش تراش ايسه و طرنا ندين
 كسه و برعضون طيب لسه هر يبه اچون بيشه ككارت
 لادرا اخرين طرنا ندين كسه بر صاع بعدا صدقه لادرا خرم
 اولدوشه طيب ايلك خرم مندر ككارت رايحه سوي اولدوشه به
 طيب ايدرا برعضون كاما طيب لسه مفرده اولدر يبه بوقه
 قارن اولدر يبه ايج ملامه اكر يبه كچه طيب لسه ككر
 برنجيسه اولور ايسه بيشه بر ككارت ايدرا اكر يبه برنجيسه
 ججاق اولور ولسه بيشه ككارت واجبند اكر يبه برعضون
 اقبى طيب كسه مفرده اولدر يبه نصيف صاع بعدا قارن

21b

ایند دینجی بختین فاسید ایش اولور. آکاده اولدیه بیره مرد لایله
 اولور. و بختی کلان سنه قصا ایتک لای مزا اولور. آکدر
 نکی ارج کج ایدرسه اگر بختیسنه اولورسه بخت کفادت
 کفایت ایدر. اگر اکی بختیسنه اولورسه هر بیره بیره ف
 لایله اولور. اگر عرفه و قنبره طوره. فدنصکره جماع نسه
 بختی فاسید اولور. هکلی و دینه بیره یا بوضعی قویان بختی
 مغزی ایه اکی ده یا اکی صغیر قارن اگر احوای غیر ایشته
 حیره طو افرین ایدر جماع ایشته غیسه اولور. اولور بیره
 بیره لایله عیبه فاسید ایدر بیره بیره قصا ایتک لایله
 اگر زنا اولد ایشته بختی فاسید اولور. اگر قول اولور اولور ایشته
 اکیده کسب جماع کسبید لایله اولور. و کسب فاسید اولور.
 اولور بیره و ظا لایله اولور. اگر صیده اولور بختی بیره
 اولور بیره کسب فاسید ایشته جماع ایشته فاسید
 اولور. اما لایله اولور. و کسب فاسید ایشته بختی بیره
 یا کسب فاسید لایله اولور. اما بختی فاسید اولور. اگر بختی بیره

اولور بیره بختی بیره لایله اولور. اگر ایشته و بیره بیره
 کسب کسب الفوی لایله ایدر کسب ایشته بیره و کسب بختی بیره کسب
 کسب کسب بختی بیره لایله اولور. اگر بختی بیره ایدر. اگر بختی بیره بیره
 یا بختی بیره کسب کسب بیره و بیره بیره بیره بیره بیره
 بختی بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 زمانه بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 ایشته. اگر ایدر بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 اولور. فاده بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 مکر و بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 طیب حیل مزا اولور. اگر بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 جماع بختی بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 اولور. فاسید اولور. و بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 فاسید ایشته بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 سنه اولور بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره بیره
 ایند

اِنَّهُ يَمُنُّ بِرَبِّهِ الْبَاطِنِ وَجَهْلِيَّةٍ اَوْلُو سُنَّ اَوْلُو زَهْ جَانِزِ اَوْلَاهُ
 مَمْلُوكِ اَيْتِ كَرَمٍ وَبُو قَوْلِ اَبِي سَدِّقَةَ اَيْتَهُ مَعَدَّ وَفَعَلَا
 سَرَّ طَرَفًا دَكَلًا بَدِي فُلَانًا قَالَا زَهْ دَكَلُ بُو فَعَلَا بَرَّ دَهْ اَوْ فَعَلَا
 وَبَرَّ مَمْلُوكِ جَانِزِ وَ مَكَلَهُ فَعَلَا سَيْسَةً وَبَرَّ مَمْلُوكِ اِقْضَا لِي
 يَزِي فَعَلَا سَيْسَةً وَبَرَّ سَهْ جَانِزِ اَصْحِيَّةٍ فُلَانِ بِنِ وَ مَمْلُوكِ فَعَلَا
 وَفُلَانٌ فَعَلَا بِنِ اَبِي سَحِيحٍ دَهْ اَوْلَانًا كَكَ كَدَنِي اَمَّا جَانِزِ
 قَوْلِ بِنِ هَوْنَهُ زَمَانَهُ اَوْلُو زَابِسَةً جَانِزِهَا مَمْلُوكِ هَوْنَهُ
 اَوْلُو كَرَ كَدَرِزِهِ وَجِيَانِزِ اَيْتِ رِيْلَهُ اَوْلَسَهُ بِلَا خَدَرِ
 دَمَلَانِ زَا اَوْلَانًا قِيَرَدَهْ قَوْلَانِ نَعْبَرِي نَسْنَهْ صَارِي
 دَكَلَا اَمَّا عَدَّ رِيْلَهُ اَوْلَسَهُ صَوْرًا لِيْلَهُ صَدَّ وَهْ اَبَاهُ اَوْلُو
 اَكْرَسْتَكَلَانَهُ قَوْلَانِيَهْ كُو بِي بَمَنْزِسَهْ قَتَبُوا اَوْلُو بِيَهْ قَوْلَانِ
 بَهَا سَيْسَهْ كُو بِي بَمَنْزِسَهْ اَوْلَانُ كُونُ اَوْلُو رُو بِي طُولَتَهْ
 اَوْ بِي كُو بِي جَمْدِ اَيْلَانِ وَهْ وَبَدِي كُو بِي جَمْدِ نَ طَكُو
 اَوْلَاهُ اَكْرَا اَوْ بِي كُو بِي جَمْدَانِ اَوْلُ اَوْلَسَهُ بَعْدَهُ اَوْلُو جَلَهْ
 اَوْلَانُ قَوْلَانِ اَيْتَهُ وَاجِبِ اَوْلُو زَهْ اَكْرَجِ نَدُّ اَوْلُ

بُو صَوْرِيَهْ وَبَا اَوْلُو جَانِزِ اَكْرَا كَدَنِي وَ سَوْرِيَهْ اَوْلُو جَانِزِ اَوْلُو
 اَكْرَا اَيْتَهُ وَبَدِيَهْ قَوْلَانِيَهْ وَبَدِيَهْ بُوْرَهْ اَوْلُو جَانِزِ اَوْلُو
 وَبَا اَوْلُو قَوْلَانِيَهْ اَعْلَامُ وَبَدِيَهْ كُو بِي كَمِيَسِيْنِ هَجْ وَبَدِيَهْ كَمِيَسِيْنِ
 يَانِيَهْ اَوْلَانِ اَعْلَامُ اَوْلُو اَوْلَسَهُ وَفِيَرَدُ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 نَوْبَتِ اَوْلُو بَدِيَهْ رِيْلَتَهُ هَوْنَهُ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 بُوْرَجَانِ كُو بِي كَدَنِي اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 وَبَدِيَهْ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 قِيَمِيَسِيْنِ فَعَلَا اَيْتَهُ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 اَقْبَسَهُ وَبَدِيَهْ اَكْرَجِ نَدُّ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 جَانِزِ وَجِيَانِزِ قَوْلَانِيَهْ فَعَلَا اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 صَارِي اَوْلُو بَدِيَهْ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 غَنِيَلَهْ اَمَّا جَمِيَدَهْ اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو اَوْلُو
 اَوْلُو

اوج کوی اورد جمله طووسه بعد برآمد کوی برانش اولت
 قیانه قاردا ولسه قوبان واجیب ولور صومله اولار
 اورتا شند ن صکوه قدرت کله بدم کورن بعدلج صاکیم
 اولسون وه خیم اولانه اولیلانه اوللق اولیلانه دلالت
 اتمک خرامدرن و صیدا اولینی بوغرسنه مرغ اذ اولور
 و صیدی قتل یله یه قیمتی واجیب اولور صدقه ایه بکری
 کعبه حرملک اوین لوق و اوین اولتمک و اغان کسملک
 و اوین اولوق اذ خردن تخیری طحیم اولانه اولیلان سحرمان
 اکر صیدین قتل یله سه یا عا عین کسه و او خورن یسه
 قیمن فقرایه صدقه اتمک واجیب بزاف کی بیجا دم سوز
 چینسندن اوله حرمان اولور و سائر تیش اعاچی کوی
 کسملک ایه شنه لاور اولار اکر صاچی و اایسه اگاه
 صامین اولوره قین مکنه کرملا اولسه اده بود کوی قاید
 اولور اایسه یا بجه یا بجه کوی عایت ضشو عایه استغفار
 ایه دلک دا خرا ولور بعد سرفیلک عظیمی و هیبتی

فیش

طایر ایه و قین لیت سربقه نظری واقع اولسه کلا مرتبه
 تعظیم و اجلا لیله نظر ایه الله تعالی اول خلیش یه اولن
 بو اچون حمدنا ابوب بو عظیم نعمات شکر نیده اولره برعوی
 عاییه اولن حج ایدی و قناله کعبه یقین اولد یسه سوز ایز
 بیج ریکت اوی ریزه درد و قناله کورده یسه و بدلیکی ریکت
 بیج بد زده هان سرحیله یور یور و ارون کعبه لیک دیکله
 یا بشوب در و صن سدهیم ایلدی اولار ادرن مینی قلده یور
 سندر مکیه غنسل ایلله کولت حجت اونه یزین غنسل یون
 سندر اولکی اچینه ایکی صدک کعبه اچون و اچنی
 طوا قرینا اچون ده زده عرقه و فله بی اچون بیج
 نرد یور و فله بی اچون آنتی لیکتی سکر بیج مینا که اوج کورن
 دچی حجاج اچون او بی رضی سینه سوزده اچون کعبه
 کوند کولت مستحید ز کعبه کرسه جائیز و سندر دن
 کی کعبه سلا جائیدن دا خرا ولقا و لید جت رمان الک
 جائیدن دا حل ولقا و کعبه کعبه شهرینه دا خرا ولور کن بونی

دُعَائِهِ وَبِوَيْهِ الْوَيْهَةُ وَاللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَسْلُومُ وَمِنْكَ الْمَسْأَلَةُ وَالْإِيَادُ
 بِرَبِّكَ الْعَلِيمِ
 وَيُسْتَأْذَنُ بِالْإِسْلَامِ اللَّهُمَّ ذُوبْ بِنَا هَذَا تَعَطُّفًا وَتَشْرِيفًا
 وَكَرِيمًا وَنَهَابًا وَذَمًّا مِنْ غَضَبِهِ وَكَرَمًا وَشَوْقًا مِنْ حُبِّهِ وَتَعَفُّفًا
 تَعَطُّفًا وَتَشْرِيفًا وَكَرِيمًا وَأَيُّهَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
 وَدَسُؤَلِيكَ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تُجِيبَنِي وَتَقْبَلَ عِشْرَتِي وَتَعْفِرَ ذُنُوبِي
 وَتَضَعَ عَنِّي فِتْنَتِي يَا رَحْمَتِي يَا رَحِمَ الرَّاحِمِينَ فَجِنِّ مَسْجِدِي بِطَرَاهِ
 دَا خَلًّا وَلَسْنَهُ حَسْبِيهِ الْمَسْجِدُ فَلْيُؤَيِّبْ عَجْرًا لَاسُودَ تَوْجِهَهُ
 اِعْلَاقَ مَسْجِدِيهِ طَوَائِفِي عَيْبَانِي حَكَوْهُ فَرَضْنَا نَاهُ أَقَامَتُ
 اَوْلَئِمْسُؤَلِهِ اَوْلَئِمْسُؤَلِهِ جَمَاعَتُهُ فَوَيْتَ اِعْتِدَابُ فَرَضُ جَمَاعَتِهِ
 قَلْبَهُ يَأْخُذُ فَرَضُ تَارِي قَلْبِهِ اَوْلَئِمْسُؤَلِهِ طَوَائِفِي بِدِجْهِ غَارُ وَفِي
 كَيْسٍ وَهَلْ يَأْسُؤَلُ فَوَيْتَ اَوْلَئِمْسُؤَلِهِ غَارِي قَلْبِهِ بَعْدَ طَعْمِهِ قَهْوَةٍ
 فَجِي جَمَاعَتِهِ تَوْجِهَ اَيْشَهُ بَوَيْهِ دِيهِ لِاَللَّهِ اِلَّا اَللَّهُ وَصَلِّ
 لِاَشْرِيكَ لَ اَللَّاتِ وَلَهْ اَلْحُدُوهْ هُوَ عَلَيَّ كَلْبِي قَدْرُ اَكْرَمْتُهُ
 بِالْحَيَاةِ طَوَائِفِي قَدْرُ مِيْمِي دِيوَيْتِي اِيهِ اَكْرَمْتُهُ اِسْمَهُ
 طَوَائِفِي عَمْرُ دِيوَيْتِي اِيهِ وَفِي تَهَيْتِ اَيْشَهُ اِيكَ سَعَادَتِي

اَوْفِيهِ اَللَّهُمَّ هَذَا الْبَلَدُ بَلَدُكَ وَالْبَيْتُ بَيْتُكَ خِيَتُ اَلطَّلَبِ
 رَحْمَتِكَ وَالزُّوْفُ طَاعَتِكَ مَسْأَلُكَ اِسْأَلُكَ مَسْأَلُهُ
 الْمَصْطَرَفِي اَللَّهُمَّ اِلَيْكَ التَّقِيْمُ مِنْ عَدَا اِيْلِكَ اِنْ نَسْتَقْبَلِي بِعَفْوِكَ
 وَانْ تَجَاوِزْ عَنِّي رَحْمَتِكَ وَانْ تَدْخُلْ فِى خِيَتِكَ نَدْنُ تَلْبِيهِ اِيْلَهُ
 دَا خَلًّا وَلَهْ مَسْجِدِي اِيْلَكَ كَلْبِيهِ دَا خَلًّا وَلَهْ بَرِيءُ اِيْلِهِ وَارْ
 مِيؤُوبُ هَآءُ طَوَعُوْهُ وَجِزْ اِسْمُودَهُ وَارْ مَسْجِدِي سَبْ اِيْلَكَ اِيْلَهُ
 يَا نَسْكَ طَوَرَهُ وَبَعْضِيهِ كَوْرَهُ طَوَائِفِي وَسَبْ اِيْلَهُ اَقْلَبِيْنِي
 مَسْكَرَهُ اِيْلَهُ وَكَلْبِيهِ اَيْتَهُ اَكْرَمْتُهُ كَرَمْتُهُ سَمْعَتِي فَيُؤَيِّبْ اِيْلِيْ اَجَلِيْ
 اَوْلَئِمْسُؤَلِهِ دَعَا اِيْلَكَ كِي حَقَّقْ مَسْجِدِي اِيْلَكَ اِيْلَكَ قَالِدِي وَبِ
 اَوْجِ كَرَمِ اَللَّهِ اَللَّهُمَّ اِيْلَكَ بِوَيْهِ صَلَوَاتُكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ خِيَتِي دَا اِيْلَكَ
 حَصُوْلِي اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ
 طَلْبِي اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ
 قِيْدَتِي كَرَمَتِي جَا اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ
 عَوَائِي اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ اِيْلَكَ
 لِاَللَّهِ اِلَّا اَللَّهُ دِيهِ اَوْجِ كَرَمِ اَللَّهِ كَبِيْرَتِي اِنْدَا اَلْقَالِدِي وَوَيْهِ

دعا

اِنَّكَ تَرَكْتَ سُنَّتَكَ وَهَكَوْنَهُ اَوْلُوْنَكَ اَوْ قَتَلْتَ اَزْوَاجَهُمْ اَوْ لِيُوْب
 حَجْرٍ اَسْوَدٍ يَكْسِيهِ اَذَا اَمْتَدَانَ اَوْ لِيُوْرَسَهُ طَرَفَهُ بَيْتٍ يَدُوْبِ الْبِكْرِ
 اَلْبَنِي مَادِدَهُ قَالِدُهُ رَدُوْجِي كَقَوْلِي بَرَابَرِيْنَكَ قَالِدِرُ مَقْسَمِيْ سُنَّتِي
 حَتَّى اَنْتَ طَوَّقَ فَهَدَيْتَ اَبِيْ اَيْسَهَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ رَدِيْ طَوَّافٍ بِدِيْنِكَ لِحُرْمَتِهِ
 فَيَسِّرْ لِيْ وَتَقَبَّلْ مِنِّيْ وَبِهِ اَنْتَ اَلْبَنِي قَالِدِرُ وَوَبِ اَللّٰهُمَّ اَلْكُوْبَرِيْ
 اَلْبَنِي طَوْرِهِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَللّٰهُ وَطَلِّحْ لِيْ اَللّٰهَ صَاحِبَ عِلْمِيْ وَعَلَى اَلْحَمْدِ
 وَبِهِ اَيْ اَيْ اَلْبَنِي حَجْرٍ اَسْوَدٍ اَوْ زَيْنَةَ قُوْبِيْ اَيْ اَلْبَنِي رَاْسِيْ نَدَى حَجْرِيْ
 اَسْوَدٍ يَدِيْ صَوْتِيْ وَبِهِ اَكُوْ قَتَلْتُ اَزْوَاجَهُمْ اَوْ لِيُوْرَسَهُ حَجْرِيْ
 اَسْوَدَهُ كَسِيْفِيْ اَيْ رَاْسِيْ وَارْتَمِيْهُ اَرَا جَنِّيْ دَنْ طَوْرِيْ يَدِيْ يُوْبِيْ
 حَجْرٍ اَسْوَدٍ دَنْ يَكَا اَيْدِيْ اَيْ اَلْبَنِي مُوْنِيْ يَرْبِرْبِرُهُ قَالِدِرُهُ
 وَابْنِي وَحَجْرِيْ سُوْدُوْ دَنْ يَكَا اَيْدِيْ اَلْبَنِي اَللّٰهُ اَلْكُوْبَرِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَللّٰهُ
 وَطَلِّحْ لِيْ اَللّٰهَ صَاحِبَ عِلْمِيْ وَوَعَلَى اَلْحَمْدِ وَبِهِ اَلْبَنِي اَوْ جَنِّيْ اَوْ يُوْبِيْ
 سُوْرَهُ يُوْبِيْهُ اَوْ لِيُوْرَسَتَانِيْ فَيُوْبِيْ حَجْرِيْ اَسْوَدِيْ سَيَّرْتَنِيْ مَدِيْنَ
 فَاوْرَخَ اَوْ لَسَهُ كَهْمِيْ يَدِيْ قِيُوْسِيْ جَابِيْنِيْ يُوْرُوْبِيْ وَبِهِ يُوْبِيْ
 اَوْ زَيْنَةَ يَدِيْ كَرُوْمِيْ دُوْرَانِيْ اَيْدِيْ هُوْ كَلْبِيْ كِهْ حَجْرِيْ اَسْوَدِيْ

اَوْ لَطَوَّقِيْ فَيُوْبِيْ دِيُوْبِيْ اَيْدِيْ مَعْبُودِيْ سَعِيْنِيْ اَتَكْتَدُ نَفْسِيْ نَكْرًا
 طَوَّافِيْ دُوْمِ اَيْدِيْ وَوَبِ كَلْبِيْ سَعِيْ اَيْدِيْ عَرُوْبِيْ وَاَكْرَبِيْ نَفْسِيْ
 تَلْبِيْهُ طَعْلُ اَيْدِيْ اَبِيْ اَيْدِيْ طَوَّقَ اَكْرَبِيْ قَارِيْنَ اَيْ اَسْوَدِيْ اَوْ اَلْبَنِي
 اَيْسَهَ اَخَافُ طَوَّقَ تَلْبِيْهُ طَعْلُ اَيْدِيْ وَوَعْبَدُ سَعِيْ دَهْ وَارْتَمِيْ
 دَمَانِيْ تَلْبِيْدِيْ خَابِيْ وَرَمِيْهُ هَمِيْ اَيْدِيْ كَلُوْبِ حَجْرِيْ عَقْبِيْ اَتَمَعَهُ
 اَبِيْ اَيْدِيْ حَجْرِيْ اَسْوَدِيْ فَوْرَسِيْ اَيْسَهَ اَبِيْ اَيْدِيْ اَتَمَعْتَنِيْ نَارِيْ
 اَوْلَدِيْ جَمِيْعِ اَلْبَنِي عَلَيْهِمُ السَّلَامُ خَبَارَتِيْ طَوَّقَ قَلْبِيْ دَنْ كَرُوْمِيْ
 مِيْشَرْدِيْ وَوَبِ مَلَائِكَةِ مَعْنِيْ بِيْ اَيْسَهَ اَبِيْ اَيْدِيْ اَتَمَعْتَنِيْ دَرِيْ صِلَى اَللّٰهِ
 تَعَالَى عَلَيْهِ وَكَلِمَتِيْ بِيُوْرَدِيْ وَوَبِ اَللّٰهِ حَقِيْقِيْ اَيْدِيْ مَتِيْ كُوْنَتِيْ اَللّٰهُ
 حَجْرِيْ اَسْوَدِيْ جَنَّتِيْ جَبَالِيْ قَبِيْسِيْ قَهْرِيْ اَيْدِيْ اَيْدِيْ كُوْنَتِيْ اَلْبَنِي
 وَوَبِ اَلْبَنِي وَوَبِ اَعْلَادِ صَوْتِيْ كَنْدِيْ تَعْقِيْبِيْ اَيْدِيْ اَسْتِيْلَانِيْ اَيْدِيْ
 حَقِيْقَتِيْ اَيْدِيْ يَكَا اَبَا غَيْثِيْ دِيُوْبِيْ شَفَاعَتِيْ اَيْدِيْ نَقْدَتِيْ اَلْبَنِي
 اَبِيْ اَيْدِيْ وَارْتَمِيْ حَجْرِيْ اَسْوَدَهُ كَلْسِيْ اَبِيْ اَيْدِيْ صَاغَ طَوْرِهِ
 حَجْرٍ اَسْوَدٍ كَنْدِيْ بِنَاغِيْ صَاغِيْ اَوْ مُوْنِيْ بَرَابَرِيْ اَوْلَدِيْ حَجْرٍ اَسْوَدِيْ
 صَاغِيْ اَبِيْ اَبِيْ جَابِيْ دَهْ طَوَّقِيْ اَبِيْ قِيُوْبِيْ جَابِيْ دَهْ اَبِيْ دَهْ اَبِيْ دَهْ
 اَعْلَان

طواف نمازین هجرتہ مکاتذہ قلبسہ جائز اما مقام براہیم
 اذ ذب قلب مستحبد و تواریخ زیاد اولو و طواف نمازین
 وقت کراہتہ قلبیہ وقت کراہتہ واقع اولن طواف
 نمازین تاخیر این و طواف نمازین صکره اذ مغلیہ السلا
 دماسین و فیہ اللهم لک تعلم حاجتی فاعطنی سؤلہ و علم
 ما فی نفسی فاعف عی و سؤلہ اللهم فی اسئالتی یا یا سائر
 قلبی و یقیناً صراہ تا حتی علم انه لا یصیبی الا ما کتبت علی
 و در ضعیف ما قسمتی بود عباد مغلیہ السلا مقام
 ابراهیم اذ ذب و برود ایند ملتو مند و فیہ الله تعالی
 و خاید و بیا دم یا لعلہم سبی صحر و در سنی سنک
 هو کما کلوب بونہ یا ذب یا لعلہم و جمیع عو مین
 کد دم و اکی نوری و اسند و قیر لعی رفیع الیقین
 و جمیع اہی سندن اکاجی و برود و اکا دنیا بوزی
 اور دره سد نوب کلہ دنیا و غیبی و لیہ طواف
 واجبری حدتہ و جنابتہ و حیضہ و یغاسلہ

استیلا ما بین رکن یمانیہ کلد کدہ صاخ الیہ استیلا و
 اربعہ او یمنک لاری مد کل حدیث شریفک و اذ در مسندہ
 یخط لفظ یا خطاہ یعنی خیر سؤد ایلہ رکن یمانیہ الکر
 ملک کما هلوی و ذکر قتی و ذکر کلک ایلہ خزان زمانند
 اغاجند یبلاق و ذکر کدی و کدی و حدیث شریفک و ذکر
 رکن یمانیہ کلد کدہ ملک قومندہ و سوادیم اید بی
 استیلا ما بین رکن یمنیہ استیلا ما بین رکن یمنیہ
 او قیہ جمیع ملک ملک ایز و لید و اللہ فی سنک
 العفو و العافیة فی الدین و الدنیا و الاخریہ و قنات
 فی الدنیا حسنه و فی الاخریہ حسنه و قنات اللہ
 و کعبہ ذک طرفین یمنیہ ملک و اذ در و کعبہ
 خلق اول لید و بی طواف اید نلی چون استیغنا و بکر
 و دعا ایلنا چون بید کدی و ولایتہ کا بی طواف اید کدی
 تمام اولسہ اکی کعبہ نماز قلیق و جیل و کدی و طواف اید کدی
 طواف نمازی دیوریت اید و بی اکی کعبہ نماز کعبہ سنت
 طواف

طواف اید نه حصول یابی کعبه و له وصاع یابن مقام اولیاد
 یکا اوله طوافه اید اید و دیور کنگه طوافن سنتی چوبی
 حجی و سودی سینتلامر د نه و هر ی طواف عتیقه صفا و نه
 اواسیند سنی تک و اجد و طوافنا و صی اولیده رمل غن
 و دخی صیطباع انگد و د ملا یو طوافن اوج اولیده و مؤز
 لوین سیکوب اکی بودیشا راسند بهار د لرید و دوی
 کی شجاعت ایله یا کنگه یور مگرد حاصلی قبی لیلیه
 ویاب یاب یور میه الکسیه راسند بوز ریه صیطباع
 دیور حرامیز نیک صناع یابنی صناع قنوی لینه البد
 صول و مؤزی و ز ریه برعه صاع او مؤزی اچقی قله
 د ملا صیطباع طواف سنت دکل نلکی هر طواف عتیقه
 سعی و اجیبانت د ملا صیطباع سنتد نه باقی سینه دکل
 طوافن بر سنتی و قارا ایله حیثوعله اولاق بدی طوافد
 و قارا ایله هر طواف فضل و نه بر سنتد طوافن آویند
 دکن یابن سینتلامر نیک آیت استیلامی همان صناع الیه

طرفا رند نه طرفی طرفها رتینا ننگه جائیز د و لکن بست
 سنی اید جک بر قیون قربان و اجیب اولوره کوه طرفا رتله
 اعاده اید رسته د سنا قیطار و لوره مادا همگی مکله د اعاده
 سنی و اجیب نه قربان لقیه سنی کعبه ایتنا اید یا خود
 عودت اید و بطول فی عاده اید جتا ایله اید و کند
 اتماع افضل و نه اید سنین اید و کند ایله خندان
 قربان کندر مک افضل و نه بی و توبی بان اولق و اجیب
 طوافه اکر بدنی و توبی خیس اولسه صداته مانع اولقات
 قدره انگه طواف ایشنه جائیز د مادا همگی مکله د هر طواف
 لازمه اما بعد نا اهلینه رجوع ایشنه قربان لقیه سنی کتوره
 قارا و لازمه طوافی یور یور نیک و اجیب اکر کتور روب
 ایشنه جائیز د نه اما عاده ایشنه د لازمه اما یور مکله
 قارا و اولسه کتور و یور یور نسته لازمه او نمانه و طوافن
 بر و اهل طوافی حجی سیمیل رورنغ اولاق اجیب ایشنه اعاده
 ایشنه د لازمه و دخی بر و اچمی ده صاعدن طواف ایلد رتوی

اه اِلا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ ۝ بَعْضُ عُلَمَاءِ طَوَافِدِ بُوَيْنِي وَوَقْدِي
 رَبِّمَا اتَيْنَا فِي الدُّنْيَا اِهَ وَفِيْنَا عَذَابُ النَّارِ ۝ طَوَافِدُهَا وَوَقْدُهَا
 اَفْضَلُ رَبِّمَا اتَيْنَا اِهَ بَعْدَهُ ذَكَرَ اللهُ بَعْدَهُ فَوَارَانَ وَوَقْدَهُ
 بَوُيْ وَجَمَلُهَا اِحْفَا اِيْلَهُ اُولَهُ طَوَافِدُهَا رَفَعُ صَوْتِ اَيْتِكَ مَكْرُ
 وَهَدُوهُ مَدَامَ اِهَبْ رَجَعَهُ اَوْ يُوْرُونَ وَاَرْقَهُ سَهْبُ كَهْبِهِ
 يَكَا اَيْتِكَ فَاِخَالِفِي سُنْدَهُ طَوَافِدُهُ دُنْيَا كَلَامِي تَمَّكَ مَهْمِي
 دُرُ فَيُنِ حَجْرِي سَوْدِي سَيْلًا مَرَامِي لِي اُولَسَّهُ بُوْدُ عَا
 اَوْقِيهِ اَللّٰهُمَّ اِيْمَانًا بِكَ وَتَصَدِّقًا بِكَ يَكَا لِي وَوَقْدًا
 بَعْدِكَ وَاِيْنَا عَا اِسْتَعِيْجِي عَلَيَّ اَلسَّلَامُ ۝ مَلْتَرُ مَرَبِي
 بُوَيْنِي وَوَقِيهِ اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَا حَقُوْقًا فَضِيْلَةً قَدَامًا عَلَيَّ
 مَلْتَرُ مَرَبِي بُوَيْنِي حَجْرِي سَوْدِي اِيْلَهُ قِيُوْا اِسِيْنَهُ دُرُ لِكَيْبِهِ
 قِيُوْسِي بِرَبِّيْنِهِ كَلْبِي بُوَيْنِي اَوْقِيهِ اَللّٰهُمَّ اِنَّ هَذَا
 الْبَيْتَ بِيْتَلَعُ وَاللّٰهُمَّ حَرِّمْكَ ۝ وَاللّٰهُمَّ اِنَّ مِنْكَ وَهَذَا
 مَقَامُ الْعَا اَيْتِكَ مِنَ النَّارِ ۝ حَرِّمْ حَرِّمْ نَا وَبِيْتَرِنَا
 عَلَي النَّارِ ۝ ذَكَرَ عَرَا فَيَدُ بُوَيْنِي اَوْقِيهِ اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَعُوْ

اَوْ ذَرِيَّتِهِ قَوْمُ مَقْدَرِهِ اَلدِّنِ اَوْ يَمُتُكَ سُنْتَدُهُ وَكَيْبِي يَهْتَدِي
 يُوْرِيُوْبِي اَيْتِكَ اَفْضَلُ ذَرِيَّتِهِ اَوْ يُوْرِيُوْبِي طَوَافِدُهَا بِيْتِي
 طَوَافِدُهَا يَدِي شَوْطِي بِرَبِّيْنِهِ اُولَسْتَرُ وُوْبِي اَرْسِيْنَ كَسْمَكُ
 مَكْرُ طَوَافِدِي يَدِي ذَكَرَ نَمَا اِيْحِيْدُهُ اَقَامَتْ اُولَهُ اِيْحَا اَزَهَ طَوَافِدُهَا
 اُولَهُ نَمَا ذَرِيْقَلْدِي قَدِ رَضَكُوْهُ اِيْحَا طَوَافِدِي قُوْدُ وَغَيْرُوْنَا نَمَا اَيْبِهِ
 اِسْتِيْنَا فِي لَارِيْ ذَكَرَ اِيْبِي اَيْتِيْ يُوْرِيُوْبِي اِيْحَا اَصْحَابِي عَدُوْهُ
 اُولَيْدُهُ طَوَافِدِي نَمَا اُولَدُهُ وَفِيْ جَوْفِيْهِ جَدُّ يَدِي وَصَوَا
 اَيْبِهِ ۝ اَنْدُوْنُ طَوَافِدِي نَمَا اَيْبِهِ هَطُوْافِدُهُ صَوَا صَا صَا
 اِيْحَا جَارِيْ رُوْهُ طَوَافِدِي حَجْرِي سَوْدُوْهُ وَذَكَرَ اِيْبِي
 اِسْتِيْنَا مَدَانِ غَيْرِيْ يُوْرِيُوْبِي طَوَافِدِي مَكْرُ ۝ وَطَوَافِدِي
 اُولَيْدُهُ اِيْحُوْرِيْهِ ذَكَرَ صَوَا اِيْبِي سَتْرِيْفِيْ جَابِيْتِيهِ اُولَيْدِي
 سُنْتُ مَوُوكِيْهِ دُرُ اَكْرِيُوْرِيْ بِيْنِ بَا اَرْقَهُ بِيْنِ طَوَافِدِي كَيْبِهِ
 جَابِيْتِيهِ اِسْتِيْكَ مَكْرُ وَهَطُوْافِدُهُ هَوُوكُوْشِيْدُهُ تَعْتِيْنِي اُولَيْدَانِ
 دَعَا لِي اُولَيْدِي ۝ مَسْتَبِيْدُهُ هَوُوكِيْهِ دَعَا اَيْدِي رَسِيْهِ جَابِيْتِي
 دُرُ مَلِكُ لَرِيْ طَوَافِدِيهَا اَوْ قَدُ وَوَقْدِيهَا ۝ يَسْتَبِيْحُ بُوْدُ رَسِيْحَالِي

اودينه طوافه باردين قله قد نصركي اوقيه . اللهم اناعبدك
 ولا نعبدك الا نبيك بدينك كثيرة واعمال خيرة وهذا مقام
 العائدين من النار . فاعرفني بوني ومعجني وبارك فيم اعطيني
 واحفظ علي عاقل غانية لي خير . ومرو ما يجنبه بوني ووقيه . اللهم
 اني استنالك علما نافعاً ودرقا واسعا وشيخا . ومن كل اداء كهدي
 غيري سنة طوافي بدينك خوفي وارذره . سوال الله صلى
 الله عليه وسلم . يورثي بركة . او يبدن كهدي طواف
 ايمان بنيه . جيمسه . جيمته . بنيه . بنيه . واخل اولسه . ورحمته
 غرق اولوره . هرا . ودي باشينه . بشيوز نواب بار يورده
 وبشيو . كتابي كيدره . وجمته . بشيوز وجهه . دفع اولوز
 حين طواف دنه . ص فارغ اولسه . ابي ركعت نماز فليسه .
 مقام ابراهيم . ردينه كاهينه . ن ياك اولوز . اناسند
 طوافي طوعت . وربي . حضرت ابراهيم اولاد دنه اولوز
 قولنا اذ ائمه نوابي اولوز . و يملك كلوب اكا بركه
 ستمه نصركه . علي كركان ايت . مامض كتابك خوادك

بك من الشريك والينافي وسور الاهلاقي وسور المنقلبي
 والمنظري في الاهل والمالك والولي التون والوق التينه بوم اوقيه
 اللهم اني استنالك بما لا يزل ولا يعيننا صا قدا ايند .
 وما فقه . بدينك خدي صلي الله تعالى عليه . وسوره . اللهم
 اظيني تحت ظليع ريشك . يوم الاظلال لا ظلك ريشك . واسبقني
 بجان بدينك خدي صلي الله علي . وسور شريه لا اظلم بعدها
 هدي . وكن سقا ميه بوني ووقيه . اللهم اجعله لنا حجرا
 مبرورا . وسعيا مستكورا . وذنبا مغفورا . وعلا مقبولا
 وخيارا . وكن بورد اعنيد باعفور . وكن بمانيه بوني ووقيه
 اللهم اني اعوذ بك من الفقر . واعوذ بك من الكفر . ومن
 عذاب العبر . ومن فتنه الخبيات والنات . واعوذ بك من اللغو
 في الدنيا وفي الآخرة . واستنالك العفو والعافية في الدين
 والدنيا والآخرة . وكن بمانيه سودا راسينك بوني ووقيه
 ربنا اتنا . عذاب النار . وقبض بيار رقبتي . وبارك لي فيها
 اعطيني . واخلف علي كل عاقله لي بخيره . مفا بدينهم

ارذره

عَوْرَتُهُ مِثْلَ مِثْلَيْ خَضْرَيْنِ رَأْسَيْهِ بَلْبَةٌ أَبْيَضَةٌ يَابُوتُ بُوَيْلُو
 مَرْوِيَّةً وَارِجْحَهُ سُدَّتْ بُوَيْلُو كَصَفَادِنِ ابْنِ دُرَيْكَ رَأْسَيْهِ
 يَلِيكَ يَوْمَ وَيْلِكَ بَعْدَهُ مَرْوِيَّةً وَارِجْحَهُ يَابُوتُ يَوْمَ وَيْلِكَ
 الْكَصْفَادِنِ مَرْوِيَّةً وَارِجْحَهُ يَلْبَسُهُ يَلْحُوذُ يَابُوتُ يَابُ
 يَوْمَ وَسُهُ سُدَّتْ بُوَيْلُو تَلْمِيشٌ أَوْلُوهُ مَكْرُوهُ هَدُّ رُصْفَادِنِ
 نَهْ أَوْ قَدْ يَبْسُكُهُ مَرْوِيَّةً أَوْ فِيهِ صَفَادِنِ مَرْوِيَّةً مَرْوِيَّةً
 يَوْمَ وَسُهُ أَوْلُوهُ مَرْوِيَّةً وَارِجْحَهُ يَابُوتُ يَوْمَ وَيْلِكَ
 بُوَيْلُو أَوْ رُبْنَهُ بَدِي كَرَّةً وَارِجْحَهُ مَكْرُوهُ كَلْبُ كَرَّةً أَبْيَضٌ
 دُونَ رَأْسَيْهِ يَلْبَسُهُ يَابُوتُ يَوْمَ وَيْلِكَ بُوَيْلُو
 إِيَّاكَ وَارِجْحَهُ مَرْوِيَّةً أَوْ فِيهِ كَثْبَةٌ أَوْ رُبْنَهُ يَوْمَ
 وَارِجْحَهُ يَابُوتُ يَوْمَ وَيْلِكَ مَكْرُوهُ قَوْلَانَهُ رَأْسَيْهِ
 جَائِزٌ أَوْلُوهُ مَرْوِيَّةً أَيْضًا لَأَرْسِدُ مَكْرُوهُ مَادَامَكَ مَكْرُوهُ
 إِيَّادَهُ أَعْدَانُهُ كَرَّةً رَأْسَيْهِ بُوَيْلُو نَهْ كَثْبَةٌ أَرْسَادِيَّةً
 أَوْ مَكْرُوهُ أَيْضًا إِيَّادَهُ أَيْضًا مَرْوِيَّةً أَوْ فِيهِ قَوْلَانَهُ جَائِزٌ
 أَوْلُوهُ مَرْوِيَّةً أَيْضًا إِيَّادَهُ أَيْضًا مَكْرُوهُ وَارِجْحَهُ مَكْرُوهُ

اللَّهُ وَحْدَهُ وَالْخَيْرُ وَحْدَهُ وَالصَّبْرُ عِنْدَهُ وَأَهْوَى الْأَحْيَاءِ
 وَحْدَهُ اللَّهُمَّ إِنَّكَ فَطَرْتَ وَفَوَّلْتَ الْحَقَّ ادْعُوهُ اسْتَجِبْ لَهُ
 وَأَنْتَ لِأَخْتِافِ الْمَعَادِ وَأَيْنَا سَنَّاكَ كَمَا هَدَيْتَنِي إِلَى الْإِسْلَامِ
 أَنْ لَا تَزِدَّنِي عِزًّا قَلْبِي حَتَّى تَتَوَفَّيَنِي وَأَنَا مُسْلِمٌ أَنْتَ
 صَدَقْتَ وَرَبِّي تَسْبِيحُونَ وَتَمَلَّهُ مُسْلِمِينَ دَعَايَهُ مُسْتَعِزُّ
 أَوْلَاهُ قَالَهُ دَعَاؤُهُ فَارِجْحَهُ وَارِجْحَهُ يَابُوتُ مَرْوِيَّةً
 يَوْمَ وَيْلِكَ يَوْمَ وَيْلِكَ رَأْسَيْهِ اللَّهُمَّ اسْتَعِزُّ بِسُنَّتِكَ
 نَبِيِّكَ خِيَامِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَوَفَّيْنِي عَلَى مِلَّةِ أَبِي بَعْدِي
 مِنْ مَضِيلَاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِكَ يَا رَحِيمَ الرَّاحِمِينَ هَيْجَانِ حَسْبِي
 مَدْرَسَةُ سَبِي وَكُنْزٌ أَوْلُوهُ صَارِي مَنَارَةٌ دَبْدَبَةٌ أَوْلُوهُ
 دُرَّكَ الْبَيْتِ ذِرَاعُ بَيْعِينَ وَارِجْحَهُ يَلْبَسُهُ يَوْمَ وَيْلِكَ تَابُوتِي
 نَيْلٌ ذِرَاعٌ وَارِجْحَهُ بُوَيْلُو رَأْسَيْهِ يَلْبَسُهُ يَوْمَ وَيْلِكَ
 وَارِجْحَهُ رَأْسَيْهِ عَفْرُونِي وَارِجْحَهُ وَارِجْحَهُ وَارِجْحَهُ يَوْمَ وَيْلِكَ
 نَهْ أَوْلُوهُ مَكْرُوهُ أَيْضًا إِيَّادَهُ الْأَكْرَمُ وَارِجْحَهُ مَكْرُوهُ
 سَالِبِينَ وَأَدْخَلْنَا الْجَنَّةَ أَرْبَعِينَ رَيْثَانًا عَذَابُ النَّارِ
 عَوْرَتُهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَلَمْ يَلِدْ مِنْ رُطْفٍ خَفِيٍّ
يَدْقَهُو خَفَاهُ عَنِ نَهْمِ الذَّبِي
وَكَمْ أَمِيرٌ تَصَاوَرَهُ بِهِ صِبَاً
وَتَأْتِيكَ الْمَسْرَةُ بِالْعَثِي إِذْ
وَكَمْ يَسِيرَانِي مِنْ بَعْدِ عَسْرِ
وَضَرَجْتُ كُرْبَتِ الْعَلَبِ الشَّجِي
إِذَا ضَافَتْ بِلْدَانَهُ حَوْلَ بَوْمَا
فَسَقَى بِالرَّزْقِ الرُّضْدِ الْعَلِي
تَوَسَّلَ بِالنَّبِيِّ فَكَلَّ أَمِيرٌ لَهْوُونَ إِذَا تَوَسَّلَ بِالنَّبِيِّ

مُضِيْبُهُ

ايد و بده كلد بيسه ترايش اوليه تا بچرا امه كو اي مينه به
 كلوب ججوه عقبه يه يدي طاش تينه ها كرا ندن اول
 ترايش اولورسه مفود اولور يه بده قار اولور
 ايك قوتبان واجب و دججه بكيه يا سكيوب جنابيت
 ايد بيسه جنابيت قوتبان جايز اولان تا مينه به كلوب
 ترايش اولينه اكران دن اول بده رسه بوجا غلت لادير
 اكر مكنه ججه ايله كلد بيسه سعي تمام اولوب بقول
 ترايش اولوب ليوا مند ن ججه اكر جنابيت قوتبان
 و اول بيسه ائلك جايز اولور بده و بچن سعي تمام اولور
 مستحبه ره مستحبه چرا چجه كبر و بده ايك ركعت
 نماز قلاق سعي ايكلاه تمام ايد ججه كعبه ده افضل
 عبادت قرضه ن و اجبدن صكره صلوات ائلكد
 اولور طواف فضل دره ن ايله نماز دينه ما مكنه
 ساكن اولور نماز افضلد رطواف دين و بعضيا بديز
 طواف مكنه اولانك و ججه ايك افضلان اولور و بعضيا

و سعي جايز اولانك سعي بوجي كرا طواف ارجيه اولمقد ر
 اكر بيج طواف تمدن سعي ايشه جايز اولان و صفادان
 و اجبد نه غلط ايد و ب ايد اتموه ده بيشلسه اول
 شو طواف عاده ايد و سنت مؤكده بود كرا يدي شو طواف
 بوجي بيه متصل ايد اولسين فصل تيميه اكر ايد رسه
 قوتبان يا صدفه لار اولان و مكنه و هدر سعي ايد
 نماز اجيز اقامت اولنسه سعي قطع ايد و نماز ايد
 قله بلك سعي تمام ايد و سعي ايد كرا كرا دن خالي اوليه
 و صفا و سر و اول سيند اولن مسافر ججه سعي ايد
 بوشه مشاكتا سعي ايد رسه صفا و سر و اول
 اولن درجه كره ججه و عاجزا اولور بجا سعي ايد
 طواف نيك بر قايح ايجي درجه اولور اكر بوجي رايح مقدا
 مسافر بوش فلورسه بصف صناع بعدا صدفه و
 و قن حد ايد سعي ايد كرا كيبه ادا ائدن و بچن
 ايد كرا سعي ايد ايد ايسه اكر ججه يا قوتبان ايد

ايد و بده

یزدان پرلیه • کعبه نك سَطْحِيه بَقِيه • وِدْرَكْ لَرِين
 فَوْجِيه • اِكْرِكْفَت يَاد دُتْ كَفْت نَمَاز قِلَاقِ بَدَه دُتْ
 كُوشَه سِنْدَه سَمْد وَتَنَآ اِبْد وَب تَوْبَه وَاسْتِغْفَافَ اِلَآيَه
 وَجْمِيه حَضْرَمَ اِدَآ اِيْجُون دَعَا اِيَه • هَرَنَه مَلِيْسَر •
 اَوْلَدَقَ اَللّهُ تَعَالَى بِه سَمْدَنَآ اِيَه اَكْ لَعِيَه كِرْمَاك مَلِيْسَر
 اَوْلَسَه جِي سَمْعِل دَجِي كَمِيَه نَدْرَه اَكَا اَد بَلَه دَا خِلَ اَوْلَه
 كَمِيَه جِي هَوَا نَطْرَ اِيَه بِرِكْرَه نَطْرَ اِيَه نَه بِكْر جِي دَرَه رَحْمَت
 اِيَه وَبِرْلِقْ عِبَا دَن تَوَابِي يَار بِلورَه وَ مَسْجِدِ مَرَا
 جَاعَلَه نَاز قَلْبِي تَرَاكْ اَشِيَه اِمَا رَ طَبْرَانِي بُوْر بِيَكِنْدَه
 اَفْضَل اَوْلَاق مَسْجِدِ حَرَامِيكْ عِبْرِي بَرَه دَوْ حَرِي
 اَمَّا مَسْجِدِ حَرَامِيكْ بَرَمَا ز عِبْرِي بَرَه اَوْلَان نَمَاز يَك
 اَوْن كُورَه يُوْر بِيَكِنْدَه اَفْضَل اَمَّا اَمَا رَ طَبْرَانِي ذِكْرَ اِيَه
 دِيكِي يَا كِرِي • قَلَا نَدْرَه اَمَّا جَاعَلَت اِبْلَه قَلِينَا ن بَرَمَا
 عِبْرِي بَرَه قَلِينَا ن نَمَاز يَك يَكْرِي كُورَه يُوْر بِيَكِنْدَه ن
 اَفْضَل نَدْرَه وَرَمَر اِيْجَمْدَن هُوْر دَمَان حَالِي اَوْلِيَه

نَمَاز اَفْضَل طَرَفْدَن • مَطْلَقًا طَرَفًا فَضْلًا اِرَاكْ مَرَابِي نَمَاز
 عِبْرِي بَرَه بُولُوْر • طَوَافِ عِبْرِي بَرَه بُولُوْر • نَمَاز اَفْضَل
 دِيَا نِكْ مَرَا دِي مَكْرَه اَوْلَان بَرَمَا عِبْرِي بَرَه اَوْلَان نَمَاز
 يُوْر بِيَكِنْدَه اَفْضَل رَه بَرَلَقِيَه مَكْرَه صَدَقَه عِبْرِي بَرَه
 يُوْر بِيَكِنْدَه اَفْضَل رَه بَرَمَا صِيَامِ عِبْرِي بَرَه يُوْر بِيَكِنْدَه
 اَفْضَل رَه بَرَحْمَتِ يُوْر بِيَكِنْدَه اَفْضَل رَه قَادِرَه
 اَوْلَدِ بِيَه مَقْدَارِ هَمْدِ دَرَلُوْر عِبَا دَن دَن اَشِيَه مَكْرَه طَه
 بِيَكِنْدَه اَفْضَل رَه اِيَه اَوْلَان نَمَاز اَهْلِكْ عَدَا اِيَه سَانِي
 يُوْر • اَوْلَان عَدَا اِيَه اَوْلَان اَوْلَان مَلُوْر مَدَه دَعَا يَه
 جَوَاق مَدَا وِمَتِ اِيَه • وَكَمِيَه كِرْمَاكْ قَادِر اَوْلَان
 كِرْمَاكْ اَدَبَا • دَرَه كِرْمَاكْ كِرْمَاكْ حَسَنَاتَه دَا خِلَ
 اَوْلَان وَجَمِيَه قَلْبِ جَمِيَه كَمَا هِنْدَه ن سَمْعُوْر اَوْلَان
 اَدَبَا دَخُوْر يُوْر دِي كَمَسَل اِيَه اَحْسَن بِيَا يَه كِرْمَاكْ
 وَطَبِيْلَه قَادِرَا وَنُور سَه دَا خِلَ وَنُور كِن وَجَمِيَه
 كَمَسَل اِيَه اَدَبَا وَدَا خِلَ وَنُور كِرْمَاكْ اِيَه اِيَه اِيَه

برون

أما رجاء وادور كلفه الله أن يترك حاصله ولذنه يتيه يفي
 أولاً في • برشي كجندن حقه وكعبه فربنة أوله •
 وجبرائيل عليه السلام حقيقه ميش اوله ووايمعيل عليه السلام
 صور حق الجون اوله وبنفش بن كاد عا اربش اوله •
 وسيد المرسلين معراج حقه سبي مبارك قلبه انك اليه
 بونوب فضله فلاذني به ز مرفوسه دوكوش اوله
 بوندن ذاده انك شرفه ذليله اوله • فن مكدن
 حج الجون عرفا ته كتمو اولسه • كوايتا ملكيه حج
 اخرا به اليه كلبسه • اكلمو مكدن اخرا ملحق لا زم
 دكل • اولكي خرا • كفايتا ابد نه اكر ملكيه عمر يلوي
 اليه كلبسه ياخو ذ اولدن مكدن ساكن ابيه اكا
 حج الجون اخرا ملحق لان مذن نه مكدن اخرا ملحق
 جابن ذره • اما مستحي جوا وابعده اخرا ملحق فضلا
 بود مكدن قاده اولانه مكدن عرفاته مايشيك كلك
 افضل • يا بان كيدنه نيك هوزاه به باشي ججون يد بوز

اما

حد يش شرفه ما ذ مرفو لا شربله • يعنى مرفو
 صوي هونه مراد الجون ايجاسه ذبوي خوي حاصله
 اوله يا ذن الله تعالى انك عبقا ذ اليه اولو رسه • حد يشه
 ايه بيننا وبين المنا فيهن الصلح من ماز مرفو فارام
 يضلغو • يعنى بز اليه مرفو لا ارسيد عدا ممدن
 ذ مرفو طويجه ايجه • سفا ححص ولو ره كذيه
 صور اولد وعينه اعتقادى ولد وعيون • اقامتاي
 ذوميك خاصته ولد يعنى مرفو طويجه ايجه خوف
 ابد نه بكا ضرر ابد ز ديو • ياخو عدا ممت نفا قدر
 ذ مرفو مكدن نقد را ايجسه ايجين طويجه • حد يشه لا حج
 ماز مرفو ونا في جوني عبيد يعنى مرفو اليه جهتم ووي
 بريسته نيك فونيك جمع اولان • مرفو مرفو ايجيك فوني •
 جهتم • اوله يله يله نه مرفو مرفو ابدست الق وخلص
 امان جابن • اما انيك اليه استنجيا • وحنابدن عدليه
 جابن ذكل ذره • وكفن بغير ماز مرفو مكدن يوفد

صباح نمازین آنکه قیل کنند طومر کن عمرها ته و قادیله تلبیه
 اینه راک توجه ایله کجین صنادن عمر فاته توجه ابد رسه
 بونی و قیه اللهم ایلیک توجهت و علیک توکلت و جنتك ادوت
 و استسئلت ان تبارک لی سفیری هذا و تقضی بقر فات حاجتی
 وان تغفر لی ذنوبی و تجعلنی من تبارکها ملائکته الله ان
 تلبیه اینه راک کجین کجین من دلیقه داخل اولسه اول نه برن
 اولن قیه نیک صباغ جانیندن بول کجین سننت عرفاته
 اولن بوندن کجیند و فنا کجین غر فاته کجین رحمتی کور سنه
 بونی و قیه اللهم ایلیک توجهت و علیک اغنت ذنوبک
 ادوت اللهم اغفر لی و تبرع لی و اعطنی سؤلی و وجهه لی
 للبرک یا غا توجهت سبحان الله و المهدیه و لاله الا الله
 و الله اکبره الله ان کجین رحمت قرینک برنج تاز لاوله
 کجین و آله و ارحمه تسبیح کجین مشغول اوله کجین و آله
 کجین عرقه و قفه کجین سننت و غسلتک مسجید
 ابراهیمه و آله و قیت کجین هت بد غیبته اکی راک هت غاف

بیک و ملاقا و زور اما کجین کجینده هورا و مینه یمیش نوب
 اولن بونی کجین کجیند عمر فاته و عمر فاته مکیه ما غیا کله
 و سننت بونی کجین ذی بجه اینه کجین کجین کجین صباغ
 قلوبک کجین طومر کن کجین فاته کجین فاته کجین کجین
 اولن باصکه جیسته تر سننت اولن کجین مینا به کجین
 دلیسه تلبیه اینه جیسن کن بونی و قیه اللهم ایلیک
 ارجو و ایلیک ادعوا و ایلیک ارجو اللهم بونی صباغ
 عینی و اصبر لی فی زینتی مینا به داخل اولسه بونی
 اوقیه اللهم ان هذا مادماد لانتنا علیه بلینسد
 استسئلت ان من علی جیور مع الطیر و بیا مننت به علیهم
 خلیک و محمد نیک و بیا مننت به علی اولیایک و اهل
 طاعتک فانی عبدک و فیضتک تا صیتت بدت کجین
 ما اردت جیبت طایب الرضایک الله ان صلوات بر
 نبت بونی کجین مناره قونه اوله و اکیدی و احسنام
 و بلسوغا رین انده قله و عمر فاته کجین مینه کجین لیه
 صبح

اَكْبَدِيَه بِنْسَه • بَارَا حَلَه بِه طَوَارِسَه • مَسْجِدَه كَلْبَه • كَا
 اَبِي قَوْضِيَه جَمْع اَبِيكَ اَوْلَادَه • بَلِي سَابِيَه كَوْلِيَه كِيَه وَفِي
 وَفِي نَدَه قَلَه • اَمَّا مَهِن يَانَنَه يَا لِكْز قَلَانَه جَمْع جَابِيَه •
 اَمَّا بُو حَسْبَه اَصْحَابَه وَفَتَاكَه نَاَزَدَن قَارِيَع اَوْبَسَه لَه
 عَلِي الْعَجَل وَفَنَه بِرِيَه كَبَه لَه • وَفَنَه نِيَك اَوَّل وَفِي
 عَوَقَه كَوْن كَوْنَشَر دَوَالِي كَدَكِيَه بَصَكَه • تَابِيَه اَوْرُوْنَه
 صَبْح صَارِد قَطُوْنَجَه دَه • بِيَر مَانَدَه اَنَدَه بُو لِنْسَه
 حَجَه بِمَشِي اَوْلُوْرَه وَبِيَه مَشِي وَلَسَه حَج قُوْت اَوْلُوْرَه
 وَعَوَقَه وَفَنَه قَوْض اَوْلَا قَبْرِ سَاعَتَه دَوَالِدَه
 صَكَه • كَوْنَشَر بَا طَبْجَه طَوْرَه وَاجِيَدَه • عَوَقَا كَلْبِيَه
 مَوْفِقَدَه • هُو بَرِي سِنَدَه جَابِيَه اَلَا بَطْل عَمْرَه جَابِيَه
 دَكَلَه • اَفْضَل مَوْفِق رَسُوْلِيَه السَّلَام وَفَقِيَه •
 طَوْرَه دُوْغِي بَرِي دَه • اَكَا عَوْرَا تَامَس مَطْبَخ اَه مَدِيُو
 لَتِيَه اَبَدَه لَه • اَنَدَه بِرِيَه وَادَدُوْر اَوْلِيَه قَه بِلَه
 جَبِيَل رَحْمَت جَابِيَه بِرِيَه لَوْن قَه • طَا نَشَر وَاَز دَه

قَلَه • حَيَّه الْمَسْجِدَه • نَدَه اَوْلِيَه وَفِي دَا حِلَّ وُلْد قَاه مَوْزِدَه
 اَذَا نَا اَوْضَه دَرْت دَكْفَت سَنَت طَرِيَه قَلَه • اَنَدَه نَحْطِيَه •
 خَطْبَه اَوْ قُوْر سَاكِن اَوْلُوْب طَوْرَه • اَنَدَه نَاوِيَع اَوْلُوْرَه
 اِقَامَت اَوْلُوْبَا وُيَلَه نَاَزِيَه قَلَانَه • اَنَدَه نِيَه اِقَامَت اَوْلُوْرَه
 اَكْبَدِيَه نَاَزِيَه قَلَانَه • بَرَا اَذَا اَبِيَه اَبِي قَامَت اَبِي مَرْضِيَه
 اَوْلُوْرَه • اَرَسِيْنَت سَنَت قَلِيَه • كَوْرِيَه كَسِيَه • كَلُو بَا وُيَلَه
 نَاَزِيَه بَعْضِيَه اِمَامَه قَلُوْرَكِيَه بِرِيَه • اَمَّا مَه اَوْتِيَه •
 اَبِيَه اِمَامَه سَلَام وَبِيَر دَكْدَكِيَه • بَابِيَه قَلَانَه قَلَه نَبَه •
 اَمَّا مَا اَكْبَدِيَه نَاَزِيَه قَلَانَه اَبَدِيَه بِرِيَه اَكْبَدِيَه نَاَزِيَه قَلَانَه
 اَبِيَه • اَمَّا مَد سَلَام • وَبِيَر دَكْدَكِيَه بَابِيَه قَلَانَه قَلِيَه هُو
 اَمَّا مَا اَكْبَدِيَه نَاَزِيَه قَلَانَه اَبِيَه اَبِيَه اَبِيَه جَمْع اَبِيَه
 جَابِيَه اَوْلَا نَه • بَلِي اَكْبَدِيَه وَفَنَه قَلَه • اَبُو حَسْبَه يَابِيَه
 بُو اَبِي قَوْضِيَه • مَسْجِد اَبِيَه هَبِيَه وَرُوْب هُو اَوْلِيَه نَاَزِيَه
 وَهُوَ اَكْبَدِيَه نَاَزِيَه اِمَامَه اَبِيَه قَلَانَه قَلَانَه • اَمَّا مَه اَوْلِيَه
 نَاَزِيَه بِنْسَه • اَكْبَدِيَه بِنْسَه • يَابِيَه اَوْلُوْرَه اَبِيَه بِنْسَه

اَكْبَدِيَه

در اندوایم چندان و لان محروم قلاز اولاد کوننده بجهتم
 مجرملدی جوق آواز اولد و بی کوننده اول کوننده
 ایلسی علیله اللفه باشنه اولقد نراب صاجو بی فغان
 لوابی کجمله کستک شینا طین یانین جمع اولوب سولنه
 این لوانی بز نر نسیسینه سکااله بلاد اولدو کی بود کلون
 فویاده ایدرسین اولد لعین ایدک بیوندن بیوک زباید
 اوله التیشیمیش یلدن بر و اغوا ایدو نیا زور و خون
 کینسار یون کون یا ر یوندی و عرفه کون کجا همدان خند
 ایدک نفقه هی لیا نیو حالا لطیب اوله عار فلا زون
 بی کینسه خند ز جوع ایدکده کوزینه او یخو کطوب
 کوز دکی خرفات صخر ای جمله خنر بره و میمون ایدک
 طولیشیمیش ایدو بد طور در کن هاتقندن بر نیا
 کلدی کی یونلن حاکمیکون کجا صکر پدنه بو محلدن
 تون ایدوب کیدلره و عرفه جیل رحمت اولد زینا
 قلا متا بیجون بر قینه واز دونه اول قبیه زیارت

علیه السلام و وقفه به طور و بیغیر اول شاد یاننده
 دره و وقفه ده طوارجا و لان طوارجا و زرنده طور مق
 افضل و یا یان اولان یاغی و زرنه طور مق و فضل کون
 او طور سه یا کاطسه جائین و قبلیه و سو طور مق
 مستحیدزه و اللین ایما د عایه قالدو دخی کوقالدو
 دعا ایدک کاه کلبیه اید کال تر تبه جهر اید و بد دعایه
 نضیح و ضوضل ایله تو جه ایدک یوز نده عرفه کون
 الله تعالی سواتک یولوبن اجوب صلی قانی ملا کله کون
 کوستر بره یوبی کون و نبع کونجه نوز لوجه مولین
 یزاق یولرون کلونب توده نراغده یلنوب بد نرنیه عقب
 و یروب ماللین خنچ ایدوب رحمت طلب ایدر کون
 و عذاب ایدن حون ایدر کون سیرلر شاجده اولونکین
 اندر بیک جمع کتا هانرین یلر لید و عذاب اولون
 دفع ایدو دینه مالد کله کون یا رینیا انلا ریلش قین
 مجرملدی و زده حق تعالی و به انلا و به طاریفه

دالو

لقد ركبني شفاخت ابد رسه بقول ادم اكتب ان
 جملة عرفات اهلي دبلوسه كلاً غمشا لادم ونيه وعرفته
 واقفقه بوني جهوق اوقيه اللهم اعطني رقيب من النار
 وواعبع لي من الرزق الحلال واصرف عني بسقة الجنة
 والانس اللهم اصلي دنياي التي فيها معاش واصلي
 اجرتي التي فيها معاد بين واصعل الحيو زيادة لي في طيبان
 واصعل الموت راحة لي من كل شيء وتبنا انتاه عذاب النار
 اللهم انك تعلم حاجي وتسمع كلادي وترا مكاني وتعلم
 وعلايتي ولا تحفي عكاه عنك شيء من انا البائس
 الفقير المستغنى الرامل المفق العوق بدنيه اسئلك
 منساة السكين واهبل اليك ابها المذنب اللذيل واعو
 دعاء الخائف الضعيف ووعاء من حضوتك رتبة
 فاضت لك غيرته وذلك حنة ورحمة الله الام اجمل
 بدعايتك رب شقيا وكن لي روقاصيا خيرا لسؤل ليلين ويا
 خيرا لمعطين يرحمك يا ارحم الراحمين وفتاكي كوشه باقه

يجوز جيقا في بدعته رسول صلى الله عليه وسلم
 يوروه عوقه كوندك بندك اول كلاك ان انبيائك
 ابدا كلوري دجايتك افضل لاله الا الله وحده
 لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير
 اللهم جعلني سميعا بوعا وفي بصري نورا وفي قلبني
 نوراه اللهم استرح لي صداري ونيتي احري اللهم
 اعوذ بك من وسواس الصند وشنات الاجرة وسوء
 فنة القبر وسوء ما يلج في الليل والنهار وسوء ما يهب
 الرياح وسوء بوائق الدهور وود حديتك كذبي
 بركسك محو فائدة قبليه يوزك لاله الا الله وحده
 اه عكلكم في باير حديه و يوراد خاد صيرفي و يوراد
 اللهم صل على خياه حبه ديسه الله تعالى يا ساد كمي
 بوهو لك حبرا سيد ركي بنيتي و تعظيم يدوب
 بلادي و بزم او زرعنا ابوب بيمبرم او زرعنا
 صلوات ويدني شاهده اولوكم ابي بن يا دلعديم
 نقد

پاره اید و بدنه آنم مکن و همدروز اول طاعت شکر پر پا کجه
 یزدن اله و در فی پند توکی و قیده یو رب آناه مقبول
 اولیوب مرمره و ذوالاند زه فوج صبح صادق طاهر بوردیشه
 سئند و صبح نماز پن اول حینه قلماق یوزنده
 کجه نیک آخر طلبی و اراکن من دایده هونه مکانده و فیه
 طوزسه جائنده و لکن مستحبد و مشغول الحرام
 فوبنده اولاق عرفه و فقیه طورد و عی طوره الله
 تعالی بده حمد ثنا پر و صلوات و پر و ولیده اید
 و عرفانده اوقود و عی دعاری مسیر اولورسه و فیه
 و ایستغفار اید و بکیو اید و بنا آناه عذاب الناری
 جوقا و فیه و فیه تضری اید کدی خصما سین راحی
 اتمک مژد لنده دعای مقبول اوله سی محققند و نفسی
 ایچون و سائر مؤمنین ایچون دعا اید اهر اولرن
 حسن خاندن مژد لنده بر ساحت طوز مق
 واجبند و انا کون طومغه اکی رکعت نماز قیوم

نماز نیک قرصین قله اندن متصیلاً بتسویان نیک وضوین
 قله مین آناه و بر قامت ایله یو اکی وضو اکر سیدان
 جمع اید و آسین ده سنت قلیه و بتسوغا زینک اخر
 سنتین و وترین قله اولکجه آند عبادت اید اوزون
 حتی اولن سکنو ایچون مغفرت طلب اید اندری
 کند بد آن را ضی قلمق طلب اید اولکجه آند اولما فستند
 ضیای نیک و فقیه طوز مق واجبند و صیای نیک قلیه
 کجه ایله کوجوب مینا کیمت ایله بیده واجب مغفده
 قارنه اکی قیبان واجب اکوز دکان خون بده جن
 کینه ل و آرا یسه مغفد و اولدی کجه ایله مینا رسال
 ایسه سنتنه لاره اولمان و حیره طلائرین هونه مکانده الله
 حایرند و مستحبد و کوی جموع عقبه به ایچن طاعت
 یدی طاعتی مژد رقه آناه باقی سینه مینا کدی کدی یوز
 کازنده الله اولیوب و کوی بقدره اکبر اوله و جلد خرم
 کجری کندن اصف و لیه بر بیوت طاعتی باره باره

ایچون

قد زمان قلبي طور من سنت مؤكده و رمد اهدايد به
 و مؤذيقدن كيموا ولسه باب كيه • • •
 و ادري خسره كل كده مسو عتلا چكه و مرذ لعن كوجو
 بون وقيه • اللهم اياك افضت و من عند ايك •
 استغفرت و اياك تو حجت و مينك رهبت • اللهم
 تنبل مني سكي و عطفه اجري و ارحم تصرفي و استجب
 دعوتي • و احطني سؤالي نذ من صلوات و بره • و بليدي
 خالي و ليه • چن مينا به واصل اوله بوني و وقه •
 اللهم اياك مينقا قدا بيتها • و انا عبدك و ابن جدي
 استغفرت ان تمر علي كاه منت به علي و ليا ناك •
 اللهم ان احوذ بك من الخير مان و النصبه في ديني
 يا ارحم الراحمين • الحمد لله الذي بلغني من ايمانك
 ان دن الله يومئذ يد ي طاش لوب طوع غري جموه
 عقبه به كله • او لكون جموه عقبه ان غير غير ده
 طاش ايلز بيز مر كوني درت سننه افعا رجيد
 استغفرت

ايشانور • او بجموه عقبه اندن قارت و منته و اولان
 قربان ايمان شكرا له ايجون اندن تو آشا و من شكرا لله
 اندن طواف زيارت ايمان • جموه عقبه آندنك اوج و قبي
 و اهردي جوار مع الكراهه • ايكه و قيا فضل و ايجي •
 وقت مبأ حدزه • اما كاهتله انما جارتا و من وقت ضيضا
 دقدن اول • اما تمنه افضل و من وقت كمش طوع غدا
 صكه زواله و ارجحه • زوالدن صكه بيز ايمان ايوته هي
 صبح ضيضا و طوع غدا اتق مكو و هده بعضيده مبا حذر
 جموه عقبه هره نه جابندن زوي بد رسه جارتو دره
 اما الجاق ياندره اتق سنند ز • مكه مكو مه صور ايجاندره
 و ميناصاغ جابنده اوله • اول علامت ايجون وضع
 اولان بيا دن بش ذراع و عدنا زجا و ده حق طوره •
 نبي اول بيا يه اتق اوليه بكي انيك د بيته اتق اوله
 مكلان زوي انك د بيز ره بيا اكا علامت ايجون •
 وضعده • ايلان طاشكرو اول بيا نيك د بيته دوشمك

طواف زیارت تلمک بواجع اولسه مثل تقدیم تا خیر اولسه
 اول تماش باطواف ایته درجه چار دان اول اما بو خنقه ایته
 دورت نسبتی تریب زره تا تک واجب ره بعضیین
 تقدیم تا خیر ایسه دلازمه اولجره عقیه بدی طاش تله
 اندن شکرانه قیانت ایسه تماش اولتا اندن طواف زیارت ایسه
 بو تریب و زره اولسه دلازمه اولوره اگرچه اولن ایسه
 حیاتی اولسه حیایت قیانت تماش اولدقد نصکره ایسه اولت
 ایسه اگر استادن واجبیت قیانت ایسه و بیع بعد زیارت
 اگر تماش ایسه نصکره برون کابل یا کجه کابل طوریه
 تماش اولورسه برون دلازمه کلوره اگر تک از قیانت تکند
 صکره برون کابل طور میوب تماش اولدسه نصف صاع
 بعد ای پی فقیره و برونک واجب و حیایت قیانت عرفانه
 ایسه جانزه اولما برونه تماش اولدقد اخر اما چینه
 حرام اولن سنکدر بایسن کیم و طرفه کسمن وسایره
 اولن ای جمله حدلال و نونک و تماش اولورکن الله اکبر تکند

ککدره اگر بزرگ مقدار بارا فی و سرسه جانزه اولد
 اعادة التمسک ککدره اکا اولد بایک بزرگ دان ابراف
 دوشترسه جانزه ککدره اناده دوشد و ککدره
 ابرافیه یونسسه جانزه بوجمل طاش تلمک بدی
 بودن آهسه همان برطاش برینه کجه العی طاش تلمک
 ککدره واجب اولن برینه امقدوم مقبول اولصحنه
 میرانیه قونوره هر برطاش چون بر عظیم ککدره
 یا لرینه و جهنم برینک صنع فیر و زره اولکچی
 اغویا قادی و لمسه ککدره هر برینه ایجه جیم الله
 والله اکبر زکالشیطان و حربه و یه بعد جوازیه
 اللهم جعل محی موراه و سعی مشکورا و ذبی
 جمزه حکمه ابتدا اولد و قد تلبیه قیل ایسه بعد
 تلبیه اولما ده چان برن مرکونی و لمسه اگر مقدر
 بلخ اولوب ککدرسه اکا اوج لسنه ترتیب واجب
 بری جمزه عقیه بدی طاش تلمک بعد تماش بعد

طواف

عن يميني وعن شمالي وعن قدامي وعن خلفي وعن فوقي وعن
 تحتي حتى يبلغني الى اهل فاذا وصلتني الى اهل فلا تخافني
 من حمتك طرفة عين و نفسي واكفني مودي من كل هم
 واستعيني بطاعتك ما يقيني بحمتك يا ارحم الراحمين
 انذني صلواتك وريح مهبته مده دعادني فارخ اولد قدومه
 ايستكن اويته انذني كلوب سجور اسود عي استلا و ايده
 انذني حسرتي غلطي ايجون كعبه نك استاغج بايندك
 چين چين كبره ويون اويته اللهم لا تجعل هذا اخر
 العهد من بينك الخرا و ان جعلت فيوضي عنه للجنة
 يا ارحم الراحمين التايون العابدون لربنا حامدون
 و برحمتك قاصدون صدق وعده و بصرعبه وهم
 الاخراب و حده و لا حول و لا قوة الا بالله العلي العظيم
 محمد نصحه مستخبره و ايجبه يقين ده و اروي
 مدينة مسوره فيوسني زيارت ايتك اعظم قربت
 فالرسول عليه السلام من زارك فبري فقد وجهت

يوقدره اولي بودي طوافي و دايجي بدويته على الفورك
 لجان طوافي و دا عندك فارخ اولسه مقار ابراهيم اودنه
 ايكي كعت طواف نمازي قيله انذني من مدك قرني طويجه
 ايجده انذني بايشنه و سنونه يونيه و كده انذني ملبوم
 كله اللهم تعالي به حمدنا ايده و صلوات و ريقه انذني
 بودعا اويته ملا لله الذي هدينا لهذا و ما كنا لنهتدي
 لولا ان هدانا الله اللهم فكهما هدينا انك تقبل
 و ساه و لا تجعل هذا اخر العهد من بينك الخرو و ارفني
 العود اليه حتى ترضي عني بحمتك يا ارحم الراحمين اللهم
 اني اعوذ بك بنور وجهك وسعة رحمتك ان لا اصيب
 بعد هذا القاب خطية و ذنبا و لا يقرب هذا مقاد القاب
 بل المستخبرون عندك اللهم في اعبدك جاتي كلينت
 و يسترني في لا دنك حتى غلاني حتى ملك و انك فقد جوت
 بحسن ظني بك انك لو ان قد فرغنت لي بغي فاستنك
 ان تر داد عني رضى و تقربني اليك زلفي اللهم خفظني

عن يميني

عَلَى حَدِيثٍ مِنْ خَلْقِهِ أَجْمَعِينَ كَمَا اسْتَفْتَاكَ مِنَ الصَّلَاةِ
 وَأَجْرِنَا مِنَ الْعِيَالِ وَهَدَيْتَنَا مِنَ الْبُهَالَةِ شَهَدَانِ لِأَنَّ
 الْإِلَهَ وَحْدَهُ لِأَسْمَائِكَ لَهُ شَهِدَانِكَ عِبْدِكَ وَرَسُولِهِ
 وَأَمْسِيَةٌ وَخَيْرٌ تَه مِنْ خَلْقِهِ وَاسْتَشْهَدْنَاكَ بِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ
 بَلَعْنَا الرِّسَالَةَ وَأَدَيْتَ الْأَمَانَةَ وَصَفَحْتَ الْأَمَةَ وَكَسَفْتَ الْعَمَةَ
 وَأَوْصَفْتَ الْحِجَابَةَ وَنَجَّيْتَ الْحَيَاةَ وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى
 جَعَدَهُ وَعَبَدْتَ رَبَّكَ حَتَّى بَأْتَيْتَ الْيَقِينَ وَوَحْنٌ وَفَكَ
 يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَصْبَا نَاكَ جَنَّاتِكَ لِيُجْعَلَ لَكَ الْكُرْبِيُّ مِنْ بِلَادِ
 شَاسِعِيَّةٍ وَأَمَّا كِرْبِيُّ بَعِيدَةٌ فَفَقَصِدْ بِذَلِكَ فَهَذَا فَصْلٌ حَقِيقٌ
 عَلَيْنَا وَالنَّظْرُ إِلَى مَا تَرَكَهُ الْيَمِينُ وَالشَّيْءُ الَّذِي تَرَكَهُ نَاكَ
 وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا وَبِالْإِسْتِغْنَاعِ بِكَ إِلَى تَبَاعُزٍ وَجَلْوَةٍ
 فَإِنْ خَطَبَا فَأَقْصِمْتَ طَهْرَنَا وَأَوَارَانَا فَذَلِكَ كَمَا هَمَّانَا
 وَأَنْتَ الشَّفِيعُ الْمَشْفُوعُ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
 آتَوْا رَسُولَنَا فَقَدِ جِئْنَا بِرَسُولٍ لِلَّهِ ظَالِمِينَ لِأَنْفُسِنَا
 مُسْتَعْفِرِينَ لِنُدْنُو بِهَا فَاشْفَعْنَا لَنَا إِلَى رَبِّنَا وَاسْتَأْذَنَّا مِنْهُ
 عِلْمَانَهُ

ك

عَلَى سُنَّتِكَ وَصَفَحْنَا فِي مَرَاتِكَ وَيَسْتَفْتِيَا بِكَ عَمْرِيًّا
 وَلَا تَأْدَامَنَا وَيُرْدُقْنَا فَمُرِّ فَتَنِكَ فِي النَّوْءِ وَرَبِّهِ الْأَمْعِ الَّذِينَ
 أَعْمَلَهُ عَلَيْهِمْ وَحَسَنَ أَوْلِيَاكَ رَفِيقًا يَا رَسُولَ اللَّهِ الشَّفَاعَةَ
 الشَّفَاعَةَ الشَّفَاعَةَ اللَّهُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَالِ مُحَمَّدٍ
 وَرَسُولِكَ وَأَنْتَ يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ وَالْحَمْدُ
 بِالنِّقْمِ الْمُحْمَدِيِّ وَالْفَضِيلَةِ وَالذَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ وَرَبَّاتِ مَا
 يَبْتَغِي أَنْ يَأْمُرَ بِالْأَمَلُونَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَالِ مُحَمَّدٍ
 وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ وَعَلَيْهِ وَعَالِيهِ وَأَصْحَابِهِ وَأَزْوَاجِهِ
 وَذُرِّيَّاتِهِ كَمَا صَدَّقْتَ عَلَى آبَائِهِمْ وَعَلَى أَوْلَادِهِمْ وَأَبْنَائِهِمْ
 مُحَمَّدٍ مُحَمَّدًا أَكْرَمَ كَرَمِهِ يَوْمَ دُكُوْرَا وَلَا سَلَامَ فِي وَرَبِّهِ
 عَاجِزًا وَرُسْهَ يَا وَقْفِي طَارًا وَرُسْهَ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَبِهِ أَنْدُنُ بِنِزَاعِ مِقْدَانِ
 صَاعٍ خَائِنِيهِ يُوَدِّيهِ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 صَفْرًا تَلَوْنِيهِ سَلَامًا وَبِهِ رَدِيهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ بِالْمَقْدَمَةِ
 رَسُولًا لِلَّهِ وَصَفْوَةً وَتَأْنِيهِ فِي الْعَاجِزِ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ

وبره ورايت ذريتك من رسول الله عليه السلام وقبر شريفه
 طور رب انا لله وما لك له ان تسليما اذنه يمشي كره صلى
 الله عليك يا حجة ديه بملاك اذ يدركي صلى الله عليك
 يا فلان هير صاجي قالمه الاحاصيل وله اذنه توبه ابد
 قبر شريفه روضه اراسته طوره اول اراه ابي كعبت نماز
 قاه الله تعالى بونك في مكان كنديه وبارت اقله ميسر وليل
 جوف محمد اذنه اذنه اللهم اغفر لهما حزين والانسار ولهم
 الذين سبغوا بالاجاه قبر شريف طور انا قد خذرا اذنه اذنه
 روضه كروب نماز دن و دعاد ن وانواع اذنه اذنه اذنه
 بقعه ديه واره مقابره سلام وبره السلام عليكم دار
 مؤمنين وانا ان الله لكم لا حيقون اللهم اغفر لاهل بيعة القوي
 اللهم اغفر لنا ولهم اجمل انهم مشهور اولين قبر لزيارت
 اذنه اذنه شهدا اذنه واروب سلام ديه دعائه وسجيد
 قبايه واره نماز قله چين بركتي هيله رجوع اذنه دالسه
 سجدته قبر شريفه كروب اولكي وبريكي سلامي وبره بار رسول الله

اذنه خدي صلى الله عليه وسلم خيرا ولنا ملك في يوم القيمة
 نورا واما اذنه ديه ذراع بقدر يصاح بيوريه حفرت
 عريضا لله عنه سلا موز ملك ايجون السلا عليك
 يا امير المؤمنين عرابي والخطاب الفاروق الذي عمر الله بك
 الانسلا وجز ان الله نحن الانسلا موعنه اذنه خدي صلى
 الله عليه وسلم خيرا اذنه لصف ذراع صنونه رجوع
 اذنه اذنه ديه السلا موعنه اذنه خدي صلى الله عليه
 وسلم خيرا ودين له في الدين والعابين بسنة حتى انا كالتين
 فجر اذنه اذنه خدي صلى الله عليه وسلم خيرا
 رايزون لبينا وصدا بقنا وقنا ونحن نتوسل
 الى رسول الله ليشف لنا اذنه رسول حضر تريك مباد
 وجمع فرستو سینه طوغر وكروب لله تعالى به محمدنا ه
 اذنه و صلوات وبره اذنه ديه نتوسل بك يا رسول الله
 الى ربنا في فضا حواجنا واسفعا لنا عندك اذنه كذري
 تقسبك وسابن مؤيدن ايجون دعاه اذنه و صلوات

اولين اخيرين جميع اوله فانه نبي منادى نبي الهدى اليه الامن والهدى
 فليعلم ويعني ولكيسه كدنياه كعبه ذيارت ابيه كلسوف
 ليلك لله ليلك ديه رن كلوب كعبه اطرافيه جمع اوله لى
 اللذ نيدا كلهمك يا بيت الله بوا هلكي ابيد جنته داخله
 ديه لره اولن مانده او ذر يجمع فوضا ولو بوجح ايمان كرير
 موبته حسونه وندامت ايه لكرى وصفي قابل اوليه بيده
 الكرى يوز لريا و ذر يه سوز يوب جهته اشته كره معوذ بالله
 تقاى من ذلك وسلام على المرسلين • ولله الحمد لله رب العالمين •
 تمت ترجمه الكفايه لطالب • بعنا بتا الله الملك الرؤف الوكفا

فستاك ان تستقل الله تقا اليه ان لا تقطع آثارا من ذرياتك
 وخرمك فان يعبد كما سألين الى طائنا الله لا يجعأ هذا الخمر
 العهد من نسلك ذريات قور نيتك صلى الله عليه وسلم •
 فان توفيتي قبل ذلك سبحانه رب العزة اه العالمين •
 ايد نضكتي ووضه مطهره يه واروب وفتي كاهت دكلسه
 ايكى زكعت نماز قراه الله تعالى صخر ليدن سلا مت وعافيت
 اياه كيه كلله ليلك طلب ايه ووقصد ايدوب كونه
 باشا قيه حجه ذيارت مغيره ولسنه كالتاه اندان قارون
 اول ذيفي معنارى مديه اهليه صده فله ايه كيشي محمدن
 دونوب اويته كلركه ايكى كعت نماز قلاه مستعبدن •
 انده حجه شريف ورسول عليه السلام ذيارت اعلت كيديه
 ميسر اولن ينجون ضرر مانده سكر نيك اور ربه اوله •
 اولكى بيا من اخوان نورا اليه خبر ده كلد يكي قيامت •
 كوين اولدوق الله تعالى ذك اربله ماله كره كعبه يي حشر
 يرينه كمو ره كره حشر نيك اور نه سبه قوبه كره •
 اوله

اوله

SONUÇ

Araştırmaya konu olan Menâsik-i Hac adlı eser, hac ibadetinin gereklerini (farz, vacip ve sünnet) hanefi mezhebini esas alarak anlatmaktadır. Harekeli ve okunaklı nesih yazı ile yazılmış olup eserin aslı Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Üzerinde Çorum Müftüsü Ahmet Feyzi'ye ait vakıf mührü vardır

Eserin müellifi Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb'dur (ö. Hicri 989/ Miladi 1581). Sünbül Sinan'ın talebelerinden ve onun postnişinliğini yapan Yakub Efendi'dir. Kendisi de babası gibi Halveti tarikatının Sünbüliyye koluna mensuptur. Mûsikiye âşına olduğu kadar müfessirliği ve vaazlarıyla tanınmaktadır.

Eser Osmanlı Türkçesi dönemi özellikleri göstermekle birlikte Eski Anadolu Türkçesi özellikleri de göstermektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumu Türkçenin pek çok döneminde olduğu gibi bu dönemde de çok sağlam değildir. Ancak kalınlık-incecik uyumu sağlamdır. Ünsüzlere bakıldığında ise ötümlülük açısından uyum varken ötümsüzlük açısından uyumun olmadığı görülmektedir.

Eser fıkıh ve ibadetle alakalı olduğundan Arapça kelimeler ve fıkıh terminolojisiyle alakalı terimler çoğunluktadır. Ayrıca dini terminoloji üzerine çalışacaklar için önemli bir kaynak olarak literatüre kazandırılmıştır. Farsça kelimelere ve az da olsa Soğdca kökenli kelimelere de rastlanmıştır. Türkçe kelimeler ise zamirler ve fiillerde kendini daha baskın göstermektedir.

Metindeki kelimelerin % 62,13'ü Arapça, % 34,59'u Türkçe, % 3,11'i Farsça ve % 0,14'ü Soğdca'dır. Eser çeviri yazıya aktarılmış üzerinde morfolojik çalışmalar yapılmıştır. Dizin ve sözlük bölümü alfabetik sıralamaya göre yapılmıştır. Sözcüklerin türü, menşei, metin içindeki farklı anlamları, cümledeki görevleri dikkate alınmıştır. Farklı anlamda kullanılan kelimelere metinden örnekler

verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise eserin orijinal haline ve kaynakçaya yer verilmiştir.

"Menâsik-i Hac" adlı eser geçiş dönemi eseri olması açısından incelemeye değerdir. Bu eserin incelenerek ilim dünyasına kazanılmasına bir nebze olsun katkı sağlamak gayesiyle yaptığımız bu çalışmanın araştırmacılar için faydalı olmasını umuyoruz..

KAYNAKÇA

- AKAR, Ali, Türk Dili Tarihi, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2006.
- BANGUOĞLU, Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara, 2000.
- BEYHÂKÎ, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn (1990): Şu'abu'l-İmân, I-IX, 1. bs., (thk. Ebû Hâcer Muhammed es-Saîd Zağlûl), Dâru'l-Kütüb el-İlmiyye, Beyrut.
- BİLMEN, Ömer Nasûhî, Büyük İslâm İlmihâli, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1975.
- BUHÂRÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, el-Câmiu's-Sahîh, İstanbul, 1981.
- DEMİR, Nurettin - YILMAZ, Emine, Türk Dili El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara, 2003.
- DEMİRCİ, Ümit Özgür, Eski Türkçede Fiiller, Umuttepe Yayınları, İstanbul, 2016.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2000.
- ERGİN, Muharrem, Üniversiteler İçin Türk Dili, Bayrak Yayınları, İstanbul, 1994.
- GÜLENSOY, Tuncer, Türkçe El Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- İmla Kılavuzu, TDK yay., Ankara, 2000.
- KARAHAN, Leyla, Türkçede Söz Dizimi –Cümle Tahlilleri-, Akçağ Yay. Ankara, 1991.
- KARAHAN, Leyla, Türkçede Söz Dizimi, 7. Baskı, Akçağ Yay., Ankara, 2004.

KORKMAZ, Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK Yay, Ankara, 2003.

KARATAŞ, Ahmet, Türk İslam Edebiyatında Menâsik-i Hac Manzumeleri ve Kabe, Din ve Hayat dergisi. Sayı 3, 2007

KOÇ, Nurettin, Yeni Dilbilgisi, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 1996

KORKMAZ, Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri, TDK Yay., Ankara 2003.

Kur'an-ı Kerim Muhtasar Meali, Hayrat Neşriyat, Isparta, 2011.

KÜÇÜK, Serhat, Hz.Ali-İfrit Cennamesi, Kesit yayınları, İstanbul, 2014, s.66-101.

KÜÇÜK, Serhat, XVI. Yüzyıla Ait Bir Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi (Giriş-
Metin- Sözlük-Tıpkıbasım), KesitYayınları, İstanbul,2013.

MEHMED SÜREYYA, Sicilli Osmani. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996,
cilt V, s.1514.

ÖZKAN, Abdurrahman, Mehekkü'l-İlim ve'l-Ulemâ, Giriş - İnceleme - Metin -
Dizinler - Tıpkıbasım, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2009.

PAÇACIOĞLU, Burhan, Orta Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi, Sivas, 1998.

Şemseddin SAMİ, Kamus-ı Türki, Çağrı Yayınları, İstanbul,1995.

Tarama Sözlüğü, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara, 1983.

TDV İslam Ansiklopedisi, cilt 38, sayfa 137.

TİRMİZÎ, Ebû İsa Muhammed b. İsa (1985): el-Câmiu's-Sahîh, I-V, (neşr. Ahmet
Muhammed Şakir), Beyrut.

Türkçe Sözlük , Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

TOPRAK, Funda , *Harezmi Türkçesinde Fiil*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2002.

Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, (dzl. Cem Dilçin), Ankara, 1983.

YILDIZ, Osman, *Ahvâl-i Kıyâmet*, Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler, Şûle Yay.,
İstanbul, 2002

ÖZET

Bu tezin amacı, XVI. yüzyıl Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemine ait hac ibadetinin gereklerini anlatan Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb tarafından yazılan Menâsik-i Hac adlı eserde geçen dil özelliklerini belirlemek, günümüz Türkçesi ile farklılık ve benzerliklerini ortaya koymaktır. Bu amaçla esere ait dijital kopyalar temin edilerek eserin yazılış özellikleri tespit edilmiş, metnin Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ile karşılaştırmalı ses bilgisi incelemesi yapılmış, kelimelerin metindeki anlamları göz önüne alınarak dizin hazırlanmış ve çeviri yazılı metin oluşturulmuştur. Tezin sonuna metnin tıpkıbasımını da konulmuştur. Eserde Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinden çok Osmanlı Türkçesi özelliklerine rastlanmıştır. İçerik olarak incelendiğinde eser İslamiyet'in beş farz ibadetinden biri olan Hac ibadetinin gereklerini anlatmaktadır. Bu konuyla ilgili ayetler, hadisler ve Arapça dualara sıklıkla yer verilmiştir. Bu sebeple Arapça kelimeler de ağırlıktadır. Türkçe kelimelere ise çoğunlukla fiillerde rastlanmaktadır.

ARŞİV Kayıt Bilgileri :

Tezin Adı : Yusuf Sinaneddin bin Yakub'un Menasik-i Hac İsimli Eseri (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)

Tezin Yazarı : Tarık Çelik

Tezin Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Serhat Küçük

Tezin Konumu : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 24/08/2016

Tezin Alanı : Yeni Türk Dili

Tezin Yeri : KBÜSBE - KARABÜK

Anahtar Sözcükler : Klâsik Osmanlı Türkçesi, Menâsik-i Hac, İnceleme, Metin,Sözlük

ABSTRACT

The aim of this thesis is to determine the language properties in the work called Menasik-i Hac written by Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb, which belongs to the period of 16th (XVI.) Century Classical Ottoman Turkish and describes the requirements of pilgrimage and to show the differences from and similarities to today's Turkish. For this purpose, writing properties of the work were detected by obtaining the digital copies of the work; the work's phonetics in Old Turkish, Old Anatolian Turkish and Istanbul Turkish were examined comparatively; index was prepared and translated text was formed by considering the meanings of words in the text. The facsimile of the text was included into the end of thesis. Rather than the Old Anatolian Turkish properties, the Ottoman Turkish properties were observed in the work. When examined in terms of the content, the work tells the requirements of pilgrimage, one of five pillars of Islam. Verses, ahadith and Arabic prayers related to this subject were frequently included. Therefore, Arabic words are predominant, too. Turkish words are encountered mostly in verbs.

ARCHIVE Registration Information

The Name of the Thesis: Menasik-i Hac written by Yûsuf Sinâneddin bin Yakûb
(Introduction-Examination-Text-Dictionary-Facsimile)

Author of the thesis: Tarık Çelik

Thesis Advisor: Asst. Prof. Serhat Küçük

Location of Thesis: Master's Thesis

Date of Thesis: 24/08/2016

Thesis Area: New Turkish Language

Place of Thesis: KBÜSBE-KARABÜK

Key Words: Classical Otoman Turkish, Menâsik-i Hac, Examination, Text, Dictionary

ÖZ GEÇMİŞ

Tarık ÇELİK 11.09.1981 tarihinde Kastamonu'da doğdu. Karabük Beşbinevler Lisesini bitirdikten sonra Süleyman DEMİREL Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden 2003 yılında mezun oldu. Mezuniyetinden bu yana Karabük'te Türkçe Öğretmeni olarak görev yapan Tarık ÇELİK, evli ve 2 çocuk babasıdır. Temel ilgi alanı Osmanlı Türkçesidir. Bu kapsamda sivil toplum kuruluşların eğitim faaliyetlerinde ve Halk Eğitim Merkezlerinde "Osmanlı Türkçesi" kurslarında gönüllü öğretici olarak görev yapmaktadır.